

T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI
ÖZEL HUKUK PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

İKİ ORTAKLI LİMİTED ŞİRKETLERDE KİLİTLENME
(PAT) DURUMU

Mustafa İsmail ÇALIŞ

Danışman
Doç. Dr. Ali Haydar YILDIRIM

İZMİR-2022

T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI
ÖZEL HUKUK PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

İKİ ORTAKLI LİMİTED ŞİRKETLERDE KİLİTLENME
(PAT) DURUMU

Mustafa İsmail ÇALIŞ

Danışman
Doç. Dr. Ali Haydar YILDIRIM

İZMİR-2022

TEZ ONAY SAYFASI

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “**İKİ ORTAKLI LİMİTED ŞİRKETLERDE KİLİTLENME (PAT) DURUMU**” adlı çalışmanın, tarafımdan, akademik kurallara ve etik değerlere uygun olarak yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

.../.../2022

Mustafa İsmail Çalış

ÖZET
Yüksek Lisans Tezi
İki Ortaklı Limited Şirketlerde Kilitlenme (Pat) Durumu
Mustafa İsmail Çalış

Dokuz Eylül Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Özel Hukuk Anabilim Dalı
Özel Hukuk Programı

Limited şirketler uygulamada en yaygın şirket türüdür. 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu ile birlikte limited şirketin tek ortak ile kurulabilmesine izin verilmiş olsa da uygulamada azımsanamayacak oranda iki ortaklı limited şirket bulunmaktadır. Limited şirketin şahıs şirketi özelliklerini de bünyesinde barındıran melez karakterinin bir sonucu olarak iki ortaklı limited şirketlerde ortaklar arası ilişki, karşılıklı güven ve iş birliği temeline dayanmaktadır. Ortaklık ilişkisi devam ederken ortaklığın işleyişine ve idaresine ilişkin olarak ortaklar arasında anlaşmazlıklar ve görüş farklılıkları ortaya çıkabilir. Bu durum özellikle esas sermaye payı dağılımının eşit olduğu (%50-%50) limited şirketin karar mekanizmalarında veya temsilinde kilitlenme yaşanmasına sebebiyet verebilir.

Bu çalışmanın ilk bölümünde, iki ortaklı limited şirkette kilitlenme yaşanması muhtemel durumlar incelenmiştir. İkinci bölümde ise şirketin karar mekanizmalarında veya temsilinde yaşanan kilitlenmenin hukuki sonuçları ortaya konulmuştur. Buna göre kilitlenme sebebiyle ortaklardan birinin şirketten çıkma veya çıkarılma ihtimali gündeme gelebilir. Ortaklığın idaresinde veya temsilinde yaşanan kilitlenme haklı sebeple müdürün azli davasına konu olabilir. Yine kilitlenme sebebiyle genel kurul ve müdürler kurulunun kanuni görev ve yetkilerini yerine getirememesi, şirketin feshine yönelik davaların açılmasına sebebiyet verebilir.

Üçüncü ve son bölümde ise özellikle şirket organlarının kanuni görev ve yetkilerini yerine getirmesine engel olan ve nihayetinde şirketin yaşatılması

prensibine aykırı sonuçlar doğuran kilitlenmenin önlenmesine veya ortadan kaldırılmasına yarayacak çözüm önerileri sunulmuştur. Bu kapsamda, limited şirketin haklı sebeple feshi davasında hâkimin feshe karar vermek yerine alternatif çözüm üretmek kilitlenmeyi ortadan kaldırması mümkündür. Ayrıca ortaklar, ortaklık sözleşmesinde birtakım düzenlemelere yer vermek veya borçlar hukuku kaynaklı sözleşmeler akdetmek suretiyle kilitlenmenin önlenmesine ve ortadan kaldırılmasına yönelik çözüm üretebilirler.

Anahtar Kelimeler: Kilitlenme, Çıkma ve Çıkarılma, Limited Ortaklığın Haklı Sebeple Feshi, Opsiyon Hakları, Ortaklar Sözleşmesi

ABSTRACT
Master's Thesis
Deadlock (Pat) Situation in Limited Companies with Two Partners
Mustafa İsmail Çalış

Dokuz Eylül University
Graduate School of Social Sciences
Department of Private Law
Private Law Program

Limited companies are the most common type of company in practice. Although the Turkish Commercial Code No. 6102 allows the establishment of a limited liability company with one partner, there are a significant number of limited companies with two partners in practice. As a result of the hybrid character of the limited company, which also includes the characteristics of a sole proprietorship, the two-partner relationship of the partners in limited companies is based on mutual trust and cooperation. While the partnership relationship continues, disagreements and disagreements may arise between the partners about the operation and management of the partnership. This situation may cause a bottleneck in the decision mechanisms or representation of the limited company with an equal distribution of capital shares (50%-50%).

In the first part of this study, possible deadlock situations in a limited company with two partners are examined. In the second part, the legal consequences of the deadlock in the decision mechanisms or representation of the company are presented. Accordingly, the possibility of one of the partners leaving or being dismissed from the company due to the curfew may come to the fore. The blockage experienced in the management or representation of the partnership may be the subject of dismissal of the manager for just cause. Again, failure of the general assembly and the board of directors to fulfill their legal duties and authorities due to the curfew may result in a lawsuit for the dissolution of the company.

In the third and last part, solution suggestions are presented for the prevention or elimination of the deadlock that prevents the company bodies from fulfilling their legal duties and authorities and ultimately leads to results contrary to the principle of keeping the company alive. In this context, in case of cancellation of the limited company on just cause, it is possible for the judge to eliminate the impasse by producing an alternative solution instead of giving a decision of termination. In addition, the partners can find solutions to prevent and resolve the stalemate by adding some regulations to the partnership agreement or by concluding contracts based on the law of obligations.

Keywords: Deadlock, Exit and Expulsion, Cancellation of Limited Partnership on Just Cause, Option Rights, Shareholders Agreement

İKİ ORTAKLI LİMİTED ŞİRKETLERDE KİLİTLENME (PAT) DURUMU

İÇİNDEKİLER

TEZ ONAY SAYFASI	ii
YEMİN METNİ	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER	viii
KISALTMALAR	xvii

GİRİŞ	1
-------	---

BİRİNCİ BÖLÜM

İKİ ORTAKLI LİMİTED ŞİRKETLERDE KİLİTLENME

I. LİMİTED ŞİRKETTE İKİ ORTAKLI YAPI VE KİLİTLENME KAVRAMI	3
A. Limited Şirketin Temel Esasları	3
B. Hukuki Nitelik ve Karakteristik Özellikler	6
C. İki Ortaklı Limited Şirketlerin Hukuki Yapısı ve Özellik Arz Eden Nitelikleri	8
D. Kilitlenme Kavramı	11
II. İKİ ORTAKLI LİMİTED ŞİRKETLERDE KİLİTLENMENİN GÖRÜNÜM BİÇİMLERİ	13
A. Genel Kurulda Karar Alma Sürecinin Kilitlenmesi	13
1. Ön Açıklamalar	13
2. Genel Kurulun Toplanması ve Karar Alınması	14
a. Genel Kurulda Toplantı Türleri	14
b. Genel Kurulda Yetersayılar	16
(i) Toplantı ve Karar Yetersayısı	16
(ii) Genel Kural	16
(iii) Özel Yetersayıların Öngörüldüğü Haller	18
(1) Önemli Kararlar	18

(2) Ortaklık Sözleşmesinde Yapılacak Değişiklikler	20
(3) Yapısal Değişikliklere İlişkin Kararlar	21
c. İki Ortaklı Limited Ortaklık Genel Kurulunda Yaşanabilecek Kilitlenme Durumları	21
(i) Ortakların Eşit Esas Sermaye Payına Sahip Olması	21
(ii) Azınlık Ortağa Oyda İmtiyaz Tanınması	23
(iii) Ortaklardan Birinin Veto Hakkının Bulunması	24
(iv) Kanunda Öngörülen Nisapların Ağırlaştırılması	26
B. Müdürler Kurulunda Karar Alma Sürecinin Kilitlenmesi	27
1. Ön Açıklamalar	27
2. Müdürler Kurulunun Oluşumu ve İşleyişi	28
3. Müdürler Kurulunda Kilitlenme	31
a. Müdürler Kurulunun Toplanamaması	31
b. Müdürler Kurulunun Karar Almada Kilitlenmesi	33
C. Ortaklığın Temsilinde Yaşanan Kilitlenme	36
1. Ön Açıklamalar	36
2. Limited Ortaklığın Temsiline İlişkin Genel Esaslar	36
3. İki Ortaklı Limited Ortaklığın Temsilinde Ortaya Çıkan Kilitlenme	41
a. Sorunun Ortaya Konulması	41
b. Birlikte Temsil Durumunda	42
c. Münferit Temsil Durumunda	43

İKİNCİ BÖLÜM

İKİ ORTAKLI LİMİTED ŞİRKETLERDE KİLİTLENMENİN HUKUKİ SONUÇLARI

I. LİMİTED ŞİRKETTEN ÇIKMA VE ÇIKARILMANIN GÜNDEME GELMESİ	44
A. Ortaklardan Birinin Haklı Sebeple Ortaklıktan Çıkma Talebinde Bulunması	44
1. Limited Şirketten Çıkma Kurumu	44
2. Haklı Sebebe Dayanan Çıkma Hakkı	45
a. Kanuni Düzenleme	45
b. Haklı Sebep Kavramı	45

c. İki Kişilik Ortaklıkta Kilitlenme Durumlarının Çıkma Hakkı Bakımından Haklı Sebep Arz Edip Etmeyeceği	46
d. İki Ortaklı Limited Şirkette Haklı Sebep Çıkma Hakkının Kullanılması	48
B. Limited Şirketten Çıkarılmanın Gündeme Gelip Gelmeyeceği Sorunu	49
1. Limited Şirketten Çıkarılma Kurumu	49
2. Ortaklık Sözleşmesinde Yer Alan Sebeplerle Ortağın Çıkarılması	50
a. Kanuni Düzenleme	50
b. İki Ortaklı Limited Şirkette Sözleşmesel Çıkarma Hakkının Kullanılmasına İlişkin Esaslar	50
c. İki Ortaklı Limited Şirket Genel Kurulunda Çıkarmaya İlişkin Karar Yetersayısının Kural Olarak Sağlanamayacak Olması	51
3. Mahkeme Kararı ile Ortağın Çıkarılması	52
a. Kanuni Düzenleme	52
b. İki Ortaklı Limited Şirkette Çıkarma Davası	53
(1) Dava Şartı: Usulüne Uygun Alınmış Genel Kurul Kararı	53
(2) İki Ortaklı Limited Ortaklıklarda Ortağın Çıkarılmasında Genel Kurul Kararı Aranması Sorunu	53
(i) TTK 621/1-h'de Öngörülen Nisabın Değerlendirilmesi	53
(ii) Limited Şirket Ortağının Kendisini Çıkarmaya Yönelik Genel Kurul Kararının Alınmasında Oy Hakkına Sahip Olup Olmadığı Sorunu	54
(iii) Yargıtay Uygulaması ve Doktrindeki Görüşler	56
(iv) Değerlendirme ve Görüşümüz	59
II. HAKLI SEBEPLE MÜDÜRÜN AZLI DAVASI AÇILMASI	63
A. Ön Açıklamalar	63
B. Müdürün Genel Kurul Kararı ile Görevden Alınması ve Yönetim Hakkının veya Temsil Yetkisinin Sınırlandırılması	63
1. Kanuni Düzenleme	63
2. İki Ortaklı Limited Şirketin Genel Kurulunda Kilitlenme Sebebiyle Karar Alınamaması Durumu	64
C. Mahkeme Kararı ile Yönetim ve Temsil Yetkisinin Kaldırılması	65
1. Kanuni Düzenleme	65
2. İki Kişilik Limited Şirkette Müdürün Mahkeme Kararı ile Yönetim ve Temsil Yetkisinin Kaldırılması	66

III. ORGAN EKSİKLİĞİ VE GENEL KURULUN TOPLANAMAMASI NEDENİNE DAYALI FESİH DAVASI AÇILMASI	66
A. Ön Açıklamalar	68
B. Kanuni Düzenleme	68
C. İki Ortaklı Limited Şirkette Yaşanan Kilitlenme Durumunda TTK m. 636/2'nin Uygulama Alanı Bulup Bulmayacağı Sorunu	69
1. Sorunun Ortaya Konulması	69
2. Doktrindeki Görüşler	70
a. Organ Eksikliğini Kabul Edenler	70
b. Organ Eksikliğini Reddedenler	71
3. Yargıtay'ın Tutumu	73
4. Görüşümüz	73
IV. HAKLI SEBEPLE ORTAKLIĞIN FESHİ DAVASI AÇILMASI	75
A. Ön Açıklamalar	75
B. Kanuni Düzenleme	76
C. İki Ortaklı Limited Şirkette Yaşanan Kilitlenmenin Haklı Sebeple Fesih Davasına Konu Olması	76
1. Davanın Temel Şartı: Haklı Sebep	76
2. İki Ortaklı Limited Şirkette Kilitlenme Durumlarının Ortaklığın Feshi Açısından Haklı Sebep Arz Edip Etmeyeceği	78
D. İki Ortaklı Limited Şirketin Haklı Sebeple Feshi Davasında Özellik Arz Eden Durum: Davanın Diğer Ortağa Yöneltilmesi	79
1. Ön Açıklamalar	79
2. Doktrindeki Görüşler	80
3. Yargıtay'ın Tutumu	81
4. Değerlendirme ve Görüşümüz	82

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

İKİ ORTAKLI LİMİTED ŞİRKETLERDE KİLİTLENMENİN ORTADAN KALDIRILMASI VE ÖNLENMESİ

I. MAHKEME KARARI İLE KİLİTLENMENİN ORTADAN KALDIRILMASI	92
A. İki Ortaklı Limited Şirketin Kilitlenmesi Sebebiyle Açılacak Davaların Kilitlenmenin Aşılması Bakımından İşlevi	92

1. Haklı Sebeple Şirketten Çıkma Davasının Kilitlenmenin Aşılması Bakımından İşlevi (TTK m. 638/2)	92
a. Sorunun Ortaya Konulması	92
b. İki Ortaklı Limited Şirketten Çıkan Ortağa Ayrılma Payı Ödenmesinin Doğuracağı Olumsuz Sonuçlar	92
c. Çıkma Hakkını Kullanan Ortak Bakımından Doğacak Sonuçlar	95
2. Haklı Sebeple Müdürün Azli Davasının Kilitlenmenin Aşılması Bakımından İşlevi (TTK m. 630/2)	96
3. Organ Eksikliği Sebebiyle Fesih Davasının Kilitlenmenin Aşılması Bakımından İşlevi (TTK m. 636/2)	98
4. Haklı Sebeple Fesih Davasında Mahkemece Feshe Karar Verilmesinin Kilitlenmenin Aşılması Bakımından İşlevi (TTK m. 636/3)	100
B. Haklı Sebeple Fesih Davasında Mahkemece Alternatif Çözümlere Hükmedilmesi ve Özellikle Şirketin Bölünmesine Karar Vermek Suretiyle Kilitlenmenin Ortadan Kaldırılması (TTK m. 636/3)	102
1. Mahkeme Tarafından Hükmedilecek Alternatif Çözümün Taşınması Gereken Temel Nitelikler ve Hâkimin Takdir Yetkisi	102
2. Mahkemece Ortaklardan Birinin Şirketten Çıkarılmasına Karar Vermek Suretiyle Kilitlenmenin Ortadan Kaldırılması	104
a. Mahkemece Fesih Yerine Davacı Ortağın Çıkarılmasına Karar Verilmesinin Kilitlenmenin Aşılması Bakımından İşlevi	104
b. Mahkemece Diğer (Davalı) Ortağın Çıkarılmasına Karar Verilmesi	106
c. Mahkemece Çıkarılmasına Karar Verilen Ortağın Ayrılma Payından Diğer Ortağın Sorumlu Tutulup Tutulamayacağı Meselesi	107
(1) Sorunun Ortaya Konulması	107
(2) Değerlendirme ve Görüşümüz	108
3. Mahkemece Ortaklık Sözleşmesine Müdahale Edilmesi Suretiyle Kilitlenmenin Ortadan Kaldırılması	111
a. Mahkemece Ortaklık Sözleşmesinde Değişiklik Yapılmasına İlişkin Temel Prensipler	111
b. Mahkemece Genel Kurul ve Müdürler Kurulu Toplantı ve Karar Yetersayılarına Müdahale Edilmesi Suretiyle Kilitlenmenin Giderilmesi	113
c. Mahkemece Oy Hakkına Müdahale Edilmesi Suretiyle Kilitlenmenin Giderilmesi	115

d. Mahkemece Genel Kurul ve Müdürler Kurulunda Üstün Oy Hakkı Tanınması Suretiyle Kilitlenmenin Giderilmesi	116
e. Mahkemece Veto Hakkının Kaldırılması Suretiyle Kilitlenmenin Giderilmesi	117
f. Üçüncü Kişinin Müdür Olarak Atanması Suretiyle Müdürler Kurulunda Yaşanan Kilitlenmenin Giderilmesi	118
g. Mahkemece Ticari Temsilci Atanması Suretiyle Temsilde Yaşanan Kilitlenmenin Giderilmesi	119
4. Mahkemece Ortaklardan Birinin Esas Sermaye Paylarının Diğer Tarafından Devralınmasına Hükmederek Kilitlenmenin Ortadan Kaldırılması	120
a. Ön Açıklamalar	120
b. Mahkemece Diğer (Davalı) Ortak Hakkında Satın Alma Yükümlülüğü Öngörülmesi	121
c. Mahkemece Diğer (Davalı) Ortak Hakkında Satma Yükümlülüğü Öngörülmesi	123
d. Mahkemece Artırma Yapılması Yoluyla Esas Sermaye Paylarının Satışa Çıkarılması ve Devrine Hükmedilmesi	124
(1) Sorunun Ortaya Konulması	124
(2) Artırma Yoluyla Satışa İlişkin Temel Esaslar	126
(3) İki Kişilik Limited Şirketin Haklı Sebeple Feshi Davasında Artırma Suretiyle Esas Sermaye Paylarının Satışı	129
e. Mahkemece Esas Sermaye Payını Devredecek Ortağın ve Devir Bedelinin Rulet Yönteminden Faydalanılarak Tespit Edilmesi	130
5. Mahkemece Ortaklığın Bölünmesine Karar Verilmesi	131
a. Ön Açıklamalar	131
b. Bölünme Kavramı ve Kanuni Düzenleme	132
c. Limited Ortaklıkta Bölünmenin Esasları	133
d. Bölünme Türlerinin Mahkemece Verilecek Alternatif Çözüm Kararı Bakımından İncelenmesi	135
(1) Tam Bölünme ve Kısmi Bölünme	135
(2) Devralma Yoluyla Bölünme ve Yeni Kuruluş Yoluyla Bölünme	136
(3) Oranın Korunduğu (Simetrik) Bölünme ve Oranın Korunmadığı (Asimetrik Bölünme)	136
e. Mahkemenin Bölünmeye Hükmetmesinin İki Ortaklı Limited Şirkette Kilitlenmenin Aşılması Bakımından İşlevi	138

(1) Genel Olarak	138
(2) Asimetrik Bölünme Yoluyla Kilitlenmenin Aşılması	140
(3) Ortakların Aynı Ortaklık Çatısı Altında Ortaklık İlişkisini Sürdürmelerinin Önlenmesi Suretiyle Kilitlenmenin Aşılması	142
II. SÖZLEŞMESEL YOLLARLA İKİ ORTAKLI LİMİTED ŞİRKETTE KİLİTLENMENİN ÖNLENMESİ	144
A. Ortaklık Sözleşmesine Konulacak Hükümlerle Kilitlenmenin Önlenmesi	144
1. TTK m. 577 Hükümünün Tanıtılması ve Özellikle Kilitlenmenin Aşılmasına Yarayacak Hususlar	144
2. Ortaklık Sözleşmesinde Alım veya Satım Hakkı Tanınması Suretiyle Kilitlenmenin Aşılması	147
a. Kanuni Düzenleme (TTK m. 577/1 (b))	147
b. Hükümde Yer Verilen Hakların Tanıtılması	148
c. Alım veya Satım Hakkının Ortaklık Sözleşmesi ile Tanınması Usulü	151
d. Alım veya Satım Haklarının Kullanılması	152
(1) Beyan	152
(2) Devir Sözleşmesinin Kurulması	154
(3) Tasarruf İşleminin Gerçekleştirilmesi	155
e. Diğer Ortağın İfadan Kaçınması ve İfaya Zorlama	158
f. Ortaklık Sözleşmesinde Alım veya Satım Hakkı Tanınmasının İki Ortaklı Şirkette Kilitlenmenin Aşılması Bakımından İşlevi	162
3. Ortaklık Sözleşmesinde Ortaklardan Birine Genel Kurulda Üstün Oy Hakkı Tanınması Suretiyle Kilitlenmenin Aşılması	163
a. Kanuni Düzenleme (TTK m. 577/1 (e))	163
b. Ortaklık Sözleşmesi ile Üstün Oy Hakkı Tanınması Usulü	164
c. Üstün Oy Hakkının İşlerlik Kazanması	165
d. Üstün Oy Hakkının Kilitlenmenin Aşılması Bakımından İşlevi	166
4. Ortaklık Sözleşmesinde Çıkma Hakkı Tanınması Suretiyle Kilitlenmenin Aşılması	167
a. Kanuni Düzenleme (TTK m. 577/1 (k))	167
b. Ortaklık Sözleşmesinde Çıkma Hakkının Tanınması Usulü	168
c. Sözleşmesel Çıkma Hakkının Kullanılması	169

d. Sözleşmesel Çıkma Hakkının İki Ortaklı Limited Şirkette Kilitlenmenin Aşılması Bakımından İşlevi	170
5. Ortaklık Sözleşmesinde Birlikte Satma veya Birlikte Satışa Zorlama Hakkı Tanınması Suretiyle Kilitlenmenin Aşılması	172
a. Kanuni Düzenleme (TTK m. 577/1 (a))	172
b. Birlikte Satma ve Birlikte Satışa Zorlama Haklarının Tanıtılması	173
c. Ortaklık Sözleşmesinde Birlikte Satma veya Birlikte Satışa Zorlama Haklarına Yer Verilmesinin Kilitlenmenin Aşılması Bakımından İşlevi	174
B. Borçlar Hukuku Kaynaklı Sözleşmeler ile İki Ortaklı Limited Şirkette Kilitlenmenin Önlenmesi	176
1. Ortaklar Sözleşmesi ile Kilitlenmenin Aşılması	176
a. Ortaklar Sözleşmesi	176
(1) Kavram ve İşlev	176
(2) Temel Özellikler ve Hukuki Nitelik	178
(3) Ortaklar Sözleşmesinin Geçerliliği	181
b. Ortaklardan Birinin Diğerinin Esas Sermaye Paylarının Tamamını Devralmasına Yönelik Ortaklar Sözleşmesi ile Kilitlenmenin Aşılması	182
(1) Ön Açıklamalar	182
(2) Ortaklar Sözleşmesinde Alım veya Satım Hakkı Tanınması Suretiyle Kilitlenmenin Aşılması	183
(i) Ortaklar Sözleşmesinde Alım veya Satım Haklarına Yer Verilmesi	183
(ii) Ortaklar Sözleşmesi ile Tanınan Alım ve Satım Haklarının Kullanılması ve Esas Sermaye Paylarının Devredilmesi	186
(iii) Ortaklar Sözleşmesi ile Tanınan Alım ve Satım Haklarının İki Kişilik Şirkette Kilitlenmenin Aşılması Bakımından İşlevi	188
(3) Ortaklar Sözleşmesi ile Rulet Yönteminin (<i>Russian roulette</i>) Kararlaştırılması	189
(4) Ortaklar Sözleşmesi ile Shoot Out (Artırma) Yönteminin Kararlaştırılması	191
2. Oy Sözleşmeleri ile Kilitlenmenin Önlenmesi	193
a. Ön Açıklamalar	193
b. Oy Sözleşmeleri	194

(1) Kavram ve İşlev	194
(2) Temel Özellikler ve Hukuki Nitelik	195
(3) Oy Sözleşmelerinin Geçerliliği	197
c. Oy Sözleşmelerinin İki Kişilik Şirkette Kilitlenmenin Aşılması Bakımından İşlevleri	199
SONUÇ	202
KAYNAKÇA	212

KISALTMALAR

b.	Bent
Batider	Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi
BGE	Bürgerliches Gesetzbuch
Bkz.	Bakınız
Der.	Derleyen
Dn.	Dipnot
E.	Esas
Ed.	Editör
e.t.	Erişim Tarihi
ETK	Eski Ticaret Kanunu
f.	Fıkra
GmbH	Gesellschaften mit beschränkter Haftung
H.D.	Hukuk Dairesi
HMK.	Hukuk Muhakemeleri Kanunu
İÜHF	İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi
İÜHFM	İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası
İsv.BK.	İsviçre Borçlar Kanunu
K.	Karar
m.	Madde
OR	Schweizerisches Obligationenrecht
R.G.	Resmî Gazete
s.	Sayfa
S.	Sayı
ss.	Sayfadan Sayfaya
T.	Tarih
TBK.	Türk Borçlar Kanunu
TMK.	Türk Medeni Kanunu
TTK.	Türk Ticaret Kanunu
Yarg.	Yargıtay
YHGK.	Yargıtay Hukuk Genel Kurulu

GİRİŞ

İki ortaklı ve özellikle ortakların eşit esas sermaye payı dağılımına sahip olduğu limited şirketlerde yaşanan kilitlenme sebebiyle ortaklık organlarının karar alamaması, uygulamada sık karşılaşılan bir durumdur. Ortaklığın işleyişinde, idaresinde ve temsilinde tıkanmaya neden olan kilitlenme hali daha çok iki ortak arasındaki anlaşmazlıklardan ve görüş farklılıklarından kaynaklanmaktadır. Özellikle esas sermaye paylarının eşit dağıldığı şirkette her iki ortak da şirketin idaresi ve işleyişinde söz sahibi olmak istemektedir. Karşılıklı güç dengesinin hâkim olduğu limited şirketin organlarının fonksiyonlarını yerine getirmesine engel teşkil eden kilitlenme hali giderilemediği takdirde hareketsiz kalan, faaliyetlerine devam edemeyen ortaklığın feshi gündeme gelecektir. Bu durum şüphesiz ticaret şirketlerinin yaşatılması prensibiyle uyuşmamakta ve önemli malvarlıksal değerlerin tasfiyesine neden olmaktadır. Bu tez çalışması iki ortaklı limited şirketlerde ortaya çıkan kilitlenme durumlarının hukuki sonuçlarını ve önlenmesi ile ortadan kaldırılmasına yönelik çözüm önerilerini konu almaktadır.

Bu bağlamda ilk bölümde, iki ortaklı limited şirkette kilitlenme yaşanması muhtemel durumlar incelenmiştir. Limited şirketin zorunlu organı ve karar mekanizmalarından biri olan genel kurulda, ortakların esas sermaye payı dağılımından veya aralarındaki anlaşmazlıklardan kaynaklı kilitlenme meydana gelebilir. Yine limited şirketin bir diğer zorunlu organı olan müdürler kurulunda da ortakların her ikisinin de müdür olduğu ihtimalde kilitlenme yaşanması olasıdır. Şirket organlarında yaşanan kilitlenme, bu organların kanuni görev ve fonksiyonlarını ifa etmelerini engeller (TTK m. 616, m. 625). Limited şirketin temsilinde kural olarak birlikte temsilin esas olması da ortakların her ikisinin müdür olduğu varsayımında dış ilişkide tıkanmaya neden olabilir.

İkinci bölümde ise iki ortaklı limited şirkette yaşanan kilitlenmenin hukuki sonuçları ele alınmıştır. Kilitlenme neticesinde şirketin hareketsiz kalması ve organların kanuni görev ve yetkilerini yerine getirememesi, öncelikle şirketten çıkma ve çıkarılma ihtimallerini gündeme getirir. Özellikle ortakların eşit veya yakın oranda esas sermaye payına sahip olduğu (%50-%50) iki kişilik ortaklıkta, ortaklardan birinin çıkma sonucu şirketten ayrılması, şirket malvarlığında ciddi oranda azalmaya

sebebiyet verecektir. Müdürler kurulunda veya ortaklığın temsiliinde ortaya çıkan kilitlenme, müdür ortağın azli veya yetkilerinin sınırlandırılması sonucunu doğurabilir. Ayrıca kanuni organları fiilen varlığını sürdüren fakat kilitlenme sebebiyle işlevini yerine getiremeyen şirkete karşı organ yokluğu sebebiyle fesih davası açılabilir. Son olarak kilitlenmenin ortaklığın feshi bakımından haklı sebep teşkil ettiği durumda haklı sebeple fesih davası gündeme gelebilir. Anılan fesih davalarında mahkemece ortaklığın feshine karar verilmesi, ekonomik yönden önemli değer kayıplarına sebep olmakta ve şirketlerin yaşatılması prensibine aykırılık teşkil etmektedir.

İkinci bölümde ele alınan hukuki sonuçlar tespit edildiğinde, kilitlenmenin hem ortaklık hem de ortaklar açısından mali ve hukuki yönden sonuçlarının ne denli olumsuz etkiler doğuracağı anlaşılmıştır. Bununla birlikte kilitlenme neticesinde gündeme gelecek haklı sebeple çıkma davasının (TTK m. 638/2), müdürün azli davasının (TTK m. 630/2), organ eksikliği sebebiyle fesih davasının (TTK m. 636/2) veya haklı nedenle fesih davasında feshe karar verilmesinin (TTK m. 636/3) kural olarak iki kişilik şirkette kilitlenme durumuna çözüm olmayacağı tespit edilmiştir.

Son bölümde, iki ortaklı limited şirkette yaşanan kilitlenmenin önlenmesi veya ortadan kaldırılması bakımından çözüm önerileri sunulmuştur. Bu itibarla, ortaklardan biri tarafından açılacak haklı sebeple fesih davasında hâkime tanınan geniş takdir yetkisi sayesinde ortaklıkta yaşanan kilitlenmenin mahkeme kararı ile ortadan kaldırılması mümkün olacaktır (TTK m. 636/3). Haklı sebeple fesih davasında hâkimin fesih yerine özellikle şirketin bölünmesi veya ortaklardan birinin esas sermaye paylarının tamamının diğeri tarafından devralınması gibi alternatif çözümlere hükmetmesi kilitlenmeyi ortadan kaldırabilir. Bununla birlikte iki kişilik limited şirketin özellikle kuruluş aşamasında, ortakların ortaklık sözleşmesine birtakım hükümler koymak veya borçlar hukuku kaynaklı sözleşmeler yapmak suretiyle ileride yaşanması muhtemel kilitlenme durumunu önlemeleri veya ortadan kaldırmaları mümkün olacaktır. Bu noktada ortaklardan birinin sahip olduğu esas sermaye paylarının tamamının diğeri tarafından devralınmasını öngören sözleşme hükümleri iki kişilik şirkette kilitlenmenin aşılmasına hizmet edecektir.

BİRİNCİ BÖLÜM

İKİ ORTAKLI LİMİTED ŞİRKETLERDE KİLİTLENME

I. LİMİTED ŞİRKETTE İKİ ORTAKLI YAPI VE KİLİTLENME KAVRAMI

A. Limited Şirketin Temel Esasları

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nda¹(TTK) limited şirketin tarifi 573. maddede yapılmıştır. Kanun koyucu bu hükümde limited şirketlere ilişkin bir tanımlama yapmaktan çok üç fıkra halinde limited şirketin temel niteliklerini saymayı tercih etmiştir².

Anılan maddenin ilk fıkrasına göre limited şirket, bir veya daha çok gerçek veya tüzel kişi tarafından bir ticaret unvanı altında kurulan, esas sermayesi belirli ve bu sermayenin ortakların esas sermaye paylarının toplamından oluştuğu bir şirket türüdür. Buna göre hükümde ilk olarak kişi unsuruna yer verilmiş ve limited şirketin var olabilmesi için en az bir gerçek veya tüzel kişi ortak tarafından belirli bir ticaret unvanı³ altında kurulması gerektiği belirtilmiştir⁴. Bunun yanında kanun koyucu

¹ Resmî Gazete (RG): 14.2.2011, Sayı (S): 27846.

² Ersin Çamoğlu, **Limited Ortaklıklar Hukukunun Temel İlkeleri**, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2020, (Temel İlkeler), s. 9; Ünal Tekinalp, **Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku**, Güncelleştirilmiş 4. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2015, (Sermaye Ortaklıkları), s. 511; Reha Poroy ve Ünal Tekinalp ve Ersin Çamoğlu, **Ortaklıklar Hukuku II**, Güncellenmiş ve Yeniden Yazılmış 14. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2019, s. 400; Gönen Eriş, **Ticari İşletme ve Şirketler**, Cilt: 3, Güncellenmiş 2. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2014, (2014), s. 3312; İsmail Doğanay, **Türk Ticaret Kanunu Şerhi**, 2. Baskı, Cilt: 2, Olgac Matbaası, Ankara, 1981, s. 1078; Hasan Pulaşlı, **Şirketler Hukuku Genel Esaslar**, 6. Baskı, Adalet Yayınevi, 2020, (Genel Esaslar), s. 716; Soner Altaş, **Türk Ticaret Kanunu'na Göre Limited Şirketler**, Güncellenmiş ve Genişletilmiş 6. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2015, s. 53; Hakan Çebi, **Limited Şirketler Hukuku**, Adalet Yayınevi, Ankara, 2019, (Limited), s. 41; Tamer Bozkurt, **Şirketler Hukuku**, Gözden Geçirilmiş, Güncellenmiş ve Genişletilmiş 4. Baskı, Legem Yayıncılık, Ankara, 2021, s. 534; Orhan Nuri Çevik, **Limited Şirketler Hukuku ve Uygulaması**, Genişletilmiş 2. Baskı, Yetkin Yayınevi, Ankara, 1984, s. 27.

³ Limited şirketler, TTK m.43 uyarınca işletme konusu gösterilmek şartıyla, ticaret unvanlarını serbestçe seçebileceklerdir. Aynı zamanda ticaret unvanlarında “limited şirket” ibaresinin bulunması şart olup ticaret unvanında, gerçek bir kişinin adı veya soyadı yer aldığı takdirde, şirket türünü gösteren ibareler, baş harflerle veya başka bir şekilde kısaltma yapılarak yazılamaz (TTK 43/2) (Halil Arslanlı ve Hayri Domaniç, **Limited Şirketler Hukuku ve Uygulaması**, TK Şerhi, Cilt: 3, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2011, s. 97).

⁴ 6762 sayılı TK döneminde limited şirketler en az iki ortak ile kurulabilmekteyken 6102 sayılı TTK ile getirilen önemli bir yenilik ile tek ortaklı limited şirket kurulmasına cevaz verilmiştir. Tek ortak,

sermaye unsuruna da yer vererek limited şirketlerin esas sermayesinin belirli olmasına ve ortaklarının esas sermaye paylarının toplamından oluşması gerektiğine dikkat çekmektedir⁵.

İkinci fıkrada ise ortakların şirket borçlarından sorumlu olmadığı, sadece taahhüt ettikleri esas sermaye paylarını ödemekle ve ortaklık sözleşmesinde öngörülmüş ise ek ödeme ve yan edim yükümlülüklerini yerine getirmekle yükümlü oldukları belirtilmiştir⁶. Bu fıkrada limited şirketin ve ortaklarının sorumluluk esaslarını belirten bir düzenleme yer almaktadır. Buna göre kural olarak limited şirket ortakları şirket borçlarından sorumlu değildir. Limited ortaklık bütün malvarlığıyla sorumludur (TTK m. 602/1)⁷. Ortakların şirkete karşı sorumlulukları ise taahhüt ettikleri sermaye payı ile sınırlı olacaktır⁸. Bu sorumluluk doktrinde “sınırlı sorumluluk” olarak adlandırılmaktadır⁹. Burada dikkat edilmesi gereken husus, limited şirket ortaklarının sınırlı sorumluluğunun yalnızca şirkete karşı olup şirket

gerçek kişi olabileceği gibi tüzel kişi de olabilecektir. Kanun koyucu aynı zamanda limited şirketlerde ortak sayısı için bir üst sınır belirlemiştir. TTK’nın 504. maddesinin 1. fıkrasına göre limited şirkette ortakların sayısı elliyi aşamayacaktır. Mevzuatımızda ve Alman Limited Şirketler Kanunu’nda bu hususta bir üst sınır bulunmamaktadır. Ortak sayısının elliyi aşması durumunda ne gibi bir yaptırımın olacağının kanunda düzenlenmemiş olması doktrinde eleştirilmiştir. Bu hususta bkz. Oruç Hami Şener, **Yargıtay Kararları Işığında Limited Ortaklıklar Hukuku**, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2017, (Limited Ortaklıklar), s. 22; Hasan Pulaşlı, **Şirketler Hukuku Şerhi**, Cilt: 2, 2. Tıpkı Bası, Adalet Yayınevi, Ankara, 2015, (Şerh) s. 2181; Şükrü Yıldız, **Türk Ticaret Kanunu Tasarısına Göre Limited Şirketler Hukuku**, Arıkan Yayınevi, 2007, (Limited Şirketler), s. 70; Oğuz İmregün, **Kara Ticareti Hukuku Dersleri**, Filiz Kitapevi, İstanbul, 2005, (Kara Ticareti), s. 501; Çamoğlu, **Temel İlkeler**, s. 10; Tekinalp, **Sermaye Ortaklıkları**, s. 512; Eriş, 2014, s. 3340; Arslanlı ve Domaniç, s. 80. Kanunda bir ayırım yapılmadığı için kamu tüzel kişilerinin de limited şirketlere ortak olabileceğine ilişkin bkz. Doğanay, s. 1081.

⁵ Limited şirketlerin esas sermayelerinin belirli olması, sermaye ortaklıklarından olmasının tabii bir sonucu olup TTK m.580 uyarınca bu değer 10.000 TL’den az olamaz. Yine aynı hüküm uyarınca Cumhurbaşkanı, bu değeri on katına kadar artırmaya yetkilidir (Çamoğlu, Temel İlkeler, s. 12; Şener, Limited Ortaklıklar, s. 13; Pulaşlı, Genel Esaslar, s. 721).

⁶ Şener, Limited Ortaklıklar, s. 5; Eriş, 2014, s. 3312; Doğanay, s. 1080.

⁷ Bu hususta Çamoğlu, limited ortaklığın esas sermayenin temsil ettiği malvarlığı ile sınırsız sorumlu olduğunu ifade etmiştir (Çamoğlu, Temel İlkeler, s. 13). Ayhan ise, şirket sermayesinin değişmez, itibari bir değer olduğunu, şirket malvarlığının değer itibarıyla esas sermayeyi aşması halinde alacaklıların sermayeyi aşan kısma da başvurabileceklerini belirtmiştir (Rıza Ayhan, **Limited Şirketlerde Ortakların Sorumluluğu**, Kazancı Yayınları, İstanbul, 1992, s. 50).

⁸ Ayhan, s. 50; Çamoğlu, Temel İlkeler, s. 13; Şener, Limited Ortaklıklar, s. 14; İmregün, Kara Ticareti, s. 500. Tekinalp’e göre sınırlı sorumlu sıfatı, limited şirket ortaklarına ait olup şirkete ait değildir. Limited şirket, borçlarından dolayı tüm malvarlığıyla sorumlu olduğundan sınırsız sorumludur (Tekinalp, Sermaye Ortaklıkları, s. 514).

⁹ Ayhan, bu ilkenin limited şirketin doğumunda ve gelişiminde en önemli etken olduğunu belirtmektedir. Şirketler hukukunda ortakların şirket borçlarından dolayı üçüncü şahıslara karşı sorumluluğuna ilişkin sınıflandırmalar için bkz. Ayhan, ss. 55,56.

alacaklılarına karşı herhangi bir sorumluluklarının bulunmamasıdır¹⁰. Ayrıca limited şirketlerde, ortaklık sözleşmesinde öngörülmesi halinde ortaklara ek ödeme ve yan edim yükümlülükleri yükletilerek ortakların sorumlulukları genişletilebilir¹¹.

Son fıkrada ise kanun koyucu limited şirketin konu ve amaç unsuruna değinerek, bu şirketlerin kanunen yasak olmayan her türlü ekonomik amaç ve konu için kurulabileceğini düzenlemiştir¹². Buna göre ortaklığın konusunun ekonomik olması yeterli olup kollektif şirketlerin aksine ticari işletme işletmek zorunluluğu bulunmamaktadır¹³. Ayrıca limited şirketin konusunun kanunen yasaklanmamış olması gerekmektedir¹⁴. Bunun dışında diğer ticaret ortaklıklarında olduğu gibi limited ortaklıklarda da amaç esas itibarıyla ekonomik kazanç sağlama ve bunu paylaşma amacıdır¹⁵.

¹⁰ Yaşar Karayalçın, **Ticaret Hukuku, Cilt II: Şirketler Hukuku**, 2. Baskı, Sevinç Matbaası, Ankara, 1973, (Şirketler Hukuku), s. 243. Ersin Çamoğlu, "İsviçre, Alman ve Türk Hukuklarında Limited Ortağın Sınırlı Sorumluluğu İlkesinin Anlamı ve Önemi", **İÜHF**, Cilt: 38, Sayı: 1-4, 1973, s. 515; Arslanlı ve Domaniç, s. 37.

¹¹ İmregün, Kara Ticareti, s. 501; Şener, Limited Ortaklık, s. 14; Çamoğlu, Temel İlkeler, s. 13. Limited şirket ortaklarının sınırlı sorumluluk ilkesine getirilen bir diğer istisna Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun'un 35. maddesidir. Bu maddenin 1. fıkrasına göre limited şirket ortakları, şirketten tamamen veya kısmen tahsil edilemeyen veya edilemeyeceği anlaşılan amme alacağından sermaye hisseleri oranında doğrudan doğruya sorumlu olurlar ve bu kanun hükümleri gereğince takibe tabi tutulurlar. Bu hususta detaylı bilgi için bkz. Çamoğlu, Temel İlkeler, s. 117; Oruç Hami Şener, **Teorik ve Uygulamalı Ortaklıklar Hukuku**, Gözden Geçirilmiş 4. Bası, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2019, (Ortaklıklar Hukuku), s. 866; Veliye Yanlı, "Limited Şirketlerin Amme Borçlarından Dolayı Ortakların Sorumluluğu", **Prof. Dr. Erdoğan Moroğlu'na 65. Yaş Günü Armağanı**, İstanbul, 1999, s. 743 vd.; Ersin Çamoğlu, "Limited Ortağın Sınırlı Sorumluluğu Prensibine Bir İstisna, AATUK m. 35", **İktisat Maliye Dergisi**, 1970, Cilt: 16, Sayı: 11, (İstisna), s. 426; Ayhan, ss. 65-71.

¹² Şener, Limited Ortaklıklar, s. 5; Halil Arslanlı, **Limited Şirketler**, Türk Ticaret Kanunu Şerhi İkinci Kitap Yedinci Fasil, Fakülteler Matbaası, İstanbul, (Limited Şirketler), 1962, s. 33; Pulaşlı, Şerh, s. 2192; Eriş, 2014, s. 3312; Karayalçın, Şirketler Hukuku, s. 339.

¹³ Pulaşlı, Şerh, s. 2192; Pulaşlı, Genel Esaslar, s. 727. Şener'e göre, her ne kadar ortaklığın konusunun ticari işletme işletmek olması zorunluluğu yoksa da küçük ve orta ölçekli ticari işletmeler uygulamada genellikle limited şirket şeklinde örgütlenmektedirler (Şener, Limited Ortaklıklar, s. 16). Tekinalp'e göre de hiçbir ticari işletme organizasyonuna dayanmayan, geleneksel küçük tarımsal faaliyetler, serbest meslek faaliyetleri, esnaf işletmeleri de limited ortaklık olarak biçimlenebilirler (Tekinalp, Sermaye Ortaklıkları, s. 518).

¹⁴ Kanun koyucu belli bazı ekonomik faaliyetlerin yalnızca anonim şirketler tarafından yapılabileceğini öngörmüştür. Örneğin Bankacılık Kanunu'nun 7. Maddesinin a bendine göre, Türkiye'de kurulacak bankaların anonim şirket şeklinde kurulması zorunludur. Yine Sigortacılık Kanunu'nun 3. Maddesinde düzenlendiği üzere, Türkiye'de faaliyet gösterecek sigorta şirketleri ile reasürans şirketlerinin anonim şirket veya kooperatif şeklinde kurulmuş olması şarttır (Pulaşlı, Şerh, s. 2192).

¹⁵ İmregün, Kara Ticareti, s. 500; Şener, Limited Ortaklıklar, s. 16; Tekinalp, Sermaye Ortaklıkları, s. 518; Doğanay, s. 1080.

Ayrıca limited şirketler TTK m.124/II ve 125/I uyarınca tüzel kişiliği haiz bir sermaye şirketi olarak belirlenmiştir. Kanun koyucu, tekrara düşmemek adına limited şirketin bu niteliklerine kanunun 573. maddesinde yer vermemiştir.

Yapılan açıklamalardan sonra limited şirketi, bir veya daha çok gerçek veya tüzel kişi tarafından bir ticaret unvanı altında kurulan, esas sermayesi belirli ve bu sermayenin ortakların esas sermaye paylarının toplamından oluştuğu, ortaklarının sadece taahhüt ettikleri esas sermaye paylarını ödemekle ve ortaklık sözleşmesinde öngörülmüş ise ek ödeme ve yan edim yükümlülüklerini yerine getirmekle yükümlü oldukları, ekonomik bir amacı ve konuyu yerine getirmek üzere kurulan tüzel kişiliği haiz bir sermaye şirketi olarak tanımlayabiliriz.

B. Hukuki Nitelik ve Karakteristik Özellikler

Limited şirket, ortaklarının varlığından bağımsız bir hukuki varlığa sahiptir¹⁶. Bu husus TTK m.125'te "*ticaret şirketlerinin tüzel kişiliğe haiz olduğu*" şeklinde belirtilmiştir. Böylece limited şirket, ortaklarından bağımsız olarak hukuki ilişkilere katılabilecek, sözleşmeler akdedebilecek, herhangi bir ortaklığa ortak sıfatıyla katılabilecek, bir eşya üzerinde mülkiyet hakkı elde edebilecek, ortakların malvarlığından bağımsız bir malvarlığına sahip olabilecektir (TMK m. 47 vd.)¹⁷.

TTK m.16/I uyarınca ticaret şirketleri tacir sayıldığından, limited şirketler de tüzel kişi tacir sıfatına haizdirler. Böylece limited şirketler de TTK 18 ila TTK m. 24 arasında yer alan tacire ilişkin hükümlere tabi olacaklardır¹⁸.

TTK 124/II uyarınca limited şirketler, anonim ve sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketler ile birlikte sermaye şirketleri arasında sayılmıştır. Gerçekten de limited şirketlerin esas sermayelerinin belirli olması, şirket borçlarından dolayı yalnızca kendi malvarlığı ile sorumlu olması, ortaklarının sadece şirkete karşı sınırlı sorumlu olması, şirket ana sözleşmesinde aksine hüküm olmadığı takdirde oy hakkı ve kâr payının esas sermaye payına göre belirlenmesi gibi özellikler tipik sermaye

¹⁶ Şener, Limited Ortaklıklar, s. 6; Arslanlı, Limited Şirketler, s. 33.

¹⁷ Şener, Limited Ortaklıklar, s. 6.

¹⁸ Arslanlı, Limited Şirketler, s. 32; Şener, Limited Ortaklıklar, s. 11.

şirketine has özelliklerdir¹⁹. Yine benzer şekilde tüzel kişilerin şirkete ortak olabilmesi, ortaklardan birinin ölümü veya iflasının şirketin sona ermesine yol açmaması, kanunen yasak olmayan her türlü amaç için kurulabilmeleri de limited şirketin sermaye ortaklıklarına has özellikleridir²⁰. Ancak limited şirketlerin bazı karakteristik özellikleri de onu şahıs şirketlerine fazlasıyla yaklaştırmaktadır. Örneğin, limited şirketlerde şirket esas sözleşmesi ile ortaklara ek ödeme ve yan edim yükümlülüklerinin yüklenebilmesi, ortakların sır saklama yükümünün bulunması, ortaklıkta pay devrinin zorlaştırılmış olması, ortağın çıkma hakkına sahip olması, ortaklığın ortağı çıkarma hakkına sahip olması, ortakların geniş ve kapsamlı bilgi alma ve inceleme hakkına sahip olması, ortaklığın kamu borçlarından ortakların esas sermaye payları oranında sorumlu olması gibi özellikler de limited şirketleri şahıs şirketlerine yaklaştırmaktadır²¹.

Sonuç olarak 6102 sayılı TTK bağlamında limited şirketlerin; iç ilişki ve ortaklar arası münasebetler itibariyle şahıs şirketine ait karakteristik özelliklere sahip fakat dış ilişki itibariyle anonim şirketlere yakın bir sermaye şirketi niteliğinde olduğundan söz edebiliriz. Limited şirketlere ilişkin yasal düzenlemeler, ortaklara ortaklık sözleşmesinde veya yan anlaşmalarla yapacakları düzenlemelerle bu iki şirket türünden birinin niteliklerinin ağır basmasını sağlama fırsatı da vermektedir²². Limited şirketler ile ilgili bir meselede amaca ters düşen yorum ve sonuçlara ulaşılmaması için şirketin bu karma niteliğinin her hâlükârda göz önünde bulundurulması gerekir²³

¹⁹ Barbaros Çağa, “Limited Şirkette Ortaklık Payının Devri”, **BATİDER**, Cilt: 7, Sayı: 3, 1974, s. 586; Engin Erdil, **Limited Şirketlerde Ortaklıktan Çıkarılma**, Genişletilmiş 2. Baskı, Vedat Kitapçılık, 2010, s. 5; Tamer Pekdiğer, “İki Ortaklı Limited Şirketlerde Ortaklardan Birinin Haklı Sebeplere Dayanarak Mahkeme Kararı ile Çıkma İstemi ve Bu İsteme Yüksek Mahkemenin Yaklaşımı”, **Prof. Dr. Fahiman Tekil’in Anısına Armağan**, Beta Yayınevi, İstanbul, 2003, s. 464; Şener, Limited Ortaklıklar, ss. 9,10; Pulaşlı, Şerh, s. 2208.

²⁰ Fahiman Tekil, **Şirketler Hukuku Üçüncü Cilt: Limited Şirketler ve Kooperatifler**, 2. Bası, Otağ Matbaacılık, İstanbul, 1978, s. 19.

²¹ Ali Haydar Yıldırım, **Limited Ortaklığın Haklı Sebep Feshi**, Dora Yayıncılık, Bursa, 2013, (Haklı Sebep), s. 180; Sefer Oğuz, “Limited Ortaklık Esas Sermaye Payının Devri”, **Çukurova Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt: 4, Sayı: 8, 2017, s. 185; Nihat Taşdelen, **Limited Ortaklıklarda Çıkma Çıkarılma ve Fesih**, Yetkin Yayınları, Ankara, 2012, s. 74; Rıza Ayhan, Hayrettin Çağlar ve Mehmet Özdamar, **Şirketler Hukuku Genel Esaslar**, 2. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2020, s. 514; Ertan Demirkapı ve Ali Haydar Yıldırım, “İsviçre Borçlar Kanunu’nda Limited Ortaklıklar Hukuku Alanında Yapılan Yeni Düzenleme”, **BATİDER**, Cilt: 24, Sayı: 3, 2008, s. 436; Şener, Limited Ortaklıklar, s. 10; Tekil, s. 6; Karayalçın, Şirketler Hukuku, s. 344; Erdil, s. 6; Pulaşlı, Şerh, s. 2210; Pulaşlı, Genel Esaslar, ss. 741,742; Çağa, s. 586.

²² Güzin Üçışık, “Limited Şirkette Ortağın Ortaklıktan Çıkarılması”, **Prof. Dr. Fahiman Tekil’in Anısına Armağan**, Beta Yayınevi, İstanbul, 2003, s. 189; Çağa, s. 587; Yıldırım, Haklı Sebep, s. 180.

²³ Çağa, s. 587.

C. İki Ortaklı Limited Şirketlerin Hukuki Yapısı ve Özellik Arz Eden Nitelikleri

Limited ortaklıklar yukarıda sayılan nitelikleri gereği genellikle az sayıda ve birbirilerini tanıyan ortaklar tarafından kurulmaktadır. Bir ortaklığın az sayıda ortaktan oluşması, ortaklık ilişkisinin sürdürülmesinde kişisel unsurları ön plana çıkarmaktadır. Gerçekten de iki ortaklı bir limited şirkette, çok ortaklı limited şirketlere göre ortaklar arasında daha güçlü bir iletişim ve iş birliğine ihtiyaç duyulmaktadır²⁴. Bu doğrultuda, bir ortaklıkta ortak sayısının artması, organizasyonel anlamda şirketin gelişmesini, dolaylı olarak da ortakların kişisel özelliklerinin daha arka planda kalması sonucunu doğurmaktadır²⁵.

Limited ortaklıkta ortaklar arası ilişki, karşılıklı güven temeline dayanmaktadır. Her ne kadar bir sermaye şirketi olsa da limited ortaklığın karma yapısı bunu gerektirmektedir. Örneğin esas sermaye payı devrinin ortaklık sözleşmesinde aksi kararlaştırılmadığı takdirde genel kurul onayına tabi olması, ortaklığa yabancı bir kimsenin girmesini önlemektedir²⁶. Nitekim ortakların kişiliklerinin önem arz ettiği bir ortaklığa karşılıklı güven ilişkisinin sağlanmadığı bir kimsenin katılması ortaklar tarafından arzu edilmeyecektir. İki ortaklı limited ortaklıkta da karşılıklı güven ilişkisi daha belirgindir. Özellikle kuruluş aşamasında her iki ortak da karşılıklı güven ve huzur ortamında, kâr elde etme ve ortaklık ilişkisini sağlıklı bir biçimde devam ettirme amacı doğrultusunda birlikte hareket etme arzusundadır²⁷. İki ortaklı limited ortaklıkta her iki amacın da yerine getirilmesinde en önemli unsurlardan biri ortakların kişilikleridir. Gerçekten de ortaklığın karar mekanizmalarında her iki ortak birlikte yer alacağından ortaklığın idaresinde, işleyişinde ve faaliyetlerinde, karşılıklı güveni sarsmayacak şekilde birlikte hareket etmeleri gerekmektedir. Bu bağlamda ortaklar

²⁴ Hanife Doğrusöz Koşut, **Limited Şirkette Oy Hakkı**, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2021, s. 13; Çamoğlu, Temel İlkeler, s. 63.

²⁵ Yıldırım, Hakkı Sebep, s. 92.

²⁶ Taşdelen, s. 78.

²⁷ Halil Ali Dural, **Anonim Ortaklıklarda Yönetim Kurulunun Kilitlemesi ve Hukuki Sonuçları**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Galatasaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2005, s. 58.

arasında yaşanacak güven zedeleyici hareketler veya görüş ve fikir ayrılıkları da ortaklığın işleyişini ve faaliyetlerini doğrudan etkileyecektir²⁸.

İki ortaklı bir limited şirkette ortakların sermayeye katılım oranları da limited şirketin hukuki yapısını etkilemektedir. Gerçekten de ortakların sahip olduğu oy hakları birbirine eşit ise ortaklık içinde karşılıklı güç dengesi söz konusudur²⁹. Bu dengenin sonucu olarak iki ortaklı limited şirketlerde çok ortaklı şirketlerin aksine ortakların her ikisi de yönetim gücünü elinde bulundurma, ortaklığın işleyişini kontrol etme arzusuna sahiptir³⁰. Bir diğer anlatımla ortaklar, ortaklığı daha fazla sahiplenmekte, ortaklığın iç ve dış işleyişini daha dikkatli bir biçimde takip etmektedir. Ortaklığın idaresinde ve işleyişinde hâkim ortak olma arzusu, zamanla ortaklık menfaatlerinin kişisel menfaatlerin gerisinde kalmasına yol açabilecek niteliktedir. Eşit sermaye dağılımının söz konusu olduğu iki ortaklı limited ortaklıklarda ortaklar arasındaki görüş ayrılıkları ve menfaat çatışmaları ortaklık ilişkisinin sağlıklı şekilde yürütülmesinin önündeki en büyük engellerden biridir. Şöyle ki, sermaye ortaklıklarına hâkim olan çoğunluk ilkesi gereği ortaklığın karar mekanizmalarında çoğunluk ilkesi esas alınarak karar alınmaktadır. Sermaye dağılımının %50-%50 olduğu limited ortaklıklarda bu ilke gereği ortaklığın karar mekanizmalarında geçerli bir karar alınması için kural olarak ortakların uyum içinde hareket etmesi gerekmektedir. Aksi durumda karar mekanizmalarında yaşanacak pat durumu ortaklığın hareketsiz kalmasına yol açacaktır. Ortaklığın idaresinde hareketsiz kalınması da ortaklığı fesih yoluna sokacaktır. Öte yandan ortakların kişilikleri ortaklığın işleyişinde ön planda olduğundan, sürekli olarak görüş ve fikir ayrılıklarının yaşanması da ortaklıktan ayrılma ihtimallerini gündeme getirecektir.

İki kişilik limited ortaklıkların uygulamada karşımıza çıkan bir örneği de sermayeye katılmalı ortak girişimlerdir³¹. Bu ortak girişimlerin tipik yapılanma

²⁸ Bundan başka, ortakların kişiliklerinin uyuşmaması, ekonomik beklentilerin farklı olması, ticari politikalar ve ortaklığı idare tarzındaki farklı anlayışlar, şirket içi güç mücadeleleri de şirketin karar mekanizmalarında tıkanma yaşanmasına sebebiyet verebilir (Umut Metin, **Şirketlerde Yönetim Kurulu Krizleri ve Çözüm Yolları**, Seçkin Yayıncılık, 2021, Ankara, s. 213).

²⁹ İsviçre hukukunda sermayeye katılımın eşit olduğu ve karşılıklı güç dengesinin bulunduğu limited şirketler, "Paritätische Zweipersonen-GmbH" olarak anılmaktadır (Thomas Bähler, "Die massgeschneiderte Gesellschaft.", *Ausgestaltungsmöglichkeiten für kleine und mittlere Unternehmen am Beispiel der GmbH (unter Berücksichtigung der Revision des GmbH-Rechts)*, Bern, 1999, s. 113, www.swisslex.ch, (16.8.2021)).

³⁰ Dural, s. 35; Doğrusöz Koşut, s. 13.

³¹ Sermayeye katılmalı ortak girişim, doktrinde *Altay'ın* yaptığı tanıma göre: "*Stratejik bir iş birliğine zemin oluşturan ve temel sözleşme olarak adlandırılan bir sözleşme uyarınca, ekonomik*

biçimlerinden biri esas sermaye paylarının iki hâkim ortak arasında eşit olarak paylaşıldığı ortaklıklardır³². Bu tip ortaklıklar, Anglo-Amerikan hukuk terminolojisiinde “deadlock company” (işlevini yerine getiremeyen, felce uğramış şirket) olarak ifade edilmektedir³³. Bu pay dağılımı gereğince ortaklığın faaliyetlerine ve işleyişine ilişkin alınacak stratejik önemi haiz kararların taraflar arasında konsensüs sağlanarak alınması gerekecektir³⁴. Bunun sonucu olarak iki hâkim ortağın bulunduğu bu tür ortaklıkların kilitlenmeye müsait ortaklıklar olduğunu ifade edebiliriz.

Eşit güce sahip iki ortağın bulunduğu limited şirkette ortaya çıkan konsensüs ihtiyacı, genel kurulda alınan kararlarda her iki ortağın da rızasının bulunması yönünden olumlu olsa da ortakların her ikisine de karar mekanizmasını bloke etme imkânı sunması bakımından olumsuz niteliktedir³⁵.

Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği’nin internet sitesinden alınan veriler doğrultusunda 2021 yılında ülkemizde kurulan limited şirketlerin %21,9’unun ortak sayısının iki olduğu tespit edilmiştir³⁶. Buna göre yaklaşık olarak her dört şirketten birinin iki ortak tarafından kurulduğu anlaşılmaktadır. Bununla birlikte limited şirketler bakımından asgari ortak sayısının iki olarak öngörüldüğü 6762 sayılı TK döneminde bu oran çok daha yüksektir. Örneğin 2010 yılı Ocak ayında kurulan limited şirketlerden %81,38’inin ortak sayısının iki olduğu görülmektedir. Eski kanun döneminde kurulup yaşamına iki ortak ile devam eden limited şirketler ile 6012 sayılı TTK döneminde tek ortakla kurulup sonradan ortak sayısı ikiye çıkan şirketler de hesaba katıldığında uygulamada çok sayıda iki kişilik limited şirketin bulunduğu anlaşılmaktadır.

açıdan bağımsız en az iki kişi tarafından ortaklaşa kontrol edilen, kalıcı ekonomik faaliyetleri yürütme, kazanç elde etme ve özellikle riski tasfiye etme amacına yönelik bir ticaret ortaklığının işletilmesini öngören bir işletme modelidir.” (Sıtkı Anlam Altay, **Anonim Ortaklıklar Hukuku’nda Sermayeye Katımlı Ortak Girişimler**, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2009, s. 128).

³² Bu tip ortaklıklarda ortakların her ikisi de şirketin ortak kontrolünü paylaştığından “hâkim ortak” olarak adlandırılmaktadır (Altay, s. 190).

³³ Anonim ortaklıklar bakımından bkz. Altay, s. 194, dn. 492.

³⁴ Altay, s. 190.

³⁵ Hans Caspar von der Crone, “Lösung von Pattsituationen bei Zweimannesgesellschaften”, **Schweizerische Juristen-Zeitung**, 89/1993, s. 38, www.swisslex.ch, (16.8.2021).

³⁶ Bkz. www.tobb.org.tr/BilgiErisimMudurlugu/Sayfalar/KurulanKapananSirketistatistikleri

D. Kilitlenme Kavramı

Limited şirketler, tüzel kişiliği haiz olması sebebiyle organları vasıtasıyla hareket etmektedir³⁷. Limited şirketin zorunlu organları genel kurul ve müdürlerdir. Genel kurul, kanunen belirlenen veya gerektiği zamanlarda toplanan, daimî nitelikte olmayan, yetki ve görevleri kanunda düzenlenmiş, kural olarak ortaklığın iç işleyişine ilişkin kararların alındığı organdır³⁸. Müdürler ise limited ortaklığın idare ve temsilini sağlayan, daimî nitelikte organdır. Bu organların görevlerini ifa edebilmeleri ve yetkilerini kullanabilmeleri için (TTK m. 616, m. 625) kanunda belirtilen usulle toplanmaları ve yine kanunda veyahut şirket sözleşmesinde öngörülen yetersayıların sağlanması suretiyle karar almaları gerekmektedir³⁹.

İşte limited şirketin genel kurulunda veya birden fazla müdürün varlığı halinde müdürler kurulunda karar alma sürecinde tıkanıklık yaşanması doktrin ve uygulamada “kilitlenme” (deadlock, Pattsituation) olarak ifade edilmektedir⁴⁰. Karar mekanizmalarındaki bu tıkanıklık durumu, toplantıda sunulan öneri lehine ve aleyhine olan oyların eşitliği nedeniyle karar alınamaması şeklinde ortaya çıkabilir. Bu eşitlik hali aynı zamanda “pat durumu” olarak ifade edilmekte olup daha çok ortakların eşit esas sermaye payı dağılımına sahip olduğu iki ortaklı limited şirketlerde görülmektedir⁴¹. Esasen genel kurulda veya müdürler kuruluna sunulan teklif lehine ve

³⁷ Şener, Limited Ortaklıklar, s. 517.

³⁸ Şener, Limited Ortaklıklar, s. 517.

³⁹ Çamoğlu, Temel İlkeler, s. 124.

⁴⁰ Nuri Erdem, **Anonim Ortaklığın Haklı Sebeple Feshi**, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2012, s. 151; Ayşe Şahin, **Anonim Ortaklığın Haklı Sebeple Feshi**, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2013, (Haklı Sebeple Fesih), s. 225; Özlem İlbasmış Hızlısoy, **Anonim Şirketin Haklı Sebeple Feshi**, Adalet Yayınevi, Ankara, 2016, s. 164; İsmail Cem Soykan, **Anonim Ortaklıklarda Organ Yokluğu**, On İki Levha Yayınevi, İstanbul, 2012, s. 165; Gülşah Yılmaz, **Pay Sahipleri Sözleşmesinden Doğan Birlikte Satma Hakkı ve Birlikte Satışa Zorlama Hakkı**, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2018, (Birlikte Satma Hakkı), s. 37; Ali Murat Sevi, “Anonim Ortaklık Organlarında Kilitlenme Hali ve Hukuki Çözüm Yolları”, **Tüzel Kişilik Penceresinden Anonim Ortaklık Sempozyumu**, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2021, (Kilitlenme), s. 327; Metin, s. 216; Thomas, s. 113; Yıldırım, Haklı Sebep, s. 97. Aynı durumu ifade etmek için Fransız hukukunda “felç olma, kötürüm kalma” (la paralysie) teriminin kullanıldığı hususunda bkz. Dural, s. 31; Altay, s. 574. Ortakların çıkarlarının her zaman aynı yönde olmaması sebebiyle ortaya çıkan görüş ayrılıklarının yol açtığı çıkmazın, kilitlenme olarak ifade edildiği hususunda bkz. Claus Elfring, “Deadlock beim paritätischen Equity Joint Venture”, **Neue Zeitschrift für Gesellschaftsrecht**, 2012, 23, s. 895, www.beck-online.de, (24.8.2021).

⁴¹ Ortakların eşit güce sahip olmadığı varsayımında, ortaklık sözleşmesi ile ağırlaştırılmış karar nisapları mevcutsa yine kilitlenme meydana gelebileceği hususunda bkz. von der Crone, s. 38, dn. 6.

aleyhine eşit sayıda oy bulunması halinde yasanın öngörülen karar nisabı sağlanamayacağından teklifin reddi yönünde bir karar alınmış olacaktır⁴². Diğer bir anlatımla, karar mekanizmalarında oyların eşitliği halinde ortaya çıkan kilitlenme, bir karar alamama halini değil toplantıda önerilen ‘teklif lehine karar alamama halini’ ifade etmektedir.

Bunun yanında, ortaklardan birinin toplantıya usulüne uygun olarak çağrılmaması, çağırılma bile toplantı nisabının sağlanmasını engellemek maksadıyla toplantıya katılmaktan imtina etmesi, toplantı yetersayısının sürekli şekilde sağlanamaması (TTK m. 621), karar yetersayı yakalanmış olsa bile ortakların toplantı tutanağını imza etmekten kaçınması gibi haller limited şirket organlarında karar alma sürecinde tıkanmaya sebebiyet vermektedir⁴³. Bu gibi durumlarda şirketin organları, üzerine düşen vazifeyi yerine getirememekte ve fonksiyonlarını icra edememektedir (TTK m. 616, m. 625). Organları faaliyet göstermeyen bir şirketin de işlemez hale gelmesi kaçınılmaz olacaktır. Bu nedenle biz, kilitlenme kavramını geniş yorumlayarak, karar alma sürecinde tıkanıklık yaşanmasına sebebiyet veren girişimlerin veya şirketteki esas sermaye payı dağılımının, şirketin organlarında teklif lehine karar alınmasını engellemesi neticesinde organlarının kanunda veya esas sözleşmede öngörülen yetkilerini kullanmalarını ve görevlerini ifa etmelerini engelleyerek şirketin işlevsiz ve hareketsiz kalarak fesih yoluna girmesine sebep olduğu durumu “kilitlenme” olarak ifade etmekteyiz⁴⁴.

Sadece belirli bir olaya özgü olarak ortaya çıkan karar alamama halini kilitlenme olarak ifade etmek doğru olmayacaktır⁴⁵. Aksi durumun kabulü limited şirketin karar mekanizmalarına getirilen her önerinin kabulü gerektiği anlamına gelecektir. Ortakların, şirketin işletme politikaları bakımından farklı görüş ve kanaate sahip olmaları muhtemeldir. Kanaatimizce kilitlenmeden söz edebilmek için sistematik olarak karar mekanizmalarında yaşanan eşitlik sebebiyle teklif lehine karar alınamaması veya ortaklardan birinin usulüne uygun biçimde toplantı yapılmasına ve hukuken geçerli bir karar alınmasına engel olması nedeniyle genel kurul ve müdürler

⁴² Hüseyin Ülgen, “Genel Kurul Başkanının Üstün Oyu”, **BATİDER**, Cilt: 6, 1972, s. 685.

⁴³ Aynı yönde bkz. Dural, ss. 30,31; Erdem, s. 151.

⁴⁴ Doktrinde Soykan, kilitlenme kavramını daha dar yorumlayarak işlevsizlik kavramından ayırmaktadır. İlgili ayırım için bkz. Soykan, s. 165.

⁴⁵ Bununla birlikte müdürlerin seçimi veya finansal tabloların onaylanması gibi şirketin işleyişi bakımından önem arz eden münferit konularda yaşanan karar alamama halinin bir an önce çözüme kavuşturulmamasının olumsuz sonuçları olacaktır (Sevi, Kilitlenme, s. 327).

kurulunun işlevsiz hale gelmesi gerekmektedir. Bu durum geçici nitelikte olabileceği gibi kalıcı nitelikte de olabilir⁴⁶. Geçici kilitlenmede, limited şirketin organlarının bir süreliğine yaşanan karar alamama durumundan dolayı işlevsiz hale gelmesi fakat daha sonra ortakların uzlaşması ile birlikte kilitlenme halinin aşılması söz konusudur⁴⁷. Kalıcı nitelikte kilitlenmede ise ortaklık organları tamamen fonksiyonlarını icra etmekten uzak bir hal almış, bu nedenle şirket işlemez hale gelerek fesih yoluna girmiştir. Kalıcı kilitlenmede, genel kurul tarafından müdürlerin atanamaması ihtimali de söz konusu ise ayrıca organsızlık olgusu da ortaya çıkmış olacaktır⁴⁸.

II. İKİ ORTAKLI LİMİTED ŞİRKETLERDE KİLİTLENMENİN GÖRÜNÜM BİÇİMLERİ

A. Genel Kurulda Karar Alma Sürecinin Kilitlenmesi

1. Ön Açıklamalar

Genel kurul limited ortaklığın kanuni organlarından (TTK m. 616). Şirketin tüm ortaklarını bünyesinde barındıran genel kurul, iç ilişkide faaliyet gösteren karar organı konumundadır⁴⁹. Genel kurulun kanunda ve ortaklık sözleşmesinde belirtilen görevlerini yerine getirmesi ve yetkilerini kullanması açısından belirli usullerle toplanması ve karar alması gerekmektedir⁵⁰. Kanun koyucu genel kurulda hukuken geçerli bir karar alınabilmesi bakımından toplantı ve karar yetersayıları öngörmüştür. İki ortaklı limited şirketin esas sermaye payı dağılımı veya ortaklar arasındaki görüş ayrılıkları ya da derin anlaşmazlıklar, kanunda öngörülen veya ortaklık sözleşmesi ile

⁴⁶ Dural, s. 65; Altay, s. 575. Doktrinde *Dural* tarafından yapılan bir diğer ayrıma göre şirketin karar mekanizmalarının bazı konulara özgü olarak işlememesine kısmi kilitlenme; sürekli olarak işlememesine ise tam kilitlenme denilmektedir (Dural, s. 64. Karşı yönde bkz. Altay, s. 574).

⁴⁷ Altay, s. 575.

⁴⁸ Altay, s. 575.

⁴⁹ Çamoğlu, Temel İlkeler, s. 124; Yıldız, Limited Şirketler, s. 200; Çamoğlu, (Poroy ve Tekinalp), Ortaklıklar Hukuku II, s. 483. Genel kurulun yılda bir ya da iki defa toplandığı, bu sebeple sürekli bir organ olmadığı hususunda bkz. Yıldırım, Haklı Sebep, s. 159. Genel kurula, oy hakkı bulunsun bulunmasın tüm ortakların katılma hakkına sahip olduğu hususunda bkz. Abdullah Erdoğan, “6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu’nun Limited Şirket Genel Kuruluna İlişkin Hükümlerinin Değerlendirilmesi”, *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt: 17, Sayı: 3, 2013, s. 43.

⁵⁰ Çamoğlu, Temel İlkeler, s. 124.

kararlaştırılan yetersayılara ulaşılmasını imkânsız kılarak genel kurulda kilitlenme yaşanmasına sebebiyet verecektir.

2. Genel Kurulun Toplanması ve Karar Alınması

a. Genel Kurulda Toplantı Türleri

Limited ortaklık genel kurulunun üç farklı biçimde toplanması mümkündür. Bunlar; fiziki toplantı, elektronik ortamda toplantı ve sirküler tipi karar alma yoluyla toplantıdır⁵¹.

Genel kurulda ortakların fiziki olarak bir araya gelmesi suretiyle yapılan toplantıya fiziki toplantı denilmektedir. Fiziki toplantı, ortaklık sözleşmesinde farklı yönde bir düzenleme bulunmadığı takdirde şirket merkezinin bulunduğu yerde yapılır (TTK m. 409/3 kıyasen).

Elektronik ortamda toplantı TTK m. 1527’de düzenlenmiştir. Bu hükme göre limited ortaklık sözleşmesinde bu yönde bir hüküm bulunması şartıyla ortakların elektronik ortamda toplanarak karar almaları mümkündür. Kanun koyucunun bu toplanma biçimi için öngördüğü diğer şartlar; ortaklığın bu amaca özgülennmiş internet sitesinin bulunması, ortağın genel kurula elektronik ortamda katılma ve oy kullanma isteminde bulunması, ortakların toplantıya etkin bir şekilde katılımlarının sağlanacağına ilişkin teknik raporun tescil ve ilan edilmesi ve oy kullananları kimliklerinin saklanmasıdır⁵². Elektronik ortamda yapılan genel kurulda toplantı ve karar yetersayısı açısından fiziki toplantıdan bir farklılık bulunmamaktadır.

Limited ortaklıklarda kural, fiziken veya elektronik ortamda toplanma yoluyla karar almak iken kanun koyucu buna bir istisna getirmiştir. Gerçekten de TTK m. 617/4 uyarınca genel kurul kararlarının ortaklardan birinin gündem maddesi ile ilgili önerisine diğer ortakların yazılı onayları alınarak da verilebileceği düzenlenmiştir. Ancak ortaklardan birinin sözlü görüşme isteğinde bulunması halinde bu usul uygulanamayacaktır. Ortakların yazılı onay verme suretiyle karar almalarına “*sirküler*

⁵¹ Şener, Limited Ortaklıklar, s. 526.

⁵² Şener, Limited Ortaklıklar, s. 526; Çamoğlu, Temel İlkeler, s. 125; Erdoğan, s. 53.

tipi veya elden dolaştırma yoluyla karar alma” denmektedir⁵³. Sirküler tipi karar almanın az ortaklı limited ortaklıklarda karar alınması bakımından kolaylık sağladığı kabul edilse de özellikle ortaklarının şahıslarının önem arz ettiği bu tip ortaklıklarda müzakere yoluyla tartışma ve bilgilenme imkânını ortadan kaldırdığından sakıncalı görülmektedir⁵⁴. Bununla birlikte, sirküler tipi karar alınması durumunda da toplantı ve karar yetersayıları açısından fiziki toplantıdan bir farklılık bulunmamaktadır⁵⁵.

Kanun koyucu toplantı zamanı ve gündemi açısından ikili bir ayrıma giderek olağan ve olağanüstü genel kuruldan bahsetmektedir (TTK m. 617/1)⁵⁶. Ancak her iki toplantıda da toplantı ve karar yetersayıları açısından bir fark bulunmamaktadır⁵⁷.

Limited ortaklık genel kurulu kural olarak çağrı üzerine toplanmaktadır⁵⁸. Fakat kanun koyucu TTK m. 617/3 hükmünde anonim ortaklıklara ilişkin TTK m. 416/1’e yollama yaparak genel kurulun çağrısız toplanmasına da müsaade etmektedir⁵⁹. Buna göre limited ortaklıkta bütün ortakların veya temsilcilerinin bulunduğu bir toplantıda çağrıya ilişkin usule uyulmaksızın karar alınabilmesi mümkündür. Böylece çağrısız genel kurulda toplantı yetersayısının bütün ortakların katılımı veya temsili ile sağlanacağı kabul edilebilir⁶⁰. Çağrısız genel kurulda karar yetersayısı bakımından çağrı üzerine toplanan genel kuruldan bir farklılık bulunmamaktadır.

⁵³ Direnç Akbay, **Limited Ortaklık Genel Kurulunun Toplanma ve Karar Alma Esasları**, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2010, s. 244; Ünal Tekinalp, **Yeni Anonim ve Limited Ortaklıklar Hukuku ile Tek Kişi Ortaklığının Esasları**, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2011, (Yeni Ortaklıklar Hukuku), s. 409; Şener, Limited Ortaklıklar, s. 527; Çamoğlu, Temel İlkeler, s. 151; Pulaşlı, Şerh, s. 2299; Çamoğlu (Poroy ve Tekinalp), Ortaklıklar Hukuku II, s. 503.

⁵⁴ Şener, Limited Ortaklıklar, s. 529; Pulaşlı, Şerh, s. 2299; Yıldırım, Haklı Sebep, s. 239.

⁵⁵ Kanun koyucu bir sınırlama öngörmemiş olduğundan limited ortaklıklarda her türlü kararın sirküler tipi karar alma yöntemiyle alınmasının mümkün olduğu yönünde bkz. Akbay, s. 246; Şener, Limited Ortaklıklar, s. 529. TTK m. 617/4 son cümle uyarınca önerinin tüm ortakların onayına sunulması gerektiği, bu nedenle toplantı nisabının oybirliği olduğu yönünde bkz. Çamoğlu, Temel İlkeler, s. 151; Hülya Coştan, “Yönetim Kurulunun Karar Alma Usulleri, Oy Hakkı, Yetersayılar ve Toplantı Talep Hakkı”, **BATİDER**, Cilt: 28, Sayı: 3, 2012, (Yönetim Kurulu), s. 158. Karar alma yetersayıları bakımından diğer toplanma biçimleri ile bir fark bulunmadığı yönünde bkz. Çamoğlu (Poroy ve Tekinalp), Ortaklıklar Hukuku II, s. 499.

⁵⁶ Erdoğan, s. 52. Olağan genel kurul toplantısı her yıl hesap döneminin sona ermesinden itibaren üç ay içinde yapılması gerekirken olağanüstü toplantının ortaklık sözleşmesi uyarınca ve ihtiyaç halinde yapılması gerekmektedir.

⁵⁷ Akbay, s. 33; Çamoğlu, Temel İlkeler, s. 124.

⁵⁸ Limited ortaklık genel kurulunu toplantıya çağırmaya kural olarak müdürler yetkilidir. Müdürlerin bu görevini yerine getirmediği varsayımında azınlık ortakların da genel kurulu toplantıya çağırması için mahkemeye başvurma hakları TTK m. 617/3 atfı ile m. 411 uyarınca saklıdır (Yıldırım, Haklı Sebep, s. 161; Erdoğan, s. 54).

⁵⁹ Akbay, s. 97.

⁶⁰ Hülya Coştan, “Limited Şirkette Genel Kurul Nisapları”, **Ticaret ve Fikri Mülkiyet Hukuku Dergisi**, Cilt: 1, Sayı: 1, 2015, (Genel Kurul), s. 66.

b. Genel Kurulda Yetersayılar

(i) Toplantı ve Karar Yetersayısı

Bir topluluğun hukuki açıdan geçerli bir karar alabilmesi için toplanıp müzakerede bulunma ve oylama işlemlerini gerçekleştirmesi gerekmektedir. Toplantı yetersayısı, bu toplantıda bulunması gereken asgari üye sayısını ifade etmektedir⁶¹. Bir diğer anlatımla, bir toplantının açılabilmesi, görüşmelere başlanması ve oylama aşamasına geçilebilmesi için kanunda veya ortaklık sözleşmesinde öngörülen asgari katılımın karşılığı, toplantı yetersayısını ifade etmektedir⁶².

Karar yetersayısı ise toplantı yetersayısının sağlandığı bir toplulukta hukuken geçerli bir karar alınabilmesi için gereken oy sayısıdır⁶³. Buna göre toplantı yetersayısı, bir toplulukta geçerli bir şekilde karar alınabilmesi açısından yeterli olmamakta, topluluğu oluşturan üyelerin bazılarının veya tamamının iradelerini aynı yönde oy kullanmak suretiyle açıklamaları gerekmektedir⁶⁴.

Limited ortaklığın iç işleyişteki karar organı konumunda bulunan genel kurulda hukuken geçerli bir karar alınabilmesi bakımından kanun koyucu bazı yetersayılar öngörmüştür. Ayrıca kanuni sınırlar içinde ortaklara da ortaklık sözleşmesinde yapacakları düzenlemelerle bu yetersayıları ağırlaştırma imkânı verilmiştir. Nihayet, limited ortaklık genel kurulunda geçerli bir karar alınabilmesi, kanunda veya ortaklık sözleşmesinde öngörülen toplantı ve karar yetersayılarının sağlanmasına bağlıdır.

(ii) Genel Kural

Limited ortaklık genel kurulunda karar alınmasına ilişkin genel kural, kanunda veya ortaklık sözleşmesinde aksi öngörülmediği sürece tüm kararların toplantıda temsil edilen oyların salt çoğunluğu ile alınmasıdır (TTK m. 620/1)⁶⁵. Kanun koyucu bu kurala TTK m. 620’de ‘olağan karar alma’ başlığı altında yer vermektedir. Bu

⁶¹ Karayalçın, Şirketler Hukuku, s. 119; Akbay, s. 214; Yıldırım, Haklı Sebep, s. 162.

⁶² Ali Haydar Yıldırım, **Limited Ortaklık Müdürünün Hukuki Durumu**, Güncel Hukuk Yayınları, İzmir, 2008, (Limited Ortaklık Müdürü), s. 148; Yıldırım, Haklı Sebep, s. 162.

⁶³ Karayalçın, Şirketler Hukuku, s. 120.

⁶⁴ Dural, s. 77.

⁶⁵ Coştan, Genel Kurul, s. 66; Çamoğlu (Poroy ve Tekinalp), Ortaklıklar Hukuku II, s. 499.

hüküm incelendiğinde olağan karar alma usulü için sadece karar yetersayısının belirlendiği, toplantı yetersayısı öngörülmediği anlaşılabacaktır⁶⁶. Dolayısıyla usulüne uygun olarak toplantıya çağrılan genel kurul, toplantıya katılan veya temsil edilen ortakların sayısından ya da temsil edilen esas sermaye payı miktarından ayrı olarak toplanıp karar alabilecektir⁶⁷. Diğer bir anlatımla genel kurul tek bir esas sermaye payının katılımıyla dahi karar alma yeteneğine sahiptir⁶⁸. Ancak her durumda en az bir ortağın toplantıya katılması ya da temsil edilmesi geçerli bir karar alınması için gereklidir⁶⁹. Bu doğrultuda, iki ortaklı bir limited şirket genel kurulunda ortaklardan en az birinin toplantıya katılmasının, geçerli bir karar alınabilmesi açısından gerekli ve yeterli olduğu sonucuna ulaşılabilir. Bu noktada belirtmek gerekir ki, TTK m. 620/1 hükmünde geçen “*şirket sözleşmesinde aksi öngörülmediği takdirde*” ifadesinden, olağan kararlar için ortaklık sözleşmesinde yer verilecek bir düzenleme ile farklı yetersayıların öngörülebileceği anlaşılmaktadır. Bu bağlamda ortakların, ortaklık sözleşmesinde olağan kararlar için toplantı yetersayısına ilişkin düzenleme yapmalarında kanaatimizce sakınca yoktur.

TTK m. 620 lafzında geçen “*toplantıda temsil edilen oyların salt çoğunluğu*” ifadesini açmak gerekirse; salt çoğunluk ile anlatılmak istenen, toplantıda temsil edilen oyların toplamının çift sayı olduğu varsayımında bunun yarısının bir fazlası; toplam oy sayısı tek sayı ise bunun yarısının yarım fazlası olacaktır⁷⁰. Temsil edilen oy ifadesinden anlaşılması gereken ise genel kurulda, esas sermaye payı sahibinin, pay sahibinin yasal veya iradi temsilcisinin ya da pay üzerinde intifa hakkı sahibinin aracılığıyla temsil edilen oylardır⁷¹. Bu nedenle limited ortaklık tarafından edinilen veya oy hakkından yoksun bulunan esas sermaye payları, genel kurulda temsil edilen

⁶⁶ Pulaşlı, Şerh, s. 2300; Coştan, Genel Kurul, s. 66; Şener, Limited Ortaklıklar, s. 595; Tekinalp, Yeni Ortaklıklar Hukuku, s. 410; Erdoğan, s. 58. TTK m. 617/3 hükmünde öngörülen çağrısız genel kurul toplantısı için tüm esas sermaye payı sahiplerinin veya temsilcilerinin toplantıda hazır bulunması gerekmektedir. Böylece kanun koyucu çağrısız genel kurul için tüm ortakların katılımını gerektiren bir toplantı yetersayısı aramaktadır. Çağrısız genel kurulda karar yeter sayıları açısından çağrılı genel kurul hakkında öngörülen nisaplar geçerlidir (Yıldız, Limited Şirketler, s. 226; Çamoğlu, Temel İlkeler, s. 125).

⁶⁷ Şener, Limited Ortaklıklar, s. 595. Oyların hesaplanmasında geçersiz oylar ile çekimser oyların da dikkate alınması gerekmektedir (Coştan, Genel Kurul, s. 66.).

⁶⁸ Çamoğlu (Poroy ve Tekinalp), Ortaklıklar Hukuku II, s. 500.

⁶⁹ Şener, Limited Ortaklıklar, s. 595.

⁷⁰ Şener, Limited Ortaklıklar, ss. 593,594.

⁷¹ Coştan, Genel Kurul, s. 66; Akbay, s. 212. TTK m. 617/3 son cümle uyarınca “*her ortak kendisini genel kurulda ortak olan veya olmayan bir kişi aracılığıyla temsil ettirebilir.*”

oy olarak kabul edilmeyecektir⁷². Bir diğer anlatımla, yasal veya sözleşmesel düzenlemeler sebebiyle oy hakkından yoksun bulunan esas sermaye payları genel kurulda sonucun belirlenmesi esnasında dikkate alınmayacaktır⁷³.

Ayrıca belirtmek gerekir ki, ortakların ortaklık sözleşmesinde yapabilecekleri düzenleme ile TTK m. 620’de yer alan olağan karar yetersayısından farklı bir nisap kararlaştırmaları mümkündür⁷⁴. Ortakların kanunda öngörülen karar yetersayılarını ağırlaştırırken bilinçli hareket etmesi gerekir⁷⁵. Zira ortaklığın karar alma mekanizmasında kilitlenme yaşanmasına sebep olacak nitelikte ağır nisaplar ortaklığı işlemez hale getirecektir⁷⁶.

(iii) Özel Yetersayıların Öngörüldüğü Haller

(1) Önemli Kararlar

Kanun koyucu olağan karar alma usulü dışında ortaklık açısından hayati önemi haiz olduğunu düşündüğü konularda karar alınabilmesi için özel yetersayı öngörmüştür. TTK m. 621 birinci fıkrada yer alan düzenlemede önemli konular bentler halinde sıralanmıştır⁷⁷. Bu önemli konularda alınacak kararlar için toplantıda temsil

⁷² Şener, Limited Ortaklıklar, s. 594. Toplantıda alınacak her karardan önce temsil edilen oy sayısının genel kurul başkanı tarafından kontrol edilmesi gerektiği hususunda bkz. Akbay, s. 213; Coştan, Genel Kurul, s. 66.

⁷³ Şener, Limited Ortaklıklar, s. 595. Ayrıca TTK m. 618/1 üçüncü cümle uyarınca ortaklık sözleşmesi ile ortaklardan birinin oy hakkı sınırlandırılmış ise bu sınırlamayı aşan oyların da hesaplama dahil edilmemesi gerektiği hususunda bkz. Akbay, s. 213.

⁷⁴ Çamoğlu, Temel İlkeler, s. 153; Yıldız, Limited Şirketler, s. 233; Tekinalp, Yeni Ortaklıklar Hukuku, s. 411; Coştan, Genel Kurul, s. 66. TTK m. 621/2 hükmüne göre kanunda belirli kararların alınabilmesi için ağırlaştırılmış yetersayı arandığı hallerde, bu nisabı ağırlaştıracak olan sözleşme hükümlerinin de ancak ortaklık sözleşmesinde öngörülecek çoğunlukla kabul edilebileceği öngörülmüştür. Buna göre TTK m. 621’de öngörülen önemli kararlar için gerekli nitelikli çoğunluğun ağırlaştırılması için TTK m. 621/2 hükmü uygulama alanı bulacaktır. TTK m. 620’de öngörülen olağan yetersayının ağırlaştırılması için ise TTK m. 589’da yer alan ortaklık sözleşmesinin değiştirilmesine ilişkin hüküm uygulama alanı bulacaktır. Ancak olağan karar yetersayısının artırılmasına ilişkin sözleşme değişikliğinin de TTK m. 621/2 doğrultusunda yapılması gerektiği yönünde karşı görüş için bkz. Akbay, s. 237.

⁷⁵ Limited şirket ortaklarının kanunda öngörülen yetersayıları yapacakları sözleşme değişikliği ile ağırlaştırabilecekleri fakat hafifletilmesine kanun koyucu tarafından müsaade edilmediği yönünde bkz. Çamoğlu (Poroy ve Tekinalp), Ortaklıklar Hukuku II, s. 504.

⁷⁶ Akbay, s. 238.

⁷⁷ TTK m. 621– “(1) Aşağıdaki genel kurul kararları, temsil edilen oyların en az üçte ikisinin ve oy hakkı bulunan esas sermayenin tamamının salt çoğunluğunun bir arada bulunması hâlinde alınabilir:

a) Şirket işletme konusunun değiştirilmesi.

b) Oyda imtiyazlı esas sermaye paylarının öngörülmesi.

edilen oyların en az üçte ikisinin ve oy hakkı bulunan esas sermayenin tamamının salt çoğunluğunun bir arada bulunmasını aramaktadır. Bu hüküm dikkatle incelendiğinde kanun koyucunun dolaylı yoldan da olsa bir toplantıya katılma zorunluluğu veya toplantı yetersayı aradığı fark edilecektir⁷⁸. Şöyle ki, önemli nitelikte kararların alınabilmesi için toplantıda temsil edilen oyların en az üçte ikisinin yanında oy hakkına sahip esas sermayenin salt çoğunluğunun da bulunması da aranmıştır. Buna göre önemli kararların alınacağı bir toplantının açılabilmesi için oy hakkı bulunan esas sermayenin salt çoğunluğunun toplantıya katılımı veya temsili gerekmektedir⁷⁹.

TTK m. 621’de karar yetersayı olarak genel kurulda *temsil edilen oyların en az üçte ikisi* aranmıştır⁸⁰. Buna göre kanun koyucunun önemli saydığı konularda, karar yetersayı olarak toplantıda temsil edilen oyların üçte iki çoğunluğu ve toplantı yetersayı olarak nitelendirilebilecek oy hakkı bulunan esas sermayenin tamamının salt çoğunluğunun bir arada bulunması aranmaktadır⁸¹. Bu hüküm ile nitelikli yetersayı aranarak, ortaklığı ilgilendiren önemli konularda münferit ortakların karar almasının engellenmesi ve azınlık ortakların korunması amaçlanmıştır⁸².

TTK m. 621/1’de öngörülen özel yetersayının ortaklık sözleşmesinde yapılacak değişiklik ile ağırlaştırılması mümkündür. Bu konuda TTK m. 621/2’de özel düzenlemeye göre TTK m. 621/1’de öngörülen yetersayıların ağırlaştırılabilmesi için ortaklık sözleşmesinde değişiklik yapılması gerekecektir. Bu değişikliğe ilişkin

c) Esas sermaye paylarının devrinin sınırlandırılması, yasaklanması ya da kolaylaştırılması.

d) Esas sermayenin artırılması.

e) Rüçhan hakkının sınırlandırılması ya da kaldırılması.

f) Şirket merkezinin değiştirilmesi.

g) Müdürlerin ve ortakların, bağlılık yükümlüne veya rekabet yasağına aykırı faaliyette bulunmalarına genel kurul tarafından onay verilmesi.

h) Bir ortağın haklı sebepler dolayısıyla şirketten çıkarılması için mahkemeye başvurulması ve bir ortağın şirket sözleşmesinde öngörülen sebepten dolayı şirketten çıkarılması.

ı) Şirketin feshi.”

⁷⁸ Yıldız, Limited Şirketler, s. 226; Çamoğlu (Poroy ve Tekinalp), Ortaklıklar Hukuku II, s. 500; Coştan, Genel Kurul, s. 67.

⁷⁹ Kanun koyucunun oy hakkı bulunan esas sermayenin salt çoğunluğunu araması nedeniyle oy hakkı bulunmayan esas sermaye payları ve ortaklığın iktisap ettiği sermaye payları bu hesaplamada dikkate alınmayacaktır. Ayrıca oy hakkında ortakların sahip olduğu imtiyazların önemli kararlar için aranan esas sermayenin salt çoğunluğunun hesabında etkili olmayacağı hususunda bkz. Akbay, s. 218; Yıldız, Limited Şirketler, s. 224.

⁸⁰ Akbay, s. 217; Şener, Limited Ortaklıklar, s. 598; Yıldız, Limited Şirketler, s. 227.

⁸¹ Tekinalp, Yeni Ortaklıklar Hukuku, s. 410; Şener, Limited Ortaklıklar, s. 598.

⁸² Şener, Limited Ortaklıklar, s. 599.

alınacak kararın da ortaklık sözleşmesinde o konuya ilişkin öngörülecek nisapla alınması gerekmektedir⁸³.

(2) Ortaklık Sözleşmesinde Yapılacak Değişiklikler

Limited ortaklığın anayasası niteliğinde olan ortaklık sözleşmesinin değiştirilmesi genel kurulun devredilmez yetkileri arasındadır (TTK m. 616/1-a)⁸⁴. TTK'da öngörülen özel yetersayılardan biri de sözleşme değişikliklerine ilişkin hükümde yer almaktadır (TTK m. 589/1). Bu düzenlemeye göre limited ortaklık sözleşmesinde yer alan hükümler *esas sermayenin üçte ikisini temsil eden ortakların kararı* ile değiştirilir⁸⁵. Kanun koyucunun bu düzenlemede de dolaylı yoldan bir toplantı yetersayısı aradığı kabul edilebilir. Şöyle ki, sözleşme değişikliğine ilişkin karar alınabilmesi için esas sermayenin üçte ikisinin oyu gerektiğinden toplantı yetersayısının da esas sermayenin üçte ikisi olduğu söylenebilecektir⁸⁶.

Ortaklık sözleşmesinde yapılacak değişikliklere ilişkin temel kural TTK m. 589/1'de yer alsa da kanun koyucu bazı değişiklikler için ortakların oybirliğini aramaktadır. Gerçekten de TTK m. 607/1 uyarınca ortaklık sözleşmesini değiştirip ek ödeme veya yan edim yükümlülüğü öngören veya mevcut yükümlülükleri artıran genel kurul kararları ancak ilgili ortakların tamamının oybirliği ile alınır. Yine benzer şekilde bir ortağın şirketten çıkarılma sebeplerinin sonradan ortaklık sözleşmesine konulmasına ilişkin sözleşme değişikliği de ancak ortaklık sermayesini temsil eden tüm ortakların oybirliği ile karar almaları neticesinde gerçekleştirilir (TTK m. 621/3)⁸⁷.

⁸³ Çamoğlu (Poroy ve Tekinalp), Ortaklıklar Hukuku II, s. 561; Çamoğlu, Temel İlkeler, s. 153.

⁸⁴ Ortaklık sözleşmesinde yapılacak her türlü değişiklik, sözleşme değişikliği mahiyetindedir. Bu kapsamda ortaklık sözleşmesine yeni hükümler eklenmesi, mevcut hükümlerin kısmen veya tamamen kaldırılması ya da ifadesinin değiştirilmesi sözleşme değişikliği olarak kabul edilecektir (Yıldız, Limited Şirketler, s. 111); Çamoğlu (Poroy ve Tekinalp), Ortaklıklar Hukuku II, s. 557.

⁸⁵ TTK m. 589/1'de öngörülen nisabın da TTK m. 621/2 uyarınca ağırlaştırılmasının mümkün olduğu hususunda bkz. Coştan, Genel Kurul, s. 69.

⁸⁶ Çamoğlu (Poroy ve Tekinalp), Ortaklıklar Hukuku II, s. 500; Şener, Limited Ortaklıklar, s. 595.

⁸⁷ Çamoğlu (Poroy ve Tekinalp), Ortaklıklar Hukuku II, s. 560.

(3) Yapısal Değişikliklere İlişkin Kararlar

Kanun koyucu limited ortaklığın birleşme, bölünme ve tür değiştirme gibi yapısal değişikliği konu alan kararları için de özel yetersayılar öngörmüştür. İlk olarak birleşme kararlarında TTK m. 151/1 (c) bendi uyarınca müdürlerin genel kurula sunmuş oldukları birleşme sözleşmesinin esas sermayenin en az dörtte üçünü temsil etmek şartı ile tüm ortakların dörtte üç çoğunluğunun oyları ile kabul edilmesi gerekmektedir⁸⁸.

İkinci olarak bölünme kararlarına ilişkin düzenlemenin yer aldığı TTK m. 173'te, 151. madde hükümlerine yollama yapılarak, bu kararın alınabilmesi için sermayenin en dörtte üçünü temsil eden paylara sahip bulunulması koşuluyla tüm ortakların dörtte üçünün olumlu oyu aranmıştır.

Son olarak tür değiştirme kararları hakkında müdürlerin tür değiştirme planı ile yeni türün ortaklık sözleşmesini genel kurula sunmaları gerektiği ve genel kurulda sermayenin en az dörtte üçüne sahip ortakların bulunması şartıyla ortakların dörtte üçünün onayının arandığı düzenlenmiştir (TTK m. 189/1-c).

3. İki Ortaklı Limited Ortaklık Genel Kurulunda Yaşanabilecek Kilitlenme Durumları

a. Ortakların Eşit Esas Sermaye Payına Sahip Olması

Şayet limited ortaklık aynı esas sermaye payına sahip iki ortaktan oluşuyor ve her iki ortak da genel kurula katılmış veya temsil ediliyorsa; bu durumda kararların oybirliği ile alınması gerekecektir. Gerçekten de esas sermaye paylarının %50-%50 olarak dağıldığı iki ortaklı limited şirketlerde, ortakların sahip oldukları oy sayıları da kural olarak eşit olacağından genel kurulda münferit olarak salt çoğunluğu sağlamaları

⁸⁸ Coştan, Genel Kurul, s. 71. Kanun koyucu ortaklıkların birleşmesini teşvik etmek niyetiyle TTK m. 155'te öngörülen şartları içeren birleşmelerde, birleşme sözleşmesini TTK m. 151 gereğince genel kurulun onayına sunmadan işlemi gerçekleştirme imkânı sağlamaktadır (Çamoğlu, (Poroy ve Tekinalp), Ortaklıklar Hukuku II, s. 503).

mümkün olmayacaktır. Bu durum ortaklığın karar alma sürecinin kilitlenmesine (*deadlock*) neden olacaktır⁸⁹. Doktrinde buna “pat durumu” da denilmektedir⁹⁰.

İki ortaklı limited şirketlerde çok ortaklı şirketlerin aksine ortakların tamamı yönetim gücünü elinde bulundurma, ortaklığın işleyişini kontrol etme arzusuna sahiptir⁹¹. Deyim yerindeyse ortaklar, ortaklığı daha fazla sahiplenmekte, ortaklığın iç ve dış işleyişini daha dikkatli bir biçimde takip etmektedirler. Bu durum ortakların eşit veya birbirine yakın sermaye paylarına sahip olduğu iki ortaklı limited ortaklıklarda daha belirgindir. Bu tip ortaklıklarda ortaklar arasında yaşanacak anlaşmazlıklar veya menfaat çatışmaları, ortaklık genel kurulunda karar alınmasını engelleyecektir. Karar alamayan genel kurul, fonksiyonunu yerine getiremeyecek, bir diğer anlatımla işlemez hale gelecektir. Kilitlenmenin sürekli olmayacak nitelikte veya ortaklığın işleyişi için çok fazla önem arz etmeyen konularda istisnai olarak yaşanması halinde genel kurulun işlemez hale geldiğinden söz etmek mümkün değildir. Ancak iki ortak arasında sürekli görüş ayrılığı ve derin anlaşmazlıklar bulunmakta ise veya ortaklık için önem arz eden gündem meselelerinde karar alınamaması halinde fonksiyonunu yerine getiremeyen bir genel kurul ve işleyemez hale gelen bir ortaklık söz konusu olacaktır. Örnek vermek gerekirse TTK m. 616/1 (e) bendi uyarınca yılsonu finansal tablolarının ve yıllık faaliyet raporunun onaylanması genel kurulun devredilmez yetkileri arasındadır. Ortaklar tarafından bu hususta bir karar alınamaması genel kurulun gözetim fonksiyonunu yerine getirmesine engel olacaktır⁹². Müdürlerin ibrası ve kâr payı dağıtımı açısından önem arz eden finansal tabloların onaylanmaması ortaklığın işleyişi açısından büyük problem arz edecektir. Bundan başka genel kurul tarafından yeni müdür atanması gereken halde yaşanan pat durumu nedeniyle karar alınamaması da ortaklığın idaresini olumsuz etkileyecektir⁹³.

%50-%50 esas sermaye payına sahip iki ortaklı limited şirkette ortaklar arası ilişki sıkı olup karşılıklı iş birliği temeline dayanmaktadır. Ortakların şahsından kaynaklanan görüş birliğine varamama veya yaşanan çekişmeler nedeniyle ortaya

⁸⁹ Müdürler kurulunda yaşanan kilitlenmenin genel kurul müdahalesiyle sonlandırılabilceği fakat genel kurulda yaşanan kilitlenmenin müdürler tarafından kaldırılmasının mümkün olmadığı bu nedenle genel kurulda yaşanan kilitlenmenin daha sakınılması gereken bir durum olduğu hususunda bkz. Yıldırım, Haklı Sebep, s. 358.

⁹⁰ Şener, Limited Ortaklıklar, s. 595.

⁹¹ Dural, s. 35.

⁹² Akbay, s. 9.

⁹³ Yıldırım, Haklı Sebep, s. 23.

ıkan kilitlenme durumu zamanla ortaklar açısından da ortaklık ilişkisini çekilmez hale getirecektir. Karar alma mekanizmalarındaki kilitlenme bir yandan ortaklığı işlemez hale getirerek fesih yoluna sokmakta iken diğer yandan ortaklar arasındaki ilişkinin bozulması da ortaklıktan ayrılma ihtimallerini gündeme getirecektir⁹⁴.

b. Azınlık Ortağa Oyda İmtiyaz Tanınması

Limited ortaklık genel kurulunun kilitlenmesi yalnızca ortakların eşit oranda esas sermaye payına sahip oldukları durumda yaşanmaz. Bundan başka azınlık ortağa oy hakkında imtiyaz tanınması halinde de kilitlenme yaşanması mmkndr⁹⁵. Açmak gerekirse, ortaklık sözleşmesinde oy hakkında imtiyaz öngörülmesi ile oy hakkının esas sermaye paylarının itibari değerine göre belirleneceği kuralından (TTK m. 618/1) uzaklařılmaktadır⁹⁶. Gerçekten de kanun koyucu, TTK m. 618/2 hükmü ile farklı itibari değere sahip paylara eşit oy hakkı tanınmasını mümkün kılmaktadır⁹⁷. Bu sayede daha az itibari değere sahip olan esas sermaye payları, daha yüksek oy gücüne sahip olacaklardır⁹⁸. Bu imtiyaz türü doktrinde, dolaylı imtiyaz ya da gizli imtiyaz olarak ifade edilmektedir⁹⁹.

⁹⁴ Ortaklar arasında ortaya çıkan uyuşmazlıkların genel kurulun toplanamamasına ya da karar alamamasına neden olduğu durumda organsızlık nedeniyle fesih davası (TTK m. 636/2) da gündeme gelecektir. Bunun yanında karar mekanizmalarındaki kilitlenmeler ortaklık ilişkisini çekilmez kılarak haklı sebeple fesih davasına da (TTK m. 636/2) sebebiyet verebilecektir (Yıldırım, Haklı Sebep, s. 22).

⁹⁵ Oy hakkında imtiyaz, ortaklık sözleşmesinde bu hususa ilişkin bir düzenlemeye yer vermek suretiyle tanınabilir (TTK m. 577/1 (ı)). Limited şirket kurucularının, kuruluş aşamasındaki imtiyazlı esas sermaye paylarına da ortaklık sözleşmesinde yer vermeleri gerekir (TTK m. 576/1 (c)). İki kişilik limited şirkette ortaklar kuruluş aşamasında veya sonradan ortaklık sözleşmesinde yapacakları değişiklik ile azınlık ortağa oy hakkında imtiyaz tanıyabilirler (TTK m. 621/1 (b)).

⁹⁶ Yıldırım, Haklı Sebep, s. 245. Bununla birlikte TTK m. 618/1 hükmü uyarınca birden fazla esas sermaye payına sahip ortağın oy hakkı sınırlandırılabilir. Böylelikle oy hakkında gcsz konumda olan ortak lehine avantajlı bir durum yaratılabileceğinden, iki kişilik limited ortaklıkta da ortakların sahip olduğu oy hakları eşitlenmiş olabilir. Anılan durumun limited şirket genel kurulunda olası bir kilitlenmeye sebebiyet vermesi mümkündür. TTK m. 618/1 uyarınca oy hakkında sınırlandırmaya gidilmesinin, imtiyaz olarak değerlendirilemeyeceği hususunda bkz. Doğrusöz Koşut, s. 140.

⁹⁷ Pulaşlı, şerh, s. 2269; Yıldız, Limited şirketler, s. 174; amoğlu, Temel İlkeler, s. 140. Kanun koyucu TTK m. 618/2 son cümlede tanınacak imtiyazın sınırını belirtmiştir. Buna göre en küçük esas sermaye payının itibari değeri, diğer esas sermaye paylarının itibari değerleri toplamının onda birinden az olamayacaktır.

⁹⁸ şener, Limited Ortaklıklar, s. 583; Doğrusöz Koşut, s. 167.

⁹⁹ Doğrusöz Koşut, s. 167; Abuzer Kendigelen, **Anonim Ortaklıkta Yönetime Katılma Haklarında İmtiyaz**, Beta Yayınevi, İstanbul, 1999, (İmtiyaz), s. 105. TTK sisteminde anonim ve limited şirketlerde oyda imtiyaz bakımından farklı esaslar belirlenmiştir. Kanun koyucu anonim ortaklıkların aksine limited ortaklıklarda eşit itibari değerdeki esas sermaye paylarına farklı sayıda

Yapılan açıklamalardan, esas sermaye paylarının itibari değeri bakımından azınlık konumunda bulunan ortağın diğer ortak ile eşit oy hakkına sahip olabileceği anlaşılmaktadır. Böyle bir durumda, ortaklar arasında esas sermaye payları bakımından eşitliğin ya da güç dengesinin bulunmadığı durumda da ortakların eşit oy hakkına sahip olması sebebiyle genel kurulda kilitlenmenin yaşanması olanaklıdır.

c. Ortaklardan Birinin Veto Hakkının Bulunması

Ortaklık sözleşmesine konulacak bir hükümle belirli veya belirlenebilir ortaklara genel kurul kararlarına karşı veto hakkı tanınması mümkündür (TTK m. 577/1-e)¹⁰⁰. Veto hakkı kuruluşta ortaklık sözleşmesinde yer verilecek bir düzenleme ile tanınabileceği gibi sonradan ortakların yapacakları sözleşme değişikliği ile de kabul edilebilir¹⁰¹. TTK m. 577/1 (e) bendinde belirli veya belirlenebilir ortaklara tanınacak veto hakkının ortaklık sözleşmesinde öngörülmesi halinde tüm ortaklar açısından bağlayıcı nitelikte olacağı belirtilmiştir¹⁰². Oysa veto hakkı mehzaz İsviçre hukukunda daha kapsamlı düzenlenmiştir. Gerçekten de OR Art. 807 hükmünde veto hakkı tanınan kararların ayrıca ortaklık sözleşmesinde belirtilmesi gerektiği, sonradan veto

oy tanınmasına müsaade etmemiştir (TTK m. 479). Bu hususta bkz. Akbay, s. 179; Doğrusöz Koşut, s. 169.

¹⁰⁰ Veto hakkı ortakların esas sermaye payına değil kişiliğine bağlı bir hak olduğundan bu hakkın hangi ortaklara tanındığının ortaklık sözleşmesinde belirtilmesi gerektiği, bunun sonucu olarak esas sermaye payının devri ile veto hakkının devredilmiş olmayacağı hususunda bkz. Pulaşlı, Şerh, s. 2264; Şener, Limited Ortaklıklar, s. 56; Yıldırım, Haklı Sebep, s. 359; Doğrusöz Koşut, s. 185.

¹⁰¹ Veto hakkına sonradan ortaklık sözleşmesinde yer verilmesi için genel kurulda hangi nisapla karar alınacağına ilişkin TTK'da hüküm bulunmadığından, mehzaz İsviçre Borçlar Kanunu (OR) m. 807/2 hükmünde yer alan oybirliği şartının kıyas yoluyla bizim hukukumuzda da uygulanabileceği yönünde bkz. Altan Fahri Gülerci, "Limited Şirketlerde Ortaklara Veto Hakkı Tanınması", **Legal Hukuk Dergisi**, Cilt: 18, Sayı: 211, 2020, s. 3062.

¹⁰² Mehzaz İsviçre hukuku OR 776a/1 6. bentte veto hakkının genel kurul kararlarına karşı kullanılabilmesi öngörülmektedir. Bu nedenle TTK'da da müdürler kurulunda alınabilecek kararlarda veto hakkı tanınabileceğine ilişkin bir hüküm de bulunmadığından veto hakkının yalnızca genel kurulda kullanılabilmesi kabul edilmelidir. Ancak TTK m. 625/2 hükmünde müdürlerin belirli kararları veya münferit sorunları genel kurul onayına sunmaları gerektiğinin ortaklık sözleşmesinde öngörülmesi mümkün olduğundan, müdürler kurulunun kararlarında da dolaylı yoldan veto hakkının söz konusu olabileceği söylenebilir (Şener, Limited Ortaklıklar, s. 57; Pulaşlı, Şerh, s. 2265.). Kanunda limited ortaklık genel kurulunda oybirliği ile karar alınması öngörülen hallerde de her ortağın dolaylı yoldan bir veto hakkı bulunduğu yönünde bkz. Gülerci, s. 3056; Pulaşlı, Şerh, s. 2266.

hakkı öngörölmek isteniyorsa tüm ortakların buna rıza göstermesi gerektiği ve son olarak veto hakkının devrinin mümkün olmadığı düzenlenmiştir¹⁰³.

Veto hakkına sahip ortak şüphesiz ortaklık ilişkisinde önemli bir konuma gelir¹⁰⁴. Genel kurulda görüşölen teklif lehine ortakların tamamı mutabık olsalar dahi veto hakkı bulunan ortak onay vermedikçe teklif lehine karar alınması mümkün olmaz¹⁰⁵. Bu durum veto hakkı sahibinin iradesini diğör ortakların hatta ortaklığın organlarının iradesinin üzerinde bir yerde konumlandırır¹⁰⁶. Veto hakkı her ne kadar azınlık konumunda bulunan ortaklar açısından ortaklığın idaresinde söz sahibi olmak adına faydalı görünse de bu hakkın kullanılması ortaklığın kilitlenmesine sebep olabilir¹⁰⁷. Gerçekten de hakkın sahibi ortağın bu hakkını kötüye kullanması, genel kurul toplantısında öneri lehine karar alınmasını imkânsız hale getirebilir. Genel kurulda yaşanacak bu kilitlenme de ortaklığın işleyişi ve idaresinde hareketsiz kalınmasına sebep olacaktır.

İki ortaklı bir limited ortaklıkta ortaklardan birinin veto hakkına sahip olması, ortakların sahip olduğı esas sermaye payı oranları önem arz etmeksizin genel kurulda kilitlenme yaşanmasına neden olabilir¹⁰⁸. Gerçekten de ortaklığın idaresi ve işleyişi açısından herhangi bir konuda genel kurulda karar alınabilmesi için veto hakkı sahibi ortağın onayı gerekecektir. Diğör bir anlatımla, genel kurulda diğör ortak veto hakkı sahibi ortağın iradesine muhtaç kalacaktır. Bu kapsamda ortakların şahıslarının önem arz ettiğı ve karşılıklı iş birliğinin ortaklığın işleyişi açısından temel teşkil ettiğı iki ortaklı limited şirkette veto hakkı tanınırken dikkatli olunmalıdır. Doktrinde haklı olarak belirtildiğı üzere, ortaklara genel kurulun tüm kararlarına karşı genel nitelikli bir veto hakkı tanımak yerine mehaz İsviçre hukukunda (OR 807/1) olduğı gibi ortaklık sözleşmesinde hangileri olduğunu belirtmek suretiyle belirli kararlar için veto

¹⁰³ Şener, TTK'da veto hakkının kapsamına, devredilip devredilemeyeceğine ve sonradan öngörölebilmesine ilişkin boşluk bulunduğı, hâkimin OR Art. 807'den faydalanarak bu boşluğu doldurması gerektiğı kanaatindedir (Şener, Limited Ortaklıklar, s. 57); Gülerci, s. 3058.

¹⁰⁴ Veto hakkı, ortağın limited şirketteki kişisel önemini ve gücünü ortaya çıkardığından ortağın sahip olduğı esas sermaye payları ile bir ilgisi bulunmamaktadır (Doğrusöz Koşut, s. 185).

¹⁰⁵ Yıldırım, Haklı Sebep, s. 360.

¹⁰⁶ Gülerci, s. 3068. Veto hakkı, hakkın tanındığı ortağa aynı zamanda müdür konumunu da sağlamakta ise hakkın sahibinin fiili organ niteliğı bulunduğı yönünde bkz. Şener, Limited Ortaklıklar, s. 59; Pulaşlı, Şerh, s. 2266.

¹⁰⁷ Doğrusöz Koşut, s. 190; Gülerci, s. 3068.

¹⁰⁸ Dural, s. 39.

hakkı tanınmanın daha isabetli olacağı savunulmaktadır¹⁰⁹. Genel nitelikli veto hakkı tanınması, hakkın kötüye kullanılması ihtimalini artırabileceği gibi ortaklar arasında yaşanacak menfaat ihtilaflarında da genel kurulda kilitlenme yaşanmasına sebebiyet verir. Bunun sonucunda ortaklığın hareketsiz kalması sebebiyle fesih yoluna girmesi muhtemel olduğu gibi ortaklar arasında yaşanacak problemler de ortaklıktan çıkma veya çıkarılma ihtimallerini gündeme getirir.

d. Kanunda Öngörülen Nisapların Ağırlaştırılması

İki ortaklı limited ortaklık genel kurulunda tıkanma yaşanmasına sebebiyet verebilecek hallerden biri de kanunda öngörülen toplantı ve karar nisaplarının ortaklarca ağırlaştırılmasıdır. TTK m. 620’de geçen “*şirket sözleşmesinde aksi öngörülmediği takdirde*” ifadesinden, olağan karar yetersayısının ortaklık sözleşmesinde yapılacak düzenleme ile ağırlaştırılmasının mümkün olduğu sonucuna ulaşılmaktadır¹¹⁰. Benzer şekilde önemli kararlara ilişkin TTK m. 621 ve sözleşme değişikliklerine ilişkin TTK m. 589 hükümlerinde öngörülen karar yetersayılarının da artırılması imkân dahilindedir¹¹¹.

Yukarıda bahsedildiği üzere, kanun koyucu limited ortaklık genel kurulunda kural olarak toplantı yetersayısı aramamaktadır. Gerçekten de olağan kararlar açısından toplantıda temsil edilen oyların salt çoğunluğunun olumlu yönde oy kullanması geçerli karar alınabilmesi için yeterli olmaktadır. Bu noktada ortakların sözleşmede yapacakları düzenleme ile olağan kararlar için toplantı yetersayısı kararlaştırılmasının kabulü gereklidir¹¹². TTK m. 577/1 (1) bendinde de “*genel kurulda*

¹⁰⁹ Şener, Limited Ortaklıklar, s. 58. Aynı yönde bkz. Pulaşlı, Şerh, s. 2265. Türk hukukunda hangi kararlarda veto hakkının kullanılacağına ortaklık sözleşmesinde belirtilmesi gerektiğine yönelik bir sınırlama bulunmadığından tüm kararlara etkili olacak şekilde genel nitelikli veto hakkı tanınmasının mümkün olduğu yönünde bkz. Yıldırım, Haklı Sebep, s. 361. Bu kapsamda örneğin ortaklardan birine tanınan veto hakkının, esas sermaye payı devrine veya müdür seçimine ilişkin kararlar bakımından uygulanabileceğinin, ortaklık sözleşmesinde kararlaştırılabileceği hususunda bkz. Doğrusöz Koşut, s. 190.

¹¹⁰ Karar yetersayısının ağırlaştırılması değişik şekillerde olabilir. Toplantıda temsil edilen oyların salt çoğunluğu yerine oyların tamamının salt çoğunluğu aranabileceği gibi salt çoğunluk yerine nitelikli çoğunluk veya yüksek oranlı bir çoğunluğun da ortaklık sözleşmesinde yapılacak düzenleme ile kararlaştırılması mümkündür (Akbay, s. 236.).

¹¹¹ Akbay, s. 238; Coştan, Genel Kurul, s. 67.

¹¹² Coştan, Genel Kurul, s. 66; Şener, Limited Ortaklıklar, s. 601; Erdoğan, s. 59. Ayrıca kanunen toplantı yetersayısı öngörülen hallerde de bu yetersayıların da ortaklık sözleşmesinde yapılacak düzenleme ile artırılabilmesi hususunda bkz. Yıldırım, Haklı Sebep, s. 162.

*karar almaya, oy hakkına ve oy hakkının hesaplanmasına ilişkin kanuni düzenlemeden ayrılan hükümlerin” ortaklık sözleşmesinde yer alabileceğinden bahsedilmektedir*¹¹³. Bu halde, ortaklardan birinin tek başına genel kurula katılıp gündem maddesi hakkında olumlu oy kullanması yeterli olmayacaktır. Yine benzer şekilde TTK m. 621/1’de dolayı yoldan öngörülen toplantı yetersayısının da sözleşmede yapılacak bir düzenleme ile artırılması mümkündür¹¹⁴. Ayrıca belirtmek gerekir ki, toplantı yetersayısının öngörüldüğü durumda bu nisabın sağlanamaması nedeniyle genel kurulun toplanamaması da dolayı yoldan bir kilitlenme durumu meydana getirir. Gerçekten de ortaklardan birinin sürekli olarak toplantıya katılmama suretiyle hukuken geçerli karar alınmasını engelleyerek genel kurulu işlemez hale getirmesi olasıdır.

Yapılan açıklamalar doğrultusunda, limited ortaklık genel kurulunda aranacak toplantı ve karar yetersayılarının ağırlaştırılması, hatta oybirliğini gerektiren yetersayıların ortaklık sözleşmesi ile kararlaştırılması olanaklıdır¹¹⁵. Yetersayıların bu denli ağırlaştırılması, azınlık ortakların ortaklığın idaresindeki etkinliğini artırmasına karşılık genel kurulda karar alınmasını zorlaştıracaktır¹¹⁶. Sözleşmesel yetersayıların genel kurulun fonksiyonunu hiç veya gereği gibi yerine getirememesine neden olacak şekilde kararlaştırılması yerine daha dengeli bir çözümün benimsenmesi faydalı olacaktır¹¹⁷.

B. Müdürler Kurulunda Karar Alma Sürecinin Kilitlenmesi

1. Ön Açıklamalar

TTK m. 623/1 hükmünde ortaklık sözleşmesi ile ortaklığın yönetimi ve temsilinin müdür sıfatına haiz bir ya da birden fazla ortağa veya üçüncü kişilere

¹¹³ Yıldırım, Haklı Sebep, s. 162.

¹¹⁴ Şener, Limited Ortaklıklar, s. 601.

¹¹⁵ Limited ortaklık genel kurulunda karar yetersayısı olarak oybirliğinin kararlaştırılmasının ortaklığı şahıs ortaklıklarına yaklaştıracığı yönünde bkz. Yıldırım, Haklı Sebep, s. 189.

¹¹⁶ Akbay, s. 235. Ortaklık sözleşmesi ile toplantı yetersayısının kararlaştırıldığı veya kanuni toplantı yetersayısının sözleşme ile artırıldığı durumlarda genel kurulun karar almasını engellemek maksadıyla toplantıya katılmamanın aynı zamanda sadakat yükümlülüğünün ihlali anlamına geleceği hususunda bkz. Erdoğan, s. 59.

¹¹⁷ Akbay, s. 235.

verilebileceği ve en az bir ortağın yönetim hakkı ve temsil yetkisinin bulunması gerektiği düzenlenmiştir. Buna göre iki ortaklı bir limited ortaklıkta ortaklardan en az birinin müdür olması gerekecektir. Ancak ortaklık sözleşmesinde yapılacak düzenleme veya genel kurulda alınacak karar ile ortakların her ikisinin de müdür sıfatına haiz olmaları mümkündür. Bu durumda ortaklığın nasıl idare edileceğine ilişkin kanun koyucu TTK m. 624'te yaptığı düzenlemede, müdürlerin kurul halinde ve çoğunlukla karar alacaklarını belirtmiştir. Bu kapsamda ortaklar arasındaki anlaşmazlıkların veya görüş ayrılıklarının müdürler kurulunda karar alma sürecinde kilitlenme meydana getirmesi, bunun sonucunda ortaklığın idaresinde hareketsiz kalınması imkân dahilindedir.

2. Müdürler Kurulunun Oluşumu ve İşleyişi

Müdürler, limited ortaklığın zorunlu ve kanuni bir organıdır¹¹⁸. Limited ortaklığın idaresi ve temsili, kanun koyucu tarafından müdürlere bırakılmıştır (TTK m. 623/1)¹¹⁹. Limited ortaklıkta müdürler, anonim ortaklık yönetim kurulunun bir yansıması niteliğinde olup genel kurul ile birlikte organ sıfatına haizdir¹²⁰. Kanun koyucu limited ortaklık müdürlerinin görev ve yetkilerinin kapsamını TTK m. 625'te belirtmiştir. Buna göre esas itibarıyla müdürler, kanunların ve şirket sözleşmesinin genel kurula görev ve yetki vermediği bütün konularda görevli ve yetkilidir¹²¹.

Limited ortaklığın yönetiminden anlaşılması gereken, ortaklık sözleşmesinde yer alan konuları doğrudan veya dolaylı olarak ilgilendiren, temsil işlemleri dışında kalan daha çok iç işleyiş ile alakalı idari iş ve işlemlerdir¹²². Bunlar, ortaklığın günlük faaliyetlerinin devamını sağlayan olağan nitelikte iş ve işlemler olabileceği gibi günlük faaliyetlerinin dışında kalan olağanüstü nitelikte işlemler de olabilir¹²³. TTK m. 623

¹¹⁸ Çamoğlu, Temel İlkeler, s. 167; Tekinalp, Yeni Ortaklıklar Hukuku, s. 403. Müdürün zorunlu organ olmasından anlaşılması gereken, yokluğu halinde organsızlık sebebiyle ortaklığın feshinin gündeme gelecek olmasıdır (Yıldız, Limited Şirketler, s. 245).

¹¹⁹ Şener, Limited Ortaklıklar, s. 641; Yıldız, Limited Şirketler, s. 244.

¹²⁰ Şener, Limited Ortaklıklar, s. 642; Yıldırım, Limited Ortaklık Müdürü, s. 103.

¹²¹ Mustafa İsmail Kaya, "Limited Şirkette Müdürler Kurulunun Oluşumu ve İşleyişi", **Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt: 22, Sayı: 1, 2014, s. 77; Yıldırım, Limited Ortaklık Müdürü, s. 103.

¹²² Arslanlı ve Domaniç, s. 666; Yıldız, Limited Şirketler, s. 254; Yıldırım, Limited Ortaklık Müdürü, s. 106.

¹²³ Olağan işlere, ortaklık için mal alım satımı, personel istihdamı, ortaklık adına banka hesabı açılması, şirket çalışanlarına talimatlar verilmesi, bazı tescil ve ilan işlemlerinin yapılması örnek

hükmüne göre şirket sözleşmesi ile ortaklığın yönetimi bir veya birden fazla ortağa veya tüm ortaklara ya da üçüncü bir kişiye verilebilir. Buna göre ortaklığın idare ve temsili açısından en azından bir ortağın yönetim ve temsil yetkisini haiz müdür sıfatına sahip olması gerekmektedir. Limited ortaklık tek müdür tarafından idare edilebileceği gibi birden fazla müdür tarafından da idare edilebilir. Limited ortaklıkta birden fazla müdür bulunması durumuna ilişkin kanun koyucu bazı düzenlemeler yapmıştır. Bu hususta TTK m. 624/1 uyarınca birden fazla müdür bulunması durumunda bunlardan birinin, ortak olup olmadığına bakılmaksızın, genel kurul tarafından müdürler kurulu başkanı olarak atanması gerekmektedir¹²⁴. Müdürler kurulu başkanının kuruluşta ortaklık sözleşmesi ile belirlenebileceği gibi sonradan genel kurul kararı ile atanması da mümkündür¹²⁵.

TTK m. 623/3 hükmüne göre müdürler, yönetime ilişkin hususlarda kararlar almaya ve bu kararları yürütmeye yetkilidirler¹²⁶. Ortaklıkta birden fazla müdür bulunuyorsa bu kararlar fiziken veya elektronik ortamda bir toplantı halinde alınabileceği gibi sirküler yoluyla da alınabilecektir¹²⁷. Müdürler kurulunu toplantıya çağırma yetkisinin kime ait olduğuna ilişkin kanun koyucu açık bir düzenleme

verilebilir. Olağanüstü işlemlere ise işletme sisteminin değiştirilmesi, işletme konusu dışında faaliyetlerde bulunulması örnek verilebilir (Yıldırım, Limited Ortaklık Müdürü, s. 106).

¹²⁴ Tekinalp, Yeni Ortaklıklar Hukuku, s. 412; Pulaşlı, Şerh, s. 2311; Çamoğlu, Temel İlkeler, s. 188; Dağlar Ekşi, **Limited Şirketlerde Yönetim Organı: Müdür**, Yetkin Yayınları, Ankara, 2019, s. 53.

¹²⁵ Çamoğlu, Temel İlkeler, s. 188; Yıldız, Limited Şirketler, s. 252. Anonim ortaklıklarda ise limited ortaklıkların aksine yönetim kurulu başkanının kural olarak yönetim kurulu tarafından seçileceği düzenlenmiştir (TTK m. 366/1). Müdürler kurulu başkanının seçimi TTK m. 616'da genel kurulun devredilmez yetkileri arasında sayılmadığından bu yetkinin müdürler kuruluna devrinin mümkün olduğu yönünde karşı görüş için bkz. Tekinalp, Sermaye Ortaklıkları, s. 592; Kaya, Müdürler Kurulu, s. 86.

¹²⁶ Limited ortaklık müdürler kurulunun toplanma ve çalışma usulüne ilişkin kanun koyucu tarafından yeterli düzenleme yapılmamış olduğundan anonim ortaklık yönetim kuruluna ilişkin hükümlerin niteliğine uygun düştüğü ölçüde müdürler kurulu hakkında da uygulanacağı hususunda bkz. Işık Özer, "Limited Şirketler Müdürler Kurulunun Toplanması ve Karar Alınmasına İlişkin Özel Düzenlemeler Yapılması", **Çukurova Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt: 4, Sayı: 8, 2017, s. 208.

¹²⁷ Limited ortaklık müdürler kurulunun sirküler tipi karar almasına ilişkin TTK'da bir düzenlemeye yer verilmemiş olsa da TTK m. 390/4 uyarınca anonim ortaklık yönetim kurulu üyelerinin sirküler tipi karar almasına yönelik hükmün, kıyasen limited ortaklıklara da uygulanabileceği yönünde bkz. Şener, Limited Ortaklıklar, s. 731; Yıldırım, Limited Ortaklık Müdürü, s. 144. Ortaklığın işleyebilmesi için gerekli olan asgari zorunlu yönetim işlerinin ifa edilmesi için müdürler kurulu tarafından ayrıca bir karar alınmasına gerek bulunmadığı, defterlerin tutulması, tescil ve ilan taleplerinde bulunulması, memur ve işçi atanması, finansal tabloların düzenlenmesi, ortaklardan birinin çıkma isteminin diğer ortaklara bildirilmesi gibi işlemlerin bu kapsamda olduğu yönünde bkz. Yıldız, Limited Şirketler, s. 252; Kaya, Müdürler Kurulu, s. 87; Anonim ortaklık yönetim kurulunun toplanma ve karar almasına ilişkin esaslar konusunda detaylı bilgi için bkz. Coştan, Yönetim Kurulu, s. 156.

yapmamıştır. Bu yüzden TTK m. 644/1 (c) bendinin yönetim kurulu üyelerinin bilgi alma hakkının düzenlendiği TTK m. 392 hükmüne yaptığı yollamadan faydalanarak, bu hükmün son fıkrası (m. 392/7) uyarınca müdürler kurulunu toplantıya çağırmaya müdürler kurulu başkanının yetkili olduğu sonucuna ulaşmak mümkündür¹²⁸. Kanun koyucu müdürler kurulu hakkında herhangi bir toplantı yetersayısı öngörmemiştir¹²⁹. Karar yetersayısı açısından ise TTK m. 624/3'te çoğunluk esas alınmıştır¹³⁰. Kanaatimizce iki müdürün bulunduğu müdürler kurulunda, karar yetersayısında çoğunluğun aranması sebebiyle toplantı yetersayısı açısından müdürler kurulu toplantısına en az iki müdürün katılması gerekmektedir¹³¹. Ancak TTK m. 624/3 hükmü emredici nitelikte olmadığından ortaklık ana sözleşmesi ile farklı yönde düzenleme yapılması mümkündür¹³². Bu doğrultuda, müdürler kurulu kararları için gereken karar yetersayısının ortaklık sözleşmesinde öngörülecek bir düzenleme ile oybirliğine veya daha yüksek oy çoğunluğuna tabi kılınması mümkündür¹³³. Yine benzer şekilde ortaklar, sözleşmede yer verecekleri düzenleme ile müdürler kurulunda toplantı yetersayısı kararlaştırılabilir¹³⁴.

Müdürler kurulunda her müdürün bir oyu vardır. Bu yönüyle genel kuruldan bir farklılık söz konusudur. Yukarıda bahsedildiği üzere genel kurulda oy hakkı ortakların esas sermaye paylarının itibari değerine göre belirlenirken müdürler kurulunda ise kişi (kafa) sayısına göre karar alınmaktadır¹³⁵. İki müdürden oluşan

¹²⁸ Şener, Limited Ortaklıklar, s. 731; Coştan, Yönetim Kurulu, s. 160. Ayrıca TTK m. 624/2 uyarınca kanun koyucu müdürler kurulu başkanına genel kurulu toplantıya çağırma ve ortaklık sözleşmesinde aksi öngörülmediği müddetçe tüm açıklamaları ve ilanları yapma yetkisi bahsetmiştir. Müdürler kurulunun toplantıya çağırılmasını da bu madde kapsamında değerlendirmek gerektiği yönünde bkz. Yıldırım, Haklı Sebep, s. 166.

¹²⁹ TTK m. 390/2 hükmünde yer alan anonim şirket yönetim kurulu üyelerinin birbirlerini temsilen oy veremeyeceklerine ve toplantılara vekil vasıtasıyla katılamayacaklarına ilişkin düzenlemenin kıyasen limited ortaklık müdürler kuruluna uygulanması sonucunda müdürlerin toplantıya bizzat katılmaları gerektiği yönünde bkz. Yıldırım, Limited Ortaklık Müdürü, s. 152; Şener, Limited Ortaklıklar, s. 733.

¹³⁰ Mehaz İsviçre Borçlar Kanunu'nda (OR) da Art. 809/4 hükmünde müdürler kurulu bakımından yalnızca karar yetersayısı öngörülmüştür (Yıldırım, Haklı Sebep, s. 167). Şener'e göre bu hüküm mehaz İsviçre Borçlar Kanunu'ndan alınırken bir çeviri hatası yapılmıştır. Olması gereken toplantıda "verilen" oyların çoğunluğudur (Şener, Limited Ortaklıklar, s. 734).

¹³¹ Aynı yönde Yıldırım, Limited Ortaklık Müdürü, s. 149. Ortaklık sözleşmesinde yer verilecek bir düzenleme ile müdürler kurulunda toplantı yetersayısını ortakların belirleyebileceği yönünde bkz. Şener, Limited Ortaklıklar, s. 732.

¹³² Yıldırım, Limited Ortaklık Müdürü, s. 153.

¹³³ Tekinalp, Sermaye Ortaklıkları, s. 593; Şener, Limited Ortaklıklar, s. 735; Yıldırım, Haklı Sebep, s. 167; Dural, s. 103.

¹³⁴ Şener, Limited Ortaklıklar, s. 732.

¹³⁵ Şener, Limited Ortaklıklar, ss. 734,735. Anonim ortaklıklar bakımından aynı yönde bkz. Sevi, Kilitlenme, s. 323.

müdürler kurulunda oylamada eşitlik çıkması durumunda başkan müdürün oyu üstün tutulacaktır. Böylece iki müdür arasındaki görüş ayrılığı müdürler kurulunda karar alınmasını engellemeyecek, başkan müdürün iradesi yönünde karar alınmış olacaktır. Ancak TTK m. 624/3 hükmünün son cümlesinde ortaklık sözleşmesi ile müdürlerin karar almasına ilişkin değişiklik yapılabileceği belirtildiğinden başkan müdürün üstün oy hakkı kaldırılabilir¹³⁶.

Bu kapsamda ifade etmek istediğimiz son husus, limited şirkette belirli gruplara ortaklığın yönetiminde temsil edilme hakkı tanınmasıdır. Kanun koyucu anonim şirketlere TTK m. 360/1 hükmünde, esas sözleşmede öngörülmek şartıyla, belirli gruplara veya azınlığa yönetim kurulunda temsil hakkı tanınabileceğini düzenlemiştir. Her ne kadar limited şirketler bakımından bu yönde bir düzenleme bulunmasa da TTK m. 360/1 hükmünün kıyasen limited şirketler bakımından da uygulama alanı bulacağı kanaatindeyiz¹³⁷. Bu itibarla iki ortaklı limited şirkette de ortaklardan birine müdürler kurulunda temsil hakkı tanınması mümkündür. Böylelikle azınlık konumunda bulunan ortağın, şirketin yönetiminde söz sahibi olması sağlanacaktır¹³⁸. Fakat iki kişilik ortaklığın yönetiminde söz sahibi olan kimse sayısının birden ikiye çıkması, müdürler kurulunda kilitlenme yaşanmasına müsait bir ortam hazırlayacaktır¹³⁹.

3. Müdürler Kurulunda Kilitlenme

a. Müdürler Kurulunun Toplanamaması

Limited ortaklık müdürler kurulu kural olarak toplanarak karar alır¹⁴⁰. Ortakların her ikisinin de müdür sıfatına sahip olduğu limited ortaklığın müdürler kurulunda çoğunluk esası gözetilerek karar alınacak olması sebebiyle her iki ortağın

¹³⁶ Çamoğlu, Temel İlkeler, s. 188.

¹³⁷ Belirli pay sahiplerine ortaklığın organlarında temsil edilme hakkı verilmesinin altında yatan temel sebep, azınlık konumunda bulunan pay sahiplerinin daha etkili biçimde korunmasına imkân tanımaktır (Kendigelen, İmtiyaz, s. 184).

¹³⁸ Belirli pay grubunu temsilen ortaklığın idare organına seçilen üyenin, organdaki diğer üyeler ile birlikte aynı hukuki konuma sahip olacağı hususunda bkz. Kendigelen, İmtiyaz, s. 288.

¹³⁹ Anonim ortaklıklar bakımından TTK m. 360/1 uyarınca belirli grupların yönetim kurulunda temsil edilmesinin bu organda kilitlenmeye yaşanmasına sebebiyet verebileceği hususunda bkz. Metin, s. 253.

¹⁴⁰ Yıldırım, Limited Ortaklık Müdürü, s. 143.

da müdürler kurulu toplantısına katılması gerekmektedir (TTK m. 390/1 kıyasen)¹⁴¹. Aksi durumda müdürler kurulunda hukuken geçerli bir karar alınması mümkün olmayacaktır. Buna göre iki kişilik limited ortaklıkta müdür olan her iki ortaktan birinin müdürler kurulu toplantısına katılmaması, kilitlenme durumuna sebebiyet verecektir¹⁴². Özellikle müdür ortaklar arasında derin anlaşmazlıklar sebebiyle bir araya gelemeyecek oldukları durumda, müdürler kurulunun toplanamaması sebebiyle karar alamama hali şirketin idaresini ve işleyişini felce uğratacaktır.

Bundan başka, müdürler kuruluna çağrının usulüne uygun şekilde yapılmaması sebebiyle toplanamaması¹⁴³, oylamada eşitlik çıkmasa bile müdürlerden birinin toplantı tutanağını imzalamaktan imtina etmesi¹⁴⁴, müdürlerden birinin toplantıyı terk etmesi¹⁴⁵, müdürlerden birinin karar defterini saklaması veya alıkoyması suretiyle kurulda karar alınmasına engel olması¹⁴⁶ gibi haller de iki ortaklı limited ortaklıkta müdürler kurulunun kilitlenmesine sebebiyet verebilir¹⁴⁷. Anılan durumlar da ortaklığın idaresinde karar alma mekanizmasını tıkayarak müdürler kurulunun yönetim fonksiyonunu yerine getirmesine engel olur (TTK m. 625)¹⁴⁸. İki ortaklı limited ortaklıkta müdürler kurulunda yaşanan bu kilitlenmeye genel kurulun da bir

¹⁴¹ Anonim şirketler bakımından aynı yönde bkz. Metin, s. 125.

¹⁴² Anonim şirketler bakımından yönetim kurulu üyeleri arasında oluşan husumetlerin kurulun toplanmasına engel olmasının kilitlenmeye sebebiyet vereceği hususunda bkz. Metin, s. 119; Sevi, Kilitlenme, s. 331. Müdürlerden birinin toplantıya katılmaması nedeniyle karar alınamamasının müdürün sorumluluğunu doğurabileceği hususunda bkz. Şükrü Yıldız, “Limited Ortaklıklarda Müdürlerin Sorumluluğu”, **İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Yıl: 12, Sayı: 24, 2013, (Müdür), s. 72.

¹⁴³ Yıldırım, Haklı Sebep, s. 166.

¹⁴⁴ Limited ortaklıkta müdürler, müdürler kurulunda alınan kararları karar defterine geçirmek zorundadırlar. Gerçekten de Ticari Defterlere İlişkin Tebliğ’in (RG, T: 19.12.2012 S: 28502) madde 11/4 hükmüne göre, “*Limited şirketlerde müdür veya müdürler kurulunun şirket yönetimi ile ilgili olarak aldığı kararlar genel kurul toplantı ve müzakere defterine kaydedilebileceği gibi ayrı bir müdürler kurulu karar defteri de tutulabilir.*” Bu hususta bkz. Şener, Limited Ortaklıklar, s. 736.

¹⁴⁵ Anonim şirket yönetim kurulu üyesi bakımından aynı yönde bkz. Metin, s. 119.

¹⁴⁶ Uygulamada, müdürler arasında ortaya çıkan anlaşmazlıklarda, ortaklığın karar almasını engellemek veya baskı unsuru olarak kullanmak isteyen müdür veya ortak tarafından karar defteri alıkonulmaktadır. Bu halde müdürler kurulunda karar alınamadığından kilitlenme meydana gelmektedir. Bu kapsamda örneğin, genel kurul müzakere ve karar defterini alan kötü niyetli müdür, ortaklar tarafından genel kurul kararı ile azli istense bile karar defteri bulunmadığından azledilemeyecektir (Alihsan Taş, **Limited Şirkette Müdürler**, Galatasaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2019, s. 83).

¹⁴⁷ Dural, ss. 30,31. Anılan durumların organsızlık nedeniyle fesih davası ile birlikte -müdürler kurulunda sürekli biçimde yaşanan kilitlenme durumunun ortaklık ilişkisini çekilmez kılarak- haklı sebeple fesih davası açılmasına da neden olabileceği hususunda bkz. Yıldırım, Haklı Sebep, s. 22.

¹⁴⁸ Dural, s. 31. Anonim şirket yönetim kurulundaki kilitlenmenin, toplanamama sebebiyle kilitlenme ve karar alamama sebebiyle kilitlenme olarak esas itibarıyla iki halinin bulunduğu hususunda bkz. Metin, s. 219.

çözüm üretmesi çoğu zaman mümkün olmayacaktır. Zira genel kurulda da aynı iki müdür ortak bir araya geleceğinden ortaklar arasındaki anlaşmazlığın bu organa da yansması kaçınılmaz olacaktır¹⁴⁹.

b. Müdürler Kurulunun Karar Almada Kilitlenmesi

İki ortaklı limited şirketlerde ortaklardan biri müdür olabileceği gibi her ikisi de müdür olabilir. Özellikle ortakların eşit oranda esas sermaye payına sahip olduğu durumda (%50-%50) ortaklığın yapısı gereği genel kurulda çoğunluk esaslı geçerli olmadığından her iki ortak da müdür sıfatına sahip olmak isteyecektir¹⁵⁰. Ortakların her ikisinin müdür olduğu varsayımında müdürler kurulunda karar alınabilmesi için oybirliğine ihtiyaç duyulur (TTK m. 624/3). Bu durum ortakların esas sermaye payları oranından değil müdürler kurulu toplantısına katılan kişi sayısının iki olmasından kaynaklıdır. Bir diğer anlatımla, ortakların her ikisinin de müdür olduğu durumda kararlar tam bir mutabakatla alınmalıdır¹⁵¹. Ancak müdürlerin her durumda aynı kanaatte olmaları veya menfaatlerinin sürekli bir uyum içinde olması düşük bir ihtimaldir¹⁵². Özellikle ortakların eşit sermaye payına sahip olduğu ortaklıkta, kuruluştaki var olan eşit biçimde ortaklığın amacını gerçekleştirebilmek için birlikte hareket etme iradesi zamanla ortadan kalkabilir¹⁵³. Gerçekten de ortakların kişisel menfaatlerinin ön plana çıkması veya ortaklığın idaresine ve faaliyetlerine ilişkin konularda yaşanan görüş ayrılıkları müdürler kurulunda karar alınmasını engelleyerek kilitlenme durumu meydana getirebilir¹⁵⁴. Bu hususu göz önünde bulunduran kanun

¹⁴⁹ Yıldırım, Haklı Sebep, s. 170.

¹⁵⁰ Az ortaklı şirketlerde ortakların şirketin yönetiminde söz sahibi olma konusunda genel bir beklentilerinin bulunduğu hususunda bkz. Metin, s. 249.

¹⁵¹ İki ortaklı ve ortakların her ikisinin de yönetim organında temsil edildiği şirketin, kilitlenme ihtimalinin en yüksek şirket modeli olduğu hususunda bkz. Metin, s. 237.

¹⁵² Anonim şirket yönetim kurulu üyelerinin her konuda anlaşmazlık yaşamalarının mümkün olduğu ve anlaşmazlıkların şirketin idare organında krize ve kilitlenmeye neden olabileceği hususunda bkz. Metin, s. 143.

¹⁵³ Dural, s. 59. Ortaklar arası menfaat çekişmelerinin söz konusu olduğu iki ortaklı şirkette karar mekanizmasını kitlemenin, idare organını işlevsiz kılmada bir araç olabileceği hususunda bkz. Metin, s. 211.

¹⁵⁴ Dural'a göre müdürler kurulunda yaşanan kilitlenme münhasır konularda yaşanmakta ise kısmi kilitlenme; müdürler kurulunun fonksiyonunu hiçbir surette yerine getiremediği varsayımında ise tam kilitlenme söz konusu olmaktadır. Yazar kilitlenme hususunda bir diğer ayrımı süre bakımından yapmaktadır. Buna göre müdürler kurulunun tam veya kısmi kilitlenme yaşaması devamlılık arz ediyorsa sürekli kilitlenme; sınırlı bir süre için müdürler kurulunun fonksiyonunu yerine getirememesi söz konusu ise geçici kilitlenme yaşanmaktadır (Dural, ss. 64,65.).

koyucu TTK m. 624/3'te müdürler kurulunda eşitlik halinde başkanın oyunun üstün sayılacağı belirtilmiştir¹⁵⁵. Hükmün gerekçesinde bu düzenlemenin, “*yönetim organındaki kitlenmeyi çözen ve şirketi çalışabilir tutan bir araç*” olduğu belirtilmiştir¹⁵⁶. Bu düzenleme emredici nitelikte değildir. Dolayısıyla ortaklar, ortaklar sözleşmesinde yer verecekleri bir hükümle başkanın üstün oyunu engelleme imkânına sahiptir¹⁵⁷.

Öncelikle belirtmek gerekir ki müdürler kurulu başkanının üstün oy hakkına sahip olması, birden fazla oy hakkına sahip olduğu anlamına gelmemektedir. Üstün oy hakkından anlaşılması gereken müdürler kurulunda yapılan oylamada eşitlik çıkması halinde başkanın oyu yönünde karar alınacak olmasıdır. Kanun koyucu tarafından getirilen müdürler kurulu başkanının üstün oyuna ilişkin yeniliğin iki ortaklı ve ortakların ikisinin de müdür olduğu limited ortaklıklarda yaşanabilecek kilitlenmenin önlenmesi açısından isabetli olduğu kabul edilebilir¹⁵⁸. Gerçekten de iki ortaklı limited ortaklıkta müdürler kurulunda ortaklığın idaresiyle alakalı alınacak bir kararda müdürlerin farklı yönde oy kullanmaları durumunda kanunda öngörülen oy çokluğu sağlanamaz. Böyle bir eşitlik halinde müdürler kurulu başkanının oyuna üstünlük tanınarak başkanın iradesi yönünde bir karar alınmış olur. Bu sayede ortaklık idaresinde hareketsiz kalınmasının önüne geçilmiş olacaktır.

TTK m. 624/3 son cümle uyarınca şirket sözleşmesinde müdürlerin karar almaları konusunda değişik bir düzenleme öngörülebileceği düzenlenmiştir. Buna göre iki ortaklı limited şirkette ortaklar, müdürler kurulunda oy birliği ile karar alınacağını sözleşmede yer verecekleri bir düzenleme ile kabul edebilirler. Bu düzenlemenin üstün oy hakkının kaldırılmasına ilişkin olması da mümkündür. Esasen anılan iki düzenleme aynı sonucu doğurmaktadır. Çünkü iki müdürden oluşan bir müdürler kurulunda üstün

¹⁵⁵ Limited ortaklıklarda müdürler kurulu başkanı, anonim ortaklık yönetim kurulu başkanına eş anlamda olduğu hatta üstün oy sayesinde daha güçlü konumda bulunduğu yönünde bkz. Pulaşlı, Şerh, s. 2311.

¹⁵⁶ Mehaz İsviçre hukukunda müdürler arasından birinin başkan seçilmesi ve ona üstün oy hakkı tanınmasının limited ortaklıkların yapısına ve *primus inter pares* (eşitler arasında birinci) kuralına uygun olmayacağı düşünülerek bu yönde bir düzenlemeye yer verilmemiştir (Pulaşlı, Şerh, s. 2312.).

¹⁵⁷ Yıldırım, Limited Ortaklık Müdürü, s. 153; Kaya, Müdürler Kurulu, s. 96. Tekinalp, iki müdürden oluşan müdürler kurulunda sözleşmede değişiklik yapılarak üstün oy hakkının kaldırılması gerektiğini ifade etmektedir fakat bunun gerekçesini açıklamamaktadır (Tekinalp, Sermaye Ortaklıkları, s. 593; Çamoğlu, Temel İlkeler, s. 188). Anonim ortaklık yönetim kurulunda üstün oy hakkı tanınmasının mümkün olmadığı hususunda bkz. Coştan, Yönetim Kurulu, s. 182.

¹⁵⁸ Yıldırım, Limited Ortaklık Müdürü, s. 153.

oy hakkının kaldırılması, kanuni yetersayının çoğunluk olarak öngörülmesi sebebiyle ortakların oybirliği ile karar almaları gerektiği anlamına gelmektedir.

Müdürler kurulu kararlarına karşılık veto hakkının tanınıp tanınamayacağına ilişkin TTK'da bir düzenleme yapılmamıştır. Doktrinde mehz İsviçre hukukundan yararlanılarak veto hakkının yalnızca genel kurul kararlarına karşı söz konusu olabileceği savunulmaktadır (OR 807)¹⁵⁹. Konumuz açısından meseleyi ele alacak olursak; iki ortaklı ve ortakların ikisinin de müdür olduğu limited ortaklığın müdürler kurulunda alınacak kararlarda esas itibariyle oybirliği şartı arandığından dolayı yoldan da olsa bir veto hakkının bulunduğu söylenebilir. Gerçekten de bu tip ortaklıkta müdürlerin hukuken geçerli bir karar alabilmeleri için müdürler kurulunda tam bir mutabakat sağlanmalıdır. Bir diğer anlatımla, müdürler kurulunda gündem maddesi hakkında farklı görüşte veya kanaatte olan müdür, olumsuz yönde oy kullanarak teklif lehine karar alınmasını engelleme hakkına sahiptir.

Ortakların esas sermaye paylarının birbirine eşit veya yakın olduğu, bir diğer anlatımla ortaklar arasında güç dengesinin söz konusu olduğu ortaklıklarda ortaklar birbirlerine müdürler kurulunda üstün oy hakkı tanımak istemeyebilir. Bu durumda kuruluş sözleşmesinde veya sonradan yapacakları bir sözleşme değişikliği ile müdürler kurulunda karar yetersayısı olarak oybirliğini veya üstün oy hakkının kaldırılmasını kararlaştırabilirler. Bunun dışında, -başkan müdürün seçimi yetkisinin nihai olarak genel kurula ait olduğu dikkate alındığında (TTK m. 624/1)- ortakların genel kurulda bilinçsiz olarak başkan müdürü seçmeyi ihmal etmeleri veya bu hususta bir anlaşmaya varamamış olmaları da mümkündür. Anılan durumlarda, başkan müdürün üstün oy hakkından yararlanılması mümkün olmayacağından, müdürler kurulunda yaşanacak kilitlenme; ortaklığın yönetilememesine, ticari faaliyette bulunamamasına ve en nihayetinde ortaklığın amacına ulaşamamasına sebebiyet verecektir¹⁶⁰. Bunun sonucu olarak ortaklığın fesih ve tasfiye yoluna girmesi tehlikesiyle karşılaşılacaktır.

Ortaklık sözleşmesinde üstün oy hakkının kaldırılmasına ilişkin bir düzenleme öngörülmemiş olsa bile müdürler arasında ortaya çıkacak görüş ayrılıklarında sürekli olarak başkan müdürün görüşü doğrultusunda karar alınmasının da diğer ortak

¹⁵⁹ Yıldırım, Hakkı Sebep, s. 360; Şener, Limited Ortaklıklar, s. 57; Doğrusöz Koşut, s. 193.

¹⁶⁰ Dural, s. 136. Müdürler kurulunda yaşanan kilitlenmenin, genel kurulda yaşanan kilitlenmeye nazaran şirket bakımından daha ciddi sorunlara yol açacağı hususunda bkz. Thomas, s. 113.

açısından huzursuzluk yaratacağı açıktır¹⁶¹. Bu noktada önemle ifade etmek isteriz ki, müdürler kurulunun iki kişiden oluştuğu durumda, müdür sıfatına sahip diğer ortağın müdürler kurulu toplantısına katılmamak suretiyle başkan müdürün üstün oyunu işlevsiz hale getirmesi de olanaklıdır. Gerçekten de ortakların aralarındaki çekişmeler ve anlaşmazlıklar sebebiyle bir araya gelemedikleri durumda müdürler kurulunun toplantı yetersayısını sağlamak mümkün olmayacağından, başkan müdürün üstün oyunun kilitlenmenin aşılması bakımından bir işleve sahip olması da söz konusu olmayacaktır.

C. Ortaklığın Temsilinde Yaşanan Kilitlenme

1. Ön Açıklamalar

Limited ortaklıkta temsil yetkisi müdürlere aittir (TTK m. 623/1)¹⁶². İki ortaklı limited ortaklıkta ortaklardan biri müdür olarak atanabileceği gibi ortakların her ikisi de müdür sıfatına haiz olabilir. Ortakların her ikisinin de müdür olduğu ihtimalde TTK m. 629'un TTK m. 370/1'e yaptığı atıf ile ortaklığın temsili, çift imza ile birlikte temsil suretiyle yerine getirilecektir. Bu durum müdür ortakların, ortaklığın temsilinde uyum içinde hareket etmelerini gerektirmektedir. Gerçekten de ortaklığın üçüncü kişilerle olan hukuki işlemlerinde ortaklık menfaatinin zarar görmemesi için yapılan işlemlerde müdürlerin iradelerinin aynı doğrultuda olması lazımdır. Müdürler arasında ortaya çıkan görüş ayrılıkları veya menfaat çatışmaları ortaklığın dış ilişkide hareketsiz kalmasına sebebiyet verecektir.

2. Limited Ortaklığın Temsiline İlişkin Genel Esaslar

Kanun koyucu limited ortaklığın temsilini müdürlere bırakmıştır. Limited ortaklığın temsilinden anlaşılması gereken, ortaklığın hak sahibi olabilmesi veya borç

¹⁶¹ Ortaklık için önemsiz sayılacak kararlar açısından sorun teşkil etmeyecek olsa da ortaklığın idaresi ve işleyişi açısından hayati derecede önem arz eden kararlarda üstün oy hakkı kuralının uygulanması ortaklar arasındaki görüş ayrılıklarının ve problemlerin daha da derinleşmesine sebep olacaktır (Mustafa Yavuz, "Limited Şirketlerde Müdürler Kurulu Başkanına Tanınan Üstün Oy Kuralı Sorunu", **Mali Çözüm Dergisi**, Sayı: 123, 2014, s. 90).

¹⁶² Çamoğlu, Temel İlkeler, s. 196.

altına girebilmesi için müdürlerin yapacağı işlemlere ihtiyaç duyulmasıdır¹⁶³. Kanun koyucu TTK m. 629'da limited ortaklık müdürünün temsil yetkisini, kapsamını ve sınırlandırılmasını anonim ortaklık hükümlerine yollama yaparak düzenlemiştir. Anonim ortaklık yönetim kurulunun temsil yetkisine ilişkin düzenlemeler ise TTK m. 370 ilâ 373. maddeler arasında yer almaktadır.

TTK m. 370/1'e göre esas sözleşmede aksi öngörülmemiş veya yönetim kurulu tek kişiden oluşmuyorsa temsil yetkisinin çift imza ile yönetim kuruluna ait olduğu belirtilmiştir¹⁶⁴. Bu hükmün limited ortaklığa yansımaları, birden fazla müdürün söz konusu olduğu ortaklıklarda aksinin sözleşme ile kararlaştırılmadığı varsayımında çift imza ilkesinin geçerli olacağıdır. Buna göre iki ortaklı bir limited ortaklıkta tek müdür varsa münferiden ortaklığı temsil etme yetkisine sahip olacaktır. Ortakların her ikisinin de müdür olduğu ihtimalde ise TTK m. 629'un TTK m. 370/1'e yaptığı yollamayla çift imza kuralı gereği birlikte temsil söz konusu olacaktır¹⁶⁵. Temsil yetkisinin kullanılma usulü imza yetkisini haiz müdürlerin şirket unvanı altına imza atmaları suretiyle yerine getirilir¹⁶⁶. İki ortağın da müdür olduğu varsayımında ortakların sözleşmede yer verecekleri bir hükümle ferdi temsil kuralını da benimsemeleri mümkündür¹⁶⁷. Münferit temsil yetkisinin üçüncü kişilere karşı sonuç doğurabilmesi için tescili ve ilanı gereklidir (TTK m. 587/1 (1)).

Kanun koyucunun anonim ve limited ortaklıklarda çift imza kuralını kanuni rejim olarak kabul etmesinde bir yandan bütün müdürler tarafından ortaklığın temsilinin pratik olmaması diğer yandan ortaklığın temsilinin tek müdüre bırakılmasının arzu edilmemesi etkili olmuştur¹⁶⁸.

¹⁶³ Çamoğlu'na göre temsil, dış ilişkide şirket adına bağlayıcı irade açıklama yetkisidir (Çamoğlu, Temel İlkeler, s. 196); Şener, Limited Ortaklıklar, s. 682; Arslanlı ve Domaniç, s. 664; Reha Poroy ve Ünal Tekinalp ve Ersin Çamoğlu, **Ortaklıklar Hukuku I**, Yeniden Yazılmış 13. Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2014, (Ortaklıklar Hukuku I), s. 347.

¹⁶⁴ Çamoğlu (Poroy ve Tekinalp), Ortaklıklar Hukuku I, s. 348; Yıldırım, Haklı Sebep, s. 363. Anonim şirketler bakımından esas sözleşmede yer verilecek hüküm ile münferiden temsil esasının veya ikiden fazla yönetim kurulu üyesinin birlikte hareket edeceğinin kararlaştırılmasının da mümkün olduğu hususunda bkz. İsmail Kırcı, F.H. Şehirali Çelik ve Çağlar Manavgat, **Anonim Şirketler Hukuku Cilt: 1**, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, Ankara, 2013, s. 625.

¹⁶⁵ İsmail Özgün Karaahmetoğlu, **6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'na Göre Limited Şirketin Temsili**, 2. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2018, (Temsil), s. 145.

¹⁶⁶ Arslanlı ve Domaniç, s. 665; Çamoğlu, Temel İlkeler, s. 199, Tekil, s. 45.

¹⁶⁷ Çamoğlu (Poroy ve Tekinalp), Ortaklıklar Hukuku I, s. 348; Karaahmetoğlu, Temsil, s. 145.

¹⁶⁸ Şener, Limited Ortaklıklar, s. 686; Yıldırım, Limited Ortaklık Müdürü, s. 112; Karaahmetoğlu, Temsil, s. 145.

Çift imza kuralından ortaklık müdürlerinin yaptıkları işlemlerle ilgili imzaları aynı anda ve aynı yerde atmalarının gerektiği anlaşılmamalıdır¹⁶⁹. Müdürlerin imzaları farklı zamanlarda ve farklı yerlerde atabilmeleri mümkündür. Yapılan işlemin ortaklığı bağlayabilmesi için ikinci (son) imzanın da atılması gerekir. Buna göre iki ortaklı limited ortaklıklarda ortakların ikisi de müdür sıfatına haiz ise müdürlerden sadece birinin yapmış olduğu işlem ortaklığı bağlamaz. Bu durumda yetkisiz temsile ilişkin Türk Borçlar Kanunu'nun 46 ilâ 48. maddesi hükümleri uygulama alanı bulacaktır. Bu noktada belirtmek gerekir ki çifte imza kuralı aktif temsilde geçerlidir. Pasif temsilde ise, bir diğer deyişle üçüncü kişilerin ortaklığa yönelen beyanlarının kabulünde, iki müdürden birine bu beyanın ulaşması yeterli olacaktır¹⁷⁰.

TTK m. 586/3 (c) ve (d) bendi uyarınca müdürlerin adları, soyadları veya unvanlarının ve ortaklığın ne suretle temsil edileceğinin, ortaklığın ticaret siciline tescili için yapılan başvuru dilekçesinde yer alması gerektiği düzenlenmiştir. TTK m. 587'de ise aynı iki hususun ticaret siciline tescil ve Ticaret Sicil Gazetesi'nde ilan edileceği düzenlenmiştir¹⁷¹. TTK m. 576/1 (d) bendinde ise müdürlerin adları, soyadları, unvanları ve vatandaşlıklarının ortaklık sözleşmesinin zorunlu kayıtları arasında olduğu belirtilmiştir. Buna göre ortaklığın kuruluşunda ortaklar, her ikisinin de müdür olacağı konusunda anlaşmışlarsa bu durumu ortaklık sözleşmesinde belirterek tescil ve ilan ettirmelidirler. Bu noktada birlikte temsil yetkisinin de tescil ve ilan edilmesinin gerekip gerekmediği sorusu akla gelebilir. TTK m. 370/1' e göre kural olarak, ortaklıkta birden fazla müdürün varlığı halinde birlikte temsil esası

¹⁶⁹ Bu konuda anonim ve limited ortaklıklara ilişkin TTK hükümlerinde bir düzenleme olmasa da kollektif ortaklıklara ilişkin 281/1 hükmünde ve Tebligat Kanunu 11/1 ve 12/1 hükümlerinde pasif temsilin geçerli olduğuna ilişkin özel düzenlemeler yer almaktadır. Pasif temsilde müdürlerden birinin yetkili olmasının, ortaklıkla işlemde bulunan üçüncü kişinin menfaatine uygun olduğu hususunda bkz. Şener, Limited Ortaklıklar, s. 687.

¹⁷⁰ Kırca, İsmail Kırca, **Ticari Mümessillik**, Yetkin Yayınevi, Ankara, 1996, (Ticari Mümessillik), s. 145; Oğuz İmregün, **Anonim Ortaklıklar**, Yenilenmiş 4. Bası, Yasa Yayıncılık, İstanbul, 1989, (Anonim), s. 220; Arslanlı ve Domaniç, s. 699; Şener, Limited Ortaklıklar, s. 691; Çamoğlu (Poroy ve Tekinalp), Ortaklıklar Hukuku I, s. 348; Karaahmetoğlu, Temsil, s. 154.

¹⁷¹ Yıldırım, Limited Ortaklık Müdürü, s. 112. TTK m. 36/1'de ticaret sicili tescil kayıtlarının Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi'nde ilan edildikten sonra üçüncü kişilerin bu kayıtları bilmediklerine ilişkin iddialarının dinlenemeyeceği düzenlenmektedir. Kanun koyucu TTK m. 36/1 hükmünün sadece TTK m. 587/1'de bentler halinde sayılan hususlarda uygulanacağını belirtmiştir. Buna göre TTK m. 587/1 hükmü uyarınca limited ortaklık sözleşmesinin tamamı tescil edilecektir. Ancak limited ortaklık sözleşmesinin tamamının tescil ve ilan edilmesi, üçüncü kişilerin sözleşmenin hükümlerinin tamamını biliyor oldukları anlamına gelmeyecektir. Bir diğer deyişle ticaret sicilinin olumlu etkisi yalnızca TTK m. 587/1'de bentler halinde sayılan hususlarda geçerli olacaktır (Şener, Limited Ortaklıklar, s. 78).

geçerli olmaktadır. Aksi durumun ortaklık sözleşmesinde belirtilmesi gerekmektedir. TTK m. 587/1 hükmüne göre de ortaklık sözleşmesinin tamamı tescil ve ilan edilmelidir. Buradan birlikte temsil yetkisinin ortaklık sözleşmesinde yer almasına gerek olmadığı sonucu çıkmaktadır. Dolayısıyla birlikte temsil yetkisinin tescil ve ilanına da gerek olmadığı düşünülebilir. Ancak TTK m. 371/3 hükmü gereğince birlikte temsil yetkisinin üçüncü kişilere karşı hüküm ifade edebilmesi için tescil ve ilan edilmesi gerektiği düzenlenmiştir¹⁷². Buna göre iki ortaklı bir limited ortaklıkta da ortakların ikisi de müdür ise birlikte temsil yetkisi tescil ve ilan edilmelidir¹⁷³. Nitekim TTK m. 587/1 (ı) bendi uyarınca da TTK m. 36/1’de düzenlenen ticaret sicilinin olumlu etkisinin kapsamına alınan bu husus üçüncü kişilere karşı sonuç doğuracaktır¹⁷⁴.

Birlikte temsil yetkisi esas itibariyle temsil yetkisinin sınırlanması anlamına gelmektedir. Birlikte temsil yetkisini haiz iki müdürden birinin münferiden imza atarak bir hukuki işlemde bulunması ortaklığı bağlamaz¹⁷⁵. Bir diğer anlatımla, birlikte temsil yetkisinin geçerli olduğu iki ortaklı bir limited ortaklıkta yapılan işlemin ortaklığı bağlayabilmesi için her iki müdürün de bu işleme katılması gereklidir. Bu katılma, işlemi birlikte yapma şeklinde olabileceği gibi önceden izin veya sonradan onay verme şeklinde de olabilir¹⁷⁶. Katılmanın örtülü irade beyanında bulunarak yapılabileceği de doktrinde kabul edilmektedir¹⁷⁷. Ayrıca belirtmek gerekir ki birlikte temsile yetkili müdürlerin içlerinden birine her türlü işlemi yapabileceklerine dair

¹⁷² Limited ortaklıklarda birlikte temsil ve yetkinin şube ya da merkez işleri ile sınırlandırılması durumları haricinde temsil yetkisine getirilecek diğer sınırlamalar iyiniyetli üçüncü kişilere karşı ileri sürülemeyeceği gibi bunların ticaret siciline tescili de uygun değildir (İsmail Kırca, “Ticaret Şirketlerinde Temsil Yetkisine Getirilen ve Tescili Caiz Olmayan Sınırlandırmaların Üçüncü Kişilere Etkisi”, **BATİDER**, Cilt: 17, Sayı: 3, 1994, (Sınırlandırma), s. 149).

¹⁷³ Şener, Limited Ortaklıklar, s. 718.

¹⁷⁴ TTK m. 586 ve 587. Maddeler karşısında TTK m. 370’in pratik bir anlamı kalmadığı hususunda bkz. Yıldırım, Limited Ortaklık Müdürü, s. 112; Karaahmetoğlu, Temsil, s. 146. TTK m. 371/3’te yer alan temsile ilişkin sınırlamaların tescil ve ilanı yapılmadığı durumda yapılan işlem ancak mevcut sınırlamayı bilen ya da bilmesi üçüncü kişilere karşı ileri sürülebilecektir (Alihan Aydın, “Anonim Ortaklık Yönetim Kurulunun Temsil Yetkisinin Sınırları ve Temsil Yetkisinin/Gücünün Kötüye Kullanılması Sorunu”, **BATİDER**, Cilt: 30, Sayı: 1, 2014, s. 170).

¹⁷⁵ Şener, Limited Ortaklıklar, s. 716.

¹⁷⁶ Şener, Limited Ortaklıklar, s. 719; Kırca, Ticari Mümessillik, s. 140. Temsil konusu işleme müdürlerden birinin sonradan katılması durumunda işlemin son temsilcinin katılımından itibaren hüküm ve sonuçlarını doğuracağı yönünde bkz. Yıldırım, Limited Ortaklık Müdürü, s. 115. Önceden izin vermenin geçerli olması için işlemin, izin veren müdür tarafından bilinebilir biçimde, içeriği ana unsurları ile belli, somut nitelikte olması gerektiği yönünde bkz. İsmail Kırca, “Ticaret Şirketlerinde Birlikte Temsile Yetkili Kişilerin Birbirlerine Tek Başına İşlem Yapma Yetkisi Vermeleri”, **AÜHFD**, Cilt: 57, Sayı: 3, 2008, (Birlikte Temsil), s. 460.

¹⁷⁷ Şener, Limited Ortaklıklar, s. 719.

genel bir yetki vermeleri kanun koyucunun öngördüğü birlikte temsil ilkesinin niteliğine aykırılık teşkil edecektir¹⁷⁸. Müdürlerin, işlemin gerçekleşmesi için iradelerini olumlu bir biçimde aynı yöne doğrultmaları gerekmektedir. Bu kapsamda ortaklardan birinin iradesi işlemin yapıldığı anda hata, hile veya tehdit gibi iradeyi sakatlayan sebeplerden dolayı geçersiz ise yapılan işlem ortaklığı bağlasa da iptale tabi olacaktır¹⁷⁹.

Ayrıca ifade etmek isteriz ki, limited ortaklık müdürleri temsil yetkisini ve yönetim hakkını bizzat kullanmak zorunda değildir¹⁸⁰. Gerçekten de TTK m. 577/1 (i) bendi uyarınca ortaklığın yönetiminin üçüncü bir kişiye bırakılması mümkündür¹⁸¹. Bu noktada, yönetim yetkisinin tek bir kişiye bırakılması, esas itibarıyla ortaklığın idaresine ilişkin alınacak kararlarda kilitlenme yaşanması olasılığını ortadan kaldırır. Fakat yönetim yetkisinin birden fazla kimseye devri halinde bu kimselerin çoğunlukla karar almaları gerekeceğinden, karar almada kilitlenme yaşanması olasıdır¹⁸². Yine TTK m. 629/1'in TTK m. 370'e yaptığı atıf doğrultusunda müdürlerin sahip olduğu temsil yetkisinin üçüncü kişiye devri olanaklıdır (Ayrıca bkz. TTK m. 587/1 (h))¹⁸³. İki kişilik limited ortaklıkta ortaklardan her ikisinin müdür olduğu ihtimalde de müdürler, temsil yetkisini veya yönetim hakkını üçüncü bir kişiye devretmiş olabilir. Böyle bir durumda müdür ortaklar arasında yaşanan çekişme veya anlaşmazlıklar ortaklığın temsilinde bir kilitlenmeye mahal vermeyecek gibi görünebilir. Ancak müdürler görev veya yetkilerini üçüncü kişilere devretmiş olsalar da TTK m. 625 hükmünde sıralanan devredilmez nitelikteki görev ve yetkilerini korumaya devam ederler¹⁸⁴. Bu itibarla TTK m. 625'te sayılıp temsile ilişkin olarak müdürlerin sahip olduğu devredilmez nitelikte görev ve yetkiler kapsamında ortaklar arası çekişmelerden kaynaklı tıkanmanın yaşanması olasıdır¹⁸⁵.

¹⁷⁸ Kırca, Birlikte Temsil s. 457. Ayrıca ortaklığı temsilen yapılmak istenen hukuki işlemin esas unsurlarının belirtilmiş olması kaydıyla somut nitelikte işlemlerin yapılması konusunda birlikte temsil yetkisine sahip ortaklardan biri diğerine yetki verebilecektir (Kırca, Birlikte Temsil, s. 459; Karaahmetoğlu, Temsil, s. 150).

¹⁷⁹ Yıldırım, Limited Ortaklık Müdürü, s. 115; Karaahmetoğlu, Temsil, s. 149.

¹⁸⁰ Şener, Limited Ortaklıklar, s. 701.

¹⁸¹ Bu hususta TTK m. 623/1 son cümle uyarınca ortaklardan en az birinin şirketi yönetim hakkına ve temsil yetkisine sahip olması gerektiği unutulmamalıdır.

¹⁸² Anonim ortaklıklar bakımından aynı yönde bkz. Sevi, Kilitlenme, s. 333.

¹⁸³ Yıldırım, Limited Ortaklık Müdürü, ss. 117, 118.

¹⁸⁴ Şener, Limited Ortaklıklar, s. 703.

¹⁸⁵ Yıldırım, Limited Ortaklık Müdürü, s. 118.

3. İki Ortaklı Limited Ortaklığın Temsilinde Ortaya Çıkan Kilitlenme

a. Sorunun Ortaya Konulması

Bir limited ortaklığın ticari faaliyette bulunarak yaşamına devam edebilmesi için üçüncü kişilerle iş ve işlemler yaparak hukuki ilişkilerde bulunması son derece önemlidir. Bu kapsamda ortaklığın, bankadan kredi çekmesi, kambiyo taahhüdünde bulunması, yatırımlar yapması, taşınmazlar edinmesi, taşınmazları kiraya vermesi, meydana gelen uyuşmazlıklarda dava açılması gibi ortaklığın amacına ve işletme konusuna giren iş ve işlemlerde bulunması gerekmektedir.

İki kişilik limited ortaklıkta ortakların her biri şirketin temsilinde yetki sahibi olma arzusundadır. Özellikle ortakların eşit sermaye payı dağılımına sahip olduğu şirketlerde bu durum daha belirgindir. Ortaklık kurulurken hâkim olan barış ve dostluk ortamında ortakların her ikisinin müdür sıfatına haiz olmaları konusunda anlaşmaya varmaları ve çifte imza kuralına tabi olmaları normaldir. Bu durum iki ortaklı limited şirketlerde esas itibarıyla birlikte temsil esasının söz konusu olacağını göstermektedir. Birlikte temsilin varlığı halinde, çifte imza kuralı gereği müdür ortakların ortaklık adına yapılan işlemlerde iradelerinin birbiri ile uyuşması gerekir. Bu noktada ortaklar arasında ortaya çıkan görüş ayrılıkları, ortaklığın üçüncü kişiler ile işlemde bulunmasına engel olacaktır.

Bununla birlikte, ortakların ortaklık sözleşmesinde yapacakları düzenleme ile münferiden temsil esasını da kararlaştırmaları mümkündür (TTK m. 629/1, TTK m. 370/1). Bu ihtimalde müdürlerden birinin yaptığı işlemin diğer ortağın iradesine ihtiyaç duyulmadan ortaklığı bağlaması söz konusudur. Bu nedenle münferit temsilin geçerli olduğu durumda iki ortaklı limited şirketin temsilinde tıkanma yaşanması zordur. Fakat münferit temsilin varlığı halinde de müdürlerden birinin yapmış olduğu bir işlemin sonradan diğer ortak tarafından ortadan kaldırılması olanaklıdır. Bu durum da limited şirketin dış ilişkide hareketsiz kalmasına yol açabilir.

b. Birlikte Temsil Durumunda

İki ortaklı limited ortaklıkların hukuki yapısı gereği ortakların şahısları ortaklığın iç işleyişi kadar dış işleyişinde de önem arz etmektedir. Özellikle sermaye paylarının birbirine yakın veya eşit olduğu bu tip ortaklıklarda her iki ortak da ortaklığın faaliyetleri ile yakından ilgili olup şirketi temsil yetkisine sahip olmak istemektedir. Bu itibarla ortaklar arasında meydana gelen görüş ayrılıkları ortakların uyum içinde çalışmalarını ve şirketin faaliyetlerini olumsuz yönde etkileyecektir. Burada bahsi geçen görüş ayrılıkları dini, siyasi veya kültürel farklılıklardan daha çok ortaklığın yönetimi ve işleyişi hakkındaki farklı görüş ve kanaatlere sahip olmaktır. Bu farklılıklar şüphesiz ortaklığın temsilde de kendisini gösterecektir. Zira birlikte temsilde her iki müdür ortağın da birlikte uyum içinde hareket etmesi gerekmektedir. Bu durum aktif temsilde olduğu kadar pasif temsilde de önem arz etmektedir. Ancak her ne kadar ortaklardan birine yapılacak olan beyanın geçerli olacağı doktrinde hâkim görüş olarak kabul edilse de bu beyana karşı gösterilecek reaksiyonda yine müdürlerin birlikte hareket etmesi gerekmektedir. Örneğin TTK m. 21 uyarınca fatura ve teyit mektubunun ortak müdürlerden birisine tebliğ edilmesi ortaklığa karşı geçerli bir tebliğin hüküm ve sonuçlarını doğurması açısından yeterli olacaktır. Bu durumda tebliğ alan müdürün diğer müdürü durumdan haberdar etmesi ve fatura veya teyit mektubunun içeriğine birlikte itiraz etmeleri gerekmektedir. Aksi takdirde tebliğ alan müdürün tek başına kendisine tebliğ edilen fatura, teyit mektubu veya herhangi bir fesih bildirimine ya da ayıp ihbarına tek başına karşı beyanda bulunması birlikte temsil yetkisine aykırı olacaktır¹⁸⁶.

Birlikte temsilin esas olduğu iki ortaklı limited şirkette, müdürler arasında yaşanacak menfaat çatışması veya derin anlaşmazlıklar dış ilişkide ortaklığın hareketsiz kalmasına neden olur. Bu durum, ortaklığın faaliyette bulunmasını ve işleyişini olumsuz yönde etkileyecek ve zamanla iç ilişkide de huzursuzluk yaratacaktır. Nihai olarak, hareketsiz kalan ortaklığın feshi veya ortakların ortaklıktan ayrılma ihtimalleri gündeme gelecektir.

¹⁸⁶ Şener, Limited Ortaklıklar, s. 720.

c. Münferit Temsil Durumunda

İki ortaklı limited ortaklıkta müdürlerin sadece birlikte temsil halinde değil münferiden temsile yetkili oldukları durumlarda da uyum içinde hareket etmeleri gerekmektedir. Bu kapsamda müdürlerden birinin ortaklığı temsilen açmış olduğu davadan diğer müdür ortağın feragat etmesi ortaklığın menfaatine aykırı sonuçlar doğurabilir. Yine benzer şekilde müdür ortaklardan biri tarafından ortaklıkla alakalı bir uyuşmazlıkta dava açılması için vekalet verilmesi halinde diğer münferit yetkili müdür ortağın vekili azletmesi de ortaklar arasındaki menfaat çatışmasının somut bir görünümü olarak ortaya çıkabilecektir. Ayrıca müdürlerden birinin şirket adına yapmış olduğu bir sözleşmenin sonradan diğer münferit yetkili ortak tarafından feshedilmesi de bu kapsamda düşünülebilir.

Buna göre ortakların her ikisinin de müdür olduğu limited ortaklıkta münferit temsil esası belirlenmiş olsa da müdürler arasında yaşanan çekişme ve anlaşmazlıkların şirketin temsilinde hareketsiz kalınmasına sebebiyet vermesi mümkündür¹⁸⁷.

¹⁸⁷ Ortaklığın temsilinde tek müdürün yetkili kılındığı veya ortaklardan yalnız birinin müdür sıfatına haiz olduğu durumlarda anılan kilitlenme durumunun kural olarak yaşanmayacağı yönünde bkz. Yıldırım, Haklı Sebep, s. 169.

İKİNCİ BÖLÜM

İKİ ORTAKLI LİMİTED ŞİRKETLERDE KİLİTLENMENİN HUKUKİ SONUÇLARI

I. LİMİTED ŞİRKETTEN ÇIKMA VE ÇIKARILMANIN GÜNDEME GELMESİ

A. Ortaklardan Birinin Haklı Sebeple Ortaklıktan Çıkma Talebinde Bulunması

1. Limited Şirketten Çıkma Kurumu

Çıkma, bir ortağın kendi iradesi ile limited ortaklıktan ayrılmasıdır¹⁸⁸. Limited ortaklıkların yapısı gereği ortakların şahsiyetleri, ortaklık ilişkisinin sürdürülmesinde önemli rol oynar. Ancak zaman zaman bu ortaklık ilişkisinde birtakım sorunlar meydana gelebilir. İşte bu gibi durumlarda ortaklığa devam etmek istemeyen ortaklar, şirketin devamlılığını etkilemeyecek şekilde kendi iradesi ile ortaklıktan ayrılma, bir diğer deyişle çıkma hakkına sahiptir¹⁸⁹.

Ortak, bu hakkını yasal bir temele dayanarak kullanmalıdır. Bu temel, ortaklık sözleşmesi veya mahkeme kararıdır. Gerçekten de TTK m. 638'e göre çıkma hakkını kullanmak isteyen ortak, ya şirket sözleşmesinde yer alan bir hükme dayanacak ya da haklı sebebe dayanarak mahkemeden talepte bulunacaktır¹⁹⁰.

¹⁸⁸ Ayşe Şahin, “Yeni Türk Ticaret Kanunu’nun Limited Ortaklıkta Ortağın Çıkması ve Çıkarılmasına İlişkin Hükümlerinin Değerlendirilmesi”, **Ersin Çamoğlu’na Armağan**, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2013, (Çıkma ve Çıkarılma), s. 176; Mehmet Bahtiyar, **Ortaklıklar Hukuku**, Güncellenmiş 4. Bası, Beta Yayınevi, İstanbul, 2020, (Ortaklıklar Hukuku), s. 466; Esra Cenkeci, “Çıkan Ya Da Çıkarılan Limited Ortağına Ayrılma Akçesinin Ödenmesi (TTK M. 642)”, **Ankara Barosu Dergisi**, Yıl: 2018, Sayı: 4, s. 7; Halit Aker, “Anonim ve Limited Şirketlerde Ortaklık Sıfatının Sona Ermesi ve Özellikle Haklı Sebeple Fesih Davasına İlişkin Bazı Değerlendirmeler”, **BATİDER**, Cilt: 32, Sayı: 1, 2016, s. 81; Erdil, s. 34; Pulaşlı, Genel Esaslar, s. 766; Yıldız, Limited Şirketler, s. 154; Taşdelen, s. 85; Çamoğlu (Poroy ve Tekinalp), Ortaklıklar Hukuku II, s. 435; Şener, Limited Ortaklıklar, s. 872.

¹⁸⁹ Şener, Limited Ortaklıklar, s. 872. Limited şirket ortaklarının kural olarak tek taraflı iradeleri ile ortaklıktan ayrılmaları mümkün değildir. Bunun için ortağın çıkma iradesinin esas sözleşmesel veya kanuni bir hukuki temele dayanması gerekir (Çamoğlu, Temel İlkeler, s. 56.). Ortaklıktan çıkma hakkının temel hak ve özgürlüklerin bir gereği olduğu hususunda bkz. Taşdelen, s. 87.

¹⁹⁰ Çamoğlu, Temel İlkeler, s. 56.

2. Haklı Sebebe Dayanan Çıkma Hakkı

a. Kanuni Düzenleme

Kanun koyucu TTK m. 638/2’de “*Her ortak, haklı sebeplerin varlığında şirketten çıkmasına karar verilmesi için dava açabilir*” düzenlemesi ile limited şirket ortaklarına haklı sebebe dayanarak ortaklıktan çıkma hakkı tanımıştır.

Buna göre iki ortaklı limited şirkette ortaklardan her biri, haklı sebeplerin varlığını ileri sürerek şirketten çıkma istemiyle mahkemeye başvurabilirler. Kanun koyucu tarafından ortağa tanınan bu hakkın ortaklık sözleşmesi ile sınırlandırılması veya kaldırılması olanaksızdır¹⁹¹.

b. Haklı Sebep Kavramı

TTK m. 638/2’de kanun koyucu haklı sebeple çıkma hakkını düzenlemiş ancak haklı sebebin tanımına yer vermemiştir. Haklı sebebin ne olduğuna ilişkin bir tanımlama yapılmamış olması bu kavramın kesin ve net bir şekilde sınırlarının belirlenmesinin mümkün olmamasından ileri gelmektedir. Nitekim kanun koyucu tarafından m. 638/2’de yapılan düzenlemenin amacı ileride meydana gelecek ve düzenlemenin oluşturulduğu esnada kanun koyucu tarafından öngörülmesi mümkün olmayan hususlara çözüm bulunmasını sağlamaktır¹⁹². Gerçekten de haklı sayılabilecek sebeplerin çok farklı ve borç ilişkisinin niteliği gereği değişken olabileceği dikkate alındığında bunların bir tanımının yapılması ve kazuistik biçimde teker teker sayılması mümkün değildir¹⁹³. Yine de bir tanım yapmak gerekirse, ortaklıktan çıkma hakkı açısından haklı sebebin, ortaklık ilişkisinin ortak tarafından

¹⁹¹ Karayalçın, Şirketler Hukuku, s. 384.

¹⁹² Aytekin Çelik, **Yeni Türk Ticaret Kanunu’na Göre Anonim Şirketlerde Ortaklıktan Çıkarılma**, Güncellenmiş 3. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2013, (Çıkarılma), s. 295; İrfan Baştuğ, **Limited Şirkette Ortağın Çıkma ve Çıkarılması**, Ege Üniversitesi Matbaası, İzmir, 1966, s. 47; Yıldırım, Haklı Sebep, s. 126.

¹⁹³ Özer Seliçi, **Borçlar Kanunu’na Göre Sözleşmeden Doğan Sürekli Borç İlişkilerinin Sona Ermesi, Fakülteler Matbaası**, İstanbul, 1977, s. 186. Bu hususta Çamoğlu, haklı sebebi her hukuki ilişkinin ve her somut olayın özelliklerine göre değişen nisbi bir kavram olarak nitelemektedir (Ersin Çamoğlu, **Kollektif Ortaklığın Haklı Sebeple Feshi ve Ortağın Haklı Sebeple Çıkarılması**, 2. Bası, Vedat Kitapçılık, 2008, (Haklı Sebep), s. 22).

çekilmez hale geldiği ve artık ortaktan bu ilişkiye devam etmesinin kendisinden beklenmesinin adil olmayacağı haller olarak ifade edilmesi mümkündür.

Haklı sebebin ortağın şahsından, ortaklar arası ilişkilerden, ortaklıktan ya da bunlar dışındaki bir nedenden kaynaklanması mümkündür¹⁹⁴. Bir diğer deyişle, haklı sebep sübjektif veya objektif nitelikte olabilir. Bu sebeplerin takdiri, ortaklara değil hâkime aittir. Hâkim, çıkma hakkını kullanmak isteyen ortağın ileri sürdüğü sebeplerin, ortaklık ilişkisinin devamını çekilmez kılacak nitelikte haklı olup olmadığına karar verir¹⁹⁵. Hâkim bunu yaparken, haklı sebebin gerçekleşip gerçekleşmediğini çıkma hakkını kullanmak isteyen ortak açısından değerlendirmelidir¹⁹⁶. Hâkim takdir hakkını kullanırken somut olayın tüm koşullarını göz önünde bulundurmalı, olaydaki kusur durumlarını değerlendirmeli, tarafların menfaatlerini de gözetererek bir karar vermelidir¹⁹⁷.

c. İki Kişilik Ortaklıkta Kilitlenme Durumlarının Çıkma Hakkı Bakımından Haklı Sebep Arz Edip Etmeyeceği

İki ortaklı limited ortaklıktan çıkmak isteyen ortağın ileri sürdüğü sebebin haklı sebep olup olmadığının tespiti hem çıkmak isteyen ortağın hem de diğer ortak ile birlikte ortaklığın menfaatlerinin karşılıklı olarak mahkemece dikkate alınması ile gerçekleşir¹⁹⁸. Hâkim, kendisine tanınan takdir hakkı kapsamında ortaklıktan çıkma bakımından haklı sebebin mevcut olup olmadığını tespit edecektir (TMK m. 4).

Bu noktada iki ortaklı limited şirkette ortaklar arasındaki anlaşmazlıklar sebebiyle bir arada çalışmalarını ciddi şekilde zorlayan hallerin çıkma hakkı

¹⁹⁴ Çamoğlu, Haklı Sebep, s. 49; Pulaşlı, Şerh, s. 2247.

¹⁹⁵ Çamoğlu, Temel İlkeler, s. 63; Taşdelen, s. 181; Çelik, Çıkarılma, s. 294. Bu hususta Yargıtay, “...Dava, davalı Egebeton Ltd.Şti.’nin feshi ve tasfiyesi istemine ilişkindir. Limited şirketlerin ifisah sebeplerini düzenleyen TTK’nın 549’uncu maddesinin 4’üncü bendinde “ortaklardan birinin talebi üzerine ve muhik sebeplerden dolayı mahkeme kararıyla şirket ifisah eder.” hükmü bulunmaktadır. Bu maddedeki muhik sebep, her olayın özelliğine göre mahkemece değerlendirilmelidir...” 11. HD., E. 2000/55, K. 2000/1242, T. 21.2.2000, Gönen Eriş, **Açıklamalı İctihatlı Türk Ticaret Kanunu**, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2010, (2010), ss. 3531,3532.

¹⁹⁶ Hanife Öztürk Dirikkan, **Limited Şirket Ortağının Ayrılması ve Ayrılma Payı**, Yetkin Yayınları, Ankara, 2005, s. 43.

¹⁹⁷ Hâkimin sadece haklı sebebin bulunup bulunmadığını değil ortaklıktan çıkmanın ekonomik sonuçlarını da değerlendirmesi gerektiği hususunda bkz. Mehmet Helvacı, “İki Kişilik Limited Ortaklıkta Haklı Sebep Çıkma ve Yargıtay’ın Görüşü Hakkında Bazı Düşünceler”, **MÜHAD**, Cilt: 9, Sayı: 1-3, 1995, (İki Kişilik), s. 372; Yıldırım, Haklı Sebep, s. 128; Taşdelen, s. 181.

¹⁹⁸ Baştuğ, s. 45.

bakımından haklı sebep teşkil edeceğini ifade edebiliriz¹⁹⁹. Zira bu durumda ortakların bir araya gelmesi zorlaştığından genel kurulun toplanmasında veya iki müdür ortağın varlığı halinde müdürler kurulunun toplanmasında sorun yaşanacaktır. Ortaklar arası ilişki bu denli sarsılmamış olsa da ortakların sermayeye eşit katılımları ve aralarındaki anlaşmazlıklar neticesinde karar mekanizmalarında sürekli olarak karar alamama hali ortaya çıkabilir. Anılan durumlarda şirketin organları kanuni görev ve yetkilerini yerine getiremeyeceğinden şirket işlemez hale gelecektir (TTK m. 616 ve m. 625). Nihai olarak ortaklık ilişkisi ortaklar bakımından çekilmez hal alacaktır. Ortakların bu ilişkiyi sürdürmesinin kendilerinden beklenmesi adil olmayacağından, çıkma hakkı bakımından haklı sebebin gerçekleştiğinin kabulü gerekecektir.

Bu başlık altında tespiti gereken bir diğer husus kilitlenmeye kusurlu olarak sebep olan ortağın haklı sebebe dayanarak ortaklıktan çıkmasının mümkün olup olmadığıdır. Örneğin iki ortaklı limited şirkette ortaklardan biri sürekli olarak genel kurul veya müdürler kurulu toplantısına katılmaktan imtina ediyor ya da diğer ortak tarafından toplantılara ileri sürülen teklifleri istikrarlı biçimde reddetme eğilimi gösteriyor olabilir. Bu ortağın şirketteki kilitlenmeyi ileri sürerek yaptığı çıkma talebi mahkemece kabul edilecek midir? Kanaatimizce iki ortaklı şirkette kilitlenmeye bizzat sebep olan ortağın bu durumu ileri sürerek ortaklıktan haklı sebeple çıkması dürüstlük kuralı ile bağdaşmaz (TMK m. 2)²⁰⁰. Bu görüşümüzün dayanak noktası hiç kimsenin kendi kusuruna dayanarak kendi lehine sonuç çıkaramayacağı yönündeki hukuk ilkesidir. Bununla birlikte iki ortaklı limited şirketin kilitlenmenin çoğu zaman her iki ortağın da şahsından kaynaklandığına da dikkat çekmek gerekir. Bu durumda mahkemenin tarafların kusurlarını tartıp, ortaklığın ekonomik menfaatini de gözeterek bir değerlendirme yapıp hüküm tesis etmesi isabetli olacaktır.

¹⁹⁹ Aynı yönde bkz. Baştuğ, s. 48.

²⁰⁰ Bu durumun ayrıca ortaklar arası sadakat yükümlülüğüne aykırılık teşkil edeceği hususunda bkz. Baştuğ, s. 49.

d. İki Ortaklı Limited Şirkette Haklı Sebepçe Çıkma Hakkının Kullanılması

Haklı sebepçe çıkma davasında davacı konumunda çıkma hakkını kullanmak isteyen ortak bulunur. Davalı konumunda ise şirket tüzel kişiliği bulunacaktır²⁰¹. Davacı ortak, tüzel kişiliğe haiz bir limited ortaklıktan ayrılmak istediğinden davalı sıfatı kural olarak limited ortaklığa ait olacaktır²⁰². Yargıtay da bir kararında davalı sıfatının limited şirkete ait olacağını belirtmiştir²⁰³. Ancak iki ortaklı bir limited şirkette haklı sebepçe çıkma davasının diğer ortağa da yöneltilmesi mümkündür²⁰⁴. Yargıtay da bir kararında iki ortaklı limited şirkette haklı sebepçe çıkma davasının diğer ortak hasım gösterilerek açılabilirliğini kabul etmiştir²⁰⁵. Yargıtay bir başka kararında, tüm ortaklara dava açılmasının da mümkün olduğu, dava masraflarının şirkete yükletileceği yönünde hüküm vermiştir²⁰⁶. Yargıtay, yeni tarihli kararlarında ise davanın, şirket ortaklarına yöneltilmeyeceğini kabul etmektedir²⁰⁷.

Limited ortaklık tüzel kişiliğine karşı açılan bu davada ortaklığı, limited ortaklık müdürleri temsil eder. Ancak çıkmak isteyen ortağın müdür olduğu varsayımında ortaklığın temsili için kayyım atanması gerekebilir²⁰⁸.

²⁰¹ Çamoğlu, Temel İlkeler, s. 62; Baştuğ, s. 51; Taşdelen, s. 184; Öztürk Dirikkan, s. 47; Tekinalp, Sermaye Ortaklıkları, s. 561.

²⁰² Şener, Limited Ortaklıklar, s. 882.

²⁰³ “... Ayrıca çıkma davasının, ortağı bulunulan şirkete karşı açılması gerekip, diğer ortaklara husumet yöneltilmeyeceğinin nazara alınması da doğru olmamış ve hükmün bu nedenle de gerçek kişi davalılar yararına bozulması gerekmiştir...” 11. HD., E. 2013/8380, K. 2013/8291, T. 25.4.2013, Eriş, 2014, s. 3592. Aynı yönde bkz. 11. HD. E. 2016/8848, K. 2018/1959, T. 14.3.2018, İÜHF Ticaret Hukuku Anabilim Dalı, **Yargıtay Hukuk ve Ceza Dairelerinin Türk Ticaret Hukukuna İlişkin Kararları 2018**, On İki Levha Yayınevi, İstanbul, 2019, (İÜHF Kararlar 2018), s. 364.

²⁰⁴ Şener, Limited Ortaklıklar, s. 882.

²⁰⁵ Bkz. 11. HD. E. 2016/3710, K. 2017/6108, T. 13.11.2017, İÜHF Ticaret Hukuku Anabilim Dalı, **Yargıtay Hukuk ve Ceza Dairelerinin Türk Ticaret Hukukuna İlişkin Kararları 2017**, On İki Levha Yayınevi, İstanbul, 2018, (İÜHF Kararlar 2017), s. 317.

²⁰⁶ “...TTK m. 551 uyarınca şirketten çıkma isteminin, ortaklara karşı değil, sadece şirkete karşı açılması gereklidir. Ancak tüm ortaklara karşı da davanın açılması mümkündür. Bu durumda mahkeme masrafları şirket tarafından karşılanacaktır...” 11. HD. E. 2010/3921, K. 2010/11038, T. 1.11.2010, Eriş, 2014, Cilt: 3, s. 3595.

²⁰⁷ “Limited şirketten çıkma izni davaları kural olarak şirket tüzel kişiliği hasım gösterilerek açılması gerekmektedir. Mahkemece, davalı şirketin yanında diğer ortak yönünden de dava kabul edilmiştir. Oysa, bu davada çıkma izni istenen şirket dışındaki ortaklara husumet yöneltilmesi mümkün değildir. Bu durumda, davalı ... hakkında davanın husumetten reddine karar verilmesi gerekirken, yazılı şekilde karar verilmesi de doğru görülmemiş, kararın davalı ... yönünden bozulması gerekmiştir.” 11. HD., E. 2016/5820, K. 2018/89, T. 9.1.2018, www.kazancı.com, (6.1.2021).

²⁰⁸ Şener, Limited Ortaklıklar, s. 883.

B. Limited Şirketten Çıkarılmanın Gündeme Gelip Gelmeyeceği Sorunu

1. Limited Şirketten Çıkarılma Kurumu

Çıkarılma, bir ortağın iradesi hilâfına ortaklık sıfatının kayba uğratılmasıdır²⁰⁹. Limited ortaklıkta bir ortağın ortaklıktan çıkarılmasına ilişkin düzenleme TTK m. 640'ta yer almaktadır. Buna göre ilk olarak ortaklık sözleşmesinde düzenlenen sebeplerle ve ortaklık genel kurulu kararı ile ortak, ortaklıktan çıkarılabilir. İkinci bir durum ise maddenin üçüncü fıkrasında öngörüldüğü şekilde ortaklığın istemi ile ve haklı sebeplere dayanarak mahkeme kararı ile ortağın, ortaklıktan çıkarılmasıdır.

Ortaklığın, ortaklardan birinin şahsından kaynaklanan bir nedenle sona erme tehlikesi söz konusu olduğunda kanun koyucu diğer ortaklara, o ortağı ortaklıktan çıkarma olanağı tanımıştır. Kanun koyucunun diğer ortaklara bahsettiği bu hak, ortaklığın devamını sağlama ve işletmenin bütününe koruma amacına yöneliktir²¹⁰. Gerçekten de bir ya da birkaç ortağın şahsında katlanılması mümkün olmayan nedenler bulunduğu zaman, şirketin feshine yol açmak yerine ortağın çıkarılması ile şirketin devamı ve şirketteki uyumsuzlukların da ortadan kalkması sağlanabilir²¹¹.

Son olarak, ortağın şirketten çıkarılması ile ortağa ait bütün hak ve sorumluluklar sona erer, ortak ile şirket arasındaki pay sahipliği anlamında bütün hukuki ilişkiler de son bulur²¹². Böylece şirketten çıkarılan ortak, şirket karşısında bir üçüncü kişi konumuna gelmektedir²¹³.

²⁰⁹ Çamoğlu, Haklı Sebep, s. 137; Baştuğ, 54; Taşdelen, s. 207; Çamoğlu (Poroy ve Tekinalp), Ortaklıklar Hukuku II, s. 448; Tekinalp, Sermaye Ortaklıkları, s. 563.

²¹⁰ Şahin, Çıkma ve Çıkarılma, s. 189; Çamoğlu, Haklı Sebep, s. 138; Öztürk Dirikkan, s. 82. Ortaklardan birinin çıkarılmasını isteme hakkının kişisel ve koruyucu hak niteliğinde olduğu ayrıca ortağın ortaklık sıfatını sonlandırmaya yönelik olduğundan bozucu yenilik doğuran hak olduğu hususunda bkz. Taşdelen, s. 207.

²¹¹ Öztürk Dirikkan, s. 30; Sıtkı Akyazan, “Şahıs Şirketlerinde Ortaklığın Feshi ve Ortaklıktan Çıkarma”, **BATİDER**, Cilt: 10, Sayı: 3, 1980, s. 626. Ortaklıktan çıkarma yolunun ortaklık açısından en son çare kabul edilmesi gerektiği hususunda bkz. Baştuğ, s. 57; Taşdelen, s. 222.

²¹² Öztürk Dirikkan, s. 19.

²¹³ Baştuğ, s. 5; Öztürk Dirikkan, s. 19.

2. Ortaklık Sözleşmesinde Yer Alan Sebeplerle Ortağın Çıkarılması

a. Kanuni Düzenleme

TTK m. 640/1 hükmünde ortaklık sözleşmesinde bir ortağın genel kurul kararı ile çıkarılabileceği sebeplerin öngörülebileceği düzenlemiştir. Bu hüküm uyarınca bir ortağın genel kurul kararı ile ortaklıktan çıkarılabilmesi için ortaklık sözleşmesinde bu hususta bir düzenleme bulunması gerekmektedir. Ayrıca TTK m. 577/1 (I) bendinde *“ortağın şirketten çıkarılmasına ilişkin özel sebeplerin”* ortaklık sözleşmesinde öngörülebileceği ve bunun ortaklar açısından bağlayıcı nitelikte olacağı düzenlenmiştir²¹⁴.

b. İki Ortaklı Limited Şirkette Sözleşmesel Çıkarma Hakkının Kullanılmasına İlişkin Esaslar

TTK m. 640/1 hükmüne göre bir limited şirket ortağının mahkeme kararına gerek bulunmaksızın şirketten çıkarılması mümkündür. Ancak kanun koyucu bu hakkın ortaklık tarafından kullanılabilmesi için bazı şartların gerçekleşmesini aramaktadır. Bunlardan ilki ortaklık sözleşmesinde çıkarılmanın gerçekleşmesi için bir sebebin öngörülmüş olmasıdır. Gerçekten de TTK m. 640/1’de ortağın çıkarılması için bazı sebeplerin ortaklık sözleşmesinde öngörülebileceği belirtildiğinden, bir sebebe dayanmaksızın salt genel kurul kararı ile ortağın ortaklıktan çıkarılması mümkün olmaz²¹⁵.

Bu noktada iki ortaklı limited şirketin karar mekanizmalarında ve ortaklığın temsilinde meydana gelen kilitlenme durumlarının ortaklık sözleşmesinde çıkarma sebebi olarak düzenlenip düzenlenmeyeceğinin tespiti gerekmektedir. Öncelikle belirtmek gerekir ki, ortaklık sözleşmesinde öngörülen çıkarma sebeplerinin haklı sebep niteliğinde olması gerekmez²¹⁶. Zira TTK m. 577/1-I ve m. 640/1 hükümleri

²¹⁴ Çamoğlu, Temel İlkeler, s. 74; Ersin Çamoğlu, “Limited Ortaklıktan Çıkarılma”, **BATİDER**, Cilt: 30, Sayı: 3, 2014, (Çıkarılma), s. 6.

²¹⁵ Taşdelen, s. 216.

²¹⁶ Çamoğlu, Çıkarılma, s. 7; Şahin, Çıkma ve Çıkarılma, s. 191; Tekinalp, Sermaye Ortaklıkları, s. 564; Taşdelen, s. 217; Aker, s. 96. Bu durumda hâkim, sözleşmede yer alan sebebin haklı sebep niteliğinde olup olmadığı incelemeyecek yalnızca genel hukuk ilkeleri çerçevesinde öngörülen

birlikte incelendiğinde de kanun koyucunun çıkarma sebepleri konusunda ortaklara serbesti tanıdığı görülmektedir. TTK m. 640/1'in gerekçesinde de ortaklığa *“kendisi yönünden önemli olan sebeplerin varlığında şahsında bu sebepler gerçekleşen ortağı şirketten çıkarma”* yetkisi verildiği belirtilmiştir. Bu kapsamda ortaklardan birinin, ortaklığın ve diğer ortağın sürekli şekilde menfaatine aykırı olacak biçimde ortaklığın karar mekanizmalarında kilitlenme yaşanmasına sebebiyet vermesinin, çıkarma sebebi olarak düzenlenebileceğinin kabulü gerektiği kanaatindeyiz. Gerçekten de ortaklardan biri sürekli olarak ortaklığın veya ortakların faydasına olan gündem konuları hakkında olumsuz yönde oy kullanıyorsa veya toplantılara katılmamak suretiyle karar alınmasını engelliyorsa, ortaklık sözleşmesinde yer verilen sebebe dayanarak alınacak genel kurul kararı neticesinde ortaklıktan çıkarılabilmelidir. Yine ortaklığın her iki ortak tarafından birlikte temsil edildiği durumlarda ortaklığın menfaatine aykırı olacak şekilde üçüncü kişilerle girişilen işlemlerde temsilde tıkanmaya yol açan ortağın, ortaklık sözleşmesinde öngörülen sebebe dayanarak ortaklıktan çıkarılması olanaklıdır.

c. İki Ortaklı Limited Şirket Genel Kurulunda Çıkarmaya İlişkin Karar Yetersayısının Kural Olarak Sağlanamayacak Olması

Ortaklık sözleşmesinde öngörülen çıkarma sebebinin gerçekleştiği durumda ortağın çıkarılabilmesi için genel kurul kararına ihtiyaç duyulur. Gerçekten de TTK m. 616/2 (f) bendinde, bir ortağın şirket sözleşmesinde öngörülen sebeplerden dolayı şirketten çıkarılmasının, şirket sözleşmesinde öngörüldüğü durumlarda, genel kurulun devredilemez yetkilerinden olduğu belirtilmiştir²¹⁷.

Kanun koyucu, çıkarmaya ilişkin alınacak genel kurul kararını, TTK m. 621/1 (h) bendinde yaptığı düzenleme ile önemli kararlar arasında saymıştır. Buna göre bir ortağın şirket sözleşmesinde öngörülen sebebe dayanarak ortaklıktan çıkarılması için genel kurul kararının, temsil edilen oyların en az üçte ikisinin ve oy hakkı bulunan esas sermayenin tamamının salt çoğunluğunun bir arada bulunması hâlinde alınması

sebebin geçerli olup olmadığını tespit edecektir (Öztürk Dirikkan, s. 50; Çamoğlu, (Poroy ve Tekinalp), Ortaklıklar Hukuku II, s. 449); Şener, Limited Ortaklıklar, s. 900.

²¹⁷ Buna göre ortağın kendiliğinden ortaklıktan çıkarılması veya genel kurul dışında bir organ tarafından çıkarılmasının mümkün olmadığı hususunda bkz. Aker, s. 96; Şahin, Çıkma ve Çıkarılma, s. 192.

mümkündür. Ayrıca ortaklar, ortaklık sözleşmesinde yapacakları düzenleme ile ortaklıktan çıkarmaya ilişkin TTK m. 621/1’de öngörülen yetersayıyı ağırlaştırabilir²¹⁸. Bu hususta Yargıtay da bir kararında yasada öngörülen nisap sağlanmadan bir ortağın çıkarılmasına ilişkin genel kurul kararının yok hükmünde olduğuna hükmetmiştir²¹⁹.

İki kişilik limited ortaklıkta, özellikle ortakların eşit esas sermaye payı dağılımına (%50-%50) sahip olduğu durumda TTK m. 621/1 hükmünde öngörülen karar yetersayısının sağlanması mümkün olmayacaktır. Bu itibarla, limited ortaklığının karar mekanizmalarında veya temsilinde kilitlenme yaşanmasına sebebiyet veren ortağın diğer ortak tarafından ortaklık sözleşmesinde yer verilen sebebe dayanarak çıkarılması ancak belirli oranda esas sermaye payına sahip ortak açısından (örneğin %90-%10) olanaklı olacağından sözleşmesel çıkarma hakkının kilitlenmenin aşılması konusunda esas itibarıyla bir işleve sahip olduğunu söylemek güçtür.

3. Mahkeme Kararı ile Ortağın Çıkarılması

a. Kanuni Düzenleme

Limited şirket ortağının mahkeme kararı ile çıkarılmasına ilişkin düzenleme TTK m. 640/3’te yer almaktadır. Bu hükme göre ortaklığın istemi üzerine haklı sebebe dayanılarak mahkeme kararı ile ortağın şirketten çıkarılması mümkündür²²⁰. Kanun koyucunun bu yönde düzenleme yapmasının nedeni ortaklık ilişkisinin devamını ve ortaklığın huzur içinde çalışmasını sağlamaktır. Gerçekten hükmün gerekçesine bakıldığında, ortaklık sözleşmesinde çıkarmaya ilişkin hükümlerin bulunmadığı ve haklı sebeplerin bulunduğu halde bu sebebin kaynağının ortaklık ilişkisinden koparılarak, ortaklığın devamının arzu edildiği görülecektir²²¹.

²¹⁸ Çamoğlu, Çıkarılma, s. 6. Daha düşük yetersayı öngörülmesinin mümkün olmadığı hususunda bkz. Şahin, Çıkma ve Çıkarılma, s. 192. Ortaklıktan çıkarma konusunda gereken genel kurul kararı için aranan yetersayısının ağırlaştırılmasının ortaklığın aleyhine sonuçlar doğuracağı hususunda bkz. Öztürk Dirikcan, s. 82.

²¹⁹ Bkz. 11. HD. E. 2016/13422, K. 2018/4608, T. 20.6.2018, İÜHF Kararlar 2018, s. 334.

²²⁰ *Kendigelen* bu hususta, limited şirketin ortaklar arasında çekişmesiz bir şekilde devamını imkânsız kılan olgunun, şirketten çıkarma için haklı sebep niteliğinde olacağı kanaatindedir (Abuzer Kendigelen, **Hukuki Mütalaalar (Mahkeme Kararları ile Birlikte)**, Cilt: 4, Arıkan Yayınevi, İstanbul, 2006, (Mütalaalar), s. 276).

²²¹ Yıldız, Limited Şirketler, s. 159.

b. İki Ortaklı Limited Şirkette Çıkarma Davası

(1) Dava Şartı: Usulüne Uygun Alınmış Genel Kurul Kararı

Haklı sebebe dayanarak ortaklıktan çıkarma davası açılabilmesi için ortaklığın usulüne uygun bir karar alması gerekir. Her ne kadar TTK m. 640/3'te genel kurul kararının gerektiğine ilişkin açık bir düzenleme yapılmamış olsa da TTK m. 616/1 (h) ve m. 621/1 (h) hükümlerinden bu yönde bir genel kurul kararı alınması gerektiği açıkça belirtilmektedir²²². Limited ortaklıktan çıkarma kararı, kanun koyucu tarafından TTK m. 621'de sıralanan önemli kararlar arasında yer aldığından genel kurulda nitelikli yetersayının sağlanması neticesinde alınabilir²²³. Ayrıca belirtmek gerekir ki ortaklar, ortaklık sözleşmesinde yer verecekleri hüküm ile ortaklıktan çıkarma için ihtiyaç duyulan genel kurul kararını daha ağır nisaba veya oybirliğine tabi tutabilirler (TTK m. 622/2)²²⁴.

(2) İki Ortaklı Limited Ortaklıklarda Ortağın Çıkarılmasında Genel Kurul Kararı Aranması Sorunu

(i) TTK 621/1-h'de Öngörülen Nisabın Değerlendirilmesi

“Önemli kararlar” başlığını taşıyan TTK m. 621'de olağan kararlara ilişkin yetersayılardan farklı yönde bir düzenleme yer almaktadır. Bu hükme göre kanun

²²² Alman hukukunda, limited şirket ortağının haklı sebebe dayanarak çıkarılması hususunda açık bir düzenleme bulunmamaktadır. Buna karşılık doktrinde ve uygulamada ortağın haklı sebebe dayanarak mahkeme kararı ile çıkarılabileceği konusunda görüş birliği bulunmaktadır (Çamoğlu, Çıkarılma, s. 8, dn. 3). TTK m. 616/1 (h) bendinde ortağın çıkarılması için mahkemeden istemde bulunulması, genel kurulun devredilmez yetkileri arasında yer aldığından, müdürlerin alacakları bir kararla -veya bu yönde ortaklık sözleşmesine konulacak bir hükümle- ortağın çıkarılması için mahkemeden talepte bulunmalarının mümkün olmadığı hususunda bkz. Şener, Limited Ortaklıklar, s. 904; Öztürk Dirikkan, s. 79.

²²³ Mehmet Bahtiyar, “İki Kişilik Limited Ortaklıkta Haklı Sebeple Çıkarma Davası ve Yargıtay Kararları”, **Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu**, BATİDER, Cilt: 30, 2016, (Çıkarma Davası), s. 107. Ortaklıktan çıkarma kararının, ortağın ortaklık ilişkisindeki hak ve yükümlülüklerine ağır bir müdahale teşkil etmesi ve dolaylı yoldan diğer ortakların da menfaatlerini etkilemesi sebebiyle, önemli kararlar arasında sayılmasının isabetli olduğu hususunda bkz. Şener, Limited Ortaklıklar, s. 905; Öztürk Dirikkan, s. 81. Hükümün amacının, azınlık ortakların çoğunluk ortakları ortaklıktan çıkarmasının önlenmesi olduğu hususunda bkz. Baştuğ, s. 59.

²²⁴ Baştuğ, s. 64. Ortaklık tarafından çıkarma kararının alınamamasının çıkma veya ortaklığın feshi açısından haklı sebep niteliğinde olabileceği hususunda bkz. Taşdelen, s. 222.

koyucunun bentler halinde sıralayarak önemli nitelikte gördüğü konularda karar alınabilmesi için temsil edilen oyların en az üçte ikisinin ve oy hakkı bulunan esas sermayenin tamamının salt çoğunluğunun bir arada bulunması gerekir. Buna göre önemli kararlar açısından hem oy hem de sermaye çoğunluğunun aranıyor olması, çifte çoğunluk esasının benimsendiğini gösterir²²⁵.

TTK m. 621/1 lafzının ikiye ayrılarak incelenmesi yapılacak değerlendirme açısından daha isabetli olacaktır. Buna göre hükmün ikinci yarısı göz önünde bulundurulduğunda, oy hakkı bulunan esas sermayenin tamamının salt çoğunluğunun olumlu yönde oyu gerektiğinden, kanun koyucunun dolaylı yoldan da olsa toplantı yetersayısı aradığı görülür²²⁶. Buna göre toplantının açılabilmesi için esas sermayenin salt çoğunluğunun toplantıda bulunması gerekir. Hükmün ilk yarısına bakıldığında ise toplantıda temsil edilen oyların üçte ikisinin teklif lehinde oy vermesinin gerektiği görülecektir. Kanun koyucu, burada da olağan kararlara ilişkin düzenlemeye olduğu gibi temsil edilen oylardan söz etmektedir. Bu kapsamda TTK m. 621'in ilk yarısına göre hesaplama yapılırken ortaklığın iktisap ettiği paylara ilişkin oylar ve oy hakkından yoksun ortakların oyları hesaplamaya dahil edilmez²²⁷.

Yapılan açıklamalar doğrultusunda, iki ortaklı ve ortakların sermaye dağılımlarının eşit olduğu (%50-%50) ortaklıkta TTK m. 621'de sayılan hususlara ilişkin geçerli bir karar alınabilmesi için ortakların ikisinin de toplantıya katılmaları gereklidir. Zira kanun koyucu, esas sermayenin tamamının salt çoğunluğunun olumlu yönde oyunu aramaktadır. Ayrıca toplantıda temsil edilen oyların en az üçte ikisinin olumlu oyu arandığından her iki ortağın da teklif lehine olumlu oy kullanması gerektiği sonucuna ulaşılmaktadır²²⁸.

(ii) Limited Şirket Ortağının Kendisini Çıkarmaya Yönelik Genel Kurul Kararının Alınmasında Oy Hakkına Sahip Olup Olmadığı Sorunu

Limited şirketlerde ortağın limited ortaklıktan çıkarılması için ya ortaklık sözleşmesinde yer alan bir düzenlemeye dayanılmalı ya da mahkemeye

²²⁵ Akbay, s. 218.

²²⁶ Çamoğlu (Poroy ve Tekinalp), Ortaklıklar Hukuku II, s. 449; Akbay, s. 218.

²²⁷ Akbay, s. 219.

²²⁸ Akbay, Genel Kurul, s. 220.

başvurulmalıdır. Ancak bu hallerin her ikisinde de usulüne uygun olarak genel kurul kararı alınması gerekmektedir. Bu noktada özellikle iki ortaklı limited ortaklıklarda çıkarılmak istenen ortağın bu konuya ilişkin olarak toplanan genel kurulda oy hakkının bulunup bulunmadığı önemli bir sorun teşkil eder.

Çıkarma kararının alınacağı genel kurulda çıkarılmak istenen ortağın oy hakkının bulunup bulunmadığı konusunda doktrinde farklı görüşler ortaya atılmıştır. Çoğunluğun hâkim olduğu görüşe göre ortaklıktan çıkarılmak istenen ortak, çıkarılmasına ilişkin kararın alınacağı genel kurul toplantısında oy hakkına sahiptir²²⁹. Bizim de savunduğumuz bu görüşün dayanak noktası, genel itibariyle oy yasaklarının yer aldığı TTK m. 619 hükmünde ortaklıktan çıkarmaya ilişkin düzenleme bulunmamasıdır²³⁰. Azınlıkta kalan görüş ise çıkarma kararının görüşüldüğü genel kurulda çıkarılmak istenen ortağın oy hakkının bulunmadığı yönündedir. Bu görüş sahibinin dayanağı ise yasada bu konuda bilinçsiz bir boşluk bulunması ve hiç kimsenin kendi davasının hâkimi olamayacağı (nemo debet esse iudex in propria causa) yönündeki evrensel hukuk ilkesinin bir gereğidir²³¹.

Bu hususta iki ortaklı limited ortaklıklarda bir ortağın diğeri hakkında çıkarma davası açamayacağı yönündeki yerleşmiş görüşü ile Yargıtay'ın dolaylı yoldan da olsa

²²⁹ Levent Biçer ve Esra Hamamcıoğlu, “Limited Şirket Genel Kurulunda Yetersayılar”, **İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt: 16, Sayı: 2, 2017, s. 368; Bahtiyar, Çıkarma Davası, s. 111; Aker, s. 97; Şener, Limited Ortaklıklar, s. 901; Taşdelen, s. 222; Akbay, s. 231; Tekinalp, Sermaye Ortaklıkları, s. 563. İsviçre doktrininde de çoğunluk görüşün çıkarılmak isteyen ortağın genel kurulda oy hakkının bulunduğu hususunda bkz. İsmail Kırca ve Murat Gürel, “Limited Şirket Ortağının Kendisini Çıkarmaya Yönelik Genel Kurul Kararının Alınmasında Oy Hakkına Sahip Olup Olmadığı Sorunu”, **Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü 60. Yıl Armağanı**, Ankara, 2015, s. 204. Bu görüş sahiplerinden *Bilgili ve Cengil*, esas sözleşmede, ortaklıktan çıkarmada oydan yoksunluğa ilişkin bir düzenlemeye yer verilmesi mümkündür. Bu halde çıkarılacak ortağın, yapılacak genel kurul toplantısında oy hakkından yoksun olduğunun kabulü gerekecektir (Fatih Bilgili ve Fatih Cengil, “Limited Şirket Genel Kurulunda Pay Sahibinin Oy Hakkından Yoksunluğu”, **Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt: 16, Sayı: 1, 2017, s. 102).

²³⁰ TTK m. 619’da düzenleme bulunmaması sebebiyle çıkarılmak istenen ortağın kan ve kayın hısımları çıkarılma oylamasında oy hakkına sahiptirler. Ancak çıkarma için yeterli haklı sebeplerin bulunmasına rağmen çıkarılmak istenen ortağın yakınlarının aleyhe kullandıkları oylar ile karar alınmasını engelledikleri durumda dürüstlük kuralına aykırılık sebebiyle iptal davası açılabileceği hususunda bkz. Çamoğlu, Çıkarılma, s. 10.

²³¹ Çamoğlu (Poroy ve Tekinalp), Ortaklıklar Hukuku II, s. 451. Aynı yönde Öztürk Dirikkan, s. 83; Çamoğlu, Çıkarılma, s. 9. Bahtiyar, anılan ilkenin sınırları belirsiz ve genel bir önerme niteliğinde olduğundan, bu ilkeye dayanılarak çıkarılmak istenen ortağın genel kurulda oydan yoksun olduğu sonucuna ulaşılamayacağını ifade etmiştir (Bahtiyar, Çıkarma Davası, s. 110).

çıkarılmak istenen ortağın genel kurulda oy hakkının bulunduğunu kabul ettiği sonucuna ulaşabiliriz²³².

(iii) Yargıtay Uygulaması ve Doktrindeki Görüşler

Yargıtay, TTK m. 621’de öngörülen yetersayının sağlanmasının mümkün olmaması nedeniyle iki ortaklı limited şirkette ortaklardan birinin çıkarılması için geçerli bir genel kurul kararı alınamayacağı görüşündedir²³³. Gerçekten de Yargıtay, ortaklıktan haklı sebeple çıkarma davasına ilişkin önüne gelen dosyalarda, TTK m. 621’de öngörülen *“temsil edilen oyların en az üçte ikisinin ve oy hakkı bulunan esas sermayenin tamamının salt çoğunluğunun bir arada bulunmasına”* ilişkin nisabın, iki ortaklı limited şirketlerde ortaklardan biri tarafından sağlanamayacağı görüşündedir²³⁴. Buna göre her iki ortak da genel kurulda görüşülen çıkarmaya ilişkin teklif lehinde oy kullanmalıdır. Çıkarılmak istenen ortağın da böyle bir teklifin lehine oy kullanması hayatın olağan akışına aykırı olacağından, Yargıtay’a göre iki ortaklı limited ortaklıkta çıkarma davası açılması mümkün olmayacaktır. Bu hususta Yargıtay bir kararında *“...2 ortaklı limited şirketlerde ortaklardan sadece birinin iştiraki ile toplanan genel kurulda kanunda aranan nitelikte çoğunluğun sağlanamayacak olması karşısında mezkur kararın yok hükmünde”* olduğunu belirtmiştir²³⁵. Benzer yönde Yargıtay bir

²³² Çamoğlu (Poroy ve Tekinalp), Ortaklıklar Hukuku II, s. 451. Yargıtay aksi yönde bir kararında ise; *“Mütemerrit ortağın ortaklıktan çıkarılmasındaki şahsi alakasına binaen oy hakkından mahkum olduğu gibi, oy hakkının mesnedi olan sermaye miktarı da nisaba ithal edilemeyeceği”* yönünde hüküm tesis etmiştir (11. HD. E. 2009/13492, K. 2011/6486, T. 27.5.2011, www.kazancı.com, (25.8.2021)).

²³³ Bkz. 11. HD. E. 2016/709, K. 2017/3376, T. 5.6.2017, İÜHF Kararlar 2017, s. 295.

²³⁴ *“Dava, davalı limited şirketin genel kurul kararının iptali istemine ilişkindir. TTK’nın 621. maddesinde önemli genel kurul kararlarının düzenlenmiş olup, bu düzenleme içinde 621/1-h maddesinde “Bir ortağın haklı sebepler dolayısıyla şirketten çıkarılması için mahkemeye başvurulması ve bir ortağın şirket sözleşmesinde öngörülen sebepten dolayı şirketten çıkarılması.” önemli karar olarak nitelendirilmiştir. Önemli kararların temsil edilen oyların en az üçte ikisinin ve oy hakkı bulunan esas sermayenin tamamının salt çoğunluğunun bir arada bulunması halinde alınabileceği madde hükmünde açıklanmıştır. Dolayısı ile davalı şirketin iki ortağının olduğu gözönüne alındığında, her iki ortağın da aynı yönde oy kullanmaması halinde önemli kararlardan sayılan ortağın haklı sebeple ortaklıktan çıkarılması için genel kurul kararı bakımından nisabın oluşması mümkün değildir...”* 11. HD. E. 2019/2945, K. 2020/879, T. 3.2.2020, www.kazancı.com, (20.3.2021).

²³⁵ *“...Ancak, haklı sebeple ortağın ortaklıktan çıkarma için limited şirket tarafından mahkemeye başvurulmadan önce limited şirket genel kurulunda TTK 621/1-h maddesi uyarınca ve nitelikli çoğunluk tarafından bu kapsamda bir kararın alınması dava şartıdır. Karşı davacı tarafça bu yönde alınan genel kurul kararı dosya kapsamına sunulmuş ise de, kararın incelenmesinde genel kurula sadece diğer ortağın katıldığı ve onun olumlu oyu ile karar alındığı gözlenmektedir. TTK’nın 621. maddesi uyarınca şirket ortağının şirketten çıkarılması için mahkemeye*

başka kararında genel kurul kararı alınmasını, haklı sebeple çıkarma davası açısından dava şartı olduğunu belirtmiştir²³⁶.

Benzer şekilde Yargıtay, iki ortaklı limited şirketlerde çıkarma davasının ortaklardan biri tarafından açılmasının mümkün olmadığı, davanın usulüne uygun bir şekilde alınmış genel kurul kararına dayanarak ortaklık tarafından açılması gerektiği kanaatindedir. Buna göre ortaklardan biri tarafından açılan haklı sebebe dayanarak ortaklıktan çıkarma davası aktif husumet yokluğu sebebiyle reddedilecektir²³⁷. Bu hususta Yargıtay bir kararında %99 oranında esas sermaye payına sahip ortağın %1 oranında paya sahip diğer ortağı çıkarmak için açtığı davada aktif husumet yokluğundan davanın reddinin gerektiğini belirtmiştir²³⁸. Yine Yargıtay yeni tarihli bir

başvurulması konusundaki genel kurul kararlarının temsil edilen oyların en az üçte ikisinin ve oy hakkı bulunan esas sermayenin tamamının salt çoğunluğunun bir arada bulunması hâlinde alınabileceği öngörülmüş olup 2 ortaklı limited şirketlerde ortaklardan sadece birinin iştiraki ile toplanan genel kurulda kanunda aranan nitelikte çoğunluğun sağlanamayacak olması karşısında mezkur karar yok hükmündedir...” 11. HD, E. 2019/3224, K. 2020/2963, T. 17.6.2020, www.kazancı.com, (20.3.2021). Aynı yönde bkz. 11. HD. E. 3813, K. 5914, T. 2.10.2018, app.e-uyar.com, (10.4.2021).

²³⁶ Bkz. 11. HD. E. 2018/1551, K. 2019/6613, T. 23.10.2019, İÜHF Ticaret Hukuku Anabilim Dalı, **Yargıtay Hukuk ve Ceza Dairelerinin Türk Ticaret Hukukuna İlişkin Kararları 2019**, On İki Levha Yayınevi, İstanbul, 2020. (İÜHF Kararlar 2019), s. 336. Aynı yönde bkz. 11. HD. E. 2017/1371, K. 2018/7059, T. 14.11.2018, İÜHF Kararlar 2018, s. 367.

²³⁷ “İlk derece mahkemesince, 6102 Sayılı TTK’nın 640. maddesine göre limited şirket ortağının diğer ortak aleyhine haklı sebeple çıkarma davası açmasının mümkün olmadığı, ortakların çıkarılmayı isteyebileceğine dair bir ortaklar kurulu kararı da bulunmadığı, aktif husumet yokluğu gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiştir. İlk derece mahkemesinin kararına karşı, davacı vekili tarafından istinaf yoluna başvurulmuştur. ... Bölge Adliye Mahkemesince, tüm dosya kapsamına göre, istinaf talebinin esastan reddine karar verilmiştir. Bölge Adliye Mahkemesi kararı, davacı vekili tarafından temyiz edilmiştir. Yapılan yargılama ve saptanan somut uyuşmazlık bakımından uygulanması gereken hukuk kuralları gözetildiğinde İlk Derece Mahkemesince verilen kararda bir isabetsizlik olmadığına anlaşılmaya göre yapılan istinaf başvurusunun HMK’nın 353/b-1 maddesi uyarınca Bölge Adliye Mahkemesince esastan reddine ilişkin kararın usul ve yasaya uygun olduğu kanısına varıldığından Bölge Adliye Mahkemesi kararının onanmasına karar vermek gerekmiştir.” 11. HD., E. 2018/940, K. 2019/2893, T. 11.4.2019, www.kazancı.com, (20.3.2021). “Mahkemece, iddia, savunma, toplanan deliller ve tüm dosya kapsamına göre; davacı şirketin iki ortaklı eşit paylı limited şirketi olduğu, ...’nın 621/1-h maddesi kapsamında alınmış bir genel kurul kararı bulunmadığı, bu sebeple şirketin ortakların birinin ortaklıktan çıkarılmasına dair talepte bulunulmasına yasal olanak bulunmadığı, usulüne uygun alınmış bir genel kurul kararı olmadan davanın esasına girilemeyeceği, bu itibarla ortaklıktan çıkarılma davası açılması için yasa da aranan dava şartının bulunmadığı, yani davacının aktif dava ehliyetinin olmadığı gerekçesiyle asıl davanın ve birleşen davanın dava şartı noksanlığı sebebiyle usulden ayrı ayrı reddine karar verilmiştir. Kararı, asıl davada davacı vekili temyiz etmiştir.

Dava dosyası içerisindeki bilgi ve belgelere, mahkeme kararının gerekçesinde dayanılan delillerin tartışılıp, değerlendirilmesinde usul ve yasaya aykırı bir yön bulunmamasına göre, asıl davada davacı vekilinin tüm temyiz itirazları yerinde değildir.” 11. HD. E. 2016/14480, K. 2018/6414, T. 17.10.2018, www.kazancı.com, (20.3.2021). Aynı yönde bkz. 11. HD. E. 2016/6768, K. 2018/827, T. 7.2.2018, www.kazancı.com, (20.3.2021).

²³⁸ 11. HD. E. 2016/24, K. 2016/1120, T. 8.2.2016, www.kazancı.com, (9.4.2021). Aynı yönde bkz. 11 HD. E. 2015/8194, K. 2016/3123, T. 21.3.2016, www.kazancı.com, (9.4.2021). Aynı yönde bkz. E. 2016/1530, K. 2017/4591, T. 20.9.2017, İÜHF Kararlar 2017, s. 321.

kararında, ortaklık sermayesinin %50'sine sahip ortağın diğer ortağa karşı çıkarma davası açamayacağına hükmetmiştir²³⁹.

Yargıtay'ın bu yöndeki yerleşik içtihadı pek çok defa karşı oy kullanılmasına konu olmuştur. Bu karşı oylarda, dairenin iki ortaklı limited şirketlerde bir ortağın diğeri aleyhine açtığı davada ortaklığın temsil edilmiş sayıldığına ilişkin kararlar örnek gösterilerek davanın ortaklık tarafından açıldığının kabulü gerektiği savunulmaktadır²⁴⁰. Ayrıca iki ortaklı limited şirketlerde TTK m. 621'de öngörülen nisabın sağlanamayacak olması sebebiyle bu hükmün iki ortaklı şirketlerde uygulanmaması gerektiği ifade edilmektedir²⁴¹.

Doktrinde ise mesele daha çok iki ortaklı limited ortaklıkta ortaklardan birinin çıkarılması için genel kurul kararının gerekip gerekmediği yönünden ele alınmıştır. Bu konuda birtakım yazarlar, iki ortaklı limited şirkette çıkarma davası açılabilmesi için genel kurul kararının gerektiği kanaatindedir²⁴². Aksi görüşte olan yazarlar ise genel kurul kararına gerek bulunmaksızın çıkarma davasının açılabilceğini ifade etmektedirler²⁴³. Bu görüşteki yazarlardan *Şener* kanaatini, iki ortaklı limited şirkette açılacak çıkarma davasında ortaklığın bir rolünün bulunmadığına ve davanın gerçek taraflarının her iki ortak olmasına dayandırmaktadır²⁴⁴. Benzer görüşte olan *Bahtiyar*, iki ortaklı limited ortaklıklarda çıkarmaya ilişkin kanun boşluğu bulunduğunu, bu boşluğun kollektif ortaklıkta haklı nedenle çıkarmaya ilişkin TTK m. 257 hükmünden faydalanılarak doldurulmasının mümkün olduğunu savunmaktadır²⁴⁵. *Aker* ise kanun koyucu tarafından ortaklığa ve dolaylı yoldan ortaklara tanınan çıkarma hakkının %50-%50 gibi belirli sermaye dağılımlı ortaklıklarda uygulanma olanağının olmamasını eleştirmekte ve bu hususta kanunda örtülü bir boşluk bulunduğundan söz etmektedir. Yine *Aker*, bu boşluğun TMK m. 1'in hâkime verdiği yetki ile ve amaca

²³⁹ Bkz. 11. HD. E. 2019/522, K. 2019/7363, T. 20.11.2019, İÜHF Kararlar 2019, s. 335. Aynı yönde bkz. 11. HD. E. 2018/3353, K. 2019/4444, T. 17.6.2019, İÜHF Kararlar 2019, s. 337.

²⁴⁰ Bkz. 11. HD. E. 2016/2664, K. 2017/607, T. 6.2.2017, İÜHF Kararlar 2017, s. 325.

²⁴¹ 11. HD, E. 2016/709, K. 2017/3376, T. 5.6.2017, www.kazancı.com, (6.6.2021).

²⁴² Mehmet Umur Tarhan, "Limited Şirket Ortaklığından Çıkma ve Çıkarılma (TTK 638-642)", **Yürürlüğünün 6. Yılında ve Yargıtay Kararları Işığında Türk Ticaret Kanunu Sempozyumu**, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2018, s. 190; Erdil, s. 146; Şahin, Çıkma ve Çıkarılma, s. 196; Baştuğ, s. 60; Yıldız, Limited Şirketler, s. 159; Çamoğlu (Poroy ve Tekinalp), Ortaklıklar Hukuku II, s. 451;

²⁴³ Ayşe Çakır, "İki Ortaklı Limited Şirkette Ortağın Çıkarılmasında Genel Kurul Kararının Aranması Problemi", **Türkiye Adalet Akademisi Dergisi**, Yıl: 9, Sayı: 36, 2018, s. 257; Şener, Limited Ortaklıklar, s. 907; Bahtiyar, Çıkarma Davası, s. 118; Aker, s. 106; Öztürk Dirikkan, s. 82.

²⁴⁴ Şener, Limited Ortaklıklar, s. 907.

²⁴⁵ Bahtiyar, Çıkarma Davası, s. 118.

uygun yorumla ortaklardan birinin diğerinin çıkarılmasını talep edebilmesi yönünde doldurulması gerektiğini savunmaktadır²⁴⁶. Yazar son olarak, TTK m. 636/3'e göre tek başına ortaklığın haklı sebeple feshi davası açabilen ortağın, daha hafif sonuçları olan ortağın çıkarılmasını da mahkemeden talep edebilmesi gerektiğini belirtmektedir²⁴⁷. Şahin ise ortaklardan birinin tek başına TTK m. 621/1'de öngörülen nisabı sağlaması halinde diğer ortağın çıkarılmasına karar verilebileceğinden söz etmektedir²⁴⁸. Eski kanun döneminde Üçışık ise, iki ortaklı limited şirketlerde yasada öngörülen çoğunluğun sağlanamaması nedeniyle ancak haklı sebeple fesih yoluna gidilebilmesinin, kusuru bulunmayan ortak açısından adil olmayan sonuç doğuracağını, bu nedenle ortağın mahkeme kararı ile şirketten çıkarılmasının kabulü gerektiği kanaatindedir²⁴⁹. Öztürk Dirikkan da aynı yönde, ortağın çıkarılması açısından haklı sebep bulunsa bile yasada öngörülen çoğunluk sağlanamayacağından, ortağın doğrudan mahkemeye başvurarak çıkarma kararı verilmesini talep etmesinin mümkün olduğunu ifade etmektedir²⁵⁰.

(iv) Değerlendirme ve Görüşümüz

Öncelikle belirtmek isteriz ki Yargıtay'ın iki ortaklı limited ortaklıklarda TTK m. 621/1'de öngörülen nitelikli nisabın sağlanmasının mümkün olmadığı yönündeki görüşüne katılmamız mümkün değildir²⁵¹. Şöyle ki, yukarıda da açıkladığımız üzere

²⁴⁶ Aker, s. 106.

²⁴⁷ Aker, s. 106. Aynı yönde Domaniç de ortakların her birinin haklı sebebe dayanan fesih davası açabilmesine karşılık ortaklardan birinin çıkarılması için nitelikli çoğunluk aranmasını aşırı bir titizlik olarak değerlendirmiştir (Arslanlı ve Domaniç, s. 770).

²⁴⁸ Şahin, Çıkma ve Çıkarılma, s. 192.

²⁴⁹ Üçışık, s. 202.

²⁵⁰ Öztürk Dirikkan, s. 82.

²⁵¹ Aynı yönde bkz. Tuğba Özdoğan Daloğlu, **Limited Şirketlerde Çıkma ve Çıkarılma**, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2020, s. 96; "TTK'nın 621. maddesi uyarınca şirket ortağının şirketten çıkarılması için mahkemeye başvurulması konusundaki genel kurul kararlarının temsil edilen oyların en az üçte ikisinin ve oy hakkı bulunan esas sermayenin tamamının salt çoğunluğunun bir arada bulunması hâlinde alınabileceği öngörülmüş olup 2 ortaklı limited şirketlerde ortaklardan sadece birinin iştiraki ile toplanan genel kurulda kanunda aranan nitelikte çoğunluğun sağlanamayacak olması karşısında mezkur karar yok hükmündedir. Bu nedenle işbu davada dava şartı olan nitelikli çoğunluk tarafından alınan ortaklıktan çıkarmaya ilişkin genel kurul kararı bulunmadığı gözetilerek karşı davanın dava şartı yokluğundan reddine karar vermek gerekirken yazılı şekilde karar verilmesi doğru görülmemiş, hükmün bozulmasına karar vermek gerekmiştir." 11. HD. E. 2019/3224, K. 2020/2963, T. 16.6.2020, www.kazancı.com, (6.6.2021). Aynı yönde Bahtiyar da iki ortaklı limited şirkette bu nisabın sağlanmasının "genellikle mümkün olmadığını" ifade ederek dolaylı yoldan da olsa bu nisabın sağlanabileceğini kabul etmektedir (Bahtiyar, Çıkarma Davası, s. 111).

m. 621’de öngörülen nitelikli nisap ikiye ayrılarak değerlendirilmelidir. İlk olarak esas sermayenin salt çoğunluğunun teklif lehine karar vermesi gerekir. Burada kanun koyucu dolaylı yoldan da olsa toplantı yetersayısı öngörmüştür. İkinci olarak toplantıda temsil edilen oyların en az üçte ikisinin olumlu oyu aranmaktadır. Bu hususta bir örnek vermek gerekirse esas sermaye payları dağılımının %75-%25 olduğu iki ortaklı bir limited şirket düşünelim. Ortakların her ikisinin de katıldığı genel kurulda m. 621’in ikinci yarısında öngörülen toplantı yetersayısı sağlanmış olacaktır. Oylama aşamasında çoğunluk pay sahibi ortağın (%75) teklif lehine oy kullanması durumunda çifte çoğunluk sağlanmış olur. Gerçekten de oy hakkında sınırlama veya imtiyaz bulunmadığı durumlarda %75 pay sahibi ortağın olumlu yönde vereceği oy ile TTK m. 621/1’de öngörülen nitelikli çoğunluğun sağlanması mümkündür. Hatta diğer ortak genel kurul toplantısına katılmamış olsa bile hükmün ilk yarısı uyarınca “toplantıda temsil edilen oylar” dikkate alınacağından yine gerekli yetersayı sağlanmış olur. Buna göre iki ortaklı limited şirkette ortaklardan birinin TTK m. 621/1 (h) bendinde öngörülen çoğunluğu tek başına sağlayıp genel kurul kararı alarak diğer ortağın çıkarılması talebiyle çıkarma davası açması mümkündür.

Öte yandan tespiti gereken önemli husus, ortaklardan birinin TTK m. 621/1 hükmünde öngörülen nisabı tek başına yakalayamadığı ortaklıkta -özellikle eşit sermaye dağılımının bulunduğu halde (%50-%50)- durumun ne olacağıdır. Bu noktada TTK m. 621/1 (h) bendinde yer alan, “*bir ortağın haklı sebepler dolayısıyla şirketten çıkarılması için mahkemeye başvurulması*” ifadesi dikkate alındığında, kanun koyucunun iki ortaklı limited şirketler bakımından bir ayrıma gitmediği görülmektedir. Bu itibarla, iki ortaklı limited şirketlerde de ortaklardan birinin mahkeme kararı ile çıkarılmak istenmesinde genel kurulu kararı aranması yürürlükteki hukuk bakımından dava şartı niteliğini sürdürecektir. Buna göre ortakların eşit oranda esas sermaye payına iki kişilik limited ortaklıkta, ortaklardan biri kanunda öngörülen karar yetersayısını sağlayamayacağından diğer ortağın çıkarılması talebiyle mahkemeye başvuramayacaktır.

Öte yandan kanunda yer alan çıkarma kurumunun amacı göz önüne alındığında kanaatimizce, olması gereken hukuk bakımından birtakım değerlendirmeler yapma ihtiyacı ortaya çıkmaktadır. Şöyle ki, TTK m. 640/3 hükmünün gerekçesi incelendiğinde kanun koyucunun çıkarma kurumunu öngörmesindeki amacın şirketin

devamını sağlamak olduğu gör÷lür. Gerçekten de çıkarma kurumu sayesinde haklı sebep şahsında meydana gelen ortağın, ortaklık ile bağının kesilmesi ile hem haklı sebebin giderilmesi hem de şirketin feshi ve tasfiyesi yerine diğerk ortak ile devamı sağlanmış olur. Bu bağlamda iki ortaklı limited şirkette ortaklardan birinin, sırf kanunda öngör÷len yasal nisabın sağlanmasının fiilen mümkün olmaması sebebiyle, haklı sebebin gerçekleşmesine neden olan diğerk ortağın ortaklıktan çıkarılması için girişimde bulunamaması kabul edilemez. Bu durumun kabulü halinde ortak, kendisi açısından çekilmez hale gelen ortaklık ilişkisine katlanmak zorunda kalacak ya da haklı sebeple ortaklığın feshini dava etmeye mecbur bırakılacaktır. Ancak dikkat edilirse her iki durum da TTK m. 640'ta düzenlenen çıkarma kurumunun amacı ile bağdaşmamaktadır. İlk olarak diğerk ortağı çıkarma talebine konu olan haklı sebep, ortağın şirket ile bağının kesilmesi suretiyle giderilememiş olacak; ikinci durumda ise açılan fesih davası sonucunda ortaklığın feshine veya davacı ortağın çıkarılmasına yönelik mahkemece karar verilmesi ihtimalleri doğacaktır. İki ortaklı limited şirkette ortaklardan birinin çıkarma davası açamayacağının kabulü halinde dava açmak isteyen ortak açısından bir diğerk ihtimal olarak çıkma hakkının kullanılması gündeme gelecektir. Ancak bu durumda da menfaatler dengesine aykırı bir durum ortaya çıkar. Şöyle ki, özellikle işleyen, verimliliğı ve kârlılığı yüksek bir ortaklıkta, haklı sebebin ortaya çıkmasına neden olan ortağın çıkarılamaması nedeniyle ortaklıktan çıkma, şirketin diğerk ortağı terk edilmesine neden olur. Bu durum şüphesiz çıkma hakkını kullanmak zorunda kalan ortak açısından adil bir durum değildir. Öte yandan haklı sebebin gerçekleşmesinde kusurlu olan ortağın hukuk düzeni tarafından bu denli korunması da menfaatler dengesine aykırılık teşkil eder. Hatta ortaklık, ekonomik veya finansal açıdan iyi durumda bulunmasa bile belirli bir sermaye getirmek suretiyle yatırımda bulunan ve kısa veya uzun vadede kâr elde etme amacı güden ortağın, kusurlu olarak ortaklık ilişkisini çekilmez hale getiren diğerk ortağın çıkarılmasını talep edememesi sebebiyle, kendisinden ortaklık ilişkisine son vermesinin beklenmesi de adalete ve hakkaniyete uygun değildir.

Ayrıca kanun koyucunun TTK m. 621/1 (h) bendinde çıkarma kararı için aramış olduğu çifte çoğunluğun özellikle iki ortaklı ve ortakların eşit sermaye payına sahip olduğu limited ortaklıklar açısından uygulanmasının mümkün olmaması, anılan hükümde bilinçsiz bir boşluk bulunduğuna işaret eder. Gerçekten de üç veya daha fazla

ortaklı şirketler açısından uygulama alanı bulabilen bir hükmün, iki ortaklı şirketler (veya belirli sermaye dağılımının bulunduğu şirketler) bakımından uygulanamaması - limited ortaklıkların hiç de azımsanamayacak oranda iki ortaklı şekilde kuruldukları göz önünde bulundurulduğunda- isabetli değildir. Gerçekten de iki ortaklı şirketin yapısı gereği ortaklardan birinin üzerine düşen yükümlülükleri ihmal etmesi veya şirketin işleyişini olumsuz etkileyen davranışlarda bulunması halinde, diğer ortak bu durumdan doğrudan olumsuz etkilenecektir. Genel kurul kararının arandığı varsayımda, haklı sebep şahsında gerçekleşen ortağın kendi aleyhinde çıkarma kararı alınacak toplantıda olumlu yönde oy kullanması kendisinden beklenemeyeceğinden, geçerli bir karar alınabilmesi için diğer ortağın tek başına belirli bir esas sermaye payına sahip olması gerekmektedir. Bu durumda ortaklık ilişkisi kendisi bakımından çekilmez hale gelen ortağın, kanun koyucunun öngörmüş olduğu çıkarma hakkından belli oranda sermaye payına sahip olmaması sebebiyle faydalanamaması adil olmaz. Kanun koyucu tarafından çıkarma kurumu düzenlenmişken diğer ortağın şahsından kaynaklanan sebeplerle ortaklık ilişkisi kendisi bakımından çekilmez hale gelen ortağın, şirketin feshi veya şirketten çıkma gibi hukuki yollara başvurmaya mecbur kılınması doğru değildir. Öte yandan, TTK ile tek ortaklı limited şirkete cevaz verilmesi de eski kanun dönemindeki tartışmaları sona erdirdiğinden ortaklardan birinin çıkarılması halinde ortaklık, tek ortaklı olarak yaşamına devam edecektir²⁵².

Son olarak doktrinde bazı yazarların²⁵³ da vurguladığı gibi TTK m. 636/3 uyarınca ortaklardan her birinin limited ortaklığın haklı sebeple feshini talep edebiliyorken daha hafif nitelikte olan ortağın çıkarılmasını talep edememeleri birbiriyle çelişen iki durumdur. Kanaatimizce de “çoğun içinde az da vardır kuralı” gereği iki ortaklı limited şirkette ortaklığın haklı nedenle feshini dava edebilen ortağın, diğer ortağın çıkarılmasını da talep edebilmesi gerekir. Nitekim çıkarma davasında haklı sebebin gerçekleşip gerçekleşmediğini ve diğer ortağın haklı sebebin ortaya çıkmasına sebep olup olmadığı en nihayetinde hâkim tarafından takdir edilecektir. Mahkemece haklı sebebin gerçekleşmediği sonucuna varılırsa dava reddedilir ve ortaklık ilişkisi aynı şekilde devam eder. Davanın kabulü halinde ise diğer ortağın ortaklık ile ilişkisi kesilecek ve kalan tek ortak ile ortaklık devam edecektir. Şüphesiz

²⁵² Aker, bu hususta eski kanundaki çıkarmaya ilişkin hükmün TTK’ya alınırken tek ortaklı limited şirkete cevaz verildiğinin dikkatlerden kaçtığını ifade etmektedir (Aker, s. 105).

²⁵³ Arslanlı ve Domaniç, s. 769; Bahtiyar, Çıkarma Davası, ss. 116-117, Aker, s. 106.

bu sayede ortaklığın devamının sağlanması TTK m. 640 hükmünün amacına uygun olacaktır.

Yapılan açıklamalar ışığında, iki ortaklı limited şirkette ortaklardan birinin, diğer ortağın çıkarılması talebiyle genel kurul kararı aranmaksızın dava açılmasının yürürlükteki hukuk bakımından mümkün olmadığı fakat TTK m. 640 hükmünün amacı da göz önünde bulundurulduğunda *de lege feranda* genel kurul kararı alınmadan da bu davanın açılabilmesi kanaatindeyiz.

II. HAKLI SEBEPLE MÜDÜRÜN AZLI DAVASI AÇILMASI

A. Ön Açıklamalar

İki ortaklı limited şirkette ortakların her ikisi de müdür sıfatına haiz olabilir. Bu durumda müdürler arasında ortaya çıkacak görüş ayrılıkları ve menfaat çatışmaları ortaklığın yönetim organı konumunda bulunan müdürler kurulunda kilitlenme yaşanmasına sebebiyet verebilir. Bundan başka kural olarak ortaklığı birlikte temsil etmekle görevli olan müdürler arasındaki anlaşmazlıklar, ortaklığın temsilinde tıkanma yaşanmasına neden olur. Ortaklığın idaresinde veya temsilinde tıkanıklığın söz konusu olduğu anılan hallerde, genel kurulda yaşanan pat hali sebebiyle azil kararı alınamaması, mahkemeden haklı sebeple müdürün azli talebinde bulunulması ihtimalini gündeme getirecektir.

B. Müdürün Genel Kurul Kararı ile Görevden Alınması ve Yönetim Hakkının veya Temsil Yetkisinin Sınırlandırılması

1. Kanuni Düzenleme

TTK m 630/1 hükmüne göre limited ortaklık müdürünün veya müdürlerinin görevden alınabileceği veya yönetim hakkının veya temsil yetkisinin

sınırlandırılabilceği kabul edilmiştir. Burada yetki genel kurula aittir²⁵⁴. Gerçekten de TTK m. 616/1 (b) bendine göre müdürlerin görevden alınmaları genel kurulun devredilmez yetkileri arasındadır. Buna göre bu yetkinin bir başka organa veya üçüncü kişiye devri mümkün olmaz²⁵⁵. Kanun koyucu tarafından genel kurula verilen bu yetkinin kanuna ve dürüstlük kuralına uygun olarak kullanılması gerekir²⁵⁶.

2. İki Ortaklı Limited Şirketin Genel Kurulunda Kilitlenme Sebebiyle Karar Alınamaması Durumu

Müdürün azli veya yönetim ve temsil yetkisinin sınırlandırılması bakımından kanun koyucu tarafından özel veya ağırlaştırılmış bir nisap öngörülmediğinden kural olarak TTK m. 620’de düzenlenen olağan yetersayı ile genel kurul kararı alınması yeterli olacaktır²⁵⁷.

İki ortaklı limited ortaklıkta, ortaklardan biri müdür olabileceği gibi her ikisi de müdür olabilir. Ortakların ikisinin de müdür olduğu varsayımda müdürlerden birinin azli veya yönetim ya da temsil yetkisinin sınırlandırılması için diğer ortağın tek başına katıldığı toplantıda alınan genel kurul kararı yeterli olacaktır (TTK m. 620)²⁵⁸. Ancak ortakların her ikisinin de katıldığı veya temsil edildiği toplantıda söz konusu

²⁵⁴ Genel kurul tarafından verilecek azil kararı inşai nitelikte bir karar olup, iç ilişkide etkilerini kararın müdüre bildirilmesi ile doğuracaktır. Dış ilişkide ise kararın tescili ve ilanı gerekmektedir (Çamoğlu (Poroy ve Tekinalp), Ortaklıklar Hukuku II, s. 517).

²⁵⁵ Yıldırım, Limited Ortaklık Müdürü, s. 203; Çamoğlu (Poroy ve Tekinalp), Ortaklıklar Hukuku II, s. 517.

²⁵⁶ Karaahmetoğlu, Temsil, s. 109; Çamoğlu (Poroy ve Tekinalp), Ortaklıklar Hukuku II, s. 518. Limited ortaklık genel kurulu, herhangi bir sebebe dayanmadan her zaman müdürün azli veya yetkilerinin sınırlandırılması konusunda karar alabilir. Ancak TTK m. 630/4 uyarınca görevden ayrılan müdürün tazminat hakkı saklı tutulmuştur. Bu hususta Yargıtay da bir kararında; “*Haklı sebeple müdürlerin azli, ancak şirket ortakları tarafından açılan azil davalarında aranan bir unsur olup, şirket tarafından alınan yöneticilerin azline dair genel kurul kararlarında haklı sebebin bulunması şart olmadığı gibi, azil kararında bu konuda bir gerekçe gösterilmesi de gerekmediği halde mahkemece yanılığın gerekçeyle davanın kabulüne karar verilmesi doğru görülmemiş ve hükmün bu sebeple davalı şirket yararına bozulması gerekmiştir.*” 11. HD. E. 2016/9529, K. 2018/5050, T. 17.7.2018, www.kazancı.com, (16.4.2021); Yıldız, Limited Şirketler, s. 249. TTK m. 630/4 hükmünün özellikle genel kurul kararı ile azledilen ve iptal davası açma hakkı bulunmayan, ortak olmayan müdür açısından isabetli olduğu hususunda bkz. Ali Kaya, “Limited Şirket Müdürünün Haklı Sebeple Mahkeme Kararıyla Azli ve Azlin Doğurduğu Hukuki Sonuçlar”, **Legal Hukuk Dergisi**, Cilt: 16, Sayı: 191, 2018, (Haklı Sebeple Azil), s. 5125.

²⁵⁷ Şener, Limited Ortaklıklar, s. 776; Yıldız, Limited Şirketler, s. 249.

²⁵⁸ Müdür, ortaklık sözleşmesi ile atanmış olsa da müdürün azlinin sözleşme değişikliği anlamına geliyor olması, azil için olağan nisap aranmasına engel olmayacaktır (Umut Akdeniz, **Limited Şirketlerde Müdürün Görevden Alınması**, Seçkin Yayıncılık, 2021, s. 64).

kararın alınabilmesi için toplantıda temsil edilen oyların salt çoğunluğunun teklif lehine oy kullanması gerekir.

Özellikle eşit sermaye dağılımının söz konusu olduğu limited ortaklıklarda (%50-%50) azli istenen müdürün olumsuz oy kullanacağı kabul edildiğinde genel kurul toplantısında pat durumu yaşanacak ve teklif lehinde karar alınamayacaktır. Bu halde, genel kurulda yaşanan eşitlik durumu, azli veya yetkilerinin sınırlandırılması talep edilen müdürün görevine devam etmesi sonucunu doğuracaktır.

Burada dikkat çekilmesi gereken bir diğer husus, genel kurulda kendisinin azli istendiği toplantıda müdürün oy hakkının bulunup bulunmadığıdır. Bu soruya cevap bulmak için limited ortaklıklarda oy hakkından yoksunluğa ilişkin TTK m. 619 hükmüne bakmak gerekir. Anılan maddede istisnai nitelikte sayılan üç durum arasında müdürün azli veya yönetim ve temsil sınırlandırılması ilişkin bir hüküm yer almamaktadır. Buna göre limited ortaklık genel kurulunda kendisinin azli ya da görev veya temsil yetkisinin sınırlandırılmasına ilişkin toplantıda müdürün oy hakkının bulunduğu kabulü gerekir²⁵⁹. Şüphesiz bu durum özellikle iki ortaklı limited ortaklıklarda ortak sıfatına haiz müdürün kendi aleyhine karar alınmasını güçleştirir. Yukarıda bahsedildiği gibi eşit sermaye dağılımının (%50-%50) ya da azli istenen müdür ortağın çoğunluk pay sahibi olduğu durumlarda, genel kurul kararı ile müdürün azli ya da yönetim veya temsil yetkisinin sınırlandırılması kararı alınamaz. Bu durumda haklı sebeplerin bulunduğunu düşünen ortak, mahkemeye başvurmak suretiyle müdürün azlini sağlamaya çalışacaktır²⁶⁰.

C. Mahkeme Kararı ile Yönetim ve Temsil Yetkisinin Kaldırılması

1. Kanuni Düzenleme

TTK m. 630/2 hükmünde her limited şirket ortağının, haklı sebeplerin bulunması durumunda müdürlerin yönetim hakkının ve temsil yetkisinin kaldırılmasını ya da sınırlandırılmasını mahkemeden talep edebileceği

²⁵⁹ Aynı yönde bkz. Yıldırım, Haklı Sebep, s. 208. Bu konuda Alman hukukundaki tartışmalar için bkz. Akdeniz, s. 66.

²⁶⁰ Yıldırım, Limited Ortaklık Müdürü, s. 208; Akdeniz, s. 67.

düzenlenmiştir²⁶¹. Anılan hüküm emredici nitelikte olup kanun koyucu tarafından ortağa tanınan bu hakkın genel kurul kararı ile veya ortaklık sözleşmesinde yer verilecek düzenleme ile ortağın elinden alınması mümkün değildir²⁶². Yine TTK m. 630/2 hükmü dikkate alındığında ortağın genel kurul kararına veya genel kuruldan talepte bulunmaya ihtiyacı olmaksızın doğrudan mahkemeden talepte bulunabileceği sonucuna ulaşılmaktadır²⁶³.

2. İki Kişilik Limited Şirkette Müdürün Mahkeme Kararı ile Yönetim ve Temsil Yetkisinin Kaldırılması

Limited şirket müdürünün haklı sebeple azli davası (TTK m. 630/2) özellikle ortakların genel kurulda yeterli çoğunluğa sahip olmadığı durumda işleve sahip olmaktadır. Şöyle ki TTK m. 630/1 ve m. 620 uyarınca müdürün yönetim ya da temsil yetkisinin kaldırılması için genel kurulda salt çoğunluğu sağlayamayacak olan ortağın mahkemeden müdürün azli için talepte bulunması olanaklıdır. Özellikle iki ortaklı ve ortakların eşit esas sermaye payı dağılımına sahip olduğu limited şirkette bu hak önem arz etmektedir²⁶⁴. Bu hususta dava açmak isteyen ortağın genel kuruldan herhangi bir talepte bulunmasına gerek olmadığını hatırlatmak gerekir²⁶⁵.

İki kişilik limited şirketin yönetiminde veya temsiline yaşanan kilitlenme sebebiyle ortaklardan biri haklı sebeple müdürün azli davası açabilir. Bu davada mahkemece, yönetim veya temsil yetkisi kaldırılması talep edilen müdürün azli bakımından haklı sebeplerin bulunup bulunmadığı değerlendirilecektir²⁶⁶. Ayrıca bu

²⁶¹ Limited ortaklıkların aksine anonim ortaklık yönetim kurulu üyelerinin yalnızca genel kurul kararı ile azledilebileceği hususunda bkz. Yıldırım, Limited Ortaklık Müdürü, s. 210.

²⁶² Şener, Limited Ortaklıklar, s. 777; Tekinalp, Sermaye Ortaklıkları, s. 596; Karaahmetoğlu, Temsil, s. 111; Akdeniz, s. 86.

²⁶³ Şener, Limited Ortaklıklar, s. 779; Tekinalp, Sermaye Ortaklıkları, s. 596.

²⁶⁴ Bu hususta Yargıtay bir kararında, limited şirkette yeterli oranda çoğunluğa sahip olan ortağın alınacak bir genel kurul kararıyla müdürü azletmek yerine TTK m. 630/2 uyarınca dava açmasında hukuki yarar bulunmadığına hükmeden ilk derece mahkemesi kararını onamıştır. Anılan karar için bkz. 11 HD. E. 2015/2097, K. 2016/274, T. 14.1.2016, Şener, Limited Ortaklıklar, s. 778. Ayrıca bkz. Çamoğlu, Temel İlkeler, s. 177; Yargıtay'ın görüşünün aksi yönünde bkz. Akdeniz, s. 121.

²⁶⁵ Çamoğlu, Temel İlkeler, s. 177; Şener, Limited Ortaklıklar, s. 779; Yıldırım, Limited Ortaklık Müdürü, s. 211; Akdeniz, s. 120. Bu hususta Yargıtay da aynı görüştedir. Bkz. 11. HD. 2016/5809, K. 2018/67, T. 8.1.2018, www.kazanci.com, (3.4.2022).

²⁶⁶ Haklı sebebin, azli talep edilen müdürün şahsından kaynaklanması gerektiği hususunda bkz. Yıldırım, Limited Ortaklık Müdürü, s. 213.

davada müdürün azli bakımından haklı sebeplerin gerçekleştiğini ispat yükü davacı ortağın üzerinde olacaktır²⁶⁷.

Kanun koyucu TTK m. 630/3 hükmünde hangi durumların müdürün azli bakımından haklı sebep teşkil edeceğini örnekseyici olarak saymıştır. Buna göre müdürün, “özen ve bağlılık yükümü ile diğer kanunlardan ve şirket sözleşmesinden doğan yükümlülüklerini ağır bir şekilde ihlal etmesi veya şirketin iyi yönetimi için gerekli yeteneği kaybetmesi” halleri haklı sebep olarak kabul olunacaktır. Doktrinde Çamoğlu müdürün azli bakımından haklı sebebi, “dürüstlük kurallarına göre müdürün bu görevi sürdürmesinin beklenemeyeceği ve görevden alınmasını adil gösteren nedenler” olarak tanımlamıştır²⁶⁸.

Bu çerçevede, özellikle müdürler arasında yaşanan derin anlaşmazlıkların şirketin yönetimini veya temsilini işlemez hale getirdiği durumlarda da somut olayın niteliğine göre haklı sebebin varlığı kabul edilmelidir²⁶⁹. Örneğin iki kişilik limited şirkette ortakların her ikisinin de müdür olduğu varsayımında, müdürlerden biri tarafından müdürler kuruluna getirilen ve ortaklığın yararına olan tekliflerin sürekli olarak diğer müdür tarafından reddedilmesi azil için haklı sebep teşkil edebilir. Bu noktada müdürlerin her ikisinin de kilitlenmeye olan etkilerinin mahkemece araştırılması gerekir²⁷⁰. Zira çoğu zaman yaşanan kilitlenmenin müdür ortaklar arasındaki derin anlaşmazlıklardan kaynaklandığı unutulmamalıdır. Bu nedenle yaşanan kilitlenmede azli istenen müdürün etkisinin daha fazla olduğu tespit edildiği takdirde mahkemece dava kabul edilmelidir²⁷¹.

²⁶⁷ Bu hususta Yargıtay da bir kararında ispat yükünün davacı ortak üzerinde olduğuna işaret etmiştir. Anılan karar için bkz. 11. HD. E. 8792, K. 2003/1261, T. 18.02.2003, Şener, Limited Ortaklıklar, s. 784; Çamoğlu, Temel İlkeler, s. 179; Akdeniz, s. 128; Ayrıca bkz. 11. HD. E. 2016/12858, K. 2018/417, T. 4.6.2018, İÜHF Kararlar 2018, s. 341.

²⁶⁸ Çamoğlu, Temel İlkeler, s. 178.

²⁶⁹ Bu durumun Alman yargısında da haklı sebep olarak kabul edildiği hususunda bkz. Akdeniz, s. 93.

²⁷⁰ Müdürün azli için haklı sebebin oluşması bakımından kusurun şart olmadığı hususunda bkz. Çamoğlu, Temel İlkeler, s. 178.

²⁷¹ İsviçre Federal Mahkemesi, iki kişilik bir limited şirketin yönetiminde yaşanan kilitlenmenin azli talep edilen yöneticiye yüklenebilmesi ve bu kilitlenmenin ortaklığın ekonomik bakımdan mahvına neden olabilecek düzeyde olması halinde, daha kusurlu olan müdürün azlinin olanaklı olduğunu belirtmektedir. Bu hususta bkz. Akdeniz, s. 93.

Nihayetinde, TTK m. 630/2 uyarınca açılacak davada haklı sebebin gerçekleştiği sonucuna ulaşan mahkeme, müdürün azline karar verecektir²⁷². Aksi durumda ise dava mahkemece reddedilecektir.

III. ORGAN EKSİKLİĞİ VE GENEL KURULUN TOPLANAMAMASI NEDENİNE DAYALI FESİH DAVASI AÇILMASI

A. Ön Açıklamalar

Kanun koyucu limited şirketlerde müdürlerin mevcut olmasını veya genel kurulun toplanamamasını ortaklığın fesih sebebi olarak düzenlemiştir (TTK m. 636/2). Bu bağlamda iki ortaklı limited şirketin kanuni organlarında yaşanan kilitlenme sebebiyle, bu organların fonksiyonlarını yerine getiremez halde bulunmalarının, bir fesih sebebi olarak kabul edilip edilemeyeceğinin tespiti gerekir. Kilitlenme veya bir şekilde toplanıp karar alamama durumlarının organ yokluğu kabul edilerek, fesih davası açılmasının, şirketteki mevcut tıkanıklığın aşılması bakımından ne gibi sonuçlarının olacağı da ayrıca irdelenmelidir.

B. Kanuni Düzenleme

TTK m. 636/2 hükmünde uzun süreden beri limited şirketin kanunen zorunlu organlarından birinin mevcut olmaması veya genel kurulun toplanamaması sona erme sebebi olarak düzenlenmiştir²⁷³. Kanun koyucu bu düzenleme ile limited ortaklıkta yaşanacak organizasyon yokluğunu önleme amacı gütmektedir. Gerçekten de limited

²⁷² Akdeniz, s. 129.

²⁷³ Kanun koyucunun mevcut olmama ifadesi ile kastettiğinin toplanamama değil seçilememe durumu olduğu ve genel kurulun seçilmesinin mümkün olmadığı hususunda bkz. Tekinalp (Poroy ve Çamoğlu), Ortaklıklar Hukuku II, s. 346. Bu hususta İsviçre hukukunda, OR 731b düzenlemesi mahkemeye geçici süreyle de olsa eksik organı ya da organ yerine bir kayyımı atama yetkisi de vermektedir. Böylece hâkim, takdir yetkisi çerçevesinde organ eksikliğini gidermeye çalışmakta, ortaklığın feshi son çare olarak görülmektedir. Kanun koyucumuzun mahkemenin ortaklığa süre vermesini istemek suretiyle ortaklığın feshinin önlemesini amaçladığı göz önünde bulundurulduğunda, feshi son çare olarak gören mehaz İsviçre hukukundaki düzenlemenin daha isabetli olduğu kanaatindeyiz.

ortaklıkta müdürlerin bulunmaması veya genel kurulun toplanamaması halleri, bir yandan ortaklığın hak ve çıkarlarının korunamamasına neden olurken öte yandan ortaklığın alacaklılara karşı sorumluluğunu yerine getirememesine ve ekonomik faaliyetlerinin zarar görmesine sebebiyet verir²⁷⁴.

C. İki Ortaklı Limited Şirkette Yaşanan Kilitlenme Durumunda TTK m. 636/2'nin Uygulama Alanı Bulup Bulmayacağı Sorunu

1. Sorunun Ortaya Konulması

TTK m. 636/2 uyarınca fesih davası açılabilmesi için temel şart, hükmün lafzından da anlaşılacağı üzere kanunen gerekli organın uzun süreden beri mevcut olmaması veya genel kurulun toplanamamasıdır. Öncelikle belirtmek isteriz ki kanunen zorunlu organın mevcut olmamasından, limited ortaklıkta müdürlerin yokluğu anlaşılmalıdır. Zira limited ortaklığın diğer zorunlu organı olan genel kurul, müdürler gibi daimî organ niteliğinde olmadığından, genel kurulun mevcut olmamasından söz edemeyiz²⁷⁵. Bu sebeptendir ki kanun koyucu tarafından hükmün devamında genel kurulun toplanamaması bir sona erme sebebi olarak sayılmıştır.

Limited ortaklıkta müdürlerin uzunca bir süredir mevcut bulunmaması farklı şekillerde karşımıza çıkabilir. Örneğin iki ortaklı limited şirkette müdürlerden birinin fiil ehliyetini kaybettiği durumda genel kurulda yaşanan pat durumu sebebiyle yerine yeni müdür atanamamış olabilir. Benzer şekilde müdürün görev süresinin sona ermiş olmasına rağmen yeni müdür seçilmemiş olabilir²⁷⁶. Bundan başka müdürün

²⁷⁴ Şener, Limited Ortaklıklar, s. 944; Eriş, 2014, s. 3099. Anonim ortaklıklar açısından bkz. Şener, Ortaklıklar Hukuku, s. 631.

²⁷⁵ Şener, Limited Ortaklıklar, s. 944; Yıldırım, Haklı Sebep, s. 18. Limited ortaklığa ticari temsilci atanmış olmasının organ eksikliği ile fesih davası açılmasına engel olmayacağı hususunda bkz. Çamoğlu, Temel İlkeler, s. 246. Anonim ortaklık genel kurulunun mevcut olmamasının mümkün olmadığı hakkında bkz. Halil Arslanlı, **Anonim Şirketler**, Cilt: IV-V, Fakülteler Matbaası, İstanbul, 1961, (Anonim Şirketler), s. 189; Şener, Ortaklıklar Hukuku, s. 631.

²⁷⁶ Bkz. TTK m. 530/1 gerekçesi; TTK m. 362'de yer alan yönetim kurulu üyesinin azami üç yıllık görev süresi limited ortaklık müdürü hakkında da kıyasen uygulanmalıdır. Bu azami sürenin sona ermesine rağmen müdürler görevlerine devam ederse vekaletsiz iş görmeye ilişkin hükümler uygulama alanı bulacaktır (TBK m. 526-531). Kanunda öngörülen üç yıllık azami süre son bulsa da TTK m. 617/3'ün TTK m. 410/1'e yaptığı yollama gereği müdürlerin genel kurulu toplantıya çağırma yetkisi devam edecektir (Şener, Limited Ortaklıklar, s. 774). Yargıtay da bir kararında anonim ortaklık yönetim kurulu üyelerinin görev süresinin sona ermesine rağmen yerine yenilerinin atanmamasını, organ boşluğu olarak kabul etmiştir (11. HD. E. 12668, K. 10598, T.

atanmasına ilişkin genel kurul kararının iptal edilmesine ve bu iptal kararının kesinleşmesine rağmen genel kurul tarafından uzun süre müdür atanmamış olabilir²⁷⁷. Yine iki ortaklı limited şirkette tek müdür ortağın mahkemece azli sonrasında genel kurulda yaşanan kilitlenme sebebiyle yeni müdür atanmamış olması olasıdır.

Bununla birlikte, anonim ortaklıklarda organ eksikliği sebebiyle fesih davasını düzenleyen TTK m. 530/1 hükmünün gerekçesi dikkate alındığında, müdürler kurulunun mevcut bulunmasına rağmen hiç veya gereği gibi toplanamaması da organ yokluğuna işaret eder²⁷⁸.

Limited ortaklık genel kurulunda yaşanacak kilitlenmenin TTK m. 636/2 anlamında fesih davası açma hakkı verip vermeyeceği konusunda doktrinde farklı görüşler bulunmaktadır. Doktrinde mesele daha çok anonim şirketler bakımından ele alınmıştır. Bu bağlamda esas itibarıyla iki farklı görüş söz konusudur. Bu görüşler incelendiğinde doktrindeki görüş ayrılığının daha çok meselenin yorumu ile ilgili olduğu görülecektir. Gerçekten de organ eksikliği meselesini dar yorumlayan yazarlar yalnızca şekli açıdan organın mevcut olmaması şartını ararken, geniş yorumlayan yazarlar ise bu organlarda kilitlenme sebebiyle yaşanan hareketsiz kalma, karar alamama ve fiilen çalışamama hallerini de organ eksikliği olarak kabul etmektedirler.

2. Doktrindeki Görüşler

a. Organ Eksikliğini Kabul Edenler

Meseleyi anonim ortaklıklar açısından ele alan *Pulaşlı* da organ eksikliği kavramının geniş yorumlanması gerektiğini, genel kurulda yaşanan kilitlenmenin yönetim kurulu üyelerinin seçimine engel olmasının da organ eksikliği olarak nitelendirilebileceğini ifade etmektedir²⁷⁹.

20.9.2011, Eriş, 2014, s. 3100). Anonim ortaklık yönetim kurulunun görev süresinin sona ermesine rağmen genel kurulu toplantıya davet edebileceğine ilişkin Yargıtay kararı için bkz. 11. HD. E. 5463, K. 6666, T. 1.6.2009, Eriş, 2014, s. 3103.

²⁷⁷ Şener, Limited Ortaklıklar, ss. 951,952.

²⁷⁸ “Yönetim kurulunun mevcudiyetine rağmen, hiç veya gereği gibi toplanamaması somut olayın özelliklerine göre maddenin kapsamında kabul olunabilir.” Bkz. TTK m. 530/1 gerekçesi.

²⁷⁹ Pulaşlı, Genel Esaslar, s. 609.

Meseleyi limited ortaklıklar açısından ele alan *Çamoğlu* ise kanun koyucunun ortaklık organlarının hiç mevcut olmaması durumu ile fiilen çalışamaz olmalarını eşdeğer olarak gördüğünü, bu nedenle ortaklar arasındaki anlaşmazlıklar sebebiyle yaşanacak kilitlenme hallerinde organ eksikliğinin söz konusu olacağını ifade etmektedir²⁸⁰.

Arslanlı da genel kurulun toplanamaması ve toplansa bile gerekli nisabın sağlanamaması nedeniyle karar alınamaması halinin bir fesih sebebi olarak kabul edilmesi gerektiğini belirtmektedir. Ayrıca yazar, bir organın ‘faaliyet gösterememesi’ halinin de organ yokluğu olarak anlaşılması gerektiğini ifade etmektedir²⁸¹.

Dural da meseleyi anonim ortaklıklar hukuku bakımından ele almış ve organsızlık durumunun geniş yorumlanması gerektiğini belirtmiştir. Yazara göre yönetim kurulunun tam ve sürekli kilitlenmesi halinde bu organ kanun ve esas sözleşme tarafından kendisine yüklenen görev ve yetkileri ifa edemeyecektir. Bu bağlamda fiilen çalışamaz durumda bulunan organın yokluğundan farklı bir durum söz konusu olmayacaktır²⁸².

Yıldırım, organın mevcut olmasına rağmen değişik sebeplerden dolayı toplanamamasını ya da karar alamamasını da organ yokluğu kapsamında değerlendirmektedir²⁸³.

Soykan da meseleyi kapsamlı şekilde ele aldığı eserinde, organ yokluğunun geniş yorumlanması gerektiğini, şeklen mevcut olan bir organın çalışamaması halinin de organ yokluğu kapsamında değerlendirilmesi gerektiğini ifade etmektedir²⁸⁴.

b. Organ Eksikliğini Reddedenler

Şener ise müdürlerin ortaklığı ve idaresinde yaşanacak pat durumu sebebiyle çalışamaz hale gelmelerini TTK m. 636/2 anlamında fesih sebebi olarak kabul edilemeyeceğini savunmaktadır²⁸⁵.

²⁸⁰ Çamoğlu, Temel İlkeler, s. 245.

²⁸¹ Arslanlı, Anonim Şirketler, s. 190.

²⁸² Dural, ss. 141,143. Aynı yönde bkz Altay, s. 576, dn. 1358.

²⁸³ Yıldırım, Hakkı Sebep, s. 17.

²⁸⁴ Soykan, s. 71.

²⁸⁵ Şener, Limited Ortaklıklar, s. 945.

Organ eksikliği nedeniyle fesih davası (TTK m. 530) ile haklı sebeple fesih davasını (TTK m. 531) karşılaştıran *Şahin*, kilitlenme sebebiyle ortaklık organlarında meydana gelen karar alamama durumunda organ eksikliğinin söz konusu olmadığını savunmaktadır²⁸⁶. Aynı yönde *Erdem* de şirketin organlarında yaşanan kilitlenme durumunun haklı sebeple fesih davası bağlamında değerlendirilmesi gerektiğini ifade etmektedir²⁸⁷.

Konuyu anonim ortaklıklar açısından değerlendiren *Tekinalp*'e göre TTK m. 530 lafzında geçen mevcut olmama ifadesinden yönetim kurulunun bulunmaması, genel kurulun da toplanamaması anlaşılmalıdır. Buna göre bu organlarda gerçekleşen kilitlenme hali sebebiyle karar alınamaması kural olarak “mevcut olmama” olarak kabul edilemez²⁸⁸. Ancak yazar eski tarihli bir eserinde organ yokluğunun geniş anlam taşıdığını, gerekli nisabın sağlanamaması nedeniyle organın sürekli bir şekilde çalışamamasının organ yokluğu olarak değerlendirilmesi gerektiğini savunmuştur²⁸⁹.

İmregün, genel kurulun toplanamaması hali ile karar alamaması halinin birbirine karıştırılmaması gerektiğini, karar alamama durumunda önerinin reddedilmiş sayılacağını ifade etmektedir²⁹⁰. Buradan yazarın, genel kurulda yaşanan kilitlenme hallerinin organ eksikliği anlamına gelmeyeceği kanaatinde olduğu sonucuna ulaşmak mümkündür.

İzmirli ise eserinde yönetim kurulunun organ niteliğini kaybettiği haller arasında ortaya çıkan kilitlenme durumlarını ve bu sebeple çalışamaz hale gelmesini zikretmeyerek meseleye daha şekilci yaklaşmıştır²⁹¹.

Metin, anonim şirket yönetim kurulu bakımından yaptığı değerlendirmede, şeklen var olan organı, kilitlenme veya toplanamama hallerinden dolayı fiilen yok saymamak gerektiğini ifade etmektedir²⁹².

Son olarak *Sevi*, anonim şirketler yönünden toplanmış bir genel kurulun karar alamaması halinin organsızlık olarak kabul edilemeyeceğini ifade etmektedir. Ancak

²⁸⁶ Şahin, Haklı Sebeple Fesih, s. 271.

²⁸⁷ Erdem, ss. 150,151.

²⁸⁸ Ancak yazar, organlardan birinin uzun süreden beri toplanamamasını organ eksikliği olarak kabul etmektedir (Tekinalp, Sermaye Ortaklıkları, s. 195.).

²⁸⁹ Ünal Tekinalp (Reha Poroy ve Ersin Çamoğlu), *Ortaklıklar ve Kooperatif Hukuku*, Arıkan Yayınevi, İstanbul, 2005, (2005), s. 814.

²⁹⁰ İmregün, Anonim, s. 679.

²⁹¹ Yadiğâr İzmirli, *Anonim Şirketlerde Yönetim Kurulunun Organ Niteliğini Kaybetmesi ve Hukuki Sonuçları*, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 2001, s. 55.

²⁹² Metin, s. 457.

karar alamama halinin yönetim kurulu üyelerinin seçimine ilişkin olduğu durumda TTK m. 530 uyarınca fesih davasının açılabilceğini kabul etmektedir²⁹³.

3. Yargıtay'ın Tutumu

Yargıtay bir kararında yönetim kurulu üyeleri arasında çekişmeler nedeniyle yönetim kurulunun toplanıp karar alamamasını organ yokluğu olarak kabul eden ilk derece mahkemesi kararını bozmuştur²⁹⁴. Bir başka kararında Yargıtay, ortaklar arasında yaşanan ciddi anlaşmazlıkların ortaklığın yönetiminde kilitlenmeye sebep olduğu, bu durumun TTK m. 530 anlamında organ boşluğunu doğurduğu, bu eksikliğin ortaklarca giderilememesi nedeniyle verilen ortaklığın feshi kararını onamıştır²⁹⁵. Yine Yargıtay bir başka kararında %50'şer pay sahibi ortaklar arasında yaşanan görüş ayrılıkları nedeniyle genel kurulun toplanamamasını organ yokluğu olarak kabul etmiştir²⁹⁶.

4. Görüşümüz

Kanaatimizce TTK m. 636/2 hükmünün geniş yorumlanması gereklidir. Kanun koyucunun gerek limited şirketlerde gerekse anonim şirketlerde uzun süreden beri organlardan birinin bulunmamasını ya da genel kurulun toplanamaması fesih sebebi olarak öngörmesinin birden çok nedeni vardır. Bunlardan bir tanesi tüzel kişiliğe sahip ortaklığın iradesini açıklama vasıtası olan organlarının varlığını korumak suretiyle üçüncü kişi alacaklıları korumaktır. Gerçekten de bir limited ortaklığın hak sahibi olup borç altına girebilmesi organları aracılığıyla mümkündür. Üçüncü kişi alacaklılar ortaklığın organlarını muhatap alarak hukuki işlemlerde bulunmaktadır. Bu nedenle limited şirketin organizasyonel bakımdan eksikliği ya da yokluğu üçüncü kişi alacaklılara zarar verecektir.

²⁹³ Sevi, Kilitlenme, s. 338.

²⁹⁴ 11. HD. E. 2016/7714, K. 2018/1804, T. 8.3.2018, www.kazancı.com, (23.4.2021).

²⁹⁵ 11.HD. E. 2018/5372, K. 2019/6823, T. 5.11.2019, İÜHF Kararlar 2019, s. 239.

²⁹⁶ 11. HD. E. 1077, K. 2014/9318, T. 20.5.2014, İÜHF Ticaret Hukuku Anabilim Dalı. **Yargıtay Hukuk ve Ceza Dairelerinin Türk Ticaret Hukukuna İlişkin Kararları 2014**, On İki Levha Yayınevi, İstanbul, 2015, (İÜHF Kararlar 2014), s. 314.

Öte yandan kanun koyucu organ eksikliği sebebiyle fesih davasına ilişkin TTK m. 636/2 hükmü ile ortaklığın yaşamına devam etmesini amaçlamaktadır. Şöyle ki, organları mevcut olmayan ya da genel kurulu toplanamayan bir ortaklık zamanla işlemez ve faaliyette bulunamaz hale gelir. Bu, devlet açısından istenmeyen bir durumdur. TTK m. 636/2 hükmünden anlaşılabileceği üzere fesih talebinden sonra mahkeme müdürleri dinler ve ortaklığın durumunun kanuna uygun hale getirilmesi için süre verir. Kanun koyucu, ortaklığın doğrudan feshi yerine mevcut durumun düzeltilmesi niyetinde olduğundan, bir şekilde eksikliğin giderilerek ortaklığın ticari yaşamına devamını arzulamaktadır²⁹⁷.

Öte yandan TTK m. 636/2 gerekçesinin TTK m. 530 gerekçesine yaptığı yollamanın da incelenmesi gerekir. TTK m. 530 gerekçesinde kanun koyucu her ne kadar “*organın gerçekten bulunmaması*” ifadesini kullanmış olsa da devamında “*yönetim kurulunun mevcudiyetine rağmen, hiç veya gereği gibi toplanamaması*” halinin de maddenin kapsamında kabul edilebileceği ifade edilmiştir²⁹⁸. Buna göre kanun koyucu, mevcut olan bir organın da fonksiyonunu yerine getirememesinin organ eksikliği nedeniyle fesih davasına konu edilebileceğini ifade etmektedir²⁹⁹. Zira yönetim kurulunun kanunen kendisine tanınan görevlerini yerine getirebilmesi ve yetkilerini kullanabilmesi için kural olarak fiziki veya elektronik ortamda toplanmak suretiyle karar alması gerekmektedir.

Buna göre her ne kadar limited ortaklıkta müdürler mevcut olsa da müdürler kurulunda yaşanan kilitlenme sebebiyle sürekli biçimde karar alınamaması da organ eksikliği kapsamında değerlendirilmelidir. Özellikle iki ortaklı limited şirkette ortaklardan ikisinin de müdür olduğu durumda toplantıda sürekli şekilde eşit oy çıkması ya da önerinin aleyhinde karar alınması halinde müdürler kurulu yönetim fonksiyonunu yerine getiremez. Sürekli şekilde karar alınamaması nedeniyle çalışamaz ya da işlemez hale gelen müdürler kurulunun varlığı halinde TTK m. 636/2’de sayılan kişilerin ortaklığın feshi davasını açabileceklerinin kabulü gerekir³⁰⁰.

²⁹⁷ Şener, Ortaklıklar Hukuku, s. 632.

²⁹⁸ Bkz. TTK m. 530/1 gerekçesi

²⁹⁹ Aynı yönde bkz. Özge Karaege, “Anonim Şirketlerde Tek Pay Sahibinin Genel Kurulu Toplantıya Çağırması”, **Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt: 19, Sayı: 4, 2015, s. 92.

³⁰⁰ Anonim ortaklıklar yönetim kurulunda yaşanan pat durumuna ilişkin aynı yönde bkz. Karaege, s. 116.

Limited ortaklık genel kurulunda değişik sebeplerle kilitlenme yaşanabilir. Kilitlenmeye, ortakların esas sermaye dağılımları, ortaklık sözleşmesi ile karar nisaplarının ağırlaştırılması veya ortaklardan birine veto hakkı tanınması gibi durumlar sebebiyet verebilir. Özellikle ortakların eşit esas sermaye payına sahip olduğu halde kural olarak her iki ortağın da teklif lehine oy kullanması gereklidir (TTK m. 620). Kanun koyucu TTK m. 636/2’de yalnızca genel kurulun toplanamaması halini fesih sebebi olarak kabul etmiştir. Ancak usulüne uygun biçimde toplanan iki ortaklı limited şirket genel kurulunda pat durumunun yaşanması öneri lehine karar alınmasını engeller. Bu durumun süreklilik arz etmesi halinde genel kurulun organ olarak fonksiyonunu hiç ya da gereği gibi yerine getirememesi söz konusu olur. Yukarıda müdürler kuruluna ilişkin yaptığımız açıklamalar doğrultusunda iki ortaklı limited şirket genel kurulunda da sürekli şekilde yaşanan kilitlenme durumunun organ eksikliği kapsamında değerlendirilmesi gerekir. Bu noktada özellikle belirtmek gerekir ki limited ortaklık genel kurulunda yaşanan bu kilitlenme müdürlerin seçilmesine de engel olacağından ayrı bir organ eksikliği sebebiyle fesih haline de yol açacaktır (TTK m. 616/1 (b))³⁰¹.

IV. HAKLI SEBEPLE ORTAKLIĞIN FESHİ DAVASI AÇILMASI

A. Ön Açıklamalar

Kanun koyucu, limited şirket ortaklarından her birine haklı sebeplere dayanarak mahkemeden ortaklığın feshi talebinde bulunma hakkı tanımıştır (TTK m. 636/3). Mahkemece ortaklığın feshi bakımından haklı sebeplerin yeterli düzeyde olduğu belirlendiğinde, fesih yerine davacı ortağın çıkarılmasına ya da duruma uygun düşen ve kabul edilebilir bir başka çözüme hükmedilebilir. Bu davada hâkime tanınmış olan geniş takdir yetkisi çerçevesinde limited şirkette yaşanan kilitlenme veya tıkanma durumlarının alternatif çözümler kapsamında giderilmesi mümkün olabilir. Ayrıca iki ortaklı limited şirketin haklı sebeple feshi davasında husumetin diğer ortağa yöneltilip yöneltilemeyeceğine ilişkin usul hukuku meselesi, hâkimin ileri sürülen haklı sebepler

³⁰¹ Soykan, s. 254.

karşısında diğer ortak hakkında da hüküm tesis edebilmesi suretiyle pratik çözümler öngörmesi imkânı bakımından önem arz etmektedir.

B. Kanuni Düzenleme

Kanun koyucu TTK m. 636/3'te her ortağın haklı sebeplerin varlığında şirketin feshini isteyebileceğini düzenlemiştir. Hükümün devamında ise davacının istemi yerine, mahkemece davacı ortağa payının gerçek değerinin ödenmesine ve davacı ortağın şirketten çıkarılmasına veya duruma uygun düşen ve kabul edilebilir diğer bir çözüme hükmedilebileceği belirtilmiştir³⁰².

C. İki Ortaklı Limited Şirkette Yaşanan Kilitlenmenin Haklı Sebep Fesih Davasına Konu Olması

1. Davanın Temel Şartı: Haklı Sebep

TTK m. 636/3 uyarınca limited ortaklığın feshine karar verilebilmesi için haklı sebebin varlığı gereklidir³⁰³. Ancak kanun koyucu anılan hükümde haklı sebebi

³⁰² Limited şirketin haklı sebeple feshine ilişkin hükümün mehzazı İsviçre Borçlar Kanunu'nun 821/3 maddesidir. Anılan hükümde ortaklardan her birinin haklı sebeple mahkemeden ortaklığın feshini talep edebileceği, mahkemenin de fesih yerine duruma uygun düşen ve ilgililer açısından kabul edilebilir çözüme karar verilebileceği, özellikle de davacı ortağın payının gerçek değerinin kendisine ödenebileceği düzenlenmiştir (Yıldırım, Haklı Sebep, s. 5). Anonim şirketin haklı sebeple feshi davasının (OR 736/4) hâkime tanımış olduğu takdir yetkisinin, iki ortaklı şirkette kilitlenmenin aşılması bakımından işleve sahip olacağı hususunda bkz. Zysset Pascal ve Galli Dario, "TitelLos- oder Stichentscheid? – Wahl zwischen Pest und Cholera", *Zeitschrift für juristische Weiterbildung und Praxis*, recht 2017, S. 125, s. 136.

³⁰³ Limited ortaklıkta haklı sebep yalnızca ortaklığın feshi için gerekli bir şart değildir. Yukarıda açıklamaya çalıştığımız üzere ortaklıktan çıkma ve çıkarma davalarında veya müdürün azli davalarında da haklı sebeplerin varlığı aranmaktadır. Anılan davalar kural olarak ortaklık ilişkisini sona erdirmez. Oysa fesih davasında mahkemece feshe hükmedilmesi durumunda ortaklık tasfiye aşamasına girdiğinden, haklı sebebin yoğunluğu diğer davalara göre daha ağır olacaktır (Haklı sebebin gerçekleşmesine neden olan ihlalin feshi zorunlu kılacak derecede ağır ve sürekli nitelikte olması gerektiği hususunda bkz. Şahin, Haklı Sebep Fesih, s. 33; Yıldırım, Haklı Sebep, s. 125. Benzer yönde bkz. Çamoğlu, Temel İlkeler, s. 251. Ortaklık sözleşmesi ile haklı sebep teşkil edecek hususların örnekseyici sayım yoluyla belirlenebileceği hususunda bkz. Tolga Ayoğlu, "Anonim Ortaklıkların Haklı Nedenle Feshi", *Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt: 12, Sayı: 2, 2013, (Haklı Nedenle Fesih), s. 226; Rabia Eda Giray, "Limited Şirketin Haklı Sebep Feshi ve Yargıtay'ın Yaklaşımı", *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Yıl:6 Sayı:12, 2007, s. 210; Mineliler, s. 98. Ortaklık sözleşmesi ile haklı sebebin varlığı halinde mahkemeye başvurmaksızın ortaklığın feshedilebileceğine ilişkin düzenleme

tanımlamadığı gibi hangi durumlarda haklı sebebin gerçekleşmiş sayılacağına ilişkin örnekseyici bir sayım da yapmamıştır. Bunun nedeni şüphesiz, kesin bir tanım yapmak suretiyle hâkimin takdir alanının daraltılmasının arzu edilmemesidir. Haklı sebep kavramı, hukuki ilişkinin niteliği ve menfaatler dengesine göre değerlendirilmesi gereken nisbi bir kavramdır. Bu nisbilik, somut olayda adalete en uygun çözüme ulaşılmasına yardımcı olur³⁰⁴. Buna göre haklı sebebin gerçekleşip gerçekleşmediği her somut olayın niteliğine göre hâkim tarafından belirlenecektir. Somut olayda adaletin sağlanması adına hâkim, TMK m. 4 gereğince hukuka ve hakkaniyete uygun olarak haklı sebebin var olup olmadığını takdir eder³⁰⁵.

Haklı sebeple fesih davasının iki ortaklı limited şirketin kilitlenmesi nedeniyle açılması durumunda, mahkemece ortakların somut olaydaki kusurlarının haklı sebep bakımından irdelenmesi gerekir. Zira limited şirketin karar mekanizmalarında veya temsilinde tıkanma yaşanmasına tek başına sebebiyet veren ortağın bu sebebe dayanarak fesih davası açması TMK m. 2 uyarınca dürüstlük kuralına aykırılık teşkil edecektir³⁰⁶. Bununla birlikte, iki ortaklı limited şirkette kilitlenme durumunun yaşanmasında çoğu zaman her iki ortağın da kusuru bulunmaktadır. Bu noktada haklı sebeple fesih davasını açan ortağın kusuru, diğer ortağın kusurundan daha hafif veya ona yakın düzeyde ise davanın açılabilmesi doktrinde kabul edilmektedir³⁰⁷.

yapılabileceği hususunda bkz. Akar Öcal, “Limited Şirketin Haklı Sebeplerle Mahkeme Kararı ile Sona Erdirilmesi”, **Prof. Dr. Turgut Kalpsüz’e Armağan**, Ankara, 2003, s. 224. Benzer yönde Şahin de feshin ağır sonuçları doğurması sebebiyle ortakların menfaatlerinin hafif derecede ihlal edilmesinin, fesih açısından haklı sebep teşkil etmeyeceğini, bu gibi durumlarda feshin son çare olması ilkesi gereği diğer hukuki yollara başvurulması gerektiğini ifade etmektedir (Şahin, Hukuki Sorunlar, s. 150). Ortaklık sözleşmesinde yer verilecek düzenleme ile haklı sebep yaratılabileceği hususunda bkz. Öcal, s. 214).

³⁰⁴ Arslanlı ve Domaniç, s. 747.

³⁰⁵ Aytekin Çelik, “Türk Ticaret Kanunu Tasarısı’na Göre Anonim Şirketlerin Haklı Sebeple Feshi”, **BATİDER**, Cilt: 25, Sayı: 4, 2009, (Fesih), s. 568; Şener, Limited Ortaklıklar, s. 981; İlbasmış Hızlısoy, s. 6. Hâkim takdir yetkisini kullanırken davacı ortağın dışında diğer ortakların ve ortaklığın da menfaatlerini dikkate almalıdır (Yıldırım, Haklı Sebep, s. 126); Şener, Ortaklıklar Hukuku, s. 637; Ayşe Şahin, “Anonim Ortaklığın Haklı Sebeple Feshi Çerçevesinde Gündeme Gelen Bazı Hukuki Sorunlar”, **Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt: 9, Sayı: 117, 2014, (Hukuki Sorunlar), s. 149. Hâkimin haklı sebebin gerçekleşip gerçekleşmediğini tespit ederken kollektif ortaklıklara ait TTK m. 245 hükmün faydalanabileceği hususunda bkz. Zeynep Mineliler, “Yeni Türk Ticaret Kanunu’na Göre Limited Şirketlerin Haklı Sebeple Feshi”, **Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt: 16, Sayı: 3, 2012, s. 97.

³⁰⁶ Sevi, Kilitlenme, s. 381; Çamoğlu, Takdir Yetkisi, s. 8.

³⁰⁷ Yıldırım, Haklı Sebep, s. 251; Çamoğlu, Takdir Yetkisi, s. 8; İlbasmış Hızlısoy, s. 66; Şahin, Haklı Sebeple Fesih, s. 361; Erdem, s. 237; Sevi, Kilitlenme, s. 382.

2. İki Ortaklı Limited Şirkette Kilitlenme Durumlarının Ortaklığın Feshi Açısından Haklı Sebep Arz Edip Etmeyeceği

İki ortaklı limited şirketin karar mekanizmalarında veya temsilinde ortaya çıkan kilitlenme halinin limited ortaklığın feshi bakımından haklı sebep teşkil edip etmediği mahkemece her somut olay bakımından ayrı ayrı değerlendirilmelidir³⁰⁸. Bu noktada, ortaklar arasındaki derin anlaşmazlıklar ve görüş ayrılıklarının süreklilik arz etmesi halinde devamlı surette çalışamaz ve işleyemez hale gelen ortaklığın, feshinin talep edilebileceğinin kabulü gereklidir³⁰⁹. İfade edildiği üzere burada dikkat edilmesi gereken kıstas, kilitlenme durumunun süreklilik arz etmesidir. Yoksa münferit nitelikte bir veya birkaç toplantıda ya da gündem maddesinde kilitlenme yaşanması ortaklığın feshi açısından haklı sebep teşkil etmeyecektir³¹⁰.

Mahkemece haklı sebebin varlığının tespitinde limited şirketin hukuki yapısının da dikkate alınması gerekir. Bu bağlamda özellikle iki ortaklı limited şirketlerde şahsi bağların ve affectio societatis unsurunun sıklığının dikkate alınarak bir değerlendirme yapılması icap eder³¹¹. Nitekim Yargıtay da bir kararında, eşit esas sermaye payına sahip iki ortaklı bir limited şirkette ortaklar arasında şirketin amacına ulaşmasını engelleyecek derecede huzursuzluk bulunmasını fesih sebebi olarak kabul

³⁰⁸ Sevi, Kilitlenme, s. 339.

³⁰⁹ Aynı yönde bkz. Çamoğlu, Temel İlkeler, s. 252. Yazar ayrıca bu gibi durumlarda organ yokluğu nedeni ile fesih davası ile haklı sebeple fesih davası arasında ortağın birbiriyle yarışan seçimlik hakkı bulunduğunu ve bu davalardan birisini açtığında diğerini talep hakkının düşeceğini ifade etmektedir (Çamoğlu, Temel İlkeler, s. 252). Anonim ortaklıklar açısından aynı yönde bkz. Metin, s. 471; Şahin, Hukuki Sorunlar, s. 160; Erdem, s. 150; İlbasmış Hızlısoy, s. 164; Şahin, Haklı Sebeple Fesih, s. 225; Ayrıca bkz. Taşdelen, s. 243. Aynı yönde bkz. Arslanlı ve Domaniç, s. 749; İsmail Özgün Karaahmetoğlu, “TTK m. 636/3 ile TTK m. 640 Hükümleri Arasındaki İlişkiye Dair Bir İnceleme”, *Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt: 9, Sayı: 2, 2014, (İnceleme), s. 132. Federal Mahkeme de bir kararında (BGE 136 III 278) eşit esas sermaye payına sahip ortaklar arasındaki uyuşmazlıklar nedeniyle şeklen mevcut durumda bulunan organların karar alamayacak hale gelmelerinin ortaklığın feshi açısından haklı sebep teşkil edebileceğini belirtmiştir (Ayoğlu, Haklı Nedenle Fesih, s. 229, dn. 30). Pay sahipleri arasında anlaşma ve uzlaşma imkansızlığının fesih açısından haklı sebep teşkil edeceği hususunda bkz. Çelik, Fesih, s. 571.

³¹⁰ Yıldırım, Haklı Sebep, s. 165; İlbasmış Hızlısoy, s. 168. Bununla birlikte birtakım önemli gündem maddelerine ilişkin genel kurulda yaşanan karar alamama hali de ortaklığın feshi bakımından haklı sebep niteliğinde olabilir. Örneğin, yıl sonu finansal tabloların onaylanmasına veya müdürlerin ibrasına ya da kâr dağıtımına ilişkin münferit konularda genel kurulda yaşanan pat durumu, somut olayın niteliğine göre fesih davası bakımından haklı sebep teşkil edebilir (Şahin, Haklı Sebeple Fesih, ss. 226,227).

³¹¹ Erdem, s. 71.

etmiştir³¹². Yine Yargıtay emsal nitelikli bir başka kararında; “*ortaklık anlayışını ortadan kaldıran, bireysel çıkarlara yönelen, ortaklar arasında kişisel çıkarların ön plana çıktığı ve ortaklık amacının gerçekleşmesi olanağının bulunmadığı durumların haklı sebep olarak değerlendirilmesi gerekeceğine*” hükmetmiştir³¹³.

D. İki Ortaklı Limited Şirketin Haklı Sebep Feshi Davasında Özellik Arz Eden Durum: Davanın Diğer Ortağa Yöneltililebilmesi

1. Ön Açıklamalar

Öncelikle ifade etmek gerekir ki, TTK m. 636/3 hükmünde haklı sebep feshi davasının davalı konumunda kimin bulunacağına ilişkin açık bir düzenleme yoktur. Aynı şekilde mehz İsviçre hukukunda da anılan hususa ilişkin açık bir düzenleme bulunmamaktadır. Ancak Alman hukukunda GmbHG m. 61/2’de bu davanın şirkete karşı açılması gerektiğine ilişkin açık kanuni düzenleme bulunmaktadır³¹⁴. Bu hususta doktrindeki hâkim görüş, davanın ortaklığın hasım gösterilerek açılması gerektiği yönündedir³¹⁵. Bununla birlikte, doktrinde bu davanın iki ortaklı limited şirketler özelinde diğer ortağa karşı açılabilmesinin de mümkün olduğu yönünde görüşler olduğu gibi aksi yönde görüşler de mevcuttur. Bu hususta Yargıtay’ın da çelişik kararlar vermiş olduğu görülmektedir. İki ortaklı limited şirkette haklı sebep feshi davasının diğer ortağa yöneltilmesinin özellikle kilitlenmenin aşılması bakımından

³¹² 11. HD. E. 2016/9225, K. 2018/2073, T. 19.3.2018, İÜHF Kararlar 2018, ss. 355,356. Aynı yönde iki ortaklı, ortakların eşit esas sermaye payına sahip ve kardeş oldukları ortaklıkta kardeşler arasında yaşanan kişisel husumetlerin feshi açısından haklı sebep teşkil ettiği hususunda bkz. 11. HD. E. 2004/7433, K. 2005/1213, T. 15.2.2005, www.kazancı.com, (14.5.2021). Şahıs ortaklığı özelliği gösteren limited şirketlerde özellikle ortaklıkta karar alınmasını engelleyici nitelikteki nedenlerin feshi açısından haklı sebep teşkil edeceği hususunda bkz. Şahin, Haklı Sebep Feshi, s. 34.

³¹³ 11. HD. E. 2016/8561, K. 2018/2120, T. 20.3.2018, İÜHF Kararlar 2018, s. 354.

³¹⁴ Yıldırım, Haklı Sebep, s. 415; Şener, Limited Ortaklıklar, s. 975.

³¹⁵ Ayşe Sumer, **Anonim Ortaklıklarda Azınlık Haklarının Korunması ve Anonim Ortaklığın Haklı Nedenle Feshi**, İsmail Akgün Vakfı Yayınevi, İstanbul, 1991. (Azınlık), s. 90; Emel Hanağası, “Anonim Ortaklığın Haklı Sebep Feshi Davasının Medeni Usul Hukuku Perspektifinden Değerlendirilmesi”, **BATİDER**, Cilt: 32, Sayı: 1, 2016, s. 222; Çamoğlu (Poroy ve Tekinalp), Ortaklıklar Hukuku II, s. 587; Şener, Limited Ortaklıklar, s. 975; Tekinalp, Sermaye Ortaklıkları, s. 342; Yıldırım, Haklı Sebep, s. 423; Taşdelen, s. 238; Çelik, Çıkarılma, s. 291; Pulaşlı, Şerh, s. 1952; Şahin, Haklı Sebep Feshi, s. 352; İlbasmış Hızlısoy, s. 214; Öcal, s. 224; Aker, s. 138; Ayoğlu, Haklı Nedenle Feshi, s. 224; Erdem, s. 71.

mahkemece hükmedilecek alternatif çözümler göz önüne alındığında, meselenin ayrıntılı bir biçimde incelenmesinin faydalı olacağı kanaatindeyiz.

2. Doktrindeki Görüşler

Bu hususta Şener, bu davada uyuşmazlığın esasen iki ortak arasında bulunduğunu ve ortaklar arasında kesin sonuca bağlanması gerektiğini savunarak, diğer ortağa karşı açılabilirliğini ifade etmektedir³¹⁶. Yıldırım ise fesih davasının kural olarak ortaklığa karşı yöneltilmesi gerektiğini, davanın birden fazla ortağa karşı açılmasının usul hukuku bakımından birtakım sakıncalara sebebiyet vereceğini ancak iki ortaklı limited şirketlerde davanın diğer ortağa açılabilmesinin bu sakıncaları gündeme getirmeyeceğini ifade etmektedir³¹⁷. Yazar ayrıca davanın diğer ortağa karşı açılabilmesi sayesinde mahkemenin, alternatif çözüm olarak diğer ortağa yükümlülük getirilmesi konusunda geniş hareket alanına sahip olacağını savunmaktadır³¹⁸. Meseleyi ortaklardan birinin çıkarılması bakımından ele alan Bahtiyar da haklı nedenle fesih davasında şirket yanında diğer ortağın hasım gösterilerek usul hukukuna ilişkin sorunların bertaraf edilebileceğine işaret etmektedir³¹⁹. Erdem ise usul ekonomisi ilkesi gereğince, husumetin diğer ortağa yöneltilmesi halinde davanın reddedilmeyip eksikliğin giderilmesi gerektiği kanaatindedir³²⁰. Karşı yönde Aker ise davalı olarak diğer ortakların gösterilmesinin mümkün olmadığını, bu nedenle diğer ortaklar hakkında hüküm tesis edilemeyeceğini savunmaktadır³²¹. Ancak yazar, özellikle dava neticesinde payın diğer ortaklarca devralınabilmesi hususunda karar verilebilmesi için diğer ortakların rızası alınarak davaya dahil edilmeleri gerektiğine işaret etmiştir³²². Taşdelen de iki ortaklı limited şirkette, tüzel kişi ortaklığının varlığını sona erdirmeye yönelik davanın ancak tüzel kişiliğe karşı açılabilirliğini savunmaktadır³²³.

³¹⁶ Şener, Limited Ortaklıklar, s. 976. Anonim şirketler açısından karşı yönde bkz. Tekinalp, Sermaye Ortaklıkları, s. 342. 6762 sayılı kanun döneminde Giray da iki kişilik limited ortaklıklarda haklı sebeple fesih davasının diğer ortak hasım gösterilerek açılabilirliği kanaatindedir (Giray, s. 205).

³¹⁷ Yıldırım, Haklı Sebep, ss. 423-425.

³¹⁸ Yıldırım, Haklı Sebep, s. 425.

³¹⁹ Bahtiyar, Çıkarma Davası, s. 124.

³²⁰ Erdem, s. 176.

³²¹ Aker, s. 138.

³²² Aker, ss. 138,139.

³²³ Taşdelen, s. 238.

Çamoğlu ise anonim şirketlerde fesih davasının diğer ortaklara yöneltilmesinin, aynı zamanda ortaklar arasındaki şirket sözleşmesinin feshi sonucuna yönelik olması sebebiyle maddi hukuk açısından bir sorun bulunmadığını fakat usul hukuku bakımından bu durumun uygun olmayacağını ifade etmektedir³²⁴. Meseleyi %50-%50 pay sahibi iki ortaklı anonim ortaklıklar açısından ele alan *Ayoğlu* ise alternatif çözüm kapsamında yalnızca davacı ortağın çıkarılmasına hükmedilebileceğini, bu durumda haklı sebebin gerçekleşmesinde kusuru olan davalı ortağın ortaklıkta kalmaya devam edeceğini belirtmektedir. Bu nedenle bu tip iki ortaklı şirketlerde açılacak haklı sebeple fesih davasında diğer ortağın davalı olarak gösterilebilmesinin yanında, hâkime tanınan geniş takdir yetkisi çerçevesinde davalı ortağın şirketten çıkarılabilmesinin daha adil bir sonuç doğuracağını ifade etmektedir³²⁵. Öte yandan *Yüksel* de davalı konumunda yalnızca ortaklığın bulunabileceğinin kabulünün, haklı sebebin doğmasına neden olan çıkar çatışmasının taraflarının davada hukuki dinlenilme haklarının engellenmesine yol açacağını ifade etmektedir³²⁶. Yine yazar, böyle bir kabulün alternatif çözümlerin kapsamını daraltacağını savunmaktadır.

3. Yargıtay'ın Tutumu

Yargıtay ise haklı sebeple fesih davasının kime karşı açılacağı konusunda bugüne kadar farklı yönde kararlara hükmetmiş, bir istikrar yakalayamamıştır. Örneğin Yargıtay bir kararında, iki kişilik limited şirketin haklı sebebe dayanan feshi davasında diğer ortağın davalı olarak gösterilmesinin yeterli olduğuna, ayrıca limited şirketin davalı olarak gösterilmesine gerek bulunmadığına hükmetmiştir³²⁷. Yargıtay bir başka kararında iki ortaklı limited şirkette haklı sebeple fesih davasında husumetin

³²⁴ Ersin Çamoğlu, “Anonim Ortaklığın Feshi Davasının Usuli Hükümleri”, **Yargı Dünyası Dergisi**, Sayı: 230, (Usuli Hükümler), 2015, s. 18.

³²⁵ Yazar bu görüşünü kimsenin kendi hatasından avantaj sağlamayacağına ilişkin genel hukuk ilkesine dayandırmaktadır (Ayoğlu, Haklı Nedenle Fesih, s. 243). Meseleye farklı bir açıdan bakan *Çelik* ise anonim şirketlerde fesih davasını açan ortak dışında kalan ve davada taraf olmayan azınlık ortaklıkların da menfaat ihtilaflarını çözüme kavuşturacak olması bakımından ortaklıktan çıkarılabilmeleri gerektiğini savunmaktadır (Çelik, Çıkarılma, s. 323).

³²⁶ Sinan H. Yüksel, “Anonim Ortaklığın Haklı Sebeple Davasında Davalı Sıfatı Üzerine Düşünceler”, **Prof. Dr. Hamdi Yasaman’a Armağan**, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2017, (Davalı Sıfatı), s. 881.

³²⁷ Bkz. 11. HD. E. 9602, K. 4076, T. 15.4.2004, Şener, Limited Ortaklıklar, s. 978.

müdür sıfatına haiz diğer ortağa yöneltilmesinin, ortaklığa yöneltilmiş kabul edileceğine hükmetmiştir³²⁸. Yargıtay, yeni tarihli bir kararında “*şirketin fesih ve tasfiyesine ilişkin davalarda husumetin feshi istenen şirkete yöneltilmesi gerekmekte olup bu tür davalarda ayrıca ortaklara husumet yöneltilmesi mümkün değildir ve bu hususun mahkemece re’sen nazara alınması gerektiği*” yönünde karar vermiştir³²⁹. Yargıtay yine iki ortaklı limited şirketlere ilişkin bir başka kararında; “*özellikle iki ortaklı limited şirketlerde tarafların davada yer alması halinde, davanın şirkete karşı açıldığının, dava dilekçesinde diğer ortağın gösterilmesinin, şirketi temsilen olduğunun kabulü gerektiğine...*” hükmetmiştir³³⁰. Son olarak farklı yöndeki bir başka kararında, iki ortaklı limited şirkette davanın diğer ortağa yöneltilebileceğini ancak hükmün şirket aleyhinde kurulması gerektiğini ifade etmiştir³³¹.

4. Değerlendirme ve Görüşümüz

Öncelikle ifade etmek isteriz ki, iki ortaklı limited şirketlerde TTK m. 636/3 uyarınca açılacak davanın diğer ortağa karşı açılıp açılmayacağı meselesi, diğer ortağın bu davada taraf sıfatına sahip olup olmadığı ile alakalı bir husustur. Bu noktada davada taraf konumunda bulunma ile taraf sıfatına sahip olmanın farklı olduğunu belirtmek isteriz. Hukukumuzda şekli taraf teorisi geçerli olduğundan, dava dilekçesinde tek başına veya ortaklık ile birlikte davalı olarak gösterilen diğer ortak,

³²⁸ Karar için bkz. 11. HD. E. 2234, K. 2019/4569, T. 18.6.2019, İÜHF Kararlar 2019, s. 330.

³²⁹ Karar için bkz. 11. HD. E. 2019/3746, K. 2020/2206, T. 2.3.2020, www.kazancı.com, (24.5.2021). Aynı yönde bkz. 11. HD. E. 2018/1931, K. 2019/3712, T. 13.5.2019, www.kazancı.com, (24.5.2021); 11. HD. E. 2016/6211, K. 2018/254, T. 15.1.2018, www.kazancı.com, (24.5.2021); 11. HD. E. 2019/3746, K. 2020/2206, T. 2.3.2020, www.kazancı.com, (14.5.2021); 11. HD. E. 2019/1347, K. 2019/7713, T. 2.12.2019, İÜHF Kararlar 2019, s. 326; 11. HD. E. 2016/9074, K. 2018/2124, T. 20.3.2018, İÜHF Kararlar 2018, s. 355; 11. HD. E. 2015/9649, K. 2016/4853, T. 28.4.2016, İÜHF Ticaret Hukuku Anabilim Dalı. **Yargıtay Hukuk ve Ceza Dairelerinin Türk Ticaret Hukukuna İlişkin Kararları 2015-2016**, On İki Levha Yayınevi, İstanbul, 2017, (İÜHF Kararlar 2015-2016), s. 454; 11. HD. E. 2016/3723, K. 2017/6135, T. 14.11.2017, İÜHF Kararlar 2017, s. 308; 11. HD. E. 15116, K. 20964, T. 17.12.2012, Eriş, 2014, s. 3564.

³³⁰ 11. HD. E. 2012/9121, K. 2014/728, T. 14.1.2014, İÜHF Kararlar 2014, s. 463. Aynı yönde bkz. 11. HD. E. 2013/14107, K. 2014/16822, T. 4.11.2014, İÜHF Kararlar 2014, s. 456; 11. HD. E. 6043, K. 2014/18201, T. 24.11.2014, İÜHF Kararlar 2014, s. 452; 11. HD. E. 4203, K. 3275, T. 6.3.2012, Eriş, 2014, s. 3566. Aksi yönde, iki ortaklı limited şirkette temsilci konumunda bulunmayan ortağa husumet yöneltilemeyeceği, fesih davasında husumetin ortaklığa yöneltilmesi gerektiği hususunda bkz. 11. HD. E. 2016/713, K. 2017/3855, T. 19.6.2017, İÜHF Kararlar 2017, s. 311.

³³¹ 11. HD. E. 2010/1164, K. 2012/5936, T. 12.4.2012, Yıldırım, Haklı Sebep, s. 418.

davalı konumunu elde edecektir³³². Şekli taraf teorisine göre davanın tarafları, kendisi adına hukuki koruma isteyen (davacı) ile kendisine karşı hukuki koruma istenendir (davalı)³³³. Taraf sıfatı ise tarafların arasındaki maddi hukuk ilişkisine dayandığından davanın esasına ilişkindir³³⁴. Gerçekten de sıfat, taraflar arasındaki uyuşmazlığa konu maddi hukuk ilişkisinin gerçek öznesi olup olmadıkları ile ilgili bir husustur³³⁵. Bunun sonucu olarak taraf sıfatı, dava şartı değildir³³⁶. Uygulamada sıfat kavramı yerine genellikle “husumet” ifadesi kullanılmaktadır³³⁷.

İki ortaklı limited şirketlerde ortaklar arasındaki ilişki sıkı ve güven temeline dayalı olup ortak amaca ulaşılmasında karşılıklı iş birliğini gerektirmektedir. Bunun sonucu olarak ortaklık ilişkisinin sürdürülmesinde ortakların kişilikleri önem arz eder. Bu ilişki devam ederken ortakların kişiliklerinden kaynaklı görüş farklılıkları veya anlaşmazlıklar yaşanması olasıdır. Yine ortaklığın idaresine ve işleyişine hâkim olma arzusu ya da kendi menfaatlerini ön planda tutma gibi hevesler de ortaklar arasında uyuşmazlıkların ortaya çıkmasına sebebiyet verebilir. Nitekim limited şirketin karar organlarında veya ortaklığın temsilinde meydana gelen sürekli kilitlenme durumu, sayılan ihtilafların somut bir görünüm biçimi olarak karşımıza çıkar. Dikkat edilirse anılan durumlarda ortaya çıkan ihtilafların tarafları, şirketin yapısı gereği her iki ortaktır. Böyle bir durumda ortaklar, kanunun kendilerine tanıdığı imkânlar çerçevesinde hukuki yollara başvurarak mevcut aksaklığın veya anlaşmazlığın giderilmesini sağlamak isterler. TTK m. 636/3’te öngörülen dava da bu yollardan biridir.

Limited şirketin haklı nedenle feshi davası, niteliği itibariyle diğer fesih davalarından farklılık arz etmektedir. Gerçekten de TTK m. 636/2 uyarınca organ eksikliği nedeniyle fesih davası veya TTK m. 644/1 (b)’nin m. 353’e yaptığı

³³² İlhan E. Postacıoğlu ve Sümer Altay, Medeni Usul Hukuku Dersleri, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2015, s. 272; Hakan Pekcanitez, **Medeni Usul Hukuku**, Cilt: 1, 15. Bası, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2017, (Usul Hukuku), s. 607; Baki Kuru, **İstinaf Sistemine Göre Yazılmış Medeni Usul Hukuku**, Legal Yayınevi, İstanbul, 2016, s. 157; Vildan Peksöz, **Medeni Usul Hukuku Açısından Adi Ortaklık İlişkileri**, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2020, s. 123.

³³³ Yavuz Alangoya, “Yargılama Sırasında Tarafta (Yanda) İradi Olarak Meydana Gelen Değişme Hakkında Düşünceler”, **Makaleler**, Der. Mert Namlı, Beta Yayınevi, 2012, İstanbul, s. 29.

³³⁴ Bir kimsenin taraf sıfatına sahip olup olmadığının, usul hukuku değil maddi hukuk sorunu olduğu hususunda bkz. Kuru, s. 173.

³³⁵ Pekcanitez, Usul Hukuku, s. 607.

³³⁶ Taraf sıfatı yokluğunun, bir def’i değil itiraz niteliğinde olduğu ve hâkimin kendisine sunulan dava malzemesinden bir itiraz sebebinin varlığını öğrendiği takdirde bunu re’sen gözetmesi gerektiği hususunda bkz. Kuru, s. 174.

³³⁷ Kuru, s. 173.

yollama ile açılacak kuruluştaki aykırılıklara ilişkin fesih davasında mahkemece verilen sürede mevcut sakatlık ve eksikliklerin giderilmesi sağlanamazsa ortaklığın feshine karar verilir³³⁸. Oysa TTK m. 636/3 hükmünde düzenlenen haklı sebeple fesih davasının öngörülme amacı öncelikle ortaklığın feshedilmesi değil şirketin devamlılığının sağlanmasıdır. Bu davada öncelikle davacı ortak tarafından ileri sürülen olguların ortaklığın feshi açısından haklı sebep teşkil edip etmediğinin tespiti gerekir. İki ortaklı limited şirkette bahsedilen haklı sebeplerin kaynağını kural olarak iki ortak arasında yaşanan uyuşmazlıklar oluşturur. Mahkemece haklı sebebin varlığına kanaat getirildiğinde ise fesih yerine duruma uygun düşen ve kabul edilebilir çözüm yoluna karar verilmesi suretiyle mevcut olumsuz durum giderilmeye çalışılacaktır. Bir diğer anlatımla, fesih son çare olarak uygulanacak ve şirketin devamının sağlanabilmesi için iki ortak arasındaki ihtilafın, kanun koyucunun çizmiş olduğu çerçevede giderilmesine çalışılacaktır. Buna göre dava konusu haklı sebebin kaynağını oluşturan ihtilafın taraflarının her iki ortak olduğu bir ortaklıkta, ortaklık tüzel kişiliğinin feshi son çare olarak uygulanacak ve haklı sebebin gerçekleştiğine kanaat getiren mahkeme, öncelikle ortaklar arasındaki ihtilafı gidermek suretiyle şirketin devamlılığını sağlayabilmek için alternatif çözümleri araştıracaktır.

Kanun koyucu tarafından alternatif çözümlere öncelik tanınması sebebiyle, limited şirketin haklı nedenle feshi davasının salt bir şirket tüzel kişiliğine yönelik fesih davası olarak nitelendirilmemesi gerekir. Bu nedenle TTK m. 636/3 uyarınca açılacak davada, ihtilafa konu maddi hukuk ilişkisinin doğrudan tarafı olduğundan ve mahkemece öncelikle fesih kararı vermek yerine haklı sebep teşkil eden ihtilafın giderilmesine çalışılacağından diğer ortağın taraf sıfatına sahip olduğu kanaatindeyiz³³⁹. Nitekim Yargıtay da bir kararında, *“Dava iki ortaklı limited şirketin feshi istemine ilişkin olup, böyle bir dava şirkete husumet yöneltilmeden görülemez ise de şirketin iki ortağı davada taraf olduğundan davanın esasının incelenmesinde bir usulsüzlük bulunmamaktadır”* şeklinde hüküm tesis etmiştir³⁴⁰.

Ayrıca ifade etmek isteriz ki, TTK m. 636/3 uyarınca açılacak davada ortaklığın feshi yerine doğrudan alternatif çözüme hükmedilmesi konusunda da

³³⁸ Yüksel, Davalı Sıfatı, s. 874.

³³⁹ Az ortaklı ve kapalı anonim ortaklıklar bakımından benzer yönde bkz. Yüksel, Davalı Sıfatı, ss. 863-881.

³⁴⁰ 11. HD. E. 2007/7822, K. 2009/2454, T. 3.3.2009, www.kazancı.com, (6.6.2021).

mahkemeden talepte bulunulabilir³⁴¹. Zira haklı sebebin gerçekleştiğine kanaat getiren mahkeme alternatif çözümler ile şirketin feshi arasında bir seçim yapacaktır. Bu noktada alternatif çözümler ile şirketin haklı sebeple feshinin birbirine eşdeğer nitelikte talepler olduğunun kabulü gerekir. Nitekim TTK m. 636/3 hükmünün öngörülme amacı olabildiğince şirketin yaşamına devam etmesinin sağlanmasıdır. Bu noktada ortaklardan birinin mevcut haklı sebebi giderecek nitelikte alternatif çözümün uygulanmasını mahkemeden talep edebileceğini kabul etmekteyiz. Bu gibi durumlarda da şirket tüzel kişiliğinin feshi talep edilmediğinden davanın diğer ortağa yöneltilmesi mümkün olacaktır.

Öte yandan doktrindeki baskın görüşe konu olan şirketin haklı nedenle feshi davasının şirket tüzel kişiliğine yöneltilmesi gerektiği yönündeki kabulün nedenlerinden biri usul ekonomisi ilkesine uygunluktur. Gerçekten de çok ortaklı bir şirkette davanın ortaklara karşı açılacağına kabulü, diğer ortaklar arasında mecburi dava arkadaşlığı meydana getireceğinden yargılamanın uzamasına ve masrafların artmasına sebebiyet verir³⁴². Yargılamanın uzaması da haklı sebep olarak ileri sürülen anlaşmazlıkların veya uyuşmazlıkların daha da derinleşmesine neden olur. Yine dava sürdüğü müddetçe ortaklığın akıbetinin ne olacağı belirsiz kalır. Bu durum menfaat sahibi üçüncü kişiler ve ortaklar açısından olumsuzluk yaratacaktır. Bu nedenle çok ortaklı şirketlerde bu tip davaların ortaklığa karşı yöneltilmesi, usul hukukunun temel ilkelerinden usul ekonomisi ilkesine uygun olacaktır. Kanaatimizce, iki ortaklı limited şirkette davanın diğer ortağa yöneltilmesi halinde anılan olumsuzluklar yaşanmayacağından, usul ekonomisi ilkesi bakımından bir aykırılık da söz konusu olmayacaktır³⁴³.

En önemlisi de iki ortaklı limited şirkette diğer ortağın davalı sıfatına sahip olması, hâkimin alternatif çözümlerin takdirinde hareket alanının genişlemesine yardımcı olacaktır. Şöyle ki, usul hukuku gereğince davalı sıfatına sahip olmayan ortak aleyhinde hüküm tesis edilemez (HMK m. 69/1, 303)³⁴⁴. Bu noktada haklı sebeple fesih davasında mahkemece davalı ortak aleyhine alternatif çözüm kapsamında birtakım yükümlülükler getirilip getirilemeyeceği meselesi diğer ortağa husumet yöneltilmesi

³⁴¹ Yıldırım, Haklı Sebep, s. 267.

³⁴² Diğer ortakların davalı olarak gösterilmesinin gereksiz yere çeşitli yargılama masraflarına yol açacağı hususunda bkz. Aker, s. 138.

³⁴³ Aynı yönde bkz. Yıldırım, Haklı Sebep, ss. 424,425.

³⁴⁴ Kuru, s. 174; Postacıoğlu ve Altay, s. 775.

ile alakalıdır. TTK m. 636/3 hükmünde hâkime fesih yerine davacı ortağın çıkarılması veya alternatif çözümlerin uygulanması konusunda geniş hareket alanı tanınmıştır. Ancak iki ortaklı ve ortakların eşit veya birbirine yakın sermaye dağılımına sahip olduğu ortaklıklarda davacı ortağın çıkarılması hem ortak hem de şirket açısından olumsuz sonuçlar doğuracaktır. Şöyle ki, ortaklıktan çıkarılmasına karar verilen ortağın kendisine ayrılma payı ödenmesi gerekir. Özellikle eşit esas sermaye payının varlığı durumunda bu ortağa ödenmesi gereken değer, şirket malvarlığının yarısı olacaktır. Malvarlığının yarısını kaybeden şirketin ise ticari varlığını sürdürmesi mümkün olmaz ve şirket fesih yoluna girer³⁴⁵. Bu durum şüphesiz TTK m. 636/3 hükmünün amacını teşkil eden şirketin devamlılığının sağlanması prensibine aykırılık teşkil eder. Öte yandan eşitlik durumu söz konusu olmasa bile çıkarılacak ortak, ayrılma payını elde edememe veya uzun süre sonra elde etme tehlikesi ile karşı karşıya kalacaktır. Ortaklık ilişkisi kendisi açısından çekilmez hale gelen ortağın, mahkemece verilen çıkarma kararı neticesinde bu durumda bırakılması adil olmaz. Böyle bir durumda mahkemece, duruma uygun düşecek ve kabul edilebilir bir çözüm davacı ortağın payının diğer ortak tarafından devralınması olacaktır. Gerçekten de bu sayede ortaklık sermayesinde ve malvarlığında bir azalma meydana gelmeyecek, öte yandan davacı ortak da esas sermaye payının karşılığına kolay ve hızlı yoldan ulaşmış olacaktır. Özellikle haklı sebebin kaynağının iki ortak arasındaki derin anlaşmazlıklar veya ciddi görüş ayrılıkları olduğu durumda farklı yönde bir çözüm öngörülerek her iki ortağın şirkette kalması, ilerleyen süreçte benzer sorunların tekrar yaşanmasına sebebiyet verir. Bu sebeple de davacı ortağın payının diğer ortakça satın alınması ile kendisinin şirketten ayrılması menfaatler dengesi bakımından da uygun olacaktır. Ancak mahkemece diğer ortak hakkında bu yönde bir hüküm tesis ederek yükümlülük öngörülmesi, ortağın davalı sıfatına sahip olduğu durumda imkân bulur. Böylece hem usul hukukuna uygunluk sağlanacak hem de maddi hukuk yönünden şirketin devamlılığı sağlanarak davacı ortağın da ayrılma payı yönünden kolay bir biçimde tatmini gerçekleştirilecektir³⁴⁶.

³⁴⁵ Yıldırım, Haklı Sebep, s. 274.

³⁴⁶ Şirketin yaşatılmasının daha isabetli olacağına karar vermenin, iktisat ve işletme biliminde uzman kişilerin görev alanında olduğundan mahkemece bu hususta bilirkişi heyeti oluşturularak, heyet tarafından yazılacak rapor ekseninde yapılması gerektiği hususunda bkz. Murat Oruç, “6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'na Göre Anonim Ortaklıktan Haklı Sebep Fesih İstemine Balı Çıkarılma”, **BATİDER**, Cilt: 27, Sayı: 1, 2011, s. 221.

Ayrıca ifade etmek isteriz ki, özellikle haklı sebebin ortaya çıkmasında diğer ortağın kusurlu olması durumunda, işleyen ve verimliliği yüksek şirketin bu ortağa bırakılması adil olmaz. Gerçekten de yükümlülüklerini ağır biçimde ihlal eden veya davranışları ile ortaklık ilişkisini kusurlu bir şekilde olumsuz etkileyen ortağın hukuk düzeni tarafından korunmaması gerekir. Örneğin şirketin karar organlarına sürekli şekilde katılmamak suretiyle ortaklığı işlemez hale getiren ortak, kusurlu davranışından fayda elde edememelidir. Bu noktada biz iki ortaklı limited şirkette diğer ortağa karşı açılacak çıkarma davasında genel kurul kararı aranmayacağını kabul ettiğimizden ortaklık ilişkisi kendisi bakımından çekilmez hale gelen ortak çıkarma davası açabilir³⁴⁷. Ancak bu ortağın TTK m. 636/3 hükmüne dayanarak ortaklığın feshi davası açabilmesi de mümkündür. Yine fesih talebi ile birlikte haklı sebebin gerçekleşmesinde kusurlu olan ortağın çıkarılması da terditli bir biçimde talep edilmiş olabilir³⁴⁸. Diğer ortağın haklı sebebin meydana gelmesinde ağır kusurlu olduğu bir durumda mahkemece davacı ortağın çıkarılmasına veya alternatif çözüm kapsamında davacı ortağın paylarının diğer ortak tarafından satın alınmasına karar verilmesi işleyen ve karlılığı yüksek bir şirkette hakkaniyete aykırı bir durum teşkil edebilir. Gerçekten de kötü niyetli olarak diğer ortak bakımından ortaklık ilişkisini çekilmez hale getiren ortağa işletmenin terk edilmesi pek isabetli bir çözüm değildir. Bu çerçevede haklı sebeple fesih davasında istisnai nitelikte de olsa somut olayın niteliğine göre kusurlu veya davacı ortağa göre daha ağır kusurlu ortağın alternatif çözüm kapsamında şirketten çıkarılabileceği kanaatindeyiz³⁴⁹. Ancak mahkemece bu yönde bir hüküm tesisi için usul hukuku kuralları gereğince diğer ortağın taraf sıfatına haiz olması gerekir. Bu durum da hem usul hukukuna ilişkin problemlerin aşılması hem hâkimin hareket alanının genişlemesi bakımından haklı sebeple fesih davasının diğer ortağa yöneltilebilmesi gerektiği yönündeki görüşümüzü desteklemektedir. Öte

³⁴⁷ Aynı yönde bkz. Bahtiyar, Çıkarma Davası, s. 114; Şener, Limited Ortaklıklar, s. 907; Aker, s. 106; Öztürk Dirikkan, s. 82; Çakır, s. 257.

³⁴⁸ Ünal Tekinalp, “Anonim Ortaklığın Haklı Sebeplerle Alternatif Çözümlü Feshi Davasının Bazı Usuli Sorunları”, **Ersin Çamoğlu'na Armağan**, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2013, (Usuli Sorunlar), s. 217; Hanağası, s. 243; Bahtiyar, Çıkarma Davası, s. 124; Aker, s. 129.

³⁴⁹ Aynı yönde bkz. Bahtiyar, Çıkarma Davası, s. 125. Bu hususta Yargıtay da bir kararında, “... şirketin haklı nedenle feshi davasında, mahkemece feshe karar verilmeden önce, TTK m. 636/3'e göre haklı nedeni yaratan diğer ortakların şirketten çıkarılarak şirketin tek ortak ile devam etmesi ihtimali de değerlendirilmelidir” şeklinde hüküm tesis edilerek haklı sebeple fesih davasında alternatif çözümler kapsamında diğer ortağın çıkarılmasının da mümkün olduğuna işaret etmiştir (11. HD. E. 2014/7525, K. 2015/4819, T. 7.4.2015, **BATİDER**, Sayı: 2, 2015, s. 450).

yandan, fesih davasının diğer ortağa yöneltilmesi sayesinde davalı ortağa davacı ortağın esas sermaye payını satın alma yükümlülüğü de öngörülebilir. Böylece haklı sebep şahsından kaynaklanan kusurlu ortağın şirketten ayrılması suretiyle haklı sebep giderilmiş olur. Anılan her iki alternatif çözüme de hükmedilebilmesi, hâkimin hareket alanını da genişletmektedir. Ancak bu yönde hüküm tesisi için mahkemece somut olayın tüm koşulları değerlendirilmeli ve her iki ortağın kusur oranları tespit edilmelidir. Bunun için de somut ihtilafın tarafları olan her iki ortağın da görülecek olan davada taraf olarak yer almaları suretiyle taraf teşkilinin sağlanması gereklidir. Bu noktada iki ortaklı limited şirketin yapısı gereği fesih davasında davacı ortağın çıkarılması gibi davalı ortağın çıkarılmasının da ortaklık malvarlığı ve ayrılan ortağın ayrılma payına kavuşabilmesi bakımından sakıncalı sonuçlar doğuracağını ifade etmek isteriz.

Haklı sebeple ortaklığın feshi davasının şirket tüzel kişiliğine yöneltildiği varsayımda diğer ortakların fer'i müdahale talebinde bulunmaları mümkündür³⁵⁰. Gerçekten de görülmekte olan bir davanın sonunda verilecek hükümden üçüncü kişilerin etkilenecek olması, hukuki yararın bulunması şartıyla, bu kişilere davaya fer'i müdahalede bulunma imkânı sağlar³⁵¹. Fer'i müdahale vasıtasıyla üçüncü kişi, yanında davaya katıldığı tarafın davayı kazanmasına yönelik girişimlerde bulunarak kendi hukuki durumunu korumaya ya da olumlu yönde etkilenmesine çalışır³⁵². Ancak üçüncü kişi görülmekte olan davaya fer'i müdahale talebinde bulunarak katılmakla taraf sıfatını elde etmiş olmaz. Zira fer'i müdahil bu davada kendisi için hukuki koruma talebinde bulunmamaktadır. Bunun sonucu olarak da fer'i müdahil hakkında karar verilemeyecektir (HMK m. 69/1)³⁵³. Ayrıca fer'i müdahil davaya katıldığı andan itibaren yanında katıldığı tarafa ilişkin usul işlemlerini yapabilecek, önceki işlemlere itiraz edemeyecektir. Yapılan açıklamalardan sonra iki ortaklı limited şirketin haklı sebeple feshi davasında diğer ortağın davalı şirketin yanında fer'i müdahalede bulunmak suretiyle davaya katılabileceği kabul edilebilir. Zira şirket hakkında verilecek olan karardan diğer ortak da etkilenecektir. Ancak fesih davasında diğer ortağa da husumetin yöneltilebilmesi mümkün iken bu ortağın fer'i müdahalede

³⁵⁰ Aker, s. 138.

³⁵¹ Hakan Pekcanitez ve diğerleri, **Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı**, 8. Bası, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2020, s. 168; Kuru, s. 509.

³⁵² Pekcanitez ve diğerleri, s. 169.

³⁵³ Kuru, s. 512.

bulunmak zorunda bırakılması kanaatimizce adil değildir. Yukarıda ifade edildiği üzere iki ortaklı limited şirkette yaşanan kilitlenme durumları çoğunlukla ortakların şahsından kaynaklanır. Diğer bir anlatımla, davacı ortak tarafından ileri sürülen haklı sebepler iki ortak arasındaki kişisel ihtilaflardan doğar. Böyle bir durumda diğer ortağın davalı konumunda yer alarak yargılamanın başından itibaren savunmalarını ileri sürmesi yerine kendisinden fer'i müdahalede bulunmasının beklenilmesi adil olmayacaktır. Ayrıca diğer ortağın şirketin tek müdürü olduğu varsayımında davanın ortaklığa yöneltilmesi halinde ortaklık, diğer ortak tarafından temsil edilecektir. Bu durumda diğer ortak, ortaklığın temsilcisi sıfatıyla davada taraf konumunda bulunduğundan fer'i müdahale talebinde de bulunamayacaktır³⁵⁴. Bu durum da diğer ortağın hukuki dinlenilme hakkı bakımından olumsuz etki yaratır. Öte yandan davanın şirkete yöneltildiği ihtimalde fer'i müdahale talebinde bulunarak davaya katılan ortak taraf olmadığından kendisi hakkında hüküm verilemez³⁵⁵. Diğer ortak hakkında karar verilememesi de fesih davasında hâkimin hareket alanını daraltır. Özellikle ortakların eşit veya yakın esas sermaye payına sahip olduğu iki ortaklı şirketlerde fesih yerine öngörülebilecek alternatif çözümlerden biri diğer ortağa davacı ortağın payını satın alma yükünün getirilmesidir. Ancak fer'i müdahale talebinde bulunarak davaya katılan ortağın taraf olmaması nedeniyle bu tarz bir yükümlülüğe hükmedilemez. Dolayısıyla fesih davasında diğer ortağın fer'i müdahale talebinde bulunmak zorunda kalması yerine davada husumetin doğrudan kendisine yöneltilmesi kanaatimizce daha uygun olacaktır.

Ayrıca iki ortaklı limited şirketin haklı sebeple feshi davasında temsile ilişkin hususların çeşitli ihtimallere göre değerlendirilmesinin de faydalı olacağı kanaatindeyiz. İlk olarak davacı ortak dışındaki diğer ortağın şirketin tek müdürü olduğu ihtimalde fesih davasının ortaklığa yöneltilmesi, davada ortaklığın diğer ortak tarafından temsilini gerektirir. Bu halde davalı konumu bakımından davanın diğer ortağa yöneltilmesi ile ortaklık tüzel kişiliğine yöneltilmesi arasında bir fark bulunmayacaktır. Gerçekten de her iki durumda da diğer ortak davanın karşı tarafında yer alacaktır. Nitekim Yargıtay da bir kararında iki ortaklı limited şirkette davanın temsile yetkili diğer ortağa yöneltilmesinde taraf sıfatı bakımından bir sakınca

³⁵⁴ Hakan Pekcanıtez, **Medeni Usul Hukukunda Fer'i Müdahale**, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara, 1992, (Fer'i Müdahale), s. 74.

³⁵⁵ Pekcanıtez, Fer'i Müdahale, s. 164.

görmemiştir³⁵⁶. Diğer bir ihtimalde davacı ortak şirketin tek müdürü konumunda bulunabilir. Bu halde mahkemece ortaklığa temsil kayyımı atanması gerekecektir. Aynı şekilde ortakların her ikisinin de müdür olduğu ve birlikte temsil esasının geçerli limited ortaklıkta da müdür ortaklardan biri tarafından açılacak fesih davasında husumetin yöneltildiği ortaklığı temsilen kayyım atanması gerekecektir³⁵⁷. Bu durumda ortaklığa ve taraflar arasındaki güven temeline dayalı karşılıklı iş birliği ilişkisine yabancı bir kimsenin ortaklığı temsili söz konusu olur. Oysa davanın haklı sebep olarak ileri sürülen haklı nedenlerin kaynağındaki ihtilafların tarafı olan diğer ortağa karşı yöneltilmesi ve bu ortağın iddialarını ve savunmalarını bizzat ileri sürmesi, mahkemece hakkaniyete ve adalete uygun bir değerlendirme yapılması açısından daha isabetli olacaktır. Gerçekten de özellikle iki ortaklı limited şirketlerde ortakların haklı sebepleri ileri sürdükleri davalarda -haklı sebeple çıkma ve çıkarma davalarında olduğu gibi- genellikle her iki tarafın da kusuru bulunur. Ortakların müşterek kusurunun bulunduğu halde, mahkemece yapılacak değerlendirmede ve haklı sebebin takdirinde somut olay bakımından ortakların kusurlarının tartılması ve buna göre bir karar verilmesi gerekir. Bu nedenle davanın diğer ortağa karşı yöneltilmesinin, mahkemece yapılacak değerlendirmenin hukuka ve hakkaniyete uygun olması bakımından ve hukuki dinlenilme hakkının tesisi yönünden daha isabetli olacağı kanaatindeyiz³⁵⁸.

Sonuç olarak iki ortaklı limited şirketlerde ortaklardan birinin açacak olduğu fesih davasının diğer ortağa yöneltilebilmesi, TTK m. 636/3 hükmünün ortaklığın feshinin önlenmesine yönelik amacına uygun olacaktır. Bu bağlamda iki ortaklı limited şirketlerde ortaklığın yapısı gereği ortaklığın feshi yerine alternatif çözümler bakımından en makul çözümlerden biri ortağın payının diğer ortak tarafından satın alınmasıdır. Ancak bu çözüm diğer ortak bakımından bir yükümlülük teşkil ettiğinden usul hukuku gereğince bu ortağın davalı sıfatına sahip olması gerekir. Bu surette taraf teşkili sağlanarak ortaklığın feshinin önlenmesi amacıyla pratik bir çözüm elde edilmiş olur. Diğer taraftan davada ileri sürülen haklı sebebe kaynak olan

³⁵⁶ Karar için bkz. 11. HD. E. 2234, K. 2019/4569, T. 18.6.2019, İÜHF Kararlar 2019, s. 330.

³⁵⁷ Yıldırım, Haklı Sebep, s. 432. Tüzel kişilerde yönetim organının varlığına rağmen menfaat çatışması sebebiyle temsilin mümkün olmadığı durumlarda temsil kayyımı atanması gerektiği hususunda bkz. Mustafa Alper Gümüş, **Türk Medeni Hukukunda Kayyımlık**, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2006, (Kayyımlık), s. 109.

³⁵⁸ Anonim ortaklığın haklı sebeple feshi davası bakımından benzer yönde bkz. Yüksel, Davalı Sıfatı, s. 878.

anlaşmazlıkların veya çekişmelerin tarafları her iki ortaktır. Limited şirket tüzel kişiliğini bu anlaşmazlığın taraflarından biri olarak konumlandırmak zordur. Özellikle eşit sermaye payı ve oy hakkı dağılımının bulunduğu iki ortaklı limited şirkette ortaya çıkan kilitlenme (deadlock) halinde, somut uyuşmazlığın taraflarından birinin dışlanarak davanın yalnızca şirket tüzel kişiliğine karşı açılabilirliğini savunmak güçtür³⁵⁹. Bu noktada mahkemece adil bir değerlendirme yapılabilmesi için somut hukuki ihtilafın her iki tarafının da yargılamada yer alması hem ortakların kusurlarının daha adil biçimde değerlendirilmesini hem de hukuki dinlenilme hakkının tesisini sağlayacaktır (Anayasa m. 36, HMK m. 27). Açıklanan gerekçelerle iki ortaklı limited şirkette haklı sebeple fesih davasında husumetin diğer ortağa yöneltilebilmesi gerektiği kanaatindeyiz.

³⁵⁹ Yüksel, Davalı Sıfatı, s. 878.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

İKİ ORTAKLI LİMİTED ŞİRKETLERDE KİLİTLENMENİN

ORTADAN KALDIRILMASI

I. MAHKEME KARARI İLE KİLİTLENMENİN ORTADAN KALDIRILMASI

A. İki Ortaklı Limited Şirketin Kilitlenmesi Sebebiyle Açılacak Davaların Kilitlenmenin Aşılması Bakımından İşlevi

1. Haklı Sebeple Şirketten Çıkma Davasının Kilitlenmenin Aşılması Bakımından İşlevi (TTK m. 638/2)

a. Sorunun Ortaya Konulması

İki ortaklı limited şirkette yaşanan kilitlenme sebebiyle ortaklardan birinin mahkemeden haklı sebeple çıkma talebinde bulunması olasıdır. Mahkemece yapılacak yargılama neticesinde ortağın ileri sürdüğü sebepler haklı görülürse, çıkma kararı verilecektir. Mahkemece verilen çıkma kararı her ne kadar şirketteki ortak sayısının bire düşmesi sebebiyle kilitlenmenin aşılmasına yarayacak bir çözüm olarak görülse de hem ayrılan ortak hem de ortaklık bakımından önemli derecede birtakım olumsuz sonuçlara sebebiyet verecektir.

b. İki Ortaklı Limited Şirketten Çıkan Ortağa Ayrılma Payı Ödenmesinin Doğuracağı Olumsuz Sonuçlar

Limited ortaklıklarda çıkma kurumunun öngörülmesinin amacı ortaklık içerisindeki derin uyuşmazlıkların giderilmesi suretiyle ortaklığın devamının sağlanmasıdır³⁶⁰. İki ortaklı limited şirketten çıkma durumunda ortaklık ilişkisi kalan ortak açısından devam etmekte, ayrılan ortak açısından son bulmaktadır. Bu nedenle

³⁶⁰ Öztürk Dirikkan, s. 30.

çıkma yoluyla ayrılma kural olarak, ekonomik anlamda ortaklığın ve işletmenin yaşatılması prensibine hizmet etmektedir³⁶¹.

Limited ortaklığın sermaye ortaklığı olmasının sonucu olarak ortaklardan birinin ayrılması mali açıdan problemler yaşanmasına sebebiyet verebilir. Şöyle ki, TTK m. 641/1 hükmüne göre şirketten ayrılan ortak, esas sermaye payının gerçek değerine uyan ayrılma akçesini istem hakkına haizdir. Limited ortaklıkta çıkan ortağın ayrılma akçesi yönünden değişik şekillerde tatmin edilmesi mümkündür. Gerçekten de limited ortaklığın üzerinde serbestçe tasarruf edeceği kaynakları bulunması halinde, ayrılma akçesi bu kaynaktan ödenebilir (TTK m. 642/1 (a)). Ortaklığın esas sermayesini aşkın malvarlığından, ayrılan ortağın esas sermaye payı karşılığının ödenmesi halinde esas sermayeye ve dolayısıyla alacaklıların haklarına dokunulmaz³⁶². Ancak özellikle %50-%50 sermaye dağılımlı iki ortaklı limited şirketlerde ortaklardan birinin çıkma dolayısıyla ayrılması durumunda ayrılan ortağın payının gerçek değerini karşılayacak tutarda tasarruf edilebilir öz kaynak çoğu zaman mevcut olmaz. Ortaklık tarafından da TTK m. 612 gereğince en fazla esas sermayenin %20'si kadar pay iktisap edilebileceğinden kalan kısım için sermaye azaltımına başvurmak gerekecektir. Sermaye azaltımı da hem ortaklıkta kalan ortak hem de şirket alacaklıları açısından arzu edilmeyen bir durumdur. Nitekim limited ortaklık bir sermaye ortaklığı olduğundan alacaklıların tek güvencesi ortaklık sermayesidir³⁶³.

Ayrıca belirtmek gerekir ki, sermaye azaltımı pratik bir yol değildir. Gerçekten de sermaye azaltımı için kanunda öngörülen uzun süreli prosedürün yerine getirilmesi gerekir (TTK m. 473-475). Bundan başka ortaklığın asgari esas sermayeye sahip olduğu varsayımında, sermaye azaltımı mümkün olmayacaktır³⁶⁴. Bu noktada esas sermaye azaltımının da yapılamadığı halde ayrılma payının ödenmeyen kısmına ilişkin olarak ortak, yıllık raporda kullanılabilir öz kaynağın tespit edilmesi ile alacağının

³⁶¹ Öztürk Dirikkan, s. 30.

³⁶² Şahin, Haklı Sebeple Fesih, s. 446.

³⁶³ Limited ortaklığın kapitalist yapısının ve sınırlı sorumluluk ilkesinin, esas sermayenin bir bütün olarak korunmasını gerektirdiği ve bu nedenle sermaye azaltımının istisnai ve son çare olarak uygulanması gerektiği hususunda bkz. Baştuğ, s. 33; Öztürk Dirikkan, s.155; Cenkci, s. 16. Ayrılma akçesini karşılayacak kadar öz sermaye bulunmaması durumunda, sermaye azaltılması da mümkün değilse doktrinde bir görüşe göre, eş zamanlı olarak ayrılma akçesinin gerçek değeri kadar sermaye artırımı ve sonrasında sermaye azaltımı yapılmak suretiyle alacaklı ayrılan ortağın kısa yoldan tatmin edilmesi mümkün olacaktır (Pulaşlı, Şerh, s. 2259).

³⁶⁴ Burçak Tatlı, "Limited Şirketlerde Çıkma, Çıkarma ve Ayrılma Akçesi", **Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt: 25, Sayı: 1, 2021, s. 196.

muaccel hale gelmesini bekleyecektir (TTK m. 642/3). Öte yandan esas sermaye azaltımına karar verildiği durumda TTK m. 474/1 uyarınca alacaklıların yapılacak çağrı neticesinde kendilerine ödeme yapılmasını veya teminat gösterilmesini talep edebilecek olmaları da bu yola başvurulmasını güçleştirir³⁶⁵.

Bundan başka, ayrılan ortağın esas sermaye payının bir üçüncü kişi tarafından devralınması da olanaklıdır. Ancak limited ortaklıklarda esas sermaye paylarının borsada tedavül kabiliyeti bulunmamakla birlikte devri de birtakım sınırlamalara tabi tutulmuştur (TTK m. 595). Bu çerçevede payı gerçek değeri üzerinden devralacak üçüncü kişi bulunması ihtimali düşüktür. Ortağın esas sermaye payını gerçek değerinin çok altında satması da ayrılan ortağın ekonomik menfaatine uygun değildir. Çıkan veya çıkarılan ortağın esas sermaye payını devralacak bir üçüncü kişi bulunsa bile diğer ortak, tanımadığı bir kişiyle ortaklık ilişkisine devam etmek istemeyebileceğinden, genel kurulda pay devrinin onaylanmasına engel olabilir. Çıkan veya çıkarılan ortağın payının üçüncü kişiye devri halinde ortaklık sermayesi sabit kalacağından bu yol, şirket ve alacaklıları bakımından zararsızdır³⁶⁶.

Sonuç olarak iki ortaklı ve özellikle sermaye dağılımının eşit olduğu limited şirketlerde (%50-%50) ortaklardan birinin çıkması hem ayrılan ortak açısından hem de şirket açısından olumsuz sonuçlara sebebiyet verir. Özellikle mahkeme kararı ile haklı sebebe dayanan çıkma hakkının kullanılmasında uzun yıllar süren yargılama süreci, ortağın ayrılma payına uzun süre sonra kavuşmasına ve dava süresince devam eden ortaklık ilişkisinde ciddi problemlere sebebiyet verecektir³⁶⁷. Öte yandan ayrılan ortağın esas sermaye payının gerçek değerinin ödenmesi suretiyle tatmin edilmesi, şirketin mali açıdan sıkıntı çekmesine ve fesih yoluna girmesine neden olur. Gerçekten de esas sermayenin yarısına sahip bir ortağa, bu tutarda ayrılma payı ödenmesi ortaklık sermayesinde ciddi oranda azalmaya sebebiyet verecek, şirket bu halde faaliyetlerine ve işleyişine devam edemeyecektir. Yine sermayenin asgari sınırın altına düşmesinin

³⁶⁵ Yıldırım, Haklı Sebep, s. 334.

³⁶⁶ Baştuğ, s. 89.

³⁶⁷ Ayrıca 642/1'de sıralanan alternatif üç kaynaktan hangisinin seçileceğine ortaklık karar vermektedir. Bu konuda ayrılma payının gerçek değerini tespit eden mahkemenin rolü bulunmamaktadır. Ancak ayrılma akçesini ödemek istemeyen ortaklığın (iki kişilik şirkette diğer ortağın) TTK m. 642'de öngörülen ihtimalleri dürüstlük kuralına aykırı şekilde engellemesi mümkündür. Bu durumda ayrılan ortak uzun süre ayrılma payından mahrum kalabilecektir (Mustafa Topaloğlu ve Işık Özer. "Limited Şirketlerde Ayrılma Akçesinin Muacceliyeti ve Ödenmesi", **Terazi Hukuk Dergisi**, Cilt: 14, Sayı: 158, 2019, (Ayrılma Akçesi), s. 1964).

söz konusu olduğu hallerde de ortaklık feshedilecektir. Limited ortaklığın feshi durumunda ise ortaklık tasfiye sürecine girer. Tasfiye aşamasında ortaklığın işletmesi ve bütün malvarlıksal değerleri paraya çevrileceğinden önemli değer kayıplarına sebep olunur. Diğer bir anlatımla, kurulmuş ve yaşayan işletmenin tasfiyesi, ekonomik yönden önemli değer kayıpları meydana getirecektir³⁶⁸.

c. Çıkma Hakkını Kullanan Ortak Bakımından Doğacak Sonuçlar

İki kişilik limited şirkette ortaklardan biri, şirketin karar mekanizmalarında veya temsilinde yaşanan kilitlenme nedeniyle işlemez durumda bulunmasını haklı sebep olarak ileri sürüp mahkemeden çıkma talebinde bulunabilir. Bu durumda mahkemece, ortağın haklı sebebe dayanan çıkma talebi kabul ya da reddedilecektir. Davanın kabulü durumunda çıkma talebinde bulunan ortağın ortaklık sıfatı sona erecek olup ortaklık ile olan ilişkisi de son bulacaktır. Haklı sebeple çıkma davasında, haklı sebeple fesih davasının (TTK m. 636/3) aksine hâkime alternatif çözümler ile mevcut sorunu giderme imkânı tanınmamıştır.

İki ortaklı limited şirkette yaşanan kilitlenme sebebiyle ortaklık ilişkisi kendisi bakımından çekilmez hal alan ortaktan şirketten çıkmasını beklemek kanaatimizce pek de adil olmayan bir yoldur. Şöyle ki, özellikle şirketin piyasada ismini duyurmuş olduğu veya işlerliği ve verimliliği yüksek bir durumda bulunduğu halde çıkma, şirketin diğer ortağa bırakılması anlamına gelecektir. Bilhassa şirketin karar mekanizmalarında veya temsilinde meydana gelen tıkanmalara diğer ortağın kusurlu bir şekilde sebebiyet verdiği hallerde, davacı ortağın çıkarak şirketi kusurlu ortağa bırakması, “hiç kimsenin kendi kusurundan yararlanamayacağı” yönündeki evrensel hukuk ilkesine aykırılık teşkil edecektir. Zira böyle bir durumda ortaklık ilişkisini diğer taraf bakımından çekilmez kılarak işleyen ve verimliliği yüksek şirketin tek sahibi konumuna gelmek mümkün olacaktır. Şüphesiz, anılan durum ayrılan ortağın ekonomik menfaatine uymadığı gibi adalete de aykırılık teşkil etmektedir.

Bununla birlikte, çıkma davası açan ortağın arzusu bir an önce ortaklık ile olan bağımlı kesip şirketten ayrılma yönündedir. Ancak ortaklıktan çıkmanın hüküm ifade edebilmesi için mahkemece verilecek çıkma kararının kesinleşmesi gerekir. Bu kararın

³⁶⁸ Çamoğlu, Haklı Sebep, s. 15.

kesinleşmesi ise aylar hatta yıllar alabilmektedir. Özellikle iki ortaklı ve ortakların arasında ciddi görüş ayrılıkları ve derin anlaşmazlıkların bulunduğu halde kararın kesinleşmesine kadar geçen zaman zarfı içerisinde ortaklığın işlerinin yürütülmesinde büyük sorun yaşanacaktır. Çıkma davasında yargılamanın uzun süre devam etmesi, ortağın sağlıklı bir ortaklık ilişkisine katlanmaya devam etmek zorunda kalmasına ve ayrılma payına geç kavuşmasına sebep olacaktır. Hatta şirkette kalan diğer ortağın, çıkma sebebiyle ayrılan ortağa ayrılma payı ödememek veya düşük bir bedel ödemek maksadıyla şirket malvarlığını azaltıcı işlemlerde bulunması ihtimali de göz ardı edilmemelidir. Bu durum şüphesiz, çıkma hakkını kullanmak isteyen ortağın ekonomik menfaatine uygun değildir.

2. Haklı Sebep Müdürlük Azli Davasının Kilitlenmenin Aşılması Bakımından İşlevi (TTK m. 630/2)

İki ortaklı limited şirkette, ortaklardan biri tarafından diğer müdür ortak hakkında haklı sebep ile azil davası açılması ve mahkemece müdürün azline ya da yönetim ve temsil yetkisinin sınırlandırılmasına karar verilmesi ilk bakışta faydalı bir yöntem gibi görülebilir³⁶⁹. Gerçekten de özellikle ortakların her ikisinin de müdür olduğu durumda ortaklığın idaresine ilişkin alınacak kararlarda ya da üçüncü kişilere karşı temsile ilişkin hususlarda sürekli problem yaratan ortağın elinden bu yetkilerin alınması isabetli olacaktır.

Ancak iki ortaklı limited ortaklıkların yapısı gereği müdürler arasında yaşanan ciddi anlaşmazlıklar ve görüş ayrılıkları ortaklık ilişkisinin sürdürülmesini her durumda zora sokacaktır. Şöyle ki müdür ortaklardan biri azledilmiş olsa da ortaklar, genel kurulda yine bir araya geleceklerdir. Zira haklı sebep ile azil davası neticesinde müdürün sadece müdürlük yetkisi ya da sıfatı elinden alınmakta fakat ortaklık sıfatı eskisi gibi devam etmektedir. Bu halde ortaklık sıfatından kaynaklanan genel kurula katılma ve oy kullanma hakkının sınırlandırılması ya da kaldırılması mümkün olmaz. Bu

³⁶⁹ Müdürler arasındaki anlaşmazlıklar, bu anlaşmazlık sebebiyle ortaklığın hareketsiz kaldığı ve birlikte çalışmanın artık mümkün olmadığı hallerde, mahkemece verilecek azil kararı bakımından haklı sebep teşkil edecektir. Bu noktada azli talep edilen müdürün somut olay bakımından etkisinin ne derece olduğunun tespiti gerekir. Anlaşmazlıkların veya kilitlenmenin meydana gelmesinde, azli talep edilen müdürün etkisi diğerine nispeten daha fazlaysa, mevcut durumda haklı sebeple azil kararı verilebilir (Akdeniz, s. 93).

itibarla, ortakların her ikisi de müdür sıfatına sahipken aralarında meydana gelen görüş ayrılıkları ve çıkar çatışmalarının genel kurula yansması kaçınılmaz olacaktır. İki ortaklı limited şirkette ortaklar arası şahsi ilişkiler, ortaklık ilişkisinin devam ettirilmesinde son derece önem arz ettiğinden müdür ortaklardan birinin azli her ne kadar müdürler kurulunda ve ortaklığın temsilinde yaşanacak tıkanmaları ortadan kaldıracak olsa da ortaklığın işleyişinde problemler yaşanmaya devam edecektir. Özellikle ortakların eşit oranda esas sermaye payına sahip olduğu ortaklıklarda müdürlerden biri azledilmiş olsa da genel kurulda anlaşmazlıklar nedeniyle ortaya çıkacak pat durumu önlenemez.

Bu noktada değinilmesi gereken bir husus, iki kişilik limited ortaklıkta iki müdürden birinin haklı sebeple mahkemece azledildiği durumda azledilen müdürün diğer müdür hakkında mahkemeden azil talebinde bulunması ihtimalidir. Gerçekten de iki kişilik limited ortaklıkta güç dengesinin söz konusu olduğu durumda her iki ortak da şirketin yönetiminde söz sahibi olmak ister. Diğer bir anlatımla ortaklar, şirketin yönetimini tek başına diğer ortağa bırakma arzusunda olmazlar. Tam da bu noktada, mahkeme tarafından azledilen müdürün haklı sebebe dayanarak diğer müdürün azlini mahkemeden talep etmesi mevzu bahis olabilir. Nitekim ortaklığın karar mekanizmalarında veya temsilinde yaşanan kilitlenmede çoğu zaman her iki ortağın da etkisi olduğu gözetildiğinde mahkemece diğer müdür hakkında da azil kararı verilmesi olasıdır. Böyle bir durumda şirketin organsızlığı da gündeme gelecektir. Zira ortaklar arasındaki çekişme ve anlaşmazlıklar genel kurulda da süreceğinden şirkete yeni müdür atanması çok güç olacaktır. Bu itibarla, müdürlerden biri hakkında mahkemece verilen azil kararının şirkette yaşanan tıkanıklığa çare olmayacağını ifade etmekte sakınca yoktur³⁷⁰.

Öte yandan, iki kişilik limited ortaklıkta ortaklardan yalnız biri de müdür sıfatına sahip olabilir. Bu ihtimalde diğer ortağın haklı sebeple müdürün azli talebi mahkeme tarafından kabul edildiği takdirde genel kurul tarafından ortaklığa müdür seçilmesi gerekecektir (TTK m. 616/1 (b)). Fakat özellikle eşit sermaye dağılımının bulunduğu şirketin (%50-%50) genel kurulunda devam eden pat durumu sebebiyle ortaklığa müdür atanması mümkün olmayacaktır. Bu durumda da organsızlık gündeme

³⁷⁰ Benzer yönde, iki ortaklı limited şirketlerde müdürün mahkeme kararı ile görevden alınmasının, şirketin idaresine ilişkin uyuşmazlıklar ve bunlardan kaynaklanan kilitlenmesinin giderilmesi bakımından geçici nitelikte çözüm mahiyetinde olacağı hususunda bkz. Akdeniz, s. 44.

gelecek ve şirketin feshi ihtimali doğacaktır. Nihai olarak, haklı sebeple azil davasının tek müdürün bulunduğu şirkette de kilitlenmenin aşılması bakımından kalıcı bir çözüm olmayacağına işaret etmek gerekir.

3. Organ Eksikliği Sebebiyle Fesih Davasının Kilitlenmenin Aşılması Bakımından İşlevi (TTK m. 636/2)

İki ortaklı limited şirkette ortak müdürler arasındaki görüş ayrılıkları veya çıkar çatışması ortaklığın idaresinde hareketsiz kalınmasına sebebiyet verir. Bu anlaşmazlıkların süreklilik arz etmesi, müdürlerin çalışamaz hale gelmesine ve görev ve yetkilerini sürekli şekilde yerine getirememeleri sonucunu doğurur (TTK m. 625). Bu durumda ortaklardan veya müdürlerden biri ya da şirket alacaklıları, TTK m. 636/2 hükmüne dayanarak mahkemeden ortaklığın feshini talep edebilir. Bu davada mahkemece mevcut eksikliğin giderilmesi için ortaklığa süre verilecektir³⁷¹. Ancak iki ortaklı limited şirketlerde bu eksikliğin kolay kolay giderilmesi mümkün değildir. Zira ortaklar arasında şahsi ilişkiler kuvvetli olduğundan ciddi görüş ayrılıkları ve anlaşmazlıklar neticesinde, güven ilişkisi telafisi güç biçimde sarsılabilir. Bu halde, her ne kadar fesih tehdidinin bir nebze ortakları birlikte hareket etmeye zorlayacağı düşünülse de kanaatimizce bu düşük bir ihtimaldir. Öte yandan mahkemece TTK m. 636/4 bağlamında yönetimin yeniden inşası için ortaklığa tedbiren kayyım atansa da kayyımın müdürler kurulunda ve ortaklığın temsilinde yaşanan kilitlenmeyi gidermesi pek mümkün gözükmemektedir³⁷². Nitekim aralarındaki geçimsizlik sebebiyle

³⁷¹ Kanun koyucu organ eksikliği nedeniyle fesih davasında mahkemece doğrudan fesih kararı verilmesini istememiştir. Gerçekten de TTK m. 636/2 hükmü gereğince mahkeme karar vermeden önce müdürleri dinleyerek, ortaklığın durumunun kanuna uyguna hale getirilmesi için ortaklığa süre verilecektir. Bu nedenle hâkim, süre verilmesinin bir fayda sağlamayacağı kanaatinde olsa bile vereceği ara karar ile ortaklığa süre vermelidir (Karaege, s. 93; Şener, Limited Ortaklıklar, s. 953. Mevcut durumun kanuna uygun hale getirilemeyeceğinin kesin olarak öngörüldüğü durumda süre verilmesine gerek bulunmadığı yönündeki karşı görüş için bkz. Yıldırım, Haklı Sebep, s. 19. Yargıtay da bir kararında süre verilmesinin faydasız olacağı anlaşıyorsa süre tanınmadan da fesih kararı verilebileceğini içtihat etmiştir (11. HD. E. 1986/418, K. 1986/1457, T. 14.3.1986). Karar için bkz. Şener, Limited Ortaklıklar, ss. 953,954). Yargıtay da yeni tarihli bir kararında mahkemece süre verilmeden fesih kararı verilmesini bozma sebebi saymıştır (11. HD. E. 2020/260, K. 2020/3923, T. 7.10.2020, www.kazanci.com, (23.4.2021)). Nitekim kanun koyucu TTK m. 530/1 gerekçesinde de mahkemenin “mutlaka” yönetim kurulunu dinlemek zorunda olduğunu belirtmiştir.

³⁷² TTK m. 636/4 hükmünde fesih davası açıldığında mahkemece taraflardan birinin talebi üzerine gerekli tedbirlerin alınabileceği belirtilmiştir. Bu kapsamda TTK m. 636/2’ye dayanarak açılan organ eksikliği nedeniyle fesih davasında mahkeme tarafından ortaklığa kayyım atanması yönünde

ortakların çoğu zaman bir araya dahi gelmek istemeyecekleri düşünüldüğünde genel kurulda veya müdürler kurulunda yaşanan pat durumu şirketin işlerlik kazanmasının önünde engel olmaya devam edecektir.

Benzer şekilde iki ortaklı limited şirket genel kurulunda yaşanan sürekli kilitlenme de organ eksikliği kapsamında değerlendirilmelidir. Bu halde de ortaklardan birinin açacak olduğu fesih davası önüne gelen mahkemenin ortaklığa süre vermesi ya da kayyım tayin etmesi genel kurulda sürekli biçimde yaşanan pat durumunu gidermeyecektir. Nitekim Yargıtay kararına konu bir olayda, mahkemece atanan kayyım ortaklık genel kurulunu müdür atanması gündemiyle olağanüstü toplantıya çağırmış, anılan toplantıda da oyların eşit çıkması sebebiyle ortaklığın feshi yönünde karar veren ilk derece mahkemesi kararı onanmıştır³⁷³.

Sonuç olarak her iki durumda da mevcut kilitlenmenin organ eksikliği sebebiyle ortaklığın feshi davasında çözümlenmesinin mümkün olmadığı kanaatindeyiz. Mahkemenin TTK m. 636/3 uyarınca açılacak haklı sebeple fesih davasındaki gibi geniş takdir yetkisi bulunmadığından, verilen süre içerisinde organ eksikliğini gideremeyen ortaklığın feshine karar verilecektir³⁷⁴. Bu durum da ticari işletmenin yaşatılması prensibi ile uyuşmayacak, şirketin malvarlığı değerlerinin tasfiyesine neden olacaktır.

bir tedbir kararı alınabilir. Bu noktada mahkemenin re'sen ortaklığa kayyım ataması mümkün olmayıp ortaklardan birinin talebi gerekir. Mahkemece bu yönde alınacak tedbirin gayesi, organ eksikliğinin kısa süre içerisinde giderilerek yasal yönetim düzeninin yeniden inşa edilmesidir (Çamoğlu, Temel İlkeler, s. 247). TTK m. 636/2'ye dayanarak açılan organ eksikliği nedeniyle fesih davasında mahkemece ortaklığa kayyım atanmasına ilişkin karar verilip verilemeyeceği konusu tartışmalıdır. Doktrinde bir görüş kayyım tayinine ilişkin kararın, TMK m. 427/1 4. bentte ticaret şirketlerine ilişkin bir ayırım yapılmadığı, hükmün tüm tüzel kişiler için geçerli olduğu gerekçesiyle Sulh Hukuk Mahkemesi tarafından verilmesi gerektiğini savunmaktadır (Gümüş, Kayyımlik, s. 105). Aksi yönde olan çoğunluk görüş ise ticaret ortaklıklarına kayyım tayininde Asliye Ticaret Mahkemelerinin görevli olduğu kanaatindedir (Şener, Limited Ortaklıklar, s. 959. Anonim ortaklıklar için aynı yönde bkz. Soykan, s. 271; İzmirli, s. 131; İmregün, Anonim, s. 480). Yargıtay da yerleşik içtihatları ile çoğunluk görüşündedir (Oruç Hami Şener, **Ticari Uyuşmazlıklarda Ticaret Mahkemelerinin Görev Alanı ve Yetki Sözleşmesi**, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2021, (Görev), ss. 25,26. Ayrıca bkz. 11. HD. E. 2007/15194, K. 2009/4144, T. 6.4.2009, www.kazanci.com, (23.4.2021)). Bizim de katıldığımız bu görüşe göre organ eksikliği sebebiyle açılan fesih davasında mahkemenin tedbiren ortaklığa kayyım ataması mümkün olmalıdır. Nitekim kanun koyucu da TTK m. 636/2 gerekçesinde yollama yaptığı TTK m. 530 gerekçesinde de *"hakimin gerekli görmesi halinde kayyım tayini gibi tedbirleri almasına"* ifadesine yer vermek suretiyle Asliye Ticaret Mahkemesi hâkiminin tedbir mahiyetinde ortaklığa kayyım tayin edebileceği sonucuna ulaşılmaktadır. Böylece organ eksikliği sebebiyle açılan fesih davasında mahkemece atanan kayyım, genel kurulu toplantıya davet ederek mahkemece verilen süre içerisinde müdürün veya müdürlerin atanmasını sağlayacaktır.

³⁷³ 11. HD. E. 2016/10744, K. 2018/3613, T. 16.5.2018, www.kazanci.com, (23.4.2021). Aynı yönde bkz. 11. HD. E. 2018/4141, K. 2020/1354, T. 13.2.2020, karararama.yargitay.gov.tr, (23.4.2021).

³⁷⁴ Yıldırım, Haklı Sebep, s. 21.

4. Haklı Sebep Fesih Davasında Mahkemece Feshe Karar Verilmesinin Kilitlenmenin Aşılması Bakımından İşlevi (TTK m. 636/3)

Haklı sebep fesih davasında davacı ortak tarafından ileri sürülen kanıtların değerlendirilerek ortaklığın feshi açısından haklı sebep teşkil edip etmediği hususunda takdir yetkisi hâkime aittir³⁷⁵. Hâkim bu değerlendirmeyi yaparken davacı ortak ve ekonomik çıkarları doğrudan etkilenecek diğer ortak ile birlikte ortaklığın da menfaatlerini dengeleyerek bir karar vermelidir³⁷⁶.

Limited ortaklığın haklı sebep feshi davasında yapılan yargılama neticesinde mahkemece haklı sebebin gerçekleşmediği kanaatine varılırsa dava reddedilir. Ancak mahkemece haklı sebebin gerçekleştiğine ve bu sebebin ortaklığın sona erdirilmesi bakımından yeterli olduğu sonucuna ulaşılsa ortaklığın feshine ya da alternatif bir çözüme karar verilebilir. Gerçekten de TTK m. 636/3 hükmü uyarınca hâkime geniş hareket alanı bırakılarak fesih yerine davacı ortağın çıkarılmasına veya duruma uygun düşen ve kabul edilebilir bir çözüme hükmedilebileceği düzenlenmiştir³⁷⁷. Bu durumda hâkim, yaptığı değerlendirme neticesinde davacı ortak açısından ortaklık ilişkisinin çekilmez hale geldiğine ve ileri sürülen haklı sebeplerin fesih açısından yeterli olduğu sonucuna ulaşırsa fesih kararı vermeden önce alternatif çözümlerin mevcut sorunları giderip gidermeyeceğini araştıracaktır³⁷⁸. Bu durum feshin son çare olması ilkesi ile doğrudan alakalıdır³⁷⁹. Zira kanun koyucunun TTK m. 636/3 ile güttüğü gaye de feshin

³⁷⁵ Çamoğlu, Temel İlkeler, s. 265.

³⁷⁶ Taşdelen, s. 238; Şahin, Haklı Sebep Fesih, s. 130; Arslanlı ve Domaniç, s. 747; Yıldırım, Haklı Sebep, s. 270.

³⁷⁷ Hükmün lafzında geçen “duruma uygun düşme” ifadesinden, kararın mevcut sorunun çözümünü sağlayan, hastalığı tedavi eden, ortaklığın devamını sağlayan ve ihtiyaca cevap veren nitelikte olmasının anlaşılması gerektiği hususunda bkz. Tekinalp (Poroy ve Çamoğlu), Ortaklıklar Hukuku II, s. 350. Benzer yönde bkz. İlbasmış Hızlısoy, s. 277. Çamoğlu ise bu ifadeden, menfaatler dengesine en uygun ve somut olayın niteliklerine göre adaleti en yüksek ölçüde tesis eden seçeneği anlamaktadır (Ersin Çamoğlu, “Anonim Ortaklığın Haklı Sebep Feshinde Takdir Yetkisi”, **BATİDER**, Cilt: 31, Sayı: 1, 2015, (Takdir Yetkisi), s. 13). Hâkime geniş hareket alanının bırakılmasının sonucu olarak aynı anda birden fazla tedbire hükmedilebileceği hususunda bkz. Yıldırım, Haklı Sebep, s. 265; İlbasmış Hızlısoy, s. 273. Kabul edilebilir olma ifadesinden ise öngörülen çözümün, ilgililerin menfaatlerine ve tarafların haklı beklentilerine uygun olmasının anlaşılması gerektiği hususunda bkz. Hanağası, s. 251.

³⁷⁸ Çamoğlu, Temel İlkeler, s. 255; Taşdelen, s. 239; Şahin, Hukuki Sorunlar, s. 162; Hanağası, s. 246. Yargıtay da birçok kararında haklı nedenle fesih şartları oluşmadan alternatif çözüm olarak ortağın çıkarılmasına karar verilemeyeceğine hükmetmiştir (11. HD. E. 2015/14221, K. 2017/3922, T. 20.6.2017, İÜHF Kararlar 2017, s. 238; 11. HD. E. 2016/4639, K. 2017/3180, T. 30.5.2017, İÜHF Kararlar 2017, s. 240).

³⁷⁹ Anonim ortaklığın haklı sebep feshi açısından aynı yönde bkz. Pulaşlı, Genel Esaslar, s. 613; Tekinalp, Sermaye Ortaklıkları, s. 333; Pulaşlı, Şerh, s. 1947; Ayoğlu, Haklı Nedenle Fesih, s. 225.

son çare olarak uygulanıp ortaklığın devamlılığının sağlanmasıdır³⁸⁰. Nitekim Yargıtay da bir kararında “son çare olan şirketin feshi yerine, davacı ortağın ortağı olduğu şirketten çıkarılmasına veya duruma uygun düşen başka bir çözüme hükmetmesi gerektiğini” belirtmiştir³⁸¹. Yargıtay bir başka kararında “...Şirketler Hukuku bakımından şirketin devamlılığının sağlanması esas olup, düzenleme uyarınca ekonomik değer taşıyan şirketin feshi yerine şirketi ayakta tutacak diğer çözüm yollarının hakimce değerlendirilmesi zorunludur” yönünde hüküm tesis etmiştir³⁸².

Mahkemece yapılan inceleme ve yargılama neticesinde iki ortaklı limited şirkette kilitlenme durumunun haklı sebep teşkil ettiği hallerde, alternatif çözümler ile somut problemlerin aşılması mümkün değilse ortaklığın feshine karar verilecektir (TTK m. 636/3). İki ortaklı limited şirketin haklı sebeple feshine karar verilmesinin, kilitlenmenin aşılması bakımından herhangi bir işlevi bulunmamakla birlikte şirketin devamlılığı prensibine de aykırılık söz konusu olacaktır³⁸³. Fakat bazı durumlarda ‘zorlama’ olarak ifade edebileceğimiz çözüm yollarıyla şirketin yaşatılmaya çalışılması yerine şirketin feshi yoluna gitmek daha isabetli olacaktır. Gerçekten de özellikle iki ortak arasındaki geçimsizliğin çok ciddi seviyelere ulaşarak hasımlık boyutuna geldiği, ortakların bir araya gelmelerinin dahi mümkün görünmediği şirkette, ortaklık ilişkisinin sürdürülmeye çalışılmasında kanaatimizce yarar yoktur. Yine kilitlenme sebebiyle şirket organlarının tamamen işlevsiz hale geldiği ve bu nedenle uzun süredir herhangi bir faaliyette bulunmayan atıl durumdaki şirketi yaşatmaya çalışmakta ekonomik ve iktisadi anlamda bir fayda olmayacaktır.

Haklı sebeple feshin son çare olmasının, feshin azınlık ortakların elinde bir şantaj vasıtası olmasını önleyecek nitelikte olduğu hususunda bkz. Çelik, Fesih, s. 576.

³⁸⁰ Tekinalp (Poroy ve Çamoğlu), Ortaklıklar Hukuku II, s. 348; Yıldırım, Haklı Sebep, s. 268.

³⁸¹ Bkz. 11. HD. E. 2018/2912, K. 2019/4493, T. 17.6.2019, **BATİDER**, Cilt: 35, Sayı: 3, 2019, s. 200; Aynı yönde bkz. 11. HD. E. 2019/1681, K. 2019/7944, T. 9.12.2019, **İÜHF Kararlar 2019**, s. 325; 11. HD. E. 2018/1177, K. 2019/3046, T. 16.4.2019, **İÜHF Kararlar 2019**, s. 243; 11. HD. E. 2017/9077, K. 2018/11773, T. 20.11.2018, **İÜHF Kararlar 2018**, s. 275.

³⁸² 11. HD. E. 2016/8624, K. 2017/6728, T. 29.11.2017, www.kazancı.com, (14.5.2021).

³⁸³ Anonim şirketler bakımından haklı sebeple fesih davasının, pay sahiplerini kendiliğinden kilitlenme durumlarına çözüm getirmeye arayışına sokabileceği hususunda bkz. Metin, s. 375.

B. Haklı Sebep Fesih Davasında Mahkemece Alternatif Çözümlere Hükmedilmesi ve Özellikle Şirketin Bölünmesine Karar Vermek Suretiyle Kilitlenmenin Ortadan Kaldırılması (TTK m. 636/3)

1. Mahkeme Tarafından Hükmedilecek Alternatif Çözümün Taşınması Gereken Temel Nitelikler ve Hâkimin Takdir Yetkisi

Öncelikle ifade etmek gerekir ki şirketin haklı sebep feshi davasında alternatif çözüme hükmedilmesinin esas itibarıyla iki şartı bulunmaktadır. İlk olarak davacı tarafından ileri sürülen haklı sebebin ortaklığın feshi bakımından yeterli düzeyde olduğuna mahkemece kanaat getirilmelidir³⁸⁴. İkinci olarak şirketin feshine nazaran yaşamına devam etmesine karar verilmesinin ekonomik ve rasyonel açıdan daha doğru olması gerekir³⁸⁵.

TTK m. 636/3 hükmüne göre, mahkeme fesih yerine davacıya payının gerçek değerinin ödenmesine ve davacı ortağın şirketten çıkarılmasına karar verebileceği gibi duruma uygun düşen ve kabul edilebilir diğer bir çözüme de hükmedebilecektir. Kanun koyucu hükmün gerekçesinde bu konuda “*yargıca şirketin yararına geniş bir müdahale hakkı tanındığını*” ifade etmiştir. Buradan haklı sebep feshi davasında hâkime fesih yerine alternatif çözümü takdir etme hususunda geniş bir hareket alanı tanındığı sonucuna ulaşmak mümkündür³⁸⁶.

Mahkeme tarafından hükmedilecek alternatif çözümün, duruma uygun düşen ve kabul edilebilir nitelikte olması gereklidir (TTK m. 636/3). Duruma uygun düşen ifadesi ile kanun koyucunun anlatmak istediği, üretilen çözümün somut olayın niteliklerine uygun olması gerekliliğidir³⁸⁷. Kabul edilebilir çözüm kavramından anlaşılması gereken ise karar verirken tarafların ve diğer ilgililerin menfaatlerinin adalete ve hakkaniyete uygun bir biçimde gözetilmesidir³⁸⁸. Bu çerçevede, somut

³⁸⁴ Şahin, Haklı Sebep Fesih, s. 500.

³⁸⁵ Şahin, Haklı Sebep Fesih, s. 501.

³⁸⁶ Yıldırım, Haklı Sebep, s. 258. Anonim ortaklığın haklı sebep feshi davası yönünden bkz. Şahin, Haklı Sebep Fesih, s. 343.

³⁸⁷ Erdem, s. 239; Şahin, Haklı Sebep Fesih, s. 503. Ayrıca mahkeme tarafından bulunan çözümün uygulanabilir olması ve kısa bir süre içerisinde uygun bir harcama ile gerçekleştirilebilir olması gerektiği hususunda bkz. Yıldırım, Haklı Sebep, s. 259.

³⁸⁸ Yıldırım, Haklı Sebep, s. 263; Erdem, s. 240; Şahin, Haklı Sebep Fesih, s. 507.

olayın nitelikleri gözetilerek tarafların menfaatlerinin fesihten farklı bir yol tercih edilmesine elverişli olduğu takdirde mahkemece alternatif çözüme hükmedilebileceğinin kabulü gerekir³⁸⁹.

Mahkemece üretilecek alternatif çözümün ilgililerin menfaatine uygun olması gerekir. İki kişilik limited şirketin haklı sebeple feshi davasında fesih yerine alternatif çözüme karar verirken öncelikle her iki ortağın ve şirketin menfaatleri gözetilmelidir³⁹⁰.

Mahkemece hükmedilecek alternatif çözümün, haklı sebebi meydana getiren olgu ile yakın bağlantı içinde olması gerekir³⁹¹. Bu noktada, iki kişilik limited şirketin kilitlenmesi sebebiyle açılan fesih davasında, mahkemenin kilitlenme olgusunu ortadan kaldırmaya yönelik alternatif çözüme karar vermesi gerekir. Bununla birlikte mahkeme tarafından üretilecek alternatif çözümün, haklı sebebi yaratan olguyu sürekli olarak ortadan kaldırması gerekmektedir³⁹².

Nihai olarak, mahkemece üretilecek alternatif çözümün limited şirketin temel ilkelerine uygun olması gerekmektedir³⁹³. Bu itibarla özellikle asgari sermayenin (TTK m. 580) ve şirket malvarlığının korunmasına (TTK m. 601) ilişkin hükümler ile ortaklık sözleşmesine yapılacak müdahalenin sınırını çizen TTK m. 579 hükmüne dikkat edilmelidir³⁹⁴.

³⁸⁹ Erdem, s. 234. Benzer yönde bkz. Çamoğlu, Takdir Yetkisi, s. 14.

³⁹⁰ Bunun dışında üçüncü kişi şirket çalışanlarının ve alacaklıların da menfaatlerinin gözetilmesi gerektiği hususunda bkz. Yıldırım, Haklı Sebep, s. 270.

³⁹¹ Yıldırım, Haklı Sebep, s. 270.

³⁹² Yıldırım, Haklı Sebep, s. 272. Erdem bu hususu, alternatif çözümün “*etkili ve kalıcı bir yaptırım gücüne sahip olması gerektiği*” şeklinde ifade etmektedir (Erdem, s. 241).

³⁹³ Anonim ortaklıklar bakımından aynı yönde bkz. Çamoğlu, Takdir Yetkisi, s. 14; Erdem, s. 236; Şahin, Haklı Sebep Fesih, s. 509.

³⁹⁴ Yıldırım, Haklı Sebep, s. 271.

2. Mahkemece Ortaklardan Birinin Şirketten Çıkarılmasına Karar Vermek Suretiyle Kilitlenmenin Ortadan Kaldırılması

a. Mahkemece Fesih Yerine Davacı Ortağın Çıkarılmasına Karar Verilmesinin Kilitlenmenin Aşılması Bakımından İşlevi

Kanun koyucu TTK m. 636/3 hükmünde haklı sebeple açılacak fesih davasında, fesih yerine davacı ortağa payının gerçek değerinin ödenmesine ve davacı ortağın şirketten çıkarılmasına karar verilebileceğini düzenlemiştir. Gerçekten de bu hüküm ile kanun koyucu tarafından hâkime somut bir alternatif çözüm örneği sunulmuştur³⁹⁵. Buna göre, özellikle ileri sürülen haklı sebebin davacı ortak ile diğer ortaklar arasındaki kişisel ilişkiden kaynaklandığı durumda, davacı ortağın çıkarılması suretiyle mevcut sorunun giderilmesi ve şirketin devamlılığının sağlanması mümkünse, fesih yerine çıkarma kararı verilmesi kural olarak isabetli olacaktır³⁹⁶. Ancak ortaklıktan çıkarma, esas itibarıyla davacı ortağın ortaklık haklarına doğrudan müdahale teşkil ettiğinden, daha hafif bir yolla haklı sebebin giderilmesi mümkün ise çıkarma kararı verilmemesi gerektiğini ifade etmek isteriz³⁹⁷.

³⁹⁵ Davacı ortağın çıkarılmasına ilişkin alternatif çözümün, diğer çözüm yollarına göre öncelikli konumda bulunmadığı hususunda bkz. Yıldırım, Haklı Sebep, s. 280.

³⁹⁶ Şener, Limited Ortaklıklar, s. 1011; Yıldırım, Haklı Sebep, s. 283; Ayoğlu, Haklı Nedenle Fesih, s. 240; Aker, s. 134. Mahkemece davacı ortağın çıkarılması kararı verilmeden önce esas sermaye payı bedelinin hangi kaynaktan ve nasıl ödeneceğinin araştırılması gerektiği hususunda bkz. Çamoğlu, Takdir Yetkisi, s. 11. Fesih yerine çıkarma kararı verilmesi ile birlikte tasfiyeden doğabilecek değer kayıplarının önleneyeceği olduğu hususunda bkz. Aytekin Çelik, “Anonim Şirketlerde Ortaklıktan Çıkarılma”, **Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt 17, Sayı 2, 2009, (Anonim), s. 207. Alternatif çözüm olarak çıkarılmaya karar verilebilmesi için ayrıca tüm ilgililerin ortaklığın devamında menfaati bulunması gerektiği hususunda bkz. Çelik, Fesih, s. 580. Yargıtay’a göre haklı sebeple fesih davasında çıkarılacak ortağın ayrılma yönünde bir irade ortaya koyup koymadığının önemi bulunmamaktadır (11. HD. E. 462, K. 2019/7665, T. 2.12.2019, İÜHF Kararlar 2019, s. 326). Yargıtay bir başka kararında, ortakların şirketten çıkmak istememelerinin fesih kararı verilmesi için yeterli olmadığına hükmetmiştir (11. HD. E. 2015/3906, K. 2016/1539, T. 16.2.2016, İÜHF Kararlar 2015-2016, s. 456). Haklı sebeple fesih davasında davacı ortağın çıkarılması, usul hukukunda hâkim olan taleple bağlılık ilkesinin istisnasını teşkil etmektedir (HMK m. 26/2).

³⁹⁷ Benzer yönde bkz. Mineliler, s. 111. Anonim ortaklıklar açısından aynı yönde bkz. İlbasmış Hızlısoy, s. 274; Şahin, Haklı Sebeple Fesih, s. 381. Haklı sebebin gerçekleşmesinde kusuru bulunmayan davacı ortağın alternatif çözüm kapsamında ortaklıktan çıkarılmasına karar verilmesinin adil olmayacağı hususunda bkz. Ayoğlu, Haklı Nedenle Fesih, s. 243. Yargıtay bir kararında ortaklığın borca batık olması durumunda ayrılma payı ödenemeyeceği olduğundan alternatif çözüm kapsamında davacı ortağın çıkarılmayacağına hükmetmiştir (11. HD. E. 2018/770, K. 2019/2744, T. 8.4.2019, İÜHF Kararlar 2019, s. 244. Benzer yönde bkz. 11. HD. E. 2014/17428, K. 2015/8840, T. 6.7.2015, İÜHF Kararlar 2015-2016, s. 361.

Mahkemece fesih yerine alternatif çözüm olarak davacı ortağın çıkarılmasına karar verildiği durumda ayrıca bu ortağa ödenecek ayrılma akçesinin gerçek değerinin hesaplanması gerekir (TTK m. 641/1)³⁹⁸. Bu hususta ayrılma payının karar tarihine en yakın tarih esas alınarak (TTK m. 531) bilirkişi yardımıyla, gerçek değeri hesaplanacaktır³⁹⁹.

Önemle ifade etmek isteriz ki, iki ortaklı ve ortakların eşit veya yakın sermaye payı dağılımına sahip olduğu limited şirketlerde ortaklardan birinin açacak olduğu fesih davasında mahkemece alternatif çözüm kapsamında davacı ortağın çıkarılmasına karar verilmesinin olumsuz sonuçları olacaktır. Şöyle ki, hakkında çıkarma kararı verilen ortağa ayrılma payı ödenmesi gerekeceğinden bu payın gerçek değerinin değişik kaynaklardan karşılanması gerekir (TTK m. 642/1). Ancak ortaklığın kendi payını iktisabına ilişkin kanuni sınırlamalar (TTK m. 612/2) ve esas sermaye payının devredilmesinin önündeki hukuki ve ekonomik engeller (TTK m. 595), sermaye azaltımına gidilmesini zorunlu kılar. Böyle bir durumda şirkette kalan diğer ortak ile birlikte hem ortaklığın hem de şirket alacaklılarının ekonomik menfaatleri ciddi oranda zarar görür⁴⁰⁰. Sahip olduğu malvarlığı değerlerini büyük oranda kaybeden şirketin ticari faaliyetlerine ve işleyişine devam etmesi mümkün olmaz⁴⁰¹. Şüphesiz, limited ortaklığın sermayesinin azaltılması şirket alacaklılarını olumsuz yönde

³⁹⁸ Yıldırım, Haklı Sebep, s. 307. Bunun usul ekonomisi ilkesinin bir gereği olduğu hususunda bkz. Ayoğlu, Haklı Nedenle Fesih, s. 245. Bu durumda mahkemece ortaklığa, çıkarılacak ortağın ayrılma payının gerçek değerinin ödenmesi konusunda süre verilmesi gerektiği, sürenin sonunda ödeme yapılmaması durumunda ortaklığın feshine karar verilmesi gerektiği hususunda bkz. Mineliler, s. 111. Alternatif çözüm olarak ortağın çıkarılması durumunda ortağa ödenecek olan işleyen şirketteki payın gerçek değerinin, tasfiye halindeki ortaklıktaki gerçek değer karşılığında daha yüksek olacağından, fesih yerine çıkarılmanın ortağın menfaatine daha uygun olduğu hususunda bkz. Erol Ulusoy, “Anonim Şirketlerde Azınlık Pay Sahiplerinin Şirketten Çıkarılması”, **Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt: 9, Sayı: 117-118, 2014, s. 99.

³⁹⁹ Şener, Limited Ortaklıklar, s. 1013. Karar tarihine en yakın tarih ifadesinden bilirkişilerin, ayrılma payının değerini hesaplayıp sundukları raporun kaleme alındığı tarihin anlaşılması gerektiği hususunda bkz. Yıldırım, Haklı Sebep, s. 307. Davacı ortak haricindeki ortakların, ayrılma payının değerini düşürmek amacıyla kötü niyetli olarak ortaklık malvarlığını azaltma yoluna gitmeleri halinde, fesih davasının açıldığı tarihteki payın gerçek değer karşılığının dikkate alınarak hüküm verilebileceği hususunda bk. Tolga Ayoğlu, “Anonim Ortaklıkların Haklı Nedenle Feshine İlişkin Davalarda Dava İkame Edildikten Sonra Şirket Bünyesinde Ortaya Çıkan Bazı Önemli Gelişmelerin Dava Sürecine Etkileri”, **Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Yıl: 2017, Sayı: 1, (Önemli Gelişmeler), s. 148. Yargıtay da bir kararında; “...*Dairemizin yerleşmiş kararları ve TTK'nın 641/1 maddesi gereğince davacının çıkma payının karar tarihine en yakın tarihteki veriler esas alınarak hükmedilmesi gerekir...*” şeklinde hüküm tesis etmiştir (11. HD. E. 2019/2500, K. 2020/424, T. 15.1.2020, www.kazancı.com, (14.5.2021).

⁴⁰⁰ Anonim ortaklıklar açısından aynı yönde bkz. Şahin, Haklı Sebep, s. 417; Sevi, Kilitlenme, s. 382.

⁴⁰¹ Yıldırım, Haklı Sebep, s. 274. Anonim şirketler yönünden bkz. İlbasmış Hızlısoy, s. 292.

etkileyecektir. Sermayenin korunması ilkesi ve asgari sermayeye ilişkin emredici hükümler (TTK m. 580/1) de göz önünde bulundurulduğunda, haklı sebebin duruma uygun düşen ve kabul edilebilir başka bir yolla giderilmesi daha isabetli olacaktır.

Öte yandan davacı ortağın çıkarılması, şirketin diğer ortağa bırakılması anlamına geleceğinden, somut olayın niteliğine göre adil olmayan sonuçların doğmasına sebep olabilir. Gerçekten de iki kişilik limited şirkette yaşanan tıkanmaların diğer ortağın (davalı) şahsından kaynaklandığı halde ortaklık ilişkisinin sürdürülmesi kendisi bakımından çekilmez hal alan davacı ortağın çıkarılması adil olmayacaktır⁴⁰². Kimsenin kendi kusurundan fayda sağlamayacağı ilkesi de gözetilerek, TTK m. 636/3 kapsamında açılan bir davada davacı ortağın çıkarılarak işleyen ve verimliliği yüksek bir şirketin kusurlu ortağa (davalı) bırakılması yerine mahkemece diğer alternatif çözümler araştırılmalıdır.

b. Mahkemece Diğer (Davalı) Ortağın Çıkarılmasına Karar Verilmesi

Davacı ortağın çıkarılması, TTK m. 636/3 hükmünün lafzından da anlaşıldığı üzere kanun koyucu tarafından mahkemeye önerilen alternatif çözümlerden biridir. Ancak bu çözüm her durumda adil ve hakkaniyete uygun olmayacaktır. Şöyle ki, özellikle davacı tarafından ileri sürülen haklı sebep diğer ortağın şahsından ve kusurlu hareketlerinden kaynaklanıyorsa, davacı ortağın çıkarılması durumunda şirket, kusurlu ortağa terk edilmiş olur. Bilhassa işleyen, verimliliği ve kârlılığı yüksek olan bir şirketin, ortaklık ilişkisini diğer ortak bakımından çekilmez kılan ortağa bırakılması kanaatimizce adil olmayacaktır. Bu noktada kimsenin kendi kusuruna dayanarak bir hak elde edemeyeceği yönündeki genel hukuk ilkesi de bu görüşümüzün ana dayanağını oluşturur.

Diğer ortağın ağır kusurlu ve kötü niyetli olarak ortaklık ilişkisini olumsuz etkilediği veya ortaklar arasındaki güven ilişkisini temelinden sarstığı durumlarda ortada işleyen ve verimliliği yüksek bir şirket söz konusu ise alternatif çözüm kapsamında diğer ortağın (davalı) da şirketten çıkarılmasına karar verilmesi mümkün olmalıdır⁴⁰³. Zira iki kişilik ortaklıkta, TTK m. 636/3 uyarınca açılacak davada diğer

⁴⁰² Anonim ortaklıklar bakımından benzer yönde bkz. Metin, s. 494.

⁴⁰³ Aynı yönde bkz. Bahtiyar, Çıkarma Davası, s. 125. Anonim şirketlerin haklı sebeple feshi davasında bir başka pay sahibinin ortaklıktan çıkarılmasının talep edilebileceği hususunda bkz.

ortağa husumet yöneltilebileceğini kabul ettiğimizden usul hukuku kuralları bakımından da bir aykırılık söz konusu olmayacaktır. Ancak önemle ifade etmek isteriz ki, ortakların birbirine eşit veya yakın oranda esas sermaye payına sahip olduğu iki ortaklı limited şirkette, davacı ortağın çıkarılması durumunda ortaklık malvarlığına ve çıkarılacak ortağın ayrılma payı yönünden tatminine ilişkin maddi anlamdaki tehlikeler, davalı ortağın çıkarılması durumunda da mevzu bahis olacaktır. Bu nedenle iki ortaklı limited şirkette davalı ortağın çıkarılması -özellikle sermaye paylarının eşit dağıldığı yapıda- pek isabetli bir alternatif çözüm olarak görünmemektedir.

c. Mahkemece Çıkarılmasına Karar Verilen Ortağın Ayrılma Payından Diğer Ortağın Sorumlu Tutulup Tutulamayacağı Meselesi

(1) Sorunun Ortaya Konulması

İki kişilik limited şirketin haklı sebeple feshi davasında ortaklardan birinin şirketten çıkarılmasına karar verilmesi halinde kendisine ayrılma payı ödenecek olması ortaklığı ekonomik bakımdan zor duruma sokabilir (TTK m. 641/1). Özellikle eşit sermaye payı dağılımının bulunduğu iki kişilik şirkette ortaklardan birinin mahkemece çıkarılması şirket malvarlığının yarı oranda azalmasına sebebiyet verecektir. Oysa haklı sebeple fesih davasında mahkemece hükmedilecek alternatif çözümün, ortaklığın ve şirkette kalan ortağın da menfaatlerini gözetmesi gerekir⁴⁰⁴.

Öte yandan kanun koyucu, TTK m. 642/1 hükmünde üç farklı durum belirterek ayrılma akçesinin bu kaynakların varlığı halinde muaccel olacağını ifade etmiştir. Diğer bir anlatımla, hakkında çıkarma kararı verilen ortağın ayrılma payını talep edebilmesi için bu üç kaynaktan birinin mevcut olması gerekir. Bunlar anılan hükümde; “a) şirket kullanılabilir bir özkaynak üzerinde tasarruf ediyorsa, b) ayrılan kişinin esas sermaye payları devredilebiliyorsa, c) esas sermaye, ilgili hükümlere göre azaltılmışsa” şeklinde düzenlenmiştir. İki kişilik şirkette hakkında çıkarma kararı verilen ortak dışındaki diğer ortağın, (a) bendinde belirtilen kaynağın ortadan

Füsün Nomer Ertan, “Yargıtay Kararları Işığında Anonim Ortaklığın Haklı Sebeple Feshi”, **Yürürlüğünün 5. Yılında ve Yargıtay Kararları Işığında Türk Ticaret Kanunu Sempozyumu**, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2018, (Sempozyum), s. 112.

⁴⁰⁴ Yıldırım, Haklı Sebep, s. 270; Erdem, s. 234.

kaldırılması veya gizlenmesi için girişimlerde bulunması olasıdır. Zira şirkette kalan ortak, hakkında çıkarma kararı verilen ortağa ayrılma payının ödenmemesi ve olabildiğince düşük bir bedelde ödeme yapılması arzusunda olacaktır. Öte yandan (b) bendinde öngörülen yola da limited şirket esas sermaye paylarının borsada tedavülü olmadığından veya esas sermaye payı devri ortaklık sözleşmesi ile yasaklanmış olabileceğinden çoğu zaman başvurulamayacaktır. Son olarak (c) bendinde öngörülen sermaye azaltımı ise -uygulamada limited şirketlerin çoğunun asgari sermaye ile kurulduğu gözetildiğinde- şirket sermayesinin asgari sermayenin altına inmesi ve dolayısıyla feshini gündeme getireceğinden mümkün bir çözüm olarak görülmemektedir. Sayılan hallerde ayrılma payı muaccel olamayacağından hakkında çıkarma kararı verilen ortak, ayrılma payını talep hakkına da sahip olamayacaktır (TTK m. 642/1). Bu durumda, çıkarılan ortak ayrılma payına çok uzun süre sonra kavuşacak ya da hiç kavuşamayacaktır. Hakkında mahkemece çıkarma kararı verilmesi sebebiyle, özellikle işleyen bir şirketi diğer ortağa terk eden ortağın ayrılma payını elde edememesi şüphesiz adil ve hakkaniyete uygun bir sonuç olmayacaktır.

İki kişilik limited şirketin haklı sebeple feshi davasının diğer ortağa yöneltilebilmesi her iki ortağın da davada taraf konumunu elde etmesini sağlar. Bu halde hakkında çıkarma kararı verilen davacı ya da davalı ortağın ayrılma payından diğer ortağın sorumlu tutulmasının, şirket malvarlığının korunması ve ortağın ayrılma payını elde etmesine yönelik sorunların giderilmesi bakımından bir çözüm sunup sunmayacağının değerlendirilmesi gerekir.

(2) Değerlendirme ve Görüşümüz

Ayrılma payı, şirketteki katılımı sona eren ortağa tanınan ve şirket malvarlığından kendi payına düşen kısma ilişkin bir alacak hakkıdır (TTK m. 641/1)⁴⁰⁵. Diğer bir anlatımla ayrılma payı, şirketten ayrılması sebebiyle maddi olarak zarara uğrayan ortağa yapılan denkleştirme ödemesi mahiyetindedir⁴⁰⁶. Bu noktada ayrılma payının kim tarafından ödeneceği kadar, ayrılan ortağın kısa ve kolay yoldan

⁴⁰⁵ Öztürk Dirikkan, s. 105; Tatlı, s. 181.

⁴⁰⁶ Cenkeci, s. 12; Yıldırım, Haklı Sebep, s. 303; Ayrılma payını talep hakkının tanınmasındaki amaç, ortağın şirketten çıkmasıydı ve ortaklık ilişkisine devam etseydi hangi durumda olarsa, onu o durumda tutmaktır (Taşdelen, s 200).

bu alacak hakkının karşılığını elde etmesi de önem arz etmektedir. Kanun koyucu şirketten ayrılan ortağa bu yönde bir alacak hakkı tanıırken diğer yandan şirketin ve alacaklıların da menfaatlerinin korunmasını arzulamaktadır⁴⁰⁷. Gerçekten de TTK m. 642 hükmünün gerekçesinde; *“ayrılan ortağa yapılacak ödemenin zamanlama yönünden şirkete ve alacaklılara zarar vermemesi, menfaatler dengesinin hakça kurulması”* ifadeleri yer almaktadır. İki kişilik şirkette esas sermaye paylarının yarısına sahip ortağa, şirket tarafından yapılacak bir ödeme kural olarak şirketin ve alacaklıların ekonomik menfaatine uymayacaktır. Bu durum, özellikle şirket malvarlığının korunması amacıyla, ayrılma payından şirket dışında diğer ortağın sorumlu tutulabilmesini gerektirmektedir⁴⁰⁸.

Kanun koyucu, şirketten ayrılan ortağa ayrılma payının şirket tarafından ödenmesi gerektiğini kabul etmektedir. Bu hususta açık bir kanun hükmü bulunmasa da ayrılma akçesinin muaccel olması için TTK m. 642/1 (a) bendinde şirketin kullanılabilir özkaynak üzerinde tasarruf etmesini veya aynı fıkranın (c) bendinde şirketin esas sermayesinin ilgili hükümlere göre azaltılmış olmasını araması, dolaylı yoldan aynı sonuca ulaştırmaktadır. Yine aynı hükmün üçüncü fıkrasında ayrılma akçesinin ödenmeyen kısmının, şirkete karşı, bütün alacaklılardan sonra gelen bir alacak oluşturması da aynı anlama gelmektedir (TTK m. 642/3). Doktrinde de ayrılma akçesinden şirketin sorumlu olduğu konusunda görüş birliği mevcuttur⁴⁰⁹.

Ortağın şirketten ayrılması sonucunu doğuran davalarda kural olarak şirket tüzel kişiliği taraf olarak yer almaktadır⁴¹⁰. Gerçekten de TTK m. 638/2 uyarınca haklı sebeple çıkma davasının veya TTK m. 636/3 uyarınca fesih davasının şirkete karşı açılacağı kabul edilmesi ile şirket tüzel kişiliği, ayrılan ortağın ayrılma payından sorumlu tutulabilmektedir⁴¹¹. Oysa biz, iki kişilik limited şirketin feshi davasının diğer ortağa yöneltilebileceğini kabul ettiğimizden, mahkemece çıkarılmasına karar verilen

⁴⁰⁷ Cenkci, s. 15.

⁴⁰⁸ Ayrılma payının ödenme talebinin şirket ortaklarına yöneltilmesinin mümkün olmadığı hususunda bkz. Erkan Eren, **Limited Şirketlerde Ortaklıktan Çıkarma ve Ayrılma Akçesi**, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2022, s. 189.

⁴⁰⁹ Cenkci, s. 13; Öztürk Dirikcan, s. 105; Baştuğ, s. 80; Yıldırım, Haklı Sebeple Fesih, s. 304; Şahin, Haklı Sebeple Fesih, s. 436; Develi, s. 484.

⁴¹⁰ Anonim şirketin haklı sebeple feshi davası yönünden *Şahin*, davanın tarafı olmayan kimselerin ayrılma akçesinin ödeme yükümlülüğü bulunamayacağını ifade etmektedir (Şahin, Haklı Sebeple Fesih, s. 436).

⁴¹¹ TTK m. 640/3 uyarınca açılacak çıkarma davasında davacı konumunda şirket tüzel kişiliği yer alacaktır.

ortağın ayrılma payından diğer ortağın sorumlu tutulabileceği ve usul hukuku bakımından bir sorun yaşanmayacağı kanaatindeyiz.

İki kişilik limited şirketin feshi davasında hakkında çıkarma kararı verilen ortak ile şirkette kalacak olan diğer ortağın menfaatleri çatışmaktadır. Çıkarılan ortak ayrılma payının gerçek değer karşılığına bir an önce ulaşmak isterken diğer ortak şirket malvarlığını olabildiğince korumak gayretinde olacaktır. Bu nedenle özellikle diğer ortağın müdür olduğu ihtimalde, dürüstlük kuralına aykırı olarak, çıkarılan ortağa şirket malvarlığından ayrılma payı ödenmesini engelleyici girişimlerde bulunulması olasıdır⁴¹². Haklı sebep fesih davasının açılmasına neden olan ortaklar arası çekişme ve anlaşmazlıklar gözetildiğinde bu ihtimalin düşük olmadığı anlaşılır. Bu kapsamda örneğin, kullanılabilir özkaynak tutarı hakkında çıkarma kararı verilen ortaktan gizlenebilir veyahut esas sermayenin azaltılması için gerekli koşulları mevcut değilmiş gibi gösterilebilir⁴¹³. Diğer ortağın ayrılma payından sorumlu tutulması, şirket veya şirket malvarlığı üzerinde bu tarz işlemlerde bulunmasını önleyecek bir çözüm yolu olarak öngörülebilir.

Mahkemece ayrılma payından diğer ortağın sorumlu tutulması, esas itibariyle bu ortağın, şirketten çıkarılan ortağın esas sermaye paylarını devralmakla yükümlü kılınması anlamına gelecektir. Nitekim ortağın ayrılma payının diğer ortak tarafından kendisine ödenmesi ile birlikte ayrılan ortağın esas sermaye payları şirket yerine şirkette kalan ortak tarafından iktisap edilmiş olacaktır. Bu noktada şirketin çıkarma dolayısıyla pay iktisabına ilişkin TTK m. 612/2'de öngörülen %20 oranındaki sınırlama da aşılmış olacaktır. Bununla birlikte kanun koyucu, TTK m. 642/1 (b) hükmünde ayrılma payının ödenmesi için başvurulabilecek hukuki yollardan birini esas sermaye payının devredilmesi olarak belirtmiştir. Bu noktada, çıkarılan ortağın ayrılma payından diğer ortağın sorumlu tutulması esas itibariyle bir pay devri anlamına geleceğinden kanun koyucunun ayrılma payının ödenmesi için öngördüğü hukuki yollardan birine başvurulmuş olacaktır (TTK m. 642/1).

Nihayetinde, özellikle ortakların eşit esas sermaye payı dağılımına sahip olduğu (%50-%50) iki kişilik şirkette, çıkarılan ortağa şirket tarafından ayrılma payı ödenmesi nedeniyle şirket malvarlığının ciddi oranda azalması konusundaki

⁴¹² Cenkci, s. 41; Yıldırım, Haklı Nedenle Fesih, s. 336.

⁴¹³ Topaloğlu ve Özer, s. 1964.

çekincelerimiz giderilmiş olacaktır. Bu sayede şirkette kalan ortak ile ortaklığın ekonomik menfaatleri gözetilmiş olur. Ayrıca şirket malvarlığında bir eksilme yaşanmadan ticari faaliyetine devam etmesi sağlanarak üçüncü kişi alacaklıların ve çalışanların da menfaatleri korunmuş olacaktır. Bununla birlikte, ayrılma payından diğer ortağın sorumlu tutulması sayesinde, şirketin üzerinde serbestçe tasarruf edeceği kaynakların yaratılması veya sermaye azaltımına ilişkin prosedürlerin gerçekleşmesi beklenmeden ortağın ayrılma payının karşılığına kısa ve kolay yoldan kavuşması sağlanmış olacaktır. Sonuç olarak şirket malvarlığı korunması ve ortaklığın ticari yaşamına devam etmesinin sağlanması, şüphesiz haklı sebeple fesih davasında fesih yerine alternatif çözüme hükmedilmesinin amacıyla uyumlu olacaktır.

3. Mahkemece Ortaklık Sözleşmesine Müdahale Edilmesi Suretiyle Kilitlenmenin Ortadan Kaldırılması

a. Mahkemece Ortaklık Sözleşmesinde Değişiklik Yapılmasına İlişkin Temel Prensipler

Limited ortaklığın haklı sebeple feshi davasında hâkim, kanun koyucunun tanımış olduğu takdir yetkisi kapsamında “*duruma uygun düşen ve kabul edilebilir*” çözüme hükmedebilir (TTK m. 636/3).

İki kişilik limited şirketin haklı sebeple feshi davasında alternatif çözüm kapsamında mahkemece ortaklık sözleşmesine müdahale ederek değişiklik yapılması, kilitlenmenin aşılması bakımından işleve sahip olabilir⁴¹⁴. Özellikle ortaklardan birine üstün oy hakkı tanınması veya veto hakkına sahip ortağın bu hakkının kaldırılması gibi tedbirler, tıkanan şirket organlarının yeniden işler hale gelmesine yarayabilir.

Mahkemece fesih yerine ortaklık sözleşmesinde değişiklik yapılmasına yol açan bir karar verilirken birtakım hususlara dikkat edilmelidir. Öncelikle ortaklık sözleşmesinde yapılacak değişikliğin, davacı ortağın, diğer ortağın ve şirketin menfaatlerine aykırılık teşkil etmemesi gerekir⁴¹⁵. Ayrıca, yapılacak sözleşme

⁴¹⁴ Mahkemece ortaklık sözleşmesinde değişikliğe gitmek suretiyle üretilen alternatif çözümün sürekli nitelikte etki göstereceği hususunda bkz. Yıldırım, Haklı Sebep, s. 343; Mahkemece ortaklık sözleşmesine yapılan müdahalenin anonim şirketler bakımından kilitlenmenin ortadan kaldırılması için işleve sahip olabileceği hususunda bkz. Erdem, s. 250.

⁴¹⁵ Yıldırım, Haklı Sebep, s. 270; Şahin, Hukuki Sorunlar, s. 163; Sevi, Kilitlenme, s. 384.

değişikliğinin şirketteki kilitlenme durumunu sürekli olarak ortadan kaldırması gerekir⁴¹⁶.

Mahkemece fesih yerine ortaklık sözleşmesine müdahale etmek suretiyle hükmedilecek alternatif çözümün, şirketin yapısını temelden sarsacak düzenlemeler içermemesi gerekir⁴¹⁷. Bu noktada mahkemece, somut olayın tüm koşulları göz önünde bulundurulmalı ve ölçülülük ilkesine riayet edilmelidir⁴¹⁸.

Ayrıca, ortaklık sözleşmesinde değişiklik yapılmasına ilişkin TTK m. 579'da kanun koyucu tarafından çizilen sınırın, hâkim tarafından göz önünde bulundurulması gerekir⁴¹⁹.

Bilindiği üzere limited şirket sözleşmesinde değişiklik yapılması, genel kurulun devredilmez yetkileri arasındadır (TTK m. 616/1 (a)). Bu nedenle fesih davasında mahkemece ortaklık sözleşmesinde değişiklik yapılmasına ilişkin hüküm kurulduğunda, bu hükmün genel kurul kararı yerine mi geçeceği yoksa ortaklara bu yönde genel kurul kararı alınması için yükümlülük mü yüklendiği konusunda doktrinde tartışma mevcuttur⁴²⁰. Biz iki kişilik limited şirketin haklı sebeple feshi davası bakımından, mahkeme hükmünün inşai nitelikte olduğunu ve bu sebeple genel kurul veya müdürler kurulu kararı yerine geçmesi gerektiğini savunuyoruz. Zira aksi durumun kabulü halinde, iki ortak arasında yaşanan anlaşmazlıklar sebebiyle bir araya gelememe veya mahkeme hükmü doğrultusunda karar alamama tehlikesi söz konusu olabilir⁴²¹. Bu durum mahkemece hükmedilen alternatif çözümünden elde edilmesi gereken hızlı ve pratik faydayı engelleyecektir.

⁴¹⁶ Bu hususta örneğin ortaklığa kayyım atanması geçici nitelikte bir tedbir olduğundan haklı sebebi sürekli olarak gidermeyecektir (Yıldırım, Haklı Sebep, s. 272). Kötü yönetimden kaynaklı haklı sebeplerin ileri sürüldüğü davada, zorunlu kâr dağıtımının kesin ve sürekli bir çözüm niteliğinde olmayacağı hususunda bkz. Şahin, Hukuki Sorunlar, s. 162.

⁴¹⁷ Yıldırım, Haklı Sebep, s. 344.

⁴¹⁸ Yıldırım, Haklı Sebep, s. 344.

⁴¹⁹ Yıldırım, Haklı Sebep, s. 344. Mahkemece yapılacak sözleşme değişikliklerinin yine mahkemece ticaret siciline tescil edileceği hususunda bkz. İlbasmış Hızlısoy, s. 344.

⁴²⁰ Bu tartışmalar için bkz. Yıldırım, Haklı Sebep, ss. 277-290; Erdem, s. 252; Şahin, Haklı Sebeple Fesih, ss. 557-560.

⁴²¹ Aynı yönde bkz. Yıldırım, Haklı Sebep, s. 279. İlgili değişikliğin ortaklık genel kurulunca yapılması gerektiği konusunda anonim şirketler yönünden bkz. Erdem, s. 252. Mahkemece ortaklık sözleşmesinde yapılacak değişikliğin şirketin korporatif yapısına ağır bir müdahale teşkil edeceği ve bu yönde bir hüküm tesis edilmemesi gerektiği hususunda bkz. Şahin, Haklı Sebeple Fesih, s. 561.

b. Mahkemece Genel Kurul ve Müdürler Kurulu Toplantı ve Karar Yetersayılarına Müdahale Edilmesi Suretiyle Kilitlenmenin Giderilmesi

TTK m. 620/1 hükmü gereğince limited ortaklık genel kurulunda olağan karar alma yetersayısı toplantıda temsil edilen oyların salt çoğunluğudur. Ancak ortaklar tarafından ortaklık sözleşmesinde yer verilecek düzenleme ile bu yetersayından farklı bir nisap öngörülebilir. Buna göre ortakların olağan karar yetersayısını artırmaları veya hafifletmeleri mümkündür⁴²².

Bu çerçevede genel kurul kararları için aranan olağan nisabın artırılması karar yetersayısının sağlanmasını zorlaştırarak genel kurulda kilitlenme meydana getirebilir. Bu kilitlenme de ortaklığı işlemez hale getirerek haklı sebeple fesih davası açılmasına sebebiyet verebilir. Böyle bir durumda mahkemece fesih yerine ortaklık sözleşmesine müdahale etmek suretiyle ağırlaştırılmış yetersayıların indirilmesi yoluyla kilitlenmenin giderilmesi ve şirket organlarını yeniden işler hale getirmenin duruma uygun ve kabul edilebilir bir çözüm olduğunun kabulü gerekir⁴²³.

Ancak bu alternatif çözüm yolu iki ortaklı ve özellikle eşit sermaye payı dağılımının bulunduğu limited ortaklıkların yapısına uygun değildir. Şöyle ki bu tip ortaklıklarda ortaklar arasında esas sermaye payı yönünden eşitlik ve güç dengesi söz konusu olduğundan kural olarak oybirliği esası geçerli olacaktır. Gerçekten de her iki ortağın katıldığı veya temsil edildiği bir genel kurulda öneri lehine karar alınabilmesi için her iki ortağın da olumlu oyuna ihtiyaç bulunur. Kanaatimizce böyle bir durumda kanunda öngörülen salt çoğunluk ilkesinin hafifletilerek ortaklardan birinin olumlu yönde kullanacağı oyun teklif lehine karar alınmasını yeterli kılacak hale getirilmesi hem menfaatler dengesine hem de sermaye ortaklarında hâkim olan çoğunluk ilkesine uygun düşmediğinden kabul edilemez.

Öte yandan eşit esas sermaye payı dağılımının bulunmadığı durumlarda bu alternatif çözümün uygulama alanı bulması olanaklıdır. Örneğin esas sermaye payı dağılımlarının %10 ve %90 olduğu iki ortaklı limited ortaklıkta tarafların olağan karar yetersayısı olarak oybirliği esasını ortaklık sözleşmesi ile kararlaştırdıklarını varsayalım. Bu durumda azınlık ortağın genel kurulda sürekli olumsuz oy kullanarak

⁴²² Yıldırım, Haklı Sebep, s. 346.

⁴²³ Anonim şirketlerin alternatif çözümlü fesih davası bakımından aynı yönde bkz. İlbasmış Hızlısoy, s. 341. Karşı yönde bkz. Şahin, Haklı Sebep Fesih, s. 544.

kilitlenmeye sebebiyet vermesi mümkündür. Bu halde çoğunluk pay sahibi ortağın açacak olduğu haklı sebeple fesih davasında mahkemece fesih yerine, ortaklık sözleşmesinde öngörülen yetersayıyı hafifleterek toplantıda temsil edilen oyların salt çoğunluğunun teklif lehine karar alınabilmesi için yeterli olduğuna hükmedebilir. Bu durumda çoğunluk pay sahibi ortağın tek başına kullanacak olduğu olumlu yönde oy ile öneri lehine karar alınması sağlanarak genel kurulda yaşanan kilitlenmeye son verilmiş olacaktır.

Öte yandan, TTK m. 624/3 hükmünde limited ortaklıkta birden fazla müdür bulunması durumunda bunların oy çokluğu ile karar alacakları düzenlenmiştir. Ancak hükmün son cümlesinde ortaklık sözleşmesi ile müdürlerin karar alması konusunda farklı bir düzenleme yapılabileceği belirtilmiştir. Buna göre ortaklar tarafından müdürler kurulunda karar yetersayısı olarak oy çokluğu yerine oy birliği kabul edilmiş olabilir. Bu durumda müdürler arasında ortaklığın idaresine veya faaliyetlerine ilişkin ortaya çıkan anlaşmazlıklar veya görüş ayrılıkları müdürler kurulunda kilitlenme meydana getirebilir. Bu kilitlenme durumunun süreklilik arz etmesi halinde ise ortaklık çalışamaz ve işleyemez hale gelir. Böyle bir durumda ortaklardan biri tarafından açılacak fesih davasında hâkim, somut olayın niteliklerini göz önünde bulundurarak fesih yerine müdürler kurulunda geçerli olan karar nisabını hafifletmek suretiyle yaşanan kilitlenmenin giderilmesini sağlayabilir⁴²⁴. Ancak iki ortaklı limited şirketler bakımından meseleyi ele alacak olursak, özellikle ortakların her ikisinin de müdür sıfatına haiz olduğu durumda, müdürler kurulunda her ortağın bir oy hakkı bulunduğundan kural olarak oybirliği esası geçerli olacaktır. Bu nedenle iki ortaklı ve ortakların ikisinin de müdür olduğu şirketlerde mahkemece kanunda öngörülen oy çokluğu esasının sözleşmeye müdahale etmek suretiyle hafifletilemeyeceği kanaatindeyiz. Ancak iki ortak müdürün haricinde ortaklığa üçüncü kişinin müdür olarak atandığı varsayımda, müdürler kurulunda kilitlenme meydana getiren sözleşme ile kararlaştırılmış oy birliği esasının, mahkemece alternatif çözüm kapsamında hafifletilerek (oy çokluğu), yaşanan kilitlenmenin giderilebilmesi mümkün olmalıdır.

⁴²⁴ Anonim ortaklığın haklı sebeple feshi davasında alternatif çözüm kapsamında mahkemece ortaklık sözleşmesine müdahale edilmesi suretiyle karar veya toplantı yetersayılarının değiştirilemeyeceği hususunda bkz. Füsun Nomer Ertan, “Anonim Ortaklığın Haklı Sebeple Feshi Davası -TTK m. 531 Üzerine Düşünceler”, **İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası**, Cilt: 71, Sayı: 1, 2015, (Fesih), s. 434.

c. Mahkemece Oy Hakkına Müdahale Edilmesi Suretiyle Kilitlenmenin Giderilmesi

Limited ortaklıkların haklı sebeple feshi davasında hâkimin fesih yerine verecek olduğu alternatif çözüme ilişkin kararlardan bir tanesi de oy hakkına müdahale edilmesi suretiyle haklı sebebin giderilmesidir. Bu hususta TTK m. 618 hükmü dikkate alınmalıdır. Kanun koyucu bu hükmün ilk fıkrasında oy hakkının esas sermaye payının itibari değerine göre belirleneceğini düzenlemiştir. Devamında ise ortaklık sözleşmesi birden fazla esas sermaye payına sahip ortakların oy hakkının sınırlandırılabilenliğini belirtmiştir. Hükmün ikinci fıkrasında ise ortaklık sözleşmesi ile oy hakkının itibari değerden bağımsız olarak her esas sermaye payına bir oy düşecek şekilde hesaplanabileceği öngörülmüştür.

Hâkimin TTK m. 618/1'e dayanarak ortaklık sözleşmesine yapacak olduğu müdahale daha çok çoğunluk ortaklar karşısında azınlık ortakların korunmasına yöneliktir. Gerçekten de limited ortaklığın feshine ilişkin davalarda ileri sürülen haklı sebeplerin çoğunlukla azınlık ortakların haklarına müdahalede bulunulmasından kaynaklandığı dikkate alındığında, hâkimin çoğunluk pay sahibi ortağın oy hakkını sınırlandırarak alternatif çözüm üretmesi isabetli olacaktır⁴²⁵. Yine benzer şekilde azınlık pay sahibi ortağa TTK m. 618/2 esas alınarak dolaylı yoldan oy hakkında imtiyaz tanınması da aynı amaca hizmet etmektedir. Burada dikkat edilmesi gereken husus, ortakların farklı itibari değerde esas sermaye paylarına sahip olması gerektiğidir. Gerçekten de kanun koyucu, limited ortaklıklarda eşit itibari değerdeki paylar için oy hakkında imtiyaz tanınmasına müsaade etmemektedir⁴²⁶. Ayrıca davacı ortağın paylarının itibari değeri diğer ortakların paylarının itibari değerinden düşük olmalıdır ki bu farklı itibari değerdeki paylara eşit oy hakkı tanınması suretiyle imtiyaz hakkı verilebilsin⁴²⁷.

Yapılan açıklamalardan sonra ifade etmek gerekir ki, hâkimin oy hakkına müdahalesi yoluyla çoğunluk ortakların haklarını kötüye kullanması engellenerek azınlık ortakların ortaklığın idaresinde ve işleyişinde söz hakkı sahibi olması

⁴²⁵ Hâkimin oy hakkının sınırlandırılması yönünde bir tedbir alabilmesi için objektif nedenlerin bulunması gerektiği ve yapılan müdahalenin ortaklık amacının gerçekleştirilmesi gayesiyle yapılması gerektiği hususunda bkz. Yıldırım, Haklı Sebep, s. 353.

⁴²⁶ Akbay, s. 179; Yıldırım, Haklı Sebep, s. 354.

⁴²⁷ Akbay, s. 180; Yıldırım, Haklı Sebep, s. 355.

sağlanabilir. Ve böylece haklı sebep ortadan kaldırılarak ortaklık ilişkisinin devamı mümkün kılınabilir. Ancak iki ortaklı ve özellikle ortakların eşit sermaye payı dağılımına sahip olduğu ortaklıklarda yaşanan kilitlenmenin bu çözüm yolu ile giderilmesi pek mümkün gözükmemektedir. Şöyle ki, ortakların eşit itibari değerde paya sahip olmaları durumunda oy hakkında da eşitlik söz konusu olacaktır (TTK m. 618/1). Bu durumda dolaylı yoldan ortaklardan birine oy hakkında imtiyaz tanınması mümkün olmaz. Öte yandan TTK m. 618/1 uyarınca ortaklardan birinin oy hakkının sınırlandırılması için ortağın birden fazla esas sermaye payına sahip olması gerekir. Bu kapsamda örneğin 100.000 TL esas sermayesi olan ortaklıkta ortakların her ikisi de 50.000 TL itibari değerli birer esas sermaye payına sahip olduğu durumda oy hakkının TTK m. 618/1 anlamında sınırlandırılması söz konusu olamayacaktır.

Ancak iki ortaklı limited ortaklıkta haklı sebeple fesih davası açılmadan önce azınlık konumunda bulunan ortağa oy hakkında imtiyaz tanınmış olabilir. Bu imtiyaz sayesinde azınlık pay sahibi ortak ile çoğunluk pay sahibi ortak genel kurulda eşit oy hakkına sahip olabilir. Böyle bir durumda azınlık pay sahibi ortağın bu imtiyazı kötüye kullanarak genel kurulda sürekli bir kilitlenme meydana getirmesi durumunda, diğer ortak tarafından bu sebebe dayanarak fesih davası açılabilir. İşte bu halde mahkemece ortaklığın feshi yerine azınlık pay sahibi ortağın imtiyaz hakkının kaldırılması suretiyle kilitlenme durumunun giderilmesi mümkündür. Ancak alternatif çözümlerde ölçülülük ilkesinin gereği olarak imtiyaz hakkının tamamen kaldırılması yerine sınırlandırılması ile de sürekli kilitlenme durumu giderilebilecekse, mahkemece sınırlandırma yönünde karar alınmalıdır⁴²⁸.

d. Mahkemece Genel Kurul ve Müdürler Kurulunda Üstün Oy Hakkı Tanınması Suretiyle Kilitlenmenin Giderilmesi

İki ortaklı ve özellikle ortakların eşit güce sahip olduğu limited ortaklık genel kurulu ve müdürler kurulunda meydana gelen sürekli kilitlenme durumu ortaklığın feshi açısından haklı sebep teşkil edebilir. Kanun koyucu müdürler kurulunda yaşanacak kilitlenmeyi öngörerek TTK m. 624/3 hükmünde müdürler kurulu

⁴²⁸ Yıldırım, Haklı Sebep, s. 356. Anonim şirketlerin haklı sebeple feshi davasında mahkemece, alternatif çözüm kapsamında ortaklık sözleşmesine müdahale etmek suretiyle, oy hakkının sınırlandırılabilmesi hususunda bkz. Erdem, s. 254.

başkanına üstün oy hakkı tanımıştır. Gerçekten de limited ortaklıkta birden fazla müdür bulunması durumunda bunlardan biri başkan olarak atanacak ve kurulda karar alınması esnasında oyda eşitlik yaşanması halinde başkanın oyu yönünde karar alınacaktır. Ancak bu düzenleme emredici nitelikte değildir. Ortaklar, ortaklık sözleşmesinde yer verecekleri düzenleme ile başkanın üstün oy hakkını kaldırabilirler. Bu durumda özellikle iki ortaklı ve ortakların ikisinin de müdür olduğu ortaklıkta kilitlenme yaşanması ihtimali kuvvetlenir. Bu kilitlenmenin ortaklığın feshi açısından haklı sebep teşkil ettiği durumda hâkim, fesih yerine başkan müdüre üstün oy hakkı tanımak suretiyle haklı sebep yaratan olgunun giderilmesini sağlayabilir⁴²⁹.

Kanun koyucu, müdürler kurulunda yaşanacak kilitlenmeye başkanın üstün oy hakkı ile çözüm getirmeye çalışmışken genel kurula ilişkin açık bir hüküm öngörmemiştir. Ancak bu hususta TTK m. 577/1 (e) bendinde, genel kurul oylaması sonucunda oyların eşit çıkması halinde bazı ortaklara üstün oy tanıyan hükümlerin ortaklık sözleşmesinde düzenlenmesi şartıyla ortaklar açısından bağlayıcı nitelikte olacağı belirtilmiştir⁴³⁰. Bu hüküm doğrultusunda, fesih davasında alternatif çözüm olarak hâkimin, ortaklardan birine üstün oy hakkı tanınması suretiyle kilitlenmenin giderilmesini sağlayabileceğinin kabulü gerekir⁴³¹. Burada dikkat edilmesi gereken husus, üstün oy hakkının yalnızca oyda eşitlik yaşanması halinde geçerli olacaktır. Oyların eşit çıkması durumundan, genel kurulda oylamaya sunulan teklif lehine veya aleyhine eşit sayıda oy bulunması anlaşılmalıdır⁴³².

e. Mahkemece Veto Hakkının Kaldırılması Suretiyle Kilitlenmenin Giderilmesi

TTK m. 577/1 (e) bendi uyarınca limited ortaklık sözleşmesinde yer verilecek düzenleme ile belirli veya belirlenebilir ortaklara veto hakkı tanınması mümkündür. Veto hakkı, bu hakkın sahibi ortağı genel kurulda güçlü bir konuma getirmektedir.

⁴²⁹ Yıldırım, Haklı Sebep, s. 358. Anonim ortaklıklar açısından karşı yönde bkz. Şahin, Haklı Sebep Fesih, s. 236. Bu noktada müdürlerden birinin, müdürler kurulu toplantısına katılmamak suretiyle başkan müdürün üstün oyunu işlevsiz kılabilceği unutulmamalıdır.

⁴³⁰ Bu durumda kendisine üstün oy hakkı tanınan ortağın da ortaklık sözleşmesinde belirtilmesi gerektiği hususunda bkz. Akbay, s. 174.

⁴³¹ Aynı yönde bkz. Yıldırım, Haklı Sebep, s. 359.

⁴³² Akbay, s. 174.

Şöyle ki diğer ortakların tamamı genel kurula sunulan öneri lehine oy kullanmış olsalar da veto hakkı sahibi olumlu yönde oy kullanmadıkça teklif lehine karar alınamaz⁴³³.

İki ortaklı limited ortaklıklarda da ortaklardan birine ortaklık sözleşmesi ile veto hakkı tanınmış olabilir. Bu durumda veto hakkı sahibi bu hakkını kötüye kullanarak genel kurulda sürekli olarak teklif aleyhinde oy kullanabilir. Bunun üzerine genel kurulda meydana gelen kilitlenme, bu organın fonksiyonunu yerine getirememesine sebebiyet verir. Ayrıca belirtmek gerekir ki, veto hakkının kötüye kullanılması sebebiyle kilitlenme durumunun yaşanması için ortakların eşit sermaye payı dağılımına sahip olmasına gerek bulunmaz⁴³⁴.

Kilitlenmenin süreklilik arz etmesi sebebiyle açılacak fesih davasında hâkimin, fesih yerine alternatif çözüm kapsamında ortağın veto hakkının kaldırılmasına karar verebileceğinin kabulü gerekir. Ancak genel kurulda yalnızca bazı hususlara ilişkin gündem maddelerinde veto hakkının kullanılması sebebiyle kilitlenme ortaya çıkıyorsa hâkimin sadece bu konudaki kararlara ilişkin olarak veto hakkını sınırlaması yeterli olacaktır⁴³⁵.

f. Üçüncü Kişinin Müdür Olarak Atanması Suretiyle Müdürler Kurulunda Yaşanan Kilitlenmenin Giderilmesi

TTK m. 623/1 hükmünde öngörüldüğü üzere ortaklardan biri, ortakların tamamı veya üçüncü kişiler müdür olarak atanabilir. Ortaklığın temsili ve yönetimi yetkisinin üçüncü kişiye verildiği durumda ise ortaklardan en az birisinin de müdür sıfatına haiz olması gerekir.

İki ortaklı bir limited şirkette ortakların ikisinin de müdür olduğu ihtimalde ortaya çıkabilecek derin uyuşmazlıklar ve sürekli görüş ayrılıkları hem müdürler kurulunda hem de ortaklığın temsiliinde tıkanmalar yaşanmasına neden olur. Bu tıkanmalar ortaklığın feshi açısından haklı sebep teşkil edebilir. Haklı sebeple fesih davasında, mahkemece fesih yerine ortaklığın devamlılığının sağlanması açısından dışarıdan üçüncü kişinin müdür olarak atanması yönetim ve temsilde yaşanan

⁴³³ Doğrusöz Koşut, s. 185; Yıldırım, Haklı Sebep, s. 360.

⁴³⁴ Doğrusöz Koşut, s. 185.

⁴³⁵ Yıldırım, Haklı Sebep, s. 363.

tıkanmayı giderebilir⁴³⁶. Şirkette iki ortak müdürün varlığında dışarıdan üçüncü kişi müdür atanmasıyla müdürler kurulunda müdür sayısı üçe çıkmış olacaktır. Bu sayede iki müdürden oluşan müdürler kuruluna nazaran kilitlenme yaşanması ihtimali daha az gündeme gelecektir. Zira üç müdürün katıldığı toplantıda, müdürlerden ikisinin sunulan teklif lehine oy kullanması halinde olası pat durumu yaşanmamış olacaktır.

g. Mahkemece Ticari Temsilci Atanması Suretiyle Temsilde Yaşanan Kilitlenmenin Giderilmesi

TTK m. 631/1 hükmü uyarınca limited ortaklığa genel kurul kararı ile ticari temsilci veya ticari vekil atanması mümkündür. Kanun koyucu tarafından ticari temsilci veya ticari vekil atanmasına ilişkin özel bir nisap öngörülmediğinden TTK m. 620 uyarınca olağan karar yetersayısı yeterli olacaktır. Ancak ortaklık sözleşmesinde yer verilecek düzenleme ile bu atama müdürler tarafından da yapılabilir. Birden fazla müdürün olduğu durumda kural olarak oy çokluğu ile karar almak suretiyle atama yapılır⁴³⁷.

Böylece ortaklığı temsil yetkisinin müdürler haricinde ticari temsilcilere ve ticari vekile de verilebileceği kabul edilmiştir. Bu çerçevede özellikle kanun koyucu tarafından temsil yetkisinin kapsamı oldukça geniş tutulan ticari temsilcinin ortaklığı dış ilişkide temsil etmesi mümkün olacaktır (TBK m. 547 vd.).

İki ortaklı limited ortaklıklarda ortakların ikisinin de müdür olduğu durumda kural olarak ortaklığı birlikte temsil edeceklerinden yukarıda bahsedilmiştir. Ancak zamanla ortaklar arasında ortaya çıkan görüş ayrılıkları ve ciddi anlaşmazlıklar ortaklığın temsilinde tıkanma yaşanmasına sebebiyet verir. Zira çifte imza kuralı gereği ortakların dış ilişkide birlikte ve uyum içerisinde hareket etmeleri gerekir. Üçüncü kişilere karşı girilen ortaklığın faydasına olacak bir hukuki işleme ortaklardan birinin katılmaması, o işlemin ortaklık açısından hukuki sonuç doğurmamasına yol açar. Bu durumun süreklilik arz etmesi hali ise dış ilişkide ortaklığı felce uğratacak, diğer bir deyişle faaliyetlerini devam ettiremez hale getirecektir. Mevcut durum ileri sürülerek açılacak fesih davasında ise hâkim fesih

⁴³⁶ Anonim şirketler açısından benzer yönde bkz. Şahin, Haklı Sebep Fesih, s. 541; Metin, s. 346.

⁴³⁷ Ekşi, s. 103.

kararı vermek yerine alternatif çözüm bulmak suretiyle temsilde yaşanan tıkanmanın giderilip giderilemeyeceğini araştırır. Bu bağlamda ortaklığa ticari temsilci atanması kanaatimizce alternatif çözüm olarak düşünülebilir. Özellikle ortaklığın genel müdürü, işletme veya muhasebe müdürü görevini yürüten kimsenin ticari temsilci olarak atanması dış ilişkide hareketsiz halde bulunan ortaklık için fayda sağlayabilir. Ayrıca mahkemece ortaklık dışından bir üçüncü kişinin de ticari temsilci olarak atanmasında bir sakınca bulunmadığı kanaatindeyiz.

4. Mahkemece Ortaklardan Birinin Esas Sermaye Paylarının Diğeri Tarafından Devralınmasına Hükmederek Kilitlenmenin Ortadan Kaldırılması

a. Ön Açıklamalar

Haklı sebeple fesih davasında mahkemece fesih yerine kabul edilecek alternatif çözümün aynı zamanda haklı sebebi ortaya çıkaran durumu sürekli şekilde ortadan kaldıracak nitelikte olması gerekir⁴³⁸. İki kişilik limited şirketin karar mekanizmalarında veya temsilde yaşanan kilitlenmeler sebebiyle açılan fesih davasında ileri sürülen haklı sebeplerin kaynağı büyük oranda iki ortak arasında yaşanan derin anlaşmazlıklar ve ciddi görüş ayrılıklarıdır. Bu ihtilafların mahkemece ortaklık sözleşmesine müdahale edilmesi veya temsile ilişkin birtakım tedbirlerin alınması yoluyla giderilmesi geçici nitelikte çözümler olacaktır. Gerçekten de şirketin organlarında karar alma nisaplarına ilişkin değişiklik yapılması veya müdürlerden birinin yetkilerinin sınırlandırılması gibi çözümler kalıcı nitelikte değildir. Ortaklığın yapısı gereği iki ortak arasındaki şahsi ilişkiler ortaklık ilişkisinin ve şirket faaliyetlerinin sürdürülmesi bakımından hayati önemi haizdir. Böyle bir durumda her iki ortağın da ortaklık ilişkisine devam etmesi sonucunu doğuran bir çözüm, çoğu zaman haklı sebebi yaratan olguyu sürekli olarak ortadan kaldırmaz. Bu nedenle ortaklardan birinin payının diğer ortak tarafından satın alınması yoluyla ortaklık ile olan bağının koparılması, aralarındaki ihtilaflardan kaynaklı haklı sebepleri kökten

⁴³⁸ Yıldırım, Haklı Sebep, s. 272.

çözmüş olacaktır. Bu sayede şirket tek ortaklı hale geleceğinden mevcut kilitlenme durumu da ortadan kaldırılmış olacaktır.

İki kişilik limited şirketin haklı sebeple feshi davasının diğer ortağa yöneltilebiliyor olması, hâkime geniş bir hareket alanı tanımaktadır. Bu sayede hâkim hem davacı ortak hem de davalı ortak bakımından, sahip oldukları esas sermaye paylarını bir diğerine devretmeleri yönünde hüküm tesis edebilir. Bu noktada önem arz eden hususlar hangi ortağın şirketi bir diğerine terk edeceğinin tespiti ve devre konu esas sermaye paylarının devir bedelinin belirlenmesidir.

b. Mahkemece Diğer (Davalı) Ortak Hakkında Satın Alma Yükümlülüğü Öngörülmesi

Limited şirketin haklı sebeple feshi davasında mahkemece alternatif çözüm kapsamında diğer ortak hakkında satın alma veya satma yükümlülüğü öngörülüp öngörülemediği sorunu doktrinde tartışmalıdır. Meseleyi anonim şirketler bakımında ele alan yazarlar, fesih davasında ortaklara bu tarzda bir yükümlülüğün öngörülmesini tek borç ilkesine aykırılık teşkil edeceği sebebiyle kabul etmemektedirler (TTK m. 480/1)⁴³⁹. Ayrıca haklı sebeple fesih davasının ortaklık tüzel kişiliğine yöneltilmesi gerektiğinden usul hukuku kuralları gereğince davanın tarafı olmayan ortaklar hakkında yükümlülük öngörülmesinin kabul edilemeyeceği savunulmaktadır⁴⁴⁰. Limited şirketler bakımından *Yıldırım* ise davalı konumunda bulunmayan ortaklar hakkında mahkemece bir yükümlülük öngörülemediği kanaatindedir. Ancak yazar, iki ortaklı limited şirkette davanın diğer ortağa

⁴³⁹ Erdem, s. 237; Şahin, Haklı Sebeple Fesih, s. 426; İlbasmış Hızlısoy, s. 294; Hanağası, s. 256; Şahin, Hukuki Sorunlar s. 164; Sevi, Kilitlenme, s. 385.

⁴⁴⁰ Özge Ayan, “Yeni Türk Ticaret Kanunu’nda Anonim Şirketin Haklı Sebeplerle Feshi Davası”, **Legal Hukuk Dergisi**, Sayı: 102, 2011, ss. 2255,2256; Begüm Yiğit, “Anonim Şirketin Haklı Nedenle Feshi Davasında Davalı Sıfatının Belirlenmesi”, **Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt: 1, Sayı: 1, 2019, s. 615; Şener, Ortaklıklar Hukuku, s. 640; Şahin, Haklı Sebeple Fesih, s. 426; İlbasmış Hızlısoy, s. 294; Tekinalp (Poroy ve Çamoğlu), Ortaklıklar Hukuku II, s. 349; Ayoğlu, Haklı Nedenle Fesih, s. 248; Hanağası, s. 256; Şahin, Hukuki Sorunlar s. 164; Nomer Ertan, Fesih, s. 431. Anonim şirketin haklı sebeple feshi davasında dava dışı ortaklar hakkında çıkarma kararı verilebileceği hususunda karşı görüş için bkz. Çelik, Çıkarılma, ss. 322,323. Usul hukuku kuralları gereğince diğer ortaklara satın alma yükümlülüğü öngörülemediği fakat çoğunluk ortakların rızalarını almak suretiyle davada taraf teşkilinin sağlanması gerektiği, böylece payların diğer pay sahipleri tarafından satın alınabileceği hususunda bkz. Aker, s. 139.

yöneltilebileceğini kabul ettiğinden, bu ortak hakkında yükümlülük öngören kararın tesisini mümkün görmektedir⁴⁴¹.

Ortaklığın karar mekanizmalarındaki veya temsilindeki tıkanıklığın haklı sebep olarak ileri sürüldüğü davada hâkim somut olayın niteliğine göre değerlendirme yapar. İleri sürülen sebeplerin ortaklığın feshi açısından yeterli düzeyde olduğuna kanaat getirildiğinde fesih yerine alternatif çözümler ile haklı sebebin sürekli bir biçimde giderilip giderilemeyeceği araştırılır⁴⁴². Ancak mahkemece uygulanacak alternatif çözümün ortakların ve ortaklığın menfaatine uygun nitelikte olması gerekir. Bu bağlamda iki ortaklı limited şirkette alternatif çözüm kapsamında davacı ortağın çıkarılması hem ortakların hem de şirketin menfaatine uymaz. Gerçekten de özellikle ortakların birbirine eşit veya yakın oranda sermaye payına sahip olduğu durumda ortağın çıkarılması şirketin ekonomik yönden mahvına neden olacaktır. Aynı zamanda çıkarılan ortak da ayrılma payını elde edememe tehlikesi ile karşı karşıya kalacaktır. Bu nedenle bu tip ortaklıkta çıkarma yerine duruma uygun düşen ve kabul edilebilir başka bir çözümün mahkemece araştırılması gerekir.

Bu doğrultuda, alternatif çözüm olarak kabul edilecek bir yol davacı ortağın esas sermaye payının diğer ortak tarafından satın alınmasıdır. Gerçekten de bu çözüm sayesinde davacı ortak, esas sermaye payının karşılığına kısa ve kolay yoldan kavuşmuş olur. Diğer taraftan şirketin sermayesi korunmuş olur ve yaşamına devam etmesi sağlanır. Bu durum şüphesiz, haklı nedenle fesih davasında ortaklığın feshine engel olunması amacıyla da uyumludur.

Bu hususta son olarak tespiti gereken mesele hâkimin limited şirket ortağına bu tarz bir yükümlülük getirip getiremeyeceğidir. Yukarıda ifade edildiği üzere konuyu anonim şirketler bakımından inceleyen yazarlar bu durumun tek borç ilkesine aykırı olacağı kanaatindedir. Ancak kanaatimizce limited şirketler bakımından bu yönde bir emredici hüküm söz konusu değildir. Zira TTK m. 577 (b), (c), (d), (g) bentlerinde ortaklık sözleşmesinde yer verilmek suretiyle ek ödeme ve yan edim yükümlülükleri veya şirketle rekabet eden işlem ve davranışlardan kaçınma gibi yükümlülükler öngörülebilir⁴⁴³. Nitekim TTK m. 636/3 hükmünün gerekçesinde de kanun koyucu, “*yargıca şirketin yararına geniş müdahale hakkı*” tanıdığından söz

⁴⁴¹ Yıldırım, Haklı Sebep, s. 277.

⁴⁴² Yıldırım, Haklı Sebep, s. 272.

⁴⁴³ Yıldırım, Haklı Sebep, s. 276.

etmektedir. Bu doğrultuda haklı sebeple fesih davasında hâkime tanınan geniş müdahale hakkının, davalı ortak hakkında satın alma yükümlülüğü öngörülmesini de kapsayacağı, bu çözümün hem şirketin hem de diğer ilgililerin yararına pratik bir çözüm olacağı kanaatindeyiz.

c. Mahkemece Diğer (Davalı) Ortak Hakkında Satma Yükümlülüğü Öngörülmesi

İki ortaklı limited şirketlerin karar organlarında veya ortaklığın temsilinde yaşanan kilitlenmelerin süreklilik arz etmesi halinde ortaklığın feshi bakımından haklı sebep teşkil edebileceklerinden yukarıda bahsetmiştik. Böyle bir durumda açılacak fesih davasında, feshe son çare olarak karar verilmesi gerekeceğinden hâkimin alternatif çözüm kapsamında davacı ortağın paylarının diğer ortak tarafından satın alınması yönünde hüküm tesis edebileceği ifade edildi. Gerçekten de bu çözüm özellikle davacı ortağın şirketten çıkarılmasına göre daha isabetli ve pratik bir çözümdür. Bu çözüm sayesinde şirket malvarlığı korunmakta ve çıkarılacak ortak esas sermaye payının karşılığına kolay yoldan ulaşmaktadır.

Ancak özellikle davacı ortak tarafından ileri sürülen haklı sebeplerin kaynağında diğer ortağın şahsından kaynaklanan olgular söz konusu olabilir. Örneğin diğer ortağın kötü niyetli olarak toplantılara katılmayarak şirketin karar organlarını işlemez hale getirmesi veya kusurlu olarak sürekli şirketin aleyhine işlemlerde bulunması ya da ortaklar arasındaki güven ilişkisini ağır biçimde sarsıcı davranışlarda bulunması mümkündür. Bu gibi hallerde ortada işleyen ve verimliliği yüksek bir şirket söz konusu ise davacı ortağın paylarını diğer ortağa satmak suretiyle şirketten ayrılması adil ve hakkaniyete uygun bir çözüm olmaz. Bu noktada mahkemece ortaklar arasındaki ihtilafa ilişkin etraflıca inceleme yapılarak tarafların kusur oranlarının tespit edilmesi gerekir. Yapılan değerlendirme neticesinde diğer ortağın (davalı) haklı sebebin ortaya çıkmasında ağır kusurlu olduğu sonucu ortaya çıkmışsa, mahkemece bu ortağın paylarının davacı ortağa satılmasına karar verilmesi suretiyle diğer ortağın şirket ile olan bağının kesilmesi adil ve hakkaniyete uygun bir çözüm olacaktır⁴⁴⁴. Bu

⁴⁴⁴ Anglo Sakson hukukunda mahkemece, haklı sebebin ortaya çıkmasına neden ortakların paylarının davacı ortak tarafından satın alınmasına karar verilebileceğinin kabul edildiği hususunda bkz. Şahin, Haklı Sebeple Fesih, s. 425.

bağlamda TTK m. 636/3 uyarınca açılacak davanın diğer ortağa yöneltilmesi gerektiğini kabul ettiğimizden, bu ortak hakkında esas sermaye paylarını satma yükümlülüğü öngörülmesinde usul hukuku kuralları bakımından bir aykırılık söz konusu olmayacaktır.

d. Mahkemece Artırma Yapılması Yoluyla Esas Sermaye Paylarının Satışa Çıkarılması ve Devrine Hükmedilmesi

(1) Sorunun Ortaya Konulması

İki kişilik limited şirketin haklı sebeple feshi davasında mahkemece alternatif çözüm kapsamında ortaklardan biri hakkında satın alma veya satma yükümlülüğü öngörülebilir. Limited şirketin karar mekanizmalarında veya temsilinde yaşanan tıkanmalar genellikle ortakların şahsından kaynaklandığından haklı sebebi oluşturan olgunun meydana gelmesinde kural olarak her iki ortak da kusurludur. Bu durum, ortaklardan birinin esas sermaye paylarını diğerine devretmesine yönelik hüküm kurulurken adil bir çözümün benimsenmesini gerektirmektedir.

Özellikle eşit oranda esas sermaye payı dağılımının olduğu şirkette (%50-%50), ortaklar arasındaki güç dengesi ve ortaklığın tamamı üzerinde kontrol gücüne sahip olma arzusu, hâkimin pay devrini konu alan karar verirken taraf menfaatlerini gözetmesini gerekli kılmaktadır. Bu nedenle ortaklardan birinin sahip olduğu esas sermaye paylarının diğer ortağa devredilmesini öngören karar verilirken şirketi terk eden ortağın ekonomik menfaatlerinin zedelenmemesine dikkat edilmelidir.

Mahkemece iki kişilik limited şirketin ortaklarından birinin diğerinin esas sermaye paylarını satın almasına veya kendi esas sermaye payını diğer ortağa satmasına yönelik hüküm kurulduğunda esas sermaye paylarının devir bedelinin de tespiti gerekir. Zira esas sermaye paylarının devir bedeli konusunda ortakların anlaşması kural olarak mümkün olmayacaktır. Bu nedenle mahkemenin devre konu esas sermaye paylarının gerçek değerini uzman bilirkişi vasıtasıyla yapılacak değerlendirme neticesinde tespit etmelidir (TTK m. 597/1). Mahkemece devir bedeli olarak gerçek değerden daha düşük bir bedel belirlenmesi, ayrılan ortağın ekonomik menfaatine aykırı olacaktır.

Gerçek değerin ne olduğuna ilişkin olarak TTK m. 493/1 hükmünün gerekçesinde; *“Tasarı "gerçek değer"i tanımlamamayı tercih etmiştir. Tanım öğreti ile içtihata bırakılmıştır. İsviçre’de ve 6762 sayılı Kanunun 418 inci maddesi sebebiyle Türk doktrininde söz konusu değerle, aktiflerin olası satış değerinin, kapitalizasyon değerinin ve işletme iktisadının kabul ettiği şirketin tüm varlıklarını temel alan diğer değerlerin ifade edildiği savunulmuştur. Bu değer, tasfiye değerinin üstündedir. Çünkü yaşayan bir şirketin değeridir”* açıklamalarına yer verilmiştir. Tasarıda yer alan bu ifadelerin kıyasen limited şirket esas sermaye payının gerçek değerinin tespit edilmesi bakımından da geçerli olacağını kabul etmek gerekir. Bu itibarla esas sermaye payının gerçek değeri, tasfiye değerinden yola çıkarak değil sermaye payının yaşayan işletme içerisindeki değeri esas alınarak hesaplanmalıdır⁴⁴⁵. Bunun için de bilanço, kar-zarar hesabı, şirketin tüm maddi, fikri ve sınai varlıklarının rayiç değerleri ile işletmenin gelecek yıllardaki kar ihtimallerini de bünyesinde barındıran bir hesaplama metodundan faydalanarak değer tespiti yapılması gerektiği doktrinde savunulmaktadır⁴⁴⁶. Buna göre gerçek değerin hesaplanmasında, özellikle şirketin gelecek faaliyet dönemlerinde elde edeceği kazançlar ve şirketin gelecekteki riskini gösteren kapitalizasyon oranı, iki önemli değişken olarak karşımıza çıkmaktadır⁴⁴⁷. Bununla birlikte her ne kadar bilançoya geçirilemese de işletmenin bulunduğu muhit, namı, iyi bir idareye sahip olması, müşteri çevresi, iyi bir ürün kalitesi, pazarda etkili gücün bulunması gibi faktörleri esas alan good will değerinin de esas sermaye payının gerçek değerinin hesaplanması sırasında dikkate alınması gerekir⁴⁴⁸.

Esas sermaye paylarının gerçek değerlerinin hesaplanmasında bu kadar çok etkenin göz önünde bulunmasının gerekmesi bu hesaplamanın yapılmasını güçleştirmektedir. Bununla birlikte limited şirket esas sermaye paylarının borsada işlem görmemesi ve karşılaştırılabilir bir sermaye payının bulunmasının güç olması da

⁴⁴⁵ Çamoğlu, Temel İlkeler, s. 53; Şahin, Çıkma ve Çıkarılma, s. 856; Topaloğlu ve Özer, s. 1958; Tasfiye bilançosunda esas itibarıyla malvarlığı değerlerinin münferit olarak devir değerlerinin esas alındığı ve devri kabil olmayan malvarlığı değerlerinin dikkate alınmadığı, bu sebeple tasfiye bilançosunun ayrılma payının gerçek değerini tespit noktasında uygun bir bilanço olmadığı hakkında bkz. Öztürk Dirikkan, s. 107.

⁴⁴⁶ Şener, Limited Ortaklıklar, ss. 349, 350; Çamoğlu, Temel İlkeler, s. 53; Yıldırım, Haklı Sebep, s. 310-315; Erdem, s. 274; Şahin, Haklı Sebep Fesih, s. 468; Ayrılma payının gerçek değerinin defter değerinden yola çıkarak hesaplanmasının da esas sermaye payının gerçek değerinden çok uzak bir değer olması sebebiyle isabetsiz olduğu hususunda bkz. Öztürk Dirikkan, s. 108.

⁴⁴⁷ Öztürk Dirikkan, s. 109.

⁴⁴⁸ Topaloğlu ve Özer, s. 1958; Öztürk Dirikkan, s. 111, dn. 124,125.

gerçek değer hesaplamasının yapılmasını zorlaştırmaktadır⁴⁴⁹. Uygulamada ise bilirkişi tarafından hesaplanarak belirlenen değer çoğu zaman esas sermaye payının yaşayan şirket içindeki gerçek değerinden düşük olarak tespit edildiği görülmektedir. Bu durum, iki kişilik limited şirkette payını diğer ortağa devrederek ayrılan ortağın ekonomik menfaatini zedelemektedir. Zira payını devreden ortak hem şirketi diğer ortağa terk etmek zorunda kalmakta hem de sahip olduğu esas sermaye paylarının gerçek değerini elde edememektedir.

Bu noktada iki kişilik limited şirkette ortakların esas sermaye paylarının artırma suretiyle satışa çıkarılması, hangi ortağın şirkette kalacağını tespiti ve daha makul ve adil bir devir bedeli belirlenmesi bakımından bir çözüm olarak öngörülebilir. Özellikle ortakların şirkette kalma veya şirketin tamamına hâkim olma yönündeki ekonomik menfaatlerinin birbirine denk olduğu durumda devir bedelinin artırma yöntemiyle belirlenmesi daha adil ve hakkaniyete uygun sonuçlar doğurabilir⁴⁵⁰.

(2) Artırma Yoluyla Satışa İlişkin Temel Esaslar

Artırma yoluyla satış, bedelin rekabet yöntemi ile belirlendiği ve sözleşmenin en yüksek teklifi verenle kurulduğu özel bir sözleşme kurma tarzıdır⁴⁵¹. Artırma yoluyla satış, esas itibarıyla bir satış sözleşmesi olmakla birlikte üç köşeli bir ilişki çerçevesinde gerçekleşmektedir⁴⁵². Bu ilişkinin bir köşesinde satıcı bulunurken diğer köşelerde artırmayı düzenleyen ve artırmaya katılarak fiyat teklifinde bulunan istekliler yer almaktadır⁴⁵³. Artırma yoluyla satış TBK’da, isteğe bağlı artırma ve cebri artırma olmak üzere iki biçimde düzenlenmiştir (TBK m. 275). Cebri artırma yoluyla satış, satış konusu şey üzerinde tasarrufa yetkili olan kişinin rızası aranmaksızın resmi

⁴⁴⁹ Öztürk Dirikkan, s. 113.

⁴⁵⁰ Sevi, Kilitlenme, s. 371.

⁴⁵¹ Fikret Eren, **Borçlar Hukuku Özel Hükümler**, Yetkin Yayınları, 7. Baskı, Ankara, 2019, s. 230; Cevdet Yavuz, **Türk Borçlar Hukuku Özel Hükümler**, Beta Yayınevi, İstanbul, 2014, s. 317; Haluk Tandoğan, **Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri**, Cilt: 1, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2008, s. 320; Aydın Zevkliler ve Emre Gökyayla, **Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri**, 14. Bası, Turhan Kitabevi, Ankara, 2014, s. 109; Murat Aydoğdu ve Nalan Kahveci, **Türk Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri (Sözleşmeler Hukuku)**, Gözden Geçirilmiş ve Yenilenmiş 2. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2014, s. 358; M. Alper Gümüş, **Borçlar Hukuku Özel Hükümler**, Cilt: 1, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2012, (Özel), s. 228; F. Ceren Sadioğlu, **Artırma Yoluyla Satış**, On İki Levha Yayıncılık, 2020, İstanbul, s. 1.

⁴⁵² Sadioğlu, s. 2.

⁴⁵³ Sadioğlu, s. 2.

makamlarca artırma yoluyla satılmasıdır (TBK m. 275/2)⁴⁵⁴. İsteğe bağlı artırma ise satıcının rızasının söz konusu olduğu durumlarda yapılan artırmadır (TBK m. 275/1)⁴⁵⁵.

Mahkemece artırma suretiyle satışa karar verilmesinin bu iki artırma türünden hangisine gireceği, uygulanacak hükümler ve artırma usulü bakımından önem arz etmektedir. Doktrinde bir görüşe göre artırma, kanunda öngörülse veya hâkim tarafından emredilse dahi isteğe bağlı nitelikte olacaktır⁴⁵⁶. Bu görüşü savunanlara göre mahkeme kararıyla yapılan açık artırmanın, isteğe bağlı mı yoksa cebri mi olduğunu tespit etmek için satışın kimin yararına yapıldığına bakılmalıdır⁴⁵⁷. Buna göre, yapılan artırma satıma konu şey sahibinin ya da sahiplerinin rızasına bağlı olmasa da onların yararına yapıldığı takdirde isteğe bağlılık söz konusu olacaktır⁴⁵⁸. Doktrinde bir diğer görüşe göre ise isteğe bağlı ve cebri artırma dışında farklı türde artırımların gerçekleştirilmesi de olanaklıdır⁴⁵⁹.

İki kişilik limited şirketin haklı nedenle feshi davasında hâkimin alternatif çözüm olarak esas sermaye paylarının artırma suretiyle satışa çıkarması da kanaatimizce isteğe bağlı artırma niteliğindedir. Zira esas sermaye paylarının devir bedelinin artırma suretiyle belirlenmesi, payını devredecek olan ortağın lehine bir durum yaratacaktır. Öte yandan cebri artırma yoluyla satışta, borcunu ödememiş olan bir kimsenin mallarına icra memurluğunca el konularak satışa çıkarılması işlemi söz konusudur⁴⁶⁰. Limited şirketin haklı sebeple feshi davasında ise bu tarz bir durum söz

⁴⁵⁴ Cebri artırmada satıcının rızasının bulunup bulunmadığına bakılmadığından gerçek anlamda bir satış sözleşmesi olarak nitelendirilemeyeceği hususunda bkz. Tandoğan, s. 321; Aydoğdu ve Kahveci, s. 359; Cebri artırmanın bir kamu hukuku işlemi olduğu hususunda bkz. Yavuz, s. 319.

⁴⁵⁵ İsteğe bağlı artırma, isteğe bağlı açık artırma ve isteğe bağlı özel artırma olarak ikiye ayrılır. İsteğe bağlı açık artırmada, artırma belirsiz bir kişi çevresine duyurulmakta ve satıcının iradesine bağlı olmaksızın herkesiz katılıp teklif ileri sürebildiği artırmadır. İsteğe bağlı özel artırma ise herkes yönelik bir ilana dayanmayan ve sadece belirli kişilerin katıldığı bir artırma çeşididir (Feyzi N. Feyzioğlu, **Borçlar Hukuku: Akdin Muhtelif Nevileri**, İstanbul Üniversitesi Yayınları, 1978, ss. 156-159, Eren, s. 233; Gümüş, Özel, s. 229).

⁴⁵⁶ Yavuz, s. 319; Gümüş, Özel, s. 231.

⁴⁵⁷ Tandoğan, s. 323; Sadioğlu, s. 145. İsteğe bağlı artırımların, cebri artırımların aksine satıcının yararına yapıldığı hususunda bkz. Feyzioğlu, s. 177.

⁴⁵⁸ Sadioğlu, s. 145.

⁴⁵⁹ Yazar, kanun tarafından yapılması emredilen artırma yoluyla satışı, kendine özgü (sui generis) artırma yoluyla satış olarak nitelendirmektedir (Sadioğlu, s. 145).

⁴⁶⁰ Cebri artırmanın icra müdürlüğü tarafından gerçekleştirilmesi, sözleşme görüşmelerinin resmiliği ve sözleşmesinin kurulmasına kadar gerçekleşen aşamaların kamu hukukuna tabi olması gibi niteliklerin, bu artırma yolunun kamu hukuku karakterini ortaya koyduğu hususunda bkz. Sadioğlu, s. 161; Bu hususta Yargıtay'ın 24.6.1953 tarih ve 14/6 sayılı içtihadı birleştirme kararı için bkz. Feyzioğlu, s. 175.

konusu olmayacaktır. İsteğe bağlı artırma yoluyla satış, özel hukuk rejimine tabi olarak gerçekleştirilir⁴⁶¹. Bu durumda TBK hükümleri uygulama alanı bulacaktır⁴⁶². Gerçekten de şirketin haklı sebeple feshi davasında ortakların esas sermaye paylarının artırma yoluyla satışa çıkarılması, niteliği itibarıyla paylı ortaklıkta paylı ortaklar arasında (TMK m. 699/3) veya mirasın mirasçılar arasında taksimine ilişkin TMK m. 651/3 uyarınca görülen davalara benzemektedir⁴⁶³. Bunlar dışında, TBK m. 108, TMK. M. 440, m. 444, m. 635, m. 770, m. 886, TTK m. 23/1 (b) hükümlerinde hakimın izni ve emriyle yapılan isteğe bağlı artırmanın örneklerini bulmak mümkündür⁴⁶⁴.

Mahkemece açık artırmanın gerçekleştirilmesinden önce bir takım hazırlık fiillerinin yapılması gerekmektedir. Bu kapsamda, artırma listesinin oluşturulması, davetiyelerin hazırlanması ve artırmaya ilişkin hususları içeren artırma şartnamesinin yazılı olarak oluşturulması gerekir⁴⁶⁵.

Sonrasında hâkim veya görevlendireceği kimse tarafından artırma organizasyonu gerçekleştirilir. Artırma organizasyonunda istekliler fiyat teklifinde bulunur. İsteklilerin fiyat teklifinin doktrinde hâkim görüş olarak öneri niteliğinde olduğu kabul edilmektedir⁴⁶⁶. İsteklinin yapmış olduğu öneri ile bağlılığı, artırmayı yönetenin hakimiyet alanına ulaşmakla başlar ve her teklif sahibi kendisinden sonra yapılacak yüksek teklife kadar önerisi ile bağlı kalır (TBK m. 276/2). Kendi teklifinin akabinde daha yüksek bir teklif gelmesi ile bağlılığı sona eren istekli, tekrar daha yüksek bir teklifte bulunabilir. En yüksek teklifte bulunan istekliye, artırmayı yönetenin ihalesi ile satış sözleşmesi kurulmuş olmaktadır⁴⁶⁷.

Artırma koşullarında aksi kararlaştırılmamışsa, ihale bedelinin peşin ödenmesi gerekir (TBK m. 278/1). Nihai olarak, artırmada taşınır bir mal alan kişi, onun mülkiyetini ihale anında kazanacaktır (TBK m. 279/1).

⁴⁶¹ Sadioğlu, s. 148.

⁴⁶² Oysa cebri artırma, İcra İflas Kanunu ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsili Usulü Hakkındaki Kanun hükümleri gereğince yürütülür (Eren, s. 232; Zevkliler ve Gökyayla, s. 111; Aydoğdu ve Kahveci, s. 359). TBK'nın artırma yoluyla satışa ilişkin hükümlerinin düzenleyici nitelikte olması nedeniyle, yaşanacak bir uyumsuzlukta evleviyetle artırma şartnamesinde yer alan düzenlemelere başvurulmaktadır (Sadioğlu, s. 148).

⁴⁶³ Bu davalarda isteğe bağlı özel artırmanın uygulandığı hususunda bkz. Zevkliler ve Gökyayla, s. 111. Ortaklığın giderilmesi davasında söz konusu olduğu hususunda bkz. Feyzioğlu, s. 178.

⁴⁶⁴ Yavuz, s. 320.

⁴⁶⁵ Sadioğlu, ss. 148-152.

⁴⁶⁶ Eren, s. 230; Feyzioğlu, s. 174; Yavuz, s. 320; Aydoğdu ve Kahveci, s. 358; Sadioğlu, s. 153.

⁴⁶⁷ Eren, s. 231; Feyzioğlu, s. 182; Sadioğlu, s. 160; Yavuz, s. 321.

(3) İki Kişilik Limited Şirketin Haklı Sebeple Feshi Davasında Artırma Suretiyle Esas Sermaye Paylarının Satışı

İki kişilik limited şirketin haklı sebeple feshi davasında artırma yoluyla satış organizasyonuna başlamadan önce ilk olarak artırma şartnamesi hazırlanarak ilan edilmeli ve satışa konu esas sermaye paylarının açık tarifi, artırmayı kimin yöneteceği, artırmaya kabul koşulları, tekliflerin tabi olacağı şekil ve satış bedelinin nasıl ödeneceği gibi hususlar belirtilmelidir⁴⁶⁸.

Artırma organizasyonu başladığında ise ortaklar, diğer ortağın esas sermaye paylarının tamamını satın almak yani şirketin tamamı üzerinde hakimiyete sahip olabilmek için teklifte bulunacaklardır. Yapılan artırma neticesinde en yüksek teklifi veren ortak, diğer ortağın esas sermaye paylarını satın alarak şirketin tek ortağı konumuna gelecektir. Artırma neticesinde belirlenen bedel üzerinden en yüksek teklifi veren ortağın, satışa konu esas sermaye paylarını iktisap etmesine ilişkin kurulacak mahkeme hükmü ile esas sermaye payları devralan ortağa geçmiş olacaktır. Bu sayede şirkette yaşanan mevcut kilitlenme durumu da ortadan kaldırılmış olur⁴⁶⁹.

Mahkemece esas sermaye paylarının satışına ilişkin yapılacak artırma esas itibariyle iki tehlikeyi bünyesinde barındırmaktadır. Bunlardan ilki, satışa konu esas sermaye paylarının, gerçek değerinden daha düşük bir bedel ile en yüksek teklifi veren ortağa ihale edilmesidir. Bu durum şüphesiz haklı sebeple fesih davasında alternatif çözüm olarak mahkemece artırma yoluyla satışa ve esas sermaye paylarının devrine karar verilmesinin amacı ile bağdaşmamaktadır. Bu nedenle istekliler tarafından yapılacak ilk teklifin alt sınırının, uzman bilirkişi tarafından satışa konu esas sermaye paylarının gerçek değerine ilişkin hesapladığı değer olarak belirlenmesi gerekir. Bu sayede esas sermaye payları kural olarak gerçek değerinin üzerinde satılacağı için esas sermaye payını devrederek şirketi diğer ortağa terk eden ortağın ekonomik yönden tatmini gerçekleşmiş olacaktır.

⁴⁶⁸ Sadioğlu, s. 62.

⁴⁶⁹ Mahkeme emriyle gerçekleştirilecek artırma yoluyla satış neticesinde payların bir diğer ortağa devredilmesinin işleyen ve mali açıdan sağlıklı bir şirketin feshine nazaran tercih edilmesi gereken daha hafif ve ölçülülük ilkesine uygun bir yöntem olduğu hususunda bkz. Matthias Trautmann and Hans Caspar von der Crone, "Organisationsmängel und Pattsituationen in der Aktiengesellschaft", *SZW/RSDA*, 2012, S.5, s. 475.

Bir diğ er tehlike ise, ortaklardan birinin diğ er ortağ ın i inde bulunduğ u ekonomik darlığ ın farkında olması ve artırmada kar  ı taraftan yeterli y ukseklikte teklif gelemeyeceğ ini bilmesi durumudur. Bu halde ortak, diğ er ortağ ın ekonomik bakımdan zor durumunu fırsat g orerek, onun esas sermaye paylarını ger ek değ erinin altında elde etme niyetinde olabilir. Bu noktada  oz m olarak  st paragrafta s z ettiğ imiz alt sınırın belirlenmesi yanında    nc  ki şilerin de istekli olarak artırmaya katılmalarını sağlamak gerekir. Bu bağlamda, ekonomik a ıdan zor durumda bulunan ortak, yeterli d zeyde artırma teklifinde bulunamasa da    nc  ki şiler yapacak oldukları teklifler ile diğ er ortağ ın suiistimaline fırsat vermemi  olacaktırdır.

e. Mahkemece Esas Sermaye Payını Devredecek Ortağ ın ve Devir Bedelinin Rulet Y nteminden Faydalanılarak Tespit Edilmesi

 ki ki şilik limited  irketin kilitlenmeden kaynaklı haklı sebeple feshi davasında ortaklardan birinin esas sermaye paylarını diğ erine devretmesine y nelik alternatif  oz m  retilmesi, kilitlenme durumunu ortadan kaldıracaktır. Fakat ortakların her ikisinin de  irketin tek ortağ ı ve h kimi konumunda ortaklıkta kalma y n ndeki e it arzu ve menfaatleri, hangi ortağ ın payını devredeceğ i konusunda mahkemeyi adil bir  oz m  retmeye zorlamaktadır. Bununla birlikte payını devredecek olan ortağ ın, sahip olduğ u esas sermaye paylarının ger ek değ erinin kar ılığ ını elde etmesi sağlanarak ekonomik menfaatinin g zetilmesi gerekmektedir.

Bu noktada, ortaklardan birinin diğ erinin t m esas sermaye paylarını devralması sonucunu doğ uran, s zleşme serbestisi ilkesine dayanan, daha  ok Anglo-Amerikan uygulaması kaynaklı “Rus ruleti (Russian roulette)” y nteminin, haklı sebeple fesih davası bakımından uygulanıp uygulanamayacağ ı tartı ılabilir. Rus ruleti y nteminde, taraflardan biri diğ erine, sahip olduğ u t m esas sermaye paylarını belirli bir fiyat  zerinden satmak veya diğ er tarafın sahip olduğ u t m esas sermaye paylarını aynı bedel  zerinden devralmak konusunda bir bildirimde bulunarak se im yetkisi tanır⁴⁷⁰. Bu bildirimi alan kar  ı taraf belirli bir s re i erisinde teklife cevap vererek ya

⁴⁷⁰ Sinan H. Y ksel, “Paysahipleri S zleşmeleri”, Yayınlanmamı  Y ksek Lisans Tezi, **Galatasaray  niversitesi Sosyal Bilimler Enstit s **, 2003, (Paysahipleri S zleşmeleri), s. 145; Stefan Knobloch, “Joint Ventures: Vertrags- und gesellschaftsrechtliche Gestaltungsm glichkeiten”, **GesKR 2013**, S.4 s.565, (www.walderwyss.com, e.t. 19.4.2022); Okutan Nilsson, s. 227.

diğer ortağın esas sermaye paylarını teklifte belirtilen bedel üzerinden satın alacak ya da kendi esas sermaye paylarını aynı bedel üzerinden devredecektir⁴⁷¹.

Anılan yöntemde ortaklardan biri tarafından teklif edilecek devir bedeli hem diğer ortağın paylarının satın alınmasında hem de teklifte bulunan ortağın paylarının satılmasında esas alınabilecektir. Bu durum teklifte bulunan ortağı, makul ve olabildiğince adil bir teklifte bulunmaya zorlayacaktır⁴⁷². Zira ortağın düşük bir teklifte bulunması halinde kendi esas sermaye paylarının düşük bedel üzerinden diğer ortağa devredilmesi ile birlikte şirketin de diğer ortağa terk edilmesi riski söz konusudur.

Rus ruleti olarak ifade edilen metodun uygulama alanı bulabilmesi için kural olarak devre konu esas sermaye paylarının değerinin eşit olması gerekir⁴⁷³. Bu nedenle eşit esas sermaye payı dağılımının söz konusu olduğu (%50-%50) iki kişilik limited şirkette bu yöntem benimsenebilir.

Rus ruleti yöntemi, kural olarak ekonomik güç bakımından birbirine denk ortaklar arasında uygulanması halinde daha adil sonuç doğurur. Özellikle ortaklardan birinin, diğer ortağın ekonomik olarak zor durumda bulunduğunu bildiği ihtimalde bu durumdan yararlanarak daha düşük teklifte bulunması olasıdır. Bu ihtimalin bertaraf edilmesi için artırma usulünde olduğu gibi mahkemece görevlendirilecek uzman bilirkişi tarafından teklife konu esas sermaye paylarının gerçek değeri tespit edilmeli ve ilk teklifi yapan ortağın en az bu değer üzerinden teklifte bulunmasına karar verilmelidir.

5. Mahkemece Ortaklığın Bölünmesine Karar Verilmesi

a. Ön Açıklamalar

İki kişilik limited şirketin karar mekanizmalarında yaşanan kilitlenme sebebiyle ortaklığın sürekli olarak çalışamaz hale geldiği durumlarda şirketin bölünmesi ile esas sermaye payı sahipleri dağılımının yeniden düzenlenmesi

⁴⁷¹ Sevi, Kilitlenme, s. 364; Cankat, s. 65.

⁴⁷² Okutan Nilsson, s. 227; Sevi, Kilitlenme, s. 370.

⁴⁷³ Sevi, Kilitlenme, s. 364.

amaçlanır⁴⁷⁴. Böylece mevcut ortaklığın tasfiyeye girmesi önlenerek ekonomik sistem içerisinde varlığını devam ettirmesi sağlanır⁴⁷⁵. Bu çözüm yolu kanaatimizce limited şirketin haklı sebeple feshi davasında bir alternatif çözüm yolu olarak düşünülebilir. Bölünme işlemi her ne kadar ortaklık düzenini ciddi oranda değiştiren ve birçok prosedür içeren bir işlem olsa da şirketin feshine nazaran tercih edilmesi gereken bir yoldur⁴⁷⁶. Gerçekten de hakim TTK m. 636/3 bağlamında kendisine verilen geniş takdir yetkisine dayanarak iki kişilik limited şirket ortaklarının esas sermaye payı dağılımını değiştirmek suretiyle bölünmesine karar vererek kilitlenme durumunun aşılmasını sağlayabilir.

Bu noktada önemle ifade etmek istediğimiz husus, mahkemece haklı sebeple fesih davasında limited şirketin bölünmesine hükmedilebilmesi için ortaklığın yapısının bölünmeye elverişli olmasıdır. Nitekim limited şirketin bölünmesinde ortaklığın aktif ve pasifleriyle bir bütün oluşturan bölüm ya da bölümlerinin devralan şirkete devri gereklidir⁴⁷⁷. Bu itibarla, tek malvarlığı bir taşınmaz olan veya bir esnaf işletmesi ya da ticari işletme işleten şirketin fiilen eşit biçimde ikiye bölünmesi pek mümkün olmayacaktır.

b. Bölünme Kavramı ve Kanuni Düzenleme

Sermaye şirketlerinde bölünme hem hukuki hem de ekonomik anlam ifade etmektedir. Hukuki anlamda bölünme, bir sermaye şirketinin malvarlığı değerlerinin tamamen veya kısmen ayırarak mevcut ya da yeni kurulan bir sermaye şirketine veya kooperatife devredilmesi ve bu devir karşılığında devralan şirketin paylarının, bölünen şirketin ortaklarına tahsis edilmesidir⁴⁷⁸. Bu tanımlamanın daha iyi anlaşılabilmesi için

⁴⁷⁴ Şahin, Haklı Sebeple Fesih, ss. 577, 578.

⁴⁷⁵ Kağıtçıoğlu, s. 61. Mahkemece her somut olay bakımından, şirketin bölünmesinin ekonomik açıdan değerlendirilip buna göre karar verilmesi gerektiği hususunda bkz. İlbasmış Hızlısoy, s. 360. Mahkemenin, şirketin işletme ve idare politikalarının bölünmesine imkân tanıyıp tanımadığı konusunda değerlendirme ve tespit yapma yükümlülüğü bulunmadığı hususunda bkz. Şahin, Haklı Sebeple Fesih, s. 581.

⁴⁷⁶ İlbasmış Hızlısoy, s. 357.

⁴⁷⁷ Hakan Çebi, **Türk Ticaret Kanunu Tasarısına Göre Anonim Ortaklıkların Bölünmesi**, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2010, (Bölünme), s. 26.

⁴⁷⁸ Benzer tanımlamalar için bkz. Mehmet Helvacı, **Anonim Ortaklıkların Bölünmesi**, Beta Yayınevi, İstanbul, 2004, (Bölünme), s. 36-37; Fena İpek Kayalı, **Türk Ticaret Kanunu'na Göre Sermaye Ortaklıklarının Bölünmesi**, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2020, s. 9; Hülya

birtakım kavramların açıklanması gerekmektedir. Bu kapsamda bölünen ortaklık, tam ya da kısmi olarak bölünen ortaklığı, devreden ortaklık da tam veya kısmi bölünen ve bölünmeye özgülenen malvarlıklarını bir bütün halinde ve kanunda öngörüldüğü şekilde yeni kurulan veya mevcut ortaklık ya da ortaklıklara devreden ortaklığı ifade etmektedir⁴⁷⁹. Devralan ortaklık ise bölünen ortaklık tarafından kendisine devredilen malvarlıklarını, kanuni hükümler çerçevesinde bir bütün olarak iktisap eden ortaklıktır⁴⁸⁰. Öte yandan ekonomik anlamda bölünme ise, bir ortaklığın malvarlığının bir bölümünü bir diğer ortaklık ya da kişiliğe devretmesidir⁴⁸¹. Bölünmeye ilişkin hükümler TTK m. 159 ilâ 179 arasında düzenlenmiştir⁴⁸².

c. Limited Ortaklıkta Bölünmenin Esasları

Öncelikle ifade etmek isteriz ki, bölünmede ortaklık malvarlığının tamamı bir bütün halinde devredilmez⁴⁸³. Bu nedenle bölünmede, birleşmede olduğu gibi bir külli halefiyet durumu söz konusu değildir. Bölünmede ortaklık malvarlığı parçalara ayrılmış olduğundan bu parçaların yeni kurulan bir ortaklığa ya da mevcut ortaklığa bir bütün halinde devri gerçekleşir (TTK m. 179/4). Bu durum doktrinde “kısmi külli halefiyet” olarak ifade edilir⁴⁸⁴. Devredilen malvarlığının bir bütün teşkil etmesi

Coştan, **Anonim Ortaklıklarda Bölünme**, Turhan Kitabevi, Ankara, 2004, (Bölünme), ss. 21-23; Çebi, Bölünme, s. 26; Koray Demir, **Türk Ticaret Kanunu Hükümlerine Göre Şirketlerin Bölünmesi**, Beta Yayınevi, İstanbul, 2017, s. 22; Pulaşlı, Genel Esaslar, s. 106; Şener, Ortaklıklar Hukuku, s. 138; Bozkurt, s. 609; Tekinalp (Poroy ve Çamoğlu), Ortaklıklar Hukuku I, s. 169; Erdem, s. 241.

⁴⁷⁹ Tekinalp, Sermaye Ortaklıkları, s. 725.

⁴⁸⁰ Tekinalp, Sermaye Ortaklıkları, s. 725.

⁴⁸¹ Coştan, Bölünme, s. 8. Yazara göre ekonomik anlamda bölünmede devralan konumunda kimin bulunduğu, devrin neyin karşılığında yapıldığı, devre konu malvarlıklarının hangi kurallara göre devredildiği gibi hususlar ikinci planda kalmakta olup ilk planda bölünme işleminin amacı ve sonucu bulunmaktadır (Coştan, Bölünme, s. 8)

⁴⁸² Bu bölümde kanun koyucu bölünmenin tanımını vermekten kaçınmıştır. Bunun yerine TTK m. 159’da tam ve kısmi bölünmeye ilişkin kavramsal nitelikte açıklamalara yer vermek suretiyle bölünmenin iki temel şekli olduğu ifade edilmiştir. TTK dışında Kurumlar Vergisi Kanunu’nda da bölünme kurumuna yer verilmiştir (RG: 21.6.2006, S: 26205). Ayrıca Maliye Bakanlığı ile Sanayi ve Ticaret Bakanlığı tarafından ortaklaşa bir şekilde “Anonim ve Limited Şirketlerin Kısmi Bölünme İşlemlerinin Usul ve Esaslarının Düzenlenmesi Hakkında Ortak Tebliğ” yayınlanmıştır (RG: 16.9.2003, S: 25231). Anılan Tebliğ, doktrinde eleştiri konusu olmuştur. Bu hususta bkz. Helvacı, Bölünme, s. 6; Coştan, Bölünme, s. 139.

⁴⁸³ Çebi, Bölünme, s. 23.

⁴⁸⁴ Ünal Tekinalp, “Bölünmenin Bugünkü Maddi Hukuk Cephesi”, **Prof. Dr. Necip Kocayusufpaşaoğlu için Armağan**, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2004, (Bölünme), s. 550; Helvacı, Bölünme, s. 104; İpek Kayalı, s. 20; Şener, Ortaklıklar Hukuku, s. 139; Tekinalp, Sermaye

gerekir. Diğer bir anlatımla, malvarlığının hem aktifleri hem de pasifleri içermesi lazımdır⁴⁸⁵. Kısmi külli halefiyette, malvarlığı kısımlara ayrılarak bir veya daha çok halefe geçmekte ve halefiyet ilkesi devralan bakımından yalnızca devre konu malvarlığı kısmına zgülenmektedir⁴⁸⁶. Bunun sonucu olarak bölünmenin gerçekleşmesi ile birlikte bölünmeye dahil olan ve bölünmeye konu ayrılmış malvarlığına bağlı bulunan tüm sözleşmeler, sicile tescil ile birlikte yasa gereği kendiliğinden devralan şirkete geçmiş olur⁴⁸⁷.

Bölünmede bir diğer esas, bölünen ortaklığın ortaklarının devralan veya yeni kurulan ortaklıkta pay sahipliğine devam etmeleridir⁴⁸⁸. Bu husus doktrinde ‘pay sahipliği haklarının devamı ilkesi’ olarak anılır⁴⁸⁹. Kanun koyucu TTK m. 161’de şirket payları ve haklarının TTK m. 140/1 uyarınca korunacağını düzenlemiştir.

Bölünme, malvarlığı bölümü veya bölümünün mevcut veya yeni kurulacak bir ortaklığa devrini gerektirdiğinden bu malvarlığı bölümünün büyüklük ve içeriklerinin belirlenmesi gerekir. Bu bağlamda iki kişilik limited şirketin bölünmesinde ayrılacak malvarlığı bölümünün büyüklüğünün ve içeriğinin belirlenmesi gerekir. Sayılan işlemler bölünme sözleşmesinin tarafları veya bölünme raporunu hazırlamakla görevli müdürler tarafından yerine getirilir⁴⁹⁰.

Ortaklıkları, s. 731; Pulaşlı, Genel Esaslar, s. 107; ebi, Bölünme, s. 24; Demir, s. 18; Ayhan ve diğerleri, s. 615.

⁴⁸⁵ Coştan, Bölünme, s. 22; ebi, Bölünme, s. 26. Bölünmede sadece aktiflerinin naklinin kararlaştırılmasının da mümkün olduğu yönünde bkz. Demir, s. 17.

⁴⁸⁶ şener, Ortaklıklar Hukuku, s. 140. Bu noktada bölünmenin, TBK m. 202 anlamında malvarlığının veya (ticari nitelikte olmayan) işletmenin ayrıldığı hususunda bkz. İpekeli Kayalı, s. 21.

⁴⁸⁷ Murat Kağıtcıoğlu, **Anonim şirketlerde Kısmi Bölünme**, On İki Levha Yayınevi, İstanbul, 2012, s. 141; Coştan, Bölünme, s. 12. Bu noktada niteliği gereği devri mümkün olmayan veya devir yasağına tabi olan sözleşmelerin saklı olduğu hususunda bkz. Pulaşlı, Genel Esaslar, s. 107. Kısmi külli halefiyet ilkesinin, bölünmenin basit, hızlı ve düşük maliyetle yerine getirilmesini sağladığı hususunda bkz. ebi, Bölünme, s. 25.

⁴⁸⁸ Coştan, Bölünme, s. 22; şener, Ortaklıklar Hukuku, s. 140; Tekinalp, Sermaye Ortaklıkları, s. 731; ebi, Bölünme, s. 25.

⁴⁸⁹ İpekeli Kayalı, s. 18; Coştan, Bölünme, s. 22. Bu ilkenin, bölünme ile malvarlığı devrinin birbirinden ayrılması bakımından belirleyici nitelikte olduğu hususunda bkz. ebi, Bölünme, s. 25. Asimetrik bölünmede bu ilkenin geçerliliğini yitirebileceğini fakat bölünen ortaklık ile devralan ortaklık arasında bir şekilde oransal dengenin kurulmuş olacağı hususunda bkz. Tekinalp, Sermaye Ortaklıkları, s. 732.

⁴⁹⁰ Tekinalp, Sermaye Ortaklıkları, s. 731.

d. Bölünme Türlerinin Mahkemece Verilecek Alternatif Çözüm Kararı Bakımından İncelenmesi

(1) Tam Bölünme ve Kısmi Bölünme

Kanun koyucu tam bölünmeyi TTK m. 159/1 (a) bendinde düzenlemiştir. Buna göre tam bölünmede şirketin malvarlığı iki veya daha fazla bölümlere ayrılır. Bu bölümlerden her biri de diğer ortaklıklara devrolunur. Tam bölünen ortaklığın ortakları da devrolunan malvarlıklarının karşılığında devralan ortakların haklarını ve paylarını iktisap ederler⁴⁹¹. Tam bölünme neticesinde bölünen ortaklık tasfiyesiz olarak infisah etmekte ve unvanı da ticaret sicilinden silinmektedir⁴⁹². Bu durum iki kişilik limited şirketin haklı sebeple feshi davasında alternatif çözüm olarak tam bölünmeye karar verilemeyeceğini göstermektedir. Zira tam bölünme neticesinde limited şirketin infisah edecek olması TTK m. 636/3 uyarınca açılacak davada verilecek alternatif çözümlerin amacı ile bağdaşmamaktadır.

Kanun koyucu TTK m. 159/1 (b) bendinde kısmi bölünmeyi düzenlemiştir. Hükme göre kısmi bölünmede şirket malvarlığının bir ya da birden fazla bölümü diğer şirketlere devrolunur. Bölünen şirketin ortakları, devralan şirketlerin paylarını ve haklarını iktisap etmekte veya bölünen şirket, devredilen malvarlığı bölümlerinin karşılığında devralan şirketlerdeki payları ve hakları elde ederek yavru şirketini oluşturmaktadır⁴⁹³. Böylece kısmi bölünen ortaklığın tüzel kişiliği sona ermemekte, kalan malvarlığı ve ortakları ile varlığını devam ettirmektedir⁴⁹⁴. Bu nedenle iki kişilik limited şirketin haklı sebeple feshi davasında alternatif çözüm olarak kısmi bölünmeye hükmedilebilecektir. Böylelikle şirketin yaşamına devam etmesi sağlanacaktır.

⁴⁹¹ Bölünmede, birleşmede olduğu gibi pay ve ortaklık haklarının yerine ayrılma akçesi öngörülemeyeceği hususunda bkz. Pulaşlı, Genel Esaslar, s. 108.

⁴⁹² İpekel Kayalı, s. 72; Çebi, Bölünme, s. 27; Bozkurt, s. 613; Demir, s. 23; Ali Paslı, **Anonim Ortaklığın Devralınması**, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2009, (Devralınma), s. 193.

⁴⁹³ Bu itibarla, kısmi bölünmede bölünen ortaklığın da devralan ortaklıkta pay sahibi olabileceği hususunda bkz. Demir, s. 24.

⁴⁹⁴ Ahmet Kavak, **Sermaye Şirketlerinin Tasfiye Birleşme Devir ve Bölünme İşlemleri**, Maliye ve Hukuk Yayınları, Ankara, 2005, s. 210; İpekel Kayalı, s. 76; Tekinalp, Sermaye Ortaklıkları, s. 726; Pulaşlı, Genel Esaslar, s. 109; Şener, Ortaklıklar Hukuku, s. 109; Çebi, Bölünme, s. 27. Uygulamada en çok karşılaşılan bölünme türünün kısmi bölünme olduğu hususunda bkz. Demir, s. 23.

(2) Devralma Yoluyla Bölünme ve Yeni Kuruluş Yoluyla Bölünme

Bölünen ortaklığın malvarlığı bölümünü devralan konumunda mevcut bir sermaye şirketi veya kooperatif bulunmakta ise devralma yoluyla bölünme söz konusudur. Devralma yoluyla bölünmede devreden şirketten ayrılan malvarlığı bölümü, devralan şirketin malvarlığı ile birleşmektedir⁴⁹⁵. İki kişilik limited şirkette kısmi bölünmenin devralma yoluyla gerçekleştirilmesi mümkündür⁴⁹⁶. Böylelikle iki kişilik limited şirketin ortaklarından biri veya her ikisi devralan şirketin ortağı konumuna gelirler.

Bölünen ortaklığın malvarlığı bölümünün, yeni kurulacak bir veya birden fazla ortaklık tarafından devralınması halinde yeni kuruluş yoluyla bölünme söz konusudur⁴⁹⁷. Bu noktada yeni kurulacak ortaklığın da TTK m. 160 hükmü gereğince sermaye şirketi ya da kooperatif olması gerekir. İki kişilik limited şirket de TTK m. 160'ta belirtilen ve yeni kurulacak şirkete bölünebilir. Bu noktada mahkemece haklı sebeple fesih davasında alternatif çözüm olarak yeni kuruluş yoluyla bölünmeye karar verilmesi kanaatimizce daha isabetlidir. Nitekim haklı sebeple fesih davasında mahkemece devralma yoluyla bölünmeye karar verilmesi halinde mevcut bir şirketin (devralan şirket) ve ortaklarının haklarının mahkeme kararından etkilenmesi söz konusu olacaktır⁴⁹⁸. Anılan durum, davada verilen hükmün davanın yalnızca tarafları hakkında kesin hüküm teşkil edeceği yönündeki usul hukuku kuralına aykırılık teşkil edeceğinden bu çözüm yolunu isabetli bulmamaktayız (HMK m. 303/2)⁴⁹⁹.

(3) Oranın Korunduğu (Simetrik) Bölünme ve Oranın Korunmadığı (Asimetrik Bölünme)

Kanun koyucu TTK m. 161/2 (a) bendinde devreden şirketin ortaklarına bölünmeye katılan tüm şirketlerde mevcut payları oranında şirket payları tahsis

⁴⁹⁵ İpekel Kayalı, s. 89.

⁴⁹⁶ Mehmet Akuğur, **Türk Hukukunda Anonim Ortaklıkların Bölünmesi**, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2005, s. 17.

⁴⁹⁷ İpekel Kayalı, s. 87; Pulaşlı, Genel Esaslar, s. 110.

⁴⁹⁸ Mahkemece karar verilecek bölünmenin zorunlu olarak yeni kuruluş yoluyla gerçekleştirileceği hususunda bkz. Şahin, Haklı Sebeple Fesih, s. 580.

⁴⁹⁹ Anonim şirketin haklı sebeple feshi davası bakımından aynı yönde bkz. İlbasmış Hızlısoy, ss. 359,360.

edilebileceğini, bu durumda oranların korunduğu bölünmeden söz edileceğini ifade etmiştir⁵⁰⁰. Buna göre simetrik bölünmede ortaklar, bölünen ortaklıkta sahip oldukları pay ve ortaklık haklarını devralan ortaklıkta da korumuş olacaklardır⁵⁰¹. Böylece pay sahipliği haklarının devamı ilkesine de elverişli bir durum ortaya çıkar⁵⁰². Simetrik bölünme hem devralma yoluyla hem de yeni kuruluş yoluyla bölünmede geçerli olabilir. Kısmi bölünme durumunda oranların korunduğu bölünme mümkündür⁵⁰³.

TTK m. 162/2 (b) bendinde devreden şirketin ortaklarına bölünmeye katılan şirketlerde, devreden şirketin ortaklarına, mevcut paylarına göre değişik oranda şirket payı tahsis edilebileceği öngörülmüş ve bu bölünmenin oranların korunmadığı bölünme olduğu düzenlenmiştir. Asimetrik bölünmenin mümkün olması ile birlikte pay sahipliği hakları ilkesinin devamı ilkesine esneklik getirilmiştir⁵⁰⁴. Gerçekten de asimetrik bölünmede bölünen ortaklıktaki pay sahibi gruplarından birinin devralan şirkette hiçbir pay ve ortaklık hakkı elde edememesi ihtimal dahilindedir⁵⁰⁵. Veya bu bölünme türünde bazı ortakların devralan ortaklıktaki pay sahipliği haklarını kazanarak bölünen şirketten tamamen ayrılmaları da mümkündür⁵⁰⁶. Yine eşit pay sahibi iki ortağın bulunduğu bir şirkette asimetrik bölünme sonucu ortaklardan birinin devreden ortaklıktaki konumlarını güçlendirmeleri, diğer ortağın da devralan ortaklıkta hâkim konuma gelmeleri mümkündür⁵⁰⁷. Doktrinde de haklı olarak belirtildiği üzere, özellikle az ortaklı şirketlerde ortaklar arasında yaşanan anlaşmazlıkların ortaklığın asimetrik bölünmesi suretiyle giderilmesi mümkündür⁵⁰⁸.

⁵⁰⁰ Simetrik ve asimetrik bölünme ayrımının, tam ve kısmi bölünme ayrımından çok pay sahipliği haklarının tahsisinde kullanılabilecek bir yöntem olduğu hususunda bkz. Coştan, Bölünme, s. 28; Pulaşlı, Genel Esaslar, s. 111.

⁵⁰¹ Pulaşlı, Genel Esaslar, s. 110; Şener, Ortaklıklar Hukuku, s. 140; İpekel Kayalı, s. 96; Demir, s. 29.

⁵⁰² İpekel Kayalı, s. 97; Kağıtçıoğlu, s. 31.

⁵⁰³ Tekinalp, Sermaye Ortaklıkları, s. 727.

⁵⁰⁴ Coştan, Bölünme, s. 27; Kağıtçıoğlu, s. 33.

⁵⁰⁵ Bölünen şirketin ortağına her durumda bölünmeye katılan şirketlerden en azından birinin ortaklık paylarının tahsis edilmesinin zorunlu olduğu hususunda bkz. İpekel Kayalı, s. 101.

⁵⁰⁶ Kağıtçıoğlu, s. 34.

⁵⁰⁷ Pulaşlı, Genel Esaslar, s. 111.

⁵⁰⁸ İpekel Kayalı, s. 96.

e. Mahkemenin Bölünmeye Hükmetmesinin İki Ortaklı Limited Şirkette Kilitlenmenin Aşılması Bakımından İşlevi

(1) Genel Olarak

Öncelikle belirtmek gerekir ki, haklı sebeple fesih davasında mahkemece alternatif çözüm olarak ortaklığın tam bölünmesine karar verilmemelidir. Gerçekten de yukarıda ifade edildiği üzere tam bölünme halinde ortaklık sona ermekte ve sicilden silinmektedir. Fesih davasında hâkime tanınan geniş takdir yetkisinin amacı ise ortaklığın feshi yerine durumu uygun ve kabul edilebilir bir çözüm bularak ortaklığın devamlılığının sağlanmasıdır. Bu nedenle, tam bölünme suretiyle ortaklığın sona ermesine ilişkin bir çözüm yoluna mahkemece hükmedilmesi isabetli olmayacaktır⁵⁰⁹.

İki ortaklı limited şirkette yaşanan kilitlenme veya pat durumunun fesih bakımından haklı sebep teşkil ettiği durumda mahkemece ortaklığın kısmi bölünmesine karar verilmesi mümkündür⁵¹⁰. Burada dikkat edilmesi gereken husus, TTK m. 161 bağlamında oranların korunmadığı bölünmeye (asimetrik bölünme) karar verilmesi gerekliliğidir⁵¹¹. Mahkemece pay oranlarının korunduğu (simetrik) bölünmeye karar verilmesi, devralan veya yeni kurulan şirket bakımından aynı problemlerin yaşanmasına sebebiyet verir. Bu durumda mahkemece hükmedilen alternatif çözüm yolu, haklı sebep teşkil eden durumu sürekli biçimde ortadan kaldıramamış olur⁵¹². Bu nedenle mahkemece asimetrik bölünmeye karar verilmesinin haklı sebep teşkil eden kilitlenmenin giderilmesi bakımından daha isabetli olacağı

⁵⁰⁹ Tam bölünmenin çok uzun ve zahmetli bir süreci gerektirmesi sebebiyle alternatif çözüm olarak değerlendirilmemesi gerektiği hususunda bkz. Çamoğlu (Poroy ve Tekinalp), Ortaklıklar Hukuku II, s. 586. Anonim ortaklıklar açısından benzer yönde bkz. Yiğit, s. 617. Doktrinde bir görüş, gerekçesini belirtmemekle birlikte anonim ortaklığın haklı sebeple feshi davasında alternatif çözüm olarak kısmi bölünmenin haricinde tam bölünmeye de karar verilebileceğini savunmaktadır. Bu hususta bkz. Fatoş Kılıç, “Anonim Ortaklığın Haklı Sebeple Feshi Davasında Alternatif Bir Çözüm Olarak Bölünme” **Prof. Dr. Hamdi Yasaman’a Armağan**, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2017, s. 422.

⁵¹⁰ Ortaklığın bölünmesinin nedenlerinden birinin de aile şirketlerinde veya az sayıda ortağın bulunduğu şirketlerde sıklıkla ortaya çıkan anlaşmazlıkların giderilmesi olduğu hususunda bkz. İpek Kayalı, s. 23.

⁵¹¹ İlbasmış Hızlısoy, s. 358; Metin, s. 492.

⁵¹² Yıldırım, Haklı Sebep, s. 379; Erdem, s. 248. Ayrıca mahkemenin devralma yoluyla bölünme yerine yeni kuruluş yoluyla bölünmeye karar vermesi gerektiği hususunda bkz. İlbasmış Hızlısoy, s. 359; Şahin, Haklı Sebeple Fesih, s. 580.

kanaatindeyiz⁵¹³. Bu noktada dikkat çekilmesi gereken bir husus, mahkemece verilen bölünme kararı neticesinde bölünme işlemlerinin icrasının nasıl yapılacağıdır. Bu hususta anonim şirketler bakımından *Tekinalp*, haklı sebeple fesih davasında bölünmeye karar verilmesi halinde bölünme işlemlerinin mahkemece atanacak kayyım veya kayyım kurulu tarafından yerine getirilmesi gerektiğini savunmaktadır⁵¹⁴. Kanaatimizce bu görüş isabetli olup iki ortaklı limited şirketler bakımından da geçerlidir. Zira iki ortak yaşanan anlaşmazlık ve çekişmeler göz önüne alındığında bölünme işlemlerinin icrasının ortaklar tarafından gerçekleştirilmesini beklemek uygun olmaz. Bu nedenle iki kişilik limited ortaklık bakımından da haklı nedenle fesih davası sonucunda verilecek bölünme kararının icrasının yine mahkemece atanacak kayyım tarafından yerine getirilmesi gerekmektedir.

İki kişilik limited ortaklığın bölünmesinin esas itibarıyla iki fonksiyonu vardır. Bunlardan birincisi şirketin bölünmesi ile ortakların sahip olduğu esas sermaye payı oranlarının değiştirilmesidir. Bir diğeri ise şirketin bölünmesi ile ortakların aynı ortaklık çatısı altında ortaklık ilişkisine devam etmelerinin önlenmesidir.

⁵¹³ Aynı yönde bkz. Pulaşlı, Genel Esaslar, s. 130. Anonim ortaklığın haklı sebeple feshi davasında fesih yerine alternatif çözüm olarak bölünmeye karar verilebileceği fakat bölünmeye karar veren mahkemenin bölünmeye katılanların menfaatlerini gözetmesi gerektiği hususunda bkz. İpek Kayalı, s. 100. Ayrıca asimetrik bölünme sayesinde davacı ortak ve diğer ortakların aynı ortaklık çatısı altında bir araya gelmelerinin engellenebileceği hususunda bkz. Erdem, s. 247. İki ortaklı anonim şirketlerde yaşanan kilitlenmeyi çözmek maksadıyla mahkemece ortaklığın bölünmesine karar verilebileceği ve bölünmenin feshe göre daha hafif bir çözüm niteliğinde olduğu hususunda bkz. İlbasmış Hızlısoy, s. 357. Mahkemece kısmi bölünmeye karar verilmesinin, ortağın payının gerçek değerini alarak ortaklıktan çıkması ile benzer sonuçlar doğuracağı hususunda bkz. Çamoğlu, Takdir Yetkisi, s. 18. Anonim ortaklıklar açısından ortaklar arasındaki çekişmeyi gidermek için alternatif çözüm olarak ortaklığın bölünmesine karar verilebileceği hususunda bkz. Ayşe Sumer, “Anonim Ortaklığın Haklı Nedenle Feshi”, **Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi**, Cilt: 18, Sayı: 2, 2012, (Fesih), s. 847. *Demir* ise bölünme kararının içinden çıkılmaz sorunlara neden olacağını, bunun yerine sermaye azaltılması gibi daha az sorunlu çözümlere mahkemece başvurulabileceğini ifade etmektedir (Demir, s. 30, dn. 48); Nomer Ertan, Fesih, s. 434. Anonim ortaklıklar açısından karşı yönde bkz. Şahin, Haklı Sebeple Fesih, s. 580.

⁵¹⁴ Tekinalp, Usuli Sorunlar, s. 222. Aynı yönde bkz. İlbasmış Hızlısoy, s. 361. Bu hususta *Demir*, mahkemece verilen bölünme kararının icrasının ortaklığın yönetim organı tarafından yerine getirileceğini, bununla birlikte mahkeme kararında yönetim organına bölünmenin nasıl gerçekleştirileceği hususunda yol gösterici nitelikte hususlara yer verilmesi gerektiğini savunmaktadır (Demir, s. 34).

(2) Asimetrik Bölünme Yoluyla Kilitlenmenin Aşılması

Oranın korunduğu (simetrik) bölünmede tüm ortakların sahip oldukları pay sahipliği hakları, devralan veya yeni kurulan ortaklıkta aynı oranda devam eder (TTK m. 161/1 (a))⁵¹⁵. Bu tür bölünmede ortakların mutlak eşitliği söz konusudur⁵¹⁶. Örneğin kısmi simetrik bölünme durumunda bölünen limited şirketteki pay sahipliği oranı değişmemekte ve bu orana uygun olarak devralan şirketteki pay sahipliği hakları kazanılmaktadır⁵¹⁷. Oranların korunduğu bölünmede ortaklar, bölünmeden önceki sermayeye katılma oranlarını muhafaza etmek isterler⁵¹⁸. Bu noktada devralan ortaklığın türüne göre bölünmede ortakların sermayeye katılım oranlarının değişebileceğini belirtmek gerekir. Örneğin mevcut bir ortaklığa devir yoluyla bölünmede, devralan ortaklıkta halihazırda pay sahibi veya pay sahipleri bulunacağından, ortaklar aynı esas sermayeye katılım oranlarını koruyamazlar⁵¹⁹.

Bu çerçevede, iki ortaklı bir limited şirketin kısmi bölünme yoluyla yeni kurulan şirkete veya şirketlere simetrik bölünmesi durumunda ortakların sermayeye katılma oranları aynı kalacaktır. Bu durum iki ortaklı limited şirkette yaşanan kilitlenmenin giderilmesi bakımından bir etki göstermez. Zira iki ortaklı limited ortaklıkta yaşanan kilitlenme nedenlerinin ortakların eşit güce sahip olması veya şahıslarından kaynaklı çekişmeler ya da derin görüş ayrılıkları olduğu gözetildiğinde, bölünen ortaklıkta mevcut yapının devam ettirilmesi, yaşanan problemlere çözüm olmaktan uzak kalacaktır.

Öte yandan oranların korunmadığı (asimetrik) bölünmede ise devralan ortaklıklardaki pay sahipliği hakları, bölünen ortaklığın ortaklarının sahip oldukları payların oranı hesaba katılmaksızın kazanılır⁵²⁰. Bir diğer anlatımla, asimetrik bölünme ile bölünen şirketin mevcut pay oranlarından farklı bir şekilde devralan şirketlerde pay

⁵¹⁵ Pulaşlı, Genel Esaslar, s. 129; Tekinalp, Sermaye Ortaklıkları, s. 727.

⁵¹⁶ Coştan, Bölünme, s. 79.

⁵¹⁷ Tekinalp, Sermaye Ortaklıkları, s. 728; Coştan, Bölünme, s. 79.

⁵¹⁸ Tekinalp, Sermaye Ortaklıkları, s. 728

⁵¹⁹ Coştan, Bölünme, s. 80

⁵²⁰ Coştan, Bölünme, s. 80; Tekinalp, Sermaye Ortaklıkları, s. 728.

sahipliği hakları tahsis edilebilir⁵²¹. Asimetrik bölünme sayesinde ortaklar, menfaat ve çıkarlarına uygun biçimde yeni bir şirket yapısı oluşturma imkanını elde ederler⁵²².

Asimetrik bölünmede bazı ortaklara, devralan veya yeni kurulan ortaklıkta pay tahsis edilmemesi mümkündür. Yine asimetrik bölünen şirkette bazı ortakların devralan şirkette pay sahipliği haklarını kazanması ve bölünen şirkette pay sahipliği sıfatının sona ermesi olasıdır. Aynı durumda diğer pay sahiplerinin de devralan şirketin pay sahipliği haklarını kazanmadan, bölünen şirketteki sahip oldukları pay oranı yükseltilebilir⁵²³. Ayrıca ortaklıkta eşit güçte bulunan iki ortak veya gruptan birinin asimetrik bölünen şirkette hâkim ortak konumuna gelmesi, diğer ortak veya grubun da devralan şirkette aynı güce erişmesi mümkündür⁵²⁴.

İki ortaklı bir limited şirkette de asimetrik bölünme ile yeni bir ortaklık yapısı inşa edilerek mevcut kilitlenme durumu giderilebilir. Gerçekten de asimetrik bölünme ile yaratılacak yeni şirket yapısı, özellikle eşit güce sahip iki ortağın bulunduğu limited şirketlerde yaşanan tıkanmalara çözüm olabilir. Bu noktada çeşitli ihtimaller mevcuttur. Örneğin iki ortaklı ve ortakların eşit esas sermaye payına sahip olduğu (A) limited şirketinin kısmi bölünme yoluyla malvarlığının bir bölümünü yeni kurulan (B) limited şirketine devrettiğini varsayalım. Bu bölünmede ortaklardan biri, A limited şirketinde %75, B limited şirketinde %25; diğeri de A limited şirketinde %25, B limited şirketinde %75 oranında esas sermaye payı sahibi oluyor. Bu ihtimalde ortaklar devralan şirkette farklı oranlarda hak sahipliği kazandıklarından asimetrik bölünme söz konusudur. Asimetrik bölünmenin buradaki işlevi, kilitlenmeye neden olan eşit sermaye payı dağılımını değiştirerek her iki ortaklıkta da farklı hâkim ortaklar yaratmaktır. Böylece, bölünen şirkette, ortakların eşit esas sermaye payı dağılımına sahip olmaları nedeniyle genel kurulda yaşanan kilitlenme durumu, asimetrik bölünme ile aşılmış olur. Böylece sermaye şirketlerine hâkim olan çoğunluk prensibine de işlerlik kazandırılarak genel kurulun kanuni fonksiyonunu yerine getirmesi sağlanır (TTK m. 616).

⁵²¹ Kağıtçıoğlu, s. 32. Bölünmeyi kolaylaştırması, farklı bölünme olasılıklarını mümkün kılması ve bazı ortakların ortaklıktan ayrılmasını sağlaması, asimetrik bölünmenin olumlu yönleri olarak kabul edilebilir (Coştan, Bölünme, s. 80; Tekinalp, Sermaye Ortaklıkları, s. 728).

⁵²² Pulaşlı, Genel Esaslar, s. 130.

⁵²³ Coştan, Bölünme, ss. 80,81.

⁵²⁴ Pulaşlı, Genel Esaslar, s. 111.

Ortaklığın devralma yoluyla bölünmesi halinde de bölünen şirketteki esas sermaye payı dağılımının değiştirilerek kilitlenme durumunun aşılması mümkündür. Yine ortakların eşit esas sermaye payına sahip olduğu (%50-%50) bir limited şirket düşünelim. Bu şirketin mevcut bir limited şirkete kısmi bölünme yoluyla bölündüğü durumda, ortaklardan birinin mevcut devralan şirkette %40, diğerinin de aynı şirkette %60 oranında pay sahipliği haklarını iktisap ettiklerini kabul edelim. Bu durumda bölünen şirkette pay dağılım oranları değişmiş olacaktır. Devralan şirkette daha az oranda pay sahipliği kazanan ortak, yitirmiş olduğu bu hakları, bölünen şirketteki paylarını arttırarak kazanacaktır⁵²⁵. Böylece bölünen şirkette de pay dağılım oranı değişeceğinden, ortakların eşit sermaye payına sahip olması nedeniyle yaşanan kilitlenme durumu aşılmış olacaktır. Fakat önemle ifade etmek isteriz ki, haklı sebeple fesih davasında mahkemece devralma yoluyla bölünmeye karar verilmesi halinde mevcut bir şirketin (devralan şirket) ve ortaklarının haklarının mahkeme kararından etkilenmesi söz konusu olacaktır⁵²⁶. Anılan durum, davada verilen hükmün davanın yalnızca tarafları hakkında kesin hüküm teşkil edeceği yönündeki usul hukuku kuralına aykırılık teşkil edeceğinden bu çözüm yolunu isabetli bulmamaktayız (HMK m. 303/2)⁵²⁷.

(3) Ortakların Aynı Ortaklık Çatısı Altında Ortaklık İlişisini Sürdürmelerinin Önlenmesi Suretiyle Kilitlenmenin Aşılması

Bir limited şirketin asimetric bölünmesi neticesinde pay sahiplerinden bazılarının devralan ortaklıkta pay sahipliği hakkı tahsis edilmemesi ve bu ortakların bölünen şirkette mevcut paylarının oranının yükseltilmesi mümkündür⁵²⁸. Yine, bölünen şirketin pay sahiplerinden bazılarının devralan şirketin pay sahipliği haklarını iktisap etmeleri ve bölünen şirketteki pay sahipliği haklarının sona ermesi de olasıdır⁵²⁹.

⁵²⁵ Kağıtçıoğlu, s. 34.

⁵²⁶ Mahkemece karar verilecek bölünmenin zorunlu olarak yeni kuruluş yoluyla gerçekleştirileceği hususunda bkz. Şahin, Haklı Sebeple Fesih, s. 580.

⁵²⁷ Anonim şirketin haklı sebeple feshi davası bakımından aynı yönde bkz. İlbasmış Hızlısoy, ss. 359,360.

⁵²⁸ Coştan, Bölünme, s. 80.

⁵²⁹ Coştan, Bölünme, s. 80.

Bu çerçevede, ortakların eşit esas sermaye payına sahip olduğu iki ortaklı limited şirketin (%50-%50) de bölünmesi sonucu ortaklardan birinin devralan şirketteki tüm pay sahipliği haklarını iktisap etmesi, diğer ortağın da bölünen şirkette kalan malvarlığı üzerinde tek başına hak kazanması mümkündür. Bu ihtimalde de bölünen şirket tek ortaklı hale gelir ve ortaklar farklı ortaklık çatısı altında pay sahipliği haklarını elde ederler. Böyle bir durumda da bölünen limited şirkette önceden yaşanan kilitlenme sorunu aşılmış olur⁵³⁰.

Yine ortakların eşit esas sermaye payına sahip olduğu iki ortaklı limited şirketin (%50-%50) de bölünmesi sonucu ortaklardan birinin devralan şirketteki tüm pay sahipliği haklarını iktisap etmesi, diğer ortağın da bölünen şirkette kalan malvarlığı üzerinde tek başına hak kazanması mümkündür. Bu ihtimalde de bölünen şirket tek ortaklı hale gelir ve ortaklar farklı ortaklık çatısı altında pay sahipliği haklarını elde ederler. Böyle bir durumda da bölünen limited şirkette önceden yaşanan kilitlenme sorunu aşılmış olur⁵³¹.

Öte yandan iki ortaklı ve ortakların eşit esas sermaye payına sahip olmadığı limited şirketlerde de kilitlenme durumunun şirketin asimetrik bölünmesi sayesinde giderilmesi mümkündür. Örneğin, ortaklarının %33-%67 oranlarında esas sermaye payına sahip olduğu (A) limited şirketinin yeni kurulan (B) limited şirketine kısmi bölündüğü ihtimalde; ortaklardan birinin yeni kurulan şirketteki tüm payları iktisap ederken, diğerinin de (A) limited şirketindeki sermayeye katılım oranını %100'e çıkarması mümkündür. Anılan durumda bölünen şirket ortakları aynı ortaklık çatısı altında kalmaktan kurtulduklarından, önceden yaşanan kilitlenmeler nedeniyle ortaklığın hareketsiz kalması durumu aşılmış olur. Bu ihtimal, bölünen şirketin malvarlığı bölümünü mevcut bir şirkete devretmesi (devralma yoluyla bölünme) halinde de söz konusu olabilir.

Sonuç olarak iki ortaklı bir limited şirketin kısmi bölünmesi ile ortakların farklı ortaklık çatıları altında pay sahipliği kazanmaları mümkündür. İki ortaklı limited şirkette yaşanan kilitlenmelerin ortakların sermaye payı dağılımlarının yanında aralarındaki çekişmeler veya görüş farklılıklarından da kaynaklandığı göz önüne alındığında, asimetrik bölünme suretiyle ortaklardan birinin şirketten ayrılması isabetli

⁵³⁰ Anonim ortaklıklar bakımından benzer yönde bkz. Erdem, s. 247.

⁵³¹ Anonim ortaklıklar bakımından benzer yönde bkz. Erdem, s. 247.

bir yol olarak karşımıza çıkar. Gerçekten de limited şirketin karar mekanizmalarında meydana gelen kilitlenmenin, ortakların esas sermaye payı dağılımlarını değiştirmek suretiyle giderilmesi kalıcı bir çözüm niteliğinde olmayabilir. Zira kilitlenmeye sebep olan olgu daha çok ortakların şahsından kaynaklanan aralarındaki derin anlaşmazlıklar ve şirketin işleyişine ve idaresine ilişkin görüş farklılıklarıdır. Böyle bir durumda bölünme neticesinde her iki ortağın tekrar aynı ortaklık çatısı altında ortaklık ilişkisine devam etmeleri, benzer sorunların ileride tekrar yaşanmasına sebebiyet verebilir. Bu nedenle ortaklardan birinin şirketten ayrılması sonucunu doğuracak asimetrik bölünmenin, şirketi işlemez hale getiren kilitlenmelerin aşılması bakımından daha isabetli bir çözüm olduğu kanaatindeyiz.

II. SÖZLEŞMESEL YOLLARLA İKİ ORTAKLI LİMİTED ŞİRKETTE KİLİTLENMENİN ÖNLENMESİ

A. Ortaklık Sözleşmesine Konulacak Hükümlerle Kilitlenmenin Önlenmesi

1. TTK m. 577 Hükümünün Tanıtılması ve Özellikle Kilitlenmenin Aşılmasına Yarayacak Hususlar

TTK'nın limited şirketlere ilişkin hükümleri incelendiğinde, kanun koyucunun ortaklara, şirket sözleşmesinde yer verecekleri düzenlemeler konusunda bir serbesti tanımadığı görülür⁵³². Gerçekten de TTK m. 579 hükmüne göre, “*Şirket sözleşmesi, bu Kanunun limited şirketlere ilişkin hükümlerinden ancak kanunda buna açıkça cevaz verilmişse sapabilir.*” Bu hükümden, kural olarak limited şirketlere ilişkin kanuni düzenlemelerin emredici nitelikte olduğu ve ortaklık sözleşmesi ile bu

⁵³² Limited şirketlerde ve anonim şirketlerde sözleşme özgürlüğü ilkesi yerine emredici hükümler ilkesinin geçerli olduğu hususunda bkz. Rauf Karasu, “Emredici Hükümler İlkesinin Kapalı Tip Anonim Şirketler ve Limited Şirketler Açısından Doğurduğu Sorunlar Ve Çözüm Önerileri”, **Ticaret ve Fikri Mülkiyet Hukuku Dergisi**, Cilt: 1, Sayı: 1, 2015, (Sorunlar ve Çözüm Önerileri), s. 129.

düzenlemelerden farklı yönde bir hüküm öngörebilmenin ancak kanunun açıkça izin verdiği hallerde mümkün olacağı anlaşılmaktadır⁵³³.

Bununla birlikte TTK m. 577’de birtakım kayıtların şirket sözleşmesinde öngörüldükleri takdirde bağlayıcı oldukları ifade edilmiştir⁵³⁴. Bu hükmün esas itibariyle iki anlamı bulunmaktadır. Bunlardan ilki, hükümde (m) bendine kadar sıralanan hususların geçerli olarak kararlaştırıldıklarının kabulü için ortaklık sözleşmesinde düzenlenmiş olmaları gerekir. Açmak gerekirse, TTK m. 577’de sayılan hususların tüm ortakların oybirliği ile kabul edilmesi veya bu kayıtlara bir iç yönergede ya da ortaklar sözleşmesinde yer verilmesi durumlarında anılan hükümdeki sonuç doğmaz. Yani bu hususların mutlaka ortaklık sözleşmesinde düzenlenmiş olması gerekir⁵³⁵. Nitekim hükmün gerekçesinde, sayılan kayıtların ancak şirket sözleşmesi ile konulabileceği aksi takdirde ancak bir borçlar hukuku sözleşmesinin hükümlerinin doğacağı ifade edilmiştir⁵³⁶. Ayrıca TTK m. 577’de sıralanan hükümlerin şirket sözleşmesine konulması, bunlara aykırılık halinde genel kurul kararının iptali gibi şirketler hukukuna özgü yaptırımların uygulama alanı bulmasını sağlar⁵³⁷.

İkinci olarak, TTK m. 577’de sayılan hususlar, şirket sözleşmesinde öngörülmeleri halinde bağlayıcı nitelik kazanır⁵³⁸. Bu hükümlerin şirket sözleşmesinde öngörülmemesi halinde şirketler hukuku yönünden bir bağlayıcılık söz konusu olmaz⁵³⁹. Burada bağlayıcılıktan anlaşılması gereken, sözleşmede yer verilen hükümlerin hem ortaklar hem de şirketin organları bakımından bağlayıcı olmasıdır. Bu bağlamda özellikle şirketin organları, bu hususlara ilişkin kararlarını, sözleşmede yer alan düzenleme doğrultusunda verebilirler⁵⁴⁰. Örneğin limited ortaklık sözleşmesinde diğer ortaklara önerilmeye muhatap olma hakkı tanındığı varsayımında

⁵³³ Şener, Limited Ortaklıklar, s. 67. Anılan hükmün, sözleşmeler hukukunun temeli olan sözleşme serbestisini TBK m. 27 ve TMK m. 23’te öngörülen esaslardan fazlasıyla sınırlandığı hususunda bkz. Erdoğan Moroğlu, **6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu Değerlendirme ve Öneriler**, 7. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2012, (Değerlendirme ve Öneriler), s. 345.

⁵³⁴ Rauf Karasu, **Anonim Şirketlerde Emredici Hükümler İlkesi**, Güncelleştirilmiş 2. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2015, (Emredici Hükümler), s. 27. Hükümde yer alan hususların sınırlayıcı nitelikte olmadığı hususunda bkz. Çebi, Limited, s. 58.

⁵³⁵ Şener, Limited Ortaklıklar, s. 52.

⁵³⁶ Bkz. TTK m. 577 gerekçesi.

⁵³⁷ Fatih Bilgili ve Ertan Demirkapı, **Şirketler Hukuku**, 9. Basım, Dora Basım Yayın, Bursa, 2013, s. 635.

⁵³⁸ Karasu, Sorunlar ve Çözüm Önerileri, s. 129.

⁵³⁹ Bkz. TTK m. 577 gerekçesi.

⁵⁴⁰ Tekinalp, Sermaye Ortaklıkları, s. 527.

ortağın üçüncü kişiye payını devretmek istemesi halinde, hakkın bağlayıcı nitelik kazanması sonucu, genel kurul devre onay vermekten imtina edecektir⁵⁴¹.

Önemle ifade etmek isteriz ki, m. 577’de sıralanan hususlar, ortaklara şirketin iç işleyişini düzenleme imkânı tanımaktadır⁵⁴². Bu sayede esasında sermaye şirketi olan limited şirket, şahıs şirketlerine yaklaştırılabilir ve ortakların şahsi özellikleri ön plana çıkarılabilir.

TTK m. 577 hükmü ile kanunun açıkça şirket sözleşmesinde yer verilmesine izin verdiği hususlara ilişkin kapsamlı bir liste düzenlenmiş olup, şirketin mevcut ve gelecekteki ortaklarını bağlayacak düzeyde, ortakların şirketi kendi arzuları doğrultusunda şekillendirmelerine imkân tanınmaktadır⁵⁴³.

Bu çerçevede TTK m. 577’de sayılan hususları inceleyecek olursak, TTK m. 577/1 (b) bendinde ortaklara veya ortaklığa esas sermaye payları ile ilgili olarak önerilmeye muhatap olma, önalım, geri alım ve alım haklarının ortaklık sözleşmesinde yer verilecek düzenleme ile tanınmasına olanak tanınmıştır. Hükümde sayılan haklardan özellikle alım ve satım hakkı iki kişilik limited şirkette kilitlenmenin aşılması bakımından önemli fonksiyona sahiptir.

TTK m. 577/1 (e) bendinde ise genel kurul kararının oylanması sonucunda oyların eşit çıkması hâlinde bazı ortaklara üstün oy hakkı tanıyan hükme ortaklık sözleşmesinde yer verilebileceği belirtilmiştir. Özellikle iki ortaklı ve ortakların eşit esas sermaye payı dağılımına sahip olduğu limited şirkette ortaklardan birine üstün oy hakkı tanınması, genel kurulda yaşanacak kilitlenmenin aşılmasına hizmet edecektir.

TTK m. 577/1 (k) bendinde ortaklık sözleşmesinde yer verilecek düzenleme ile ortaklara sözleşmesel çıkma hakkı tanınabileceği ifade edilmiştir. İki kişilik limited şirkette ortaklardan birinin sözleşmesel çıkma hakkını kullanması ile ortak sayısı bire düşeceğinden mevcut kilitlenme durumu aşılmış olacaktır.

Bununla birlikte, kanun koyucu TTK m. 577/1 (a) bendinde esas sermaye paylarının devrinin sınırlandırılmasına ilişkin kanuni hükümlerden ayrılan düzenlemelere ortaklık sözleşmesinde yer verilebileceğini ifade etmiştir. Bu hükümden faydalanarak iki kişilik limited şirketin sözleşmesinde, ortakların birlikte

⁵⁴¹ Tekinalp, Sermaye Ortaklıkları, s. 528.

⁵⁴² Bilgili ve Demirkapı, s. 635.

⁵⁴³ Abuzer Kendigelen, **Yeni Türk Ticaret Kanunu- Değişiklikler, Yenilikler, İlk Tespitler**, On İki Levha Yayınevi, İstanbul, 2011, (Değişiklikler), s. 424.

satma veya satıma zorlama haklarını tanınmaları ve esas sermaye paylarını üçüncü kişiye birlikte devretmeleri halinde kilitlenme durumu aşılacak şekilde şirketin de yaşamına devam etmesi sağlanacaktır.

2. Ortaklık Sözleşmesinde Alım veya Satım Hakkı Tanınması Suretiyle Kilitlenmenin Aşılması

a. Kanuni Düzenleme (TTK m. 577/1 (b))

TTK m. 577/1 (b) bendinde; ortaklara veya şirkete, esas sermaye payları ile ilgili olarak önerilmeye muhatap olma, önalım, geri alım ve alım haklarının, şirket sözleşmesi ile tanınması halinde bağlayıcı olacağı düzenlenmiştir⁵⁴⁴. Buna göre hükümde sayılan haklara ortaklık sözleşmesinde yer verilmesi halinde bu düzenleme, limited ortaklığın organlarını ve ortaklarını bağlayacaktır⁵⁴⁵.

Hükümde sıralanan haklar, doktrinde *opsiyon hakları* olarak da ifade edilmektedir⁵⁴⁶. Opsiyon hakkı, sahibine tek taraflı irade beyanı ile bir sözleşme kurma veya hakkın muhatabına sözleşme kurma yönünde irade beyanında bulunma borcu yükleten hak olarak kabul edilmektedir⁵⁴⁷.

⁵⁴⁴ Hükümün mehzazı İsviçre Borçlar Kanunu 776a maddesinin ilk fıkrasının 2. Bendidir. Mehzaz düzenlemede, hukukumuzdaki düzenlemeden farklı olarak geri alım hakkına yer verilmemiştir (Rıfat Cankat, **Limited Ortaklıklarda Opsiyon Hakları**, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2017, s. 48).

⁵⁴⁵ Ünal Tekinalp, **Anonim Ortaklıklarda Yeni Bağlam Sisteminin Esasları**, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2012, (Bağlam), s. 85.

⁵⁴⁶ Gül Okutan Nilsson ve Oğuz Atalay, “Anonim Ortaklık Paysahipleri Sözleşmelerinde Öngörülen Pay Alım ve Satım Opsiyonlarının Hukuki Niteliği ve Cebri İcrası”, **Hüseyin Ülgen’e Armağan**, Cilt: 1, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2007, ss. 409-432; İsmail Esin, “Pay Alım ve Satım Opsiyonları ve Hükümleri”, **Prof. Dr. Hamdi Yasaman’a Armağan**, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2017, s. 276; Işık Öney ve Emek Toraman Çolgar, “Anonim Şirket Payları Üzerinde Alım ve Satım Opsiyonları ve Bunların Benzer Kavramlarla Karşılaştırılması” **GSI Articleletter**, No: 11, Summer 2014, s. 136-145; Gülşah Yılmaz, “Opsiyon Sözleşmesi”, **Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt: 14, Sayı: 173-174, 2019, s. 306; Hediye Bahar Sayın, “Limited Şirketlerde Yan Edim Yükümlülüğünün Hukuki Niteliği, Hizmet Ettiği Amaç Ve Konusu”, **Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt: 23, Sayı: 1, 2019, s. 51; Rona Serozan, **Medeni Hukuk: Genel Bölüm/Kişiler Hukuku**, 4. Bası, Vedat Kitapçılık, 2013, s. 227; Yüksel, Paysahipleri Sözleşmesi, s. 142; Cankat, s. 6; Yılmaz, Birlikte Satma Hakkı, s. 102; Dural, s. 162; Şahin, Haklı Sebep Fesih, s. 229. Opsiyon kavramı, hür seçim veya hür irade anlamına gelen Latince “*optio*” kelimesinden gelmektedir (İsmail Kırca, **Hukuki Yönüyle Borsa Opsiyon İşlemleri**, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, Ankara, 2000, (Opsiyon), s. 36).

⁵⁴⁷ Cankat, s. 8; Vedat Buz, **Medeni Hukukta Yenilik Doğuran Haklar**, Yetkin Yayınevi, Ankara, 2005, s. 160; Başak Başoğlu, **Türk Hukukunda ve Mukayeseli Hukukta Aynen İfa Talebi**, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2012, s. 89. Sevi, anonim şirkette opsiyon haklarını, pay sahipleri

b. Hükümde Yer Verilen Hakların Tanıtılması

TTK m. 577/1 (b) hükmünde geçen *önerilmeye muhatap olma hakkı* (right of first offer, *vorhandrecht*), doktrinde ‘*öncelik hakkı*’ olarak da ifade edilmektedir⁵⁴⁸. Bu hak, esas sermaye payının üçüncü kişiye devrinden önce diğer ortaklara teklif edilmesini şart koşar⁵⁴⁹. Diğer bir anlatımla, esas sermaye payını satma ya da devretme arzusunda olan ortak, bu arzusunu öncelikle diğer ortaklara bildirmek ve esas sermaye payını onlara teklif etmek zorunda olacaktır⁵⁵⁰. Bu teklif, bir icapta bulunmak şeklinde olabileceği gibi icaba davet olarak da yapılabilir⁵⁵¹. Bu hak sayesinde diğer ortaklar, payını devretmek isteyen ortağın payını satın alarak ortaklığa yabancı kimsenin girmesini önlerler.

Önalım hakkı (right of first refusal, *vorkaufsrecht*), esas sermaye payını üçüncü bir kişiye satmak isteyen ortağın paylarını, hakkın sahibine tek taraflı bir irade beyanı ile satın alma imkânı verir⁵⁵². Öncelik hakkından farklı olarak önalım hakkında, hak

veya üçüncü kişiler lehine sözleşme ile tanınan ve paylar üzerinde satım ilişkisi doğuran haklar, olarak tanımlanmaktadır (Ali Murat Sevi, **Anonim Ortaklıkta Payın Devri**, 3. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2014, (Pay Devri), s. 57).

⁵⁴⁸ Sercan Uçar, **Anonim Şirket Paylarının Devrinde Önalım ve Öncelik Hakları**, Güncellenmiş 2. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2020, s. 60; Kerem Bilge, **Pay Sahipleri Sözleşmesi Kapsamında Anonim Şirketlerde Pay Devrinin Kısıtlanması**, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2017, s. 40; Berk Demirkol, “Pay sahipleri Sözleşmesi İle Getirilen Pay Devir Kısıtlamaları”, **Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt: 9, Sayı: 2, 2012, s. 869; Salih Tayfun İnce, **Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklıkları ve Paysahipleri Sözleşmesi**, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2019, s. 111; Yüksel, Paysahipleri Sözleşmeleri, s. 131; Okutan Nilsson/Atalay, s. 410.

⁵⁴⁹ Gül Okutan Nilsson, **Anonim Ortaklıklarda Paysahipleri Sözleşmeleri**, Çağa Hukuk Vakfı, İstanbul, 2004, s. 210; Roland Müller, “Der Aktionärsbindungsvertrag aus notarieller Sicht / III. Materielle Vorschriften zum Inhalt von Aktionärsbindungsverträge”, **Aktuelle Fragen aus dem Gesellschaftsrecht - insbesondere aus der Sicht des Notariats**, 2018, ss. 203,204; Doğrusöz Koşut, s. 441. Öncelik haklarının değişik türleri söz konusudur. Bunlardan *teklifte öncelik hakkında*, esas sermaye payını devretmek isteyen ortak, bu arzusunu hak sahibine bildirmekle yükümlüdür. Bu durumda hak sahibi dilerse teklifte bulunan ortağa icapta bulunacaktır. Payını devretmek isteyen ortak bu icabı kabul etmek zorunda değildir. Fakat kendisine gelen icabı reddeden ortak, üçüncü kişilerce yapılan hak sahibinin teklifine eşdeğer teklifleri kabul edemez. *İcapta öncelik hakkında*, esas sermaye payını devretme niyetinde olan ortak, hak sahibi ortağa icapta bulunmakla yükümlüdür. Kendisine gelen icabı kabul eden hak sahibi ile payını devretmek isteyen ortak arasında devir sözleşmesi kurulmuş olacaktır. *Kabulde öncelik hakkında* ise esas sermaye payını devretmek isteyen ortak, bu arzusunu hak sahibine bildirir. Burada teklifte öncelik hakkından farklı olarak, payını devretme arzusunda olan ortak hak sahibince yapılan icabı (üçüncü kişilere yapılan tekliften daha kötü koşullar içermedikçe) kabul etme zorunluluğu altındadır (Okutan Nilsson, ss. 211,212; Uçar, ss. 63-65; Yüksel, Paysahipleri Sözleşmeleri, ss. 131-135).

⁵⁵⁰ Okutan Nilsson, s. 210.

⁵⁵¹ Okutan Nilsson/Atalay, s. 410.

⁵⁵² Murat Yusuf Akın, **Anonim Ortaklıkta Bağlı Nama Yazılı Hisseler**, 1. Basıdan Tıpkı Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2014, (Bağlı Nama Yazılı), s. 215; Yüksel, Paysahipleri Sözleşmeleri, s. 131; Demirkol, s. 872; Bilge, s. 46.

konusu esas sermaye paylarının üçüncü kişilere satılması gerekir⁵⁵³. Önalım hakkının tesisinde de amaç şirkete yabancı kimsenin katılmasını engellemek suretiyle mevcut ortaklık yapısının korunmasıdır⁵⁵⁴.

Alım hakkı (call option, kaufrecht), hak sahibine belirli bazı esas sermaye paylarını tek taraflı irade beyanında bulunmak suretiyle devralma yetkisi veren haktır⁵⁵⁵. Dikkat edilirse alım hakkında, öncelik hakkında veya önalım hakkında olduğu gibi muhatabın esas sermaye paylarını devretme yönünde bir iradesinin bulunmasına gerek yoktur⁵⁵⁶. Alım hakkı daha çok diğer ortağı şirketten çıkartma ya da hak sahibinin pay oranını artırma amacına hizmet eder⁵⁵⁷.

Geri alım hakkı, hakkın sahibine daha önceden satmış olduğu esas sermaye paylarını geri alma hakkı verir. Bu noktada geri alım hakkı sahibi, tek taraflı bir irade beyanında bulunarak önceden devretmiş olduğu esas sermaye paylarının iade edilmesi konusunda hakkın muhatabı ile pay devri sözleşmesi yapılmış olur⁵⁵⁸.

Satım hakkı (put option, kaufverpflichtung), hak sahibinin esas sermaye payını satma yönündeki irade beyanı ile birlikte hakkın muhatabına devralma ve bedeli ödeme borcu yükler⁵⁵⁹. Bu bağlamda satım hakkı daha çok ortaklıktan ayrılmak isteyen ya da pay oranını azaltmak isteyen ortaklar tarafından kullanılır⁵⁶⁰. Kanun koyucu her ne kadar TTK m. 577/1 (b)'nin lafzında satım hakkına yer vermemiş olsa da alım hakkı ile olan benzerliği sonucu satım hakkının da ortaklık sözleşmesinde yer verilmek suretiyle ortaksal nitelik taşıyabileceği kanaatindeyiz. Gerçekten de her iki hak gerek hukuki nitelikleri gerekse de amaçları bakımından benzerlik arz etmektedir. Alım hakkında, sözleşmenin karşı tarafına esas sermaye paylarını satma borcu yüklenirken satım hakkında ise satın alma borcu yüklenmektedir. Her iki hak da yenilik doğurucu hak niteliğinde olduğundan hak sahibinin tek taraflı irade beyanı ile sözleşmenin kurulması sağlanabilir⁵⁶¹. Yine her iki hakkın özellikle ortaklıkta yaşanan kilitlenmeyi

⁵⁵³ Okutan Nilsson/Atalay, s. 410

⁵⁵⁴ Okutan Nilsson, s. 214; Yılmaz, Opsiyon Sözleşmesi, s. 314; Yüksel, Paysahipleri Sözleşmeleri, s. 136.

⁵⁵⁵ Bilge, s. 53; Cankat, s. 130; Okutan Nilsson/Atalay, s. 412; Yüksel, Paysahipleri Sözleşmeleri, s. 143; Akın, Bağlı Nama Yazılı, s. 214; Müller, s. 204; İnce, s. 115.

⁵⁵⁶ Cankat, s. 131.

⁵⁵⁷ Esin, s. 286.

⁵⁵⁸ Cankat, s. 135.

⁵⁵⁹ Bilge, s. 53; Yüksel, Pay Sahipleri Sözleşmeleri, s. 143; Müller, s. 205.

⁵⁶⁰ Esin, s. 286.

⁵⁶¹ Harun Demirbaş, **Yenilik Doğuran Haklar**, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2007, s. 46; M. Kemal Oğuzman ve M. Turgut Öz, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, Cilt 1, Gözden Geçirilmiş 12.

gidermesi işlevine sahip olması veya hakkın muhatabının diğer ortaklar olması durumunda diğer opsiyon hakları gibi ortaklığın yapısını muhafaza etme işlevine de hizmet ederler. Bunun yanında, her iki hakkın kullanılmasıyla birlikte taraflar arasında gerçekleştirilecek olan hukuki işlem, esas sermaye payının devrini konu alacaktır. Anılan gerekçelerle TTK m. 577/1 (b) bendinde yapılan sayımın sınırlayıcı olmadığı, alım hakkı ile büyük oranda benzerlik gösteren satım hakkının da limited şirket sözleşmesinde düzenlenerek ortaksal nitelik kazanacağını kabulü gerekir⁵⁶².

Anılan opsiyon haklarının kanunda düzenlenmiş olması ve ortaklık sözleşmesinde yer vermek suretiyle bağlayıcılık kazanmaları, bu haklara ortaksal nitelik kazandırmıştır⁵⁶³. Şüphesiz bu durumun korporatif düzeyde sonuçları bulunur. Korporatif etki⁵⁶⁴ sayesinde TTK m. 577/1 (b) bendinde sayılan haklarla birlikte satım hakkı, tüm ortaklara ve ortaklığa karşı ileri sürülebilir⁵⁶⁵.

TTK m. 577/1 (b) bendinde öngörülen hakların kısaca açıklanmasından sonra önerilmeye muhatap olma, önalım ve geri alım haklarının, ortaklığın mevcut yapısının korunması ve şirkete yabancı kimselerin katılımının engellenmesi işlevleri göreceğini

Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2014, s. 209. Alım veya satım hakkının kullanılması ile birlikte diğer ortağın irade beyanına ihtiyaç olmadan esas sermaye paylarının satın alınmasına ilişkin sözleşmenin kurulacağı hususunda bkz. Andreas von Tuhr, **Borçlar Hukukunun Umumi Kısım**, Yargıtay Yayınları No: 15, Olgaç Matbaası, Ankara, 1983, (Çeviren: Cevat Edege), s. 25. Bununla birlikte şirket sözleşmesinde yer verilecek alım ve satım hakları nispi hak niteliğindedir (Buz, s. 165).

⁵⁶² Aynı yönde bkz. Cankat, s. 118. Satım opsiyonu ile alım opsiyonu arasındaki benzerliklere ilişkin bkz. Esin, s. 286.

⁵⁶³ Cankat, s. 51. Anonim ortaklık esas sözleşmesinde yer verilen opsiyon haklarının, sözleşmesel nitelikte olduğu, bu nedenle yalnızca taraflar arasında ve nispi etki doğurduğu hususunda bkz. Mehmet Bahtiyar, “Anonim Ortaklıkta Payların Üçüncü Kişilere Satılması Durumunda Diğer Ortaklara Önalım Hakkı Tanıyan Anasözleşme Hükümleri ve Etkileri”, **BATİDER**, Cilt: 21, Sayı: 2, 2001, (Önalım Hakkı), s. 101. Aile tipi anonim şirket esas sözleşmelerinde önalım, geri alım ve alım haklarının tanınabilmesinin şirketin özgün yapısının muhafazasına katkı sağlayacağı hususunda bkz. Karasu, Sorunlar ve Çözüm Önerileri, s. 125.

⁵⁶⁴ Korporatif hükümler, doğrudan şirketin tüzel kişiliğine yönelen, ortaklığın özgün yapısını düzenlemeyi gaye edinen, şirketin mevcut ve sonradan katılacak ortakları ile birlikte şirketin organlarına karşı da hüküm doğuran esas sözleşme düzenlemeleridir (Mehmet Bahtiyar, **Anonim Ortaklık Anasözleşmesi**, Beta Yayınevi, İstanbul, 2001, (Anasözleşme), ss. 235, 236; Bilge, s. 22). Şirket sözleşmesinde yer vermek suretiyle bağlayıcılık kazandırılan opsiyon hakları, yalnızca mevcut ortaklar bakımından değil sonradan şirkete katılan ortaklara karşı da etkili olacaktır (Okutan Nilsson, s. 113; Cankat, s. 52; Uçar, s. 111; Çebi, Limited, s. 59).

⁵⁶⁵ Korporatif etkinin sonucu olarak şirketin organları vasıtasıyla alacağı kararlarda, şirket sözleşmesinde yer alan bu hususları dikkate alması gerekir (Tekinalp, Sermaye Ortaklıkları, s. 528; Cankat, s. 51). Şirket müdürlerinin de üçüncü kişiye pay devrinin pay defterine kaydı işlemini yerine getirmemeleri gerekir (Çebi, Limited, s. 59). Oysa anonim şirket esas sözleşmesinde yer verilen opsiyon haklarının yalnızca tarafları arasında hüküm ve sonuç doğuracağı hususunda bkz. Uçar, s. 111.

tespit etmek mümkündür⁵⁶⁶. Gerçekten de anılan haklar daha çok, ortaklık dışındaki üçüncü kişilere pay devri veya devir niyetinin söz konusu olduğu durumlarda gündeme gelir. Öte yandan ortaklık sözleşmesinde tanınan alım veya satım hakları, ortaklardan birinin diğer ortağın esas sermaye paylarını satın almasını konu aldığından iki kişilik limited şirkette kilitlenmenin aşılması bakımından işleve sahip olmaktadır.

c. Alım veya Satım Hakkının Ortaklık Sözleşmesi ile Tanınması Usulü

Limited şirketlerde alım veya satım hakkı esas itibarıyla şirket sözleşmesinde yer verilen bir opsiyon klozu ile tanınır⁵⁶⁷. İki ortaklı limited şirkette bu işlem ortakların birbirine uygun irade beyanları ile gerçekleştirilir. Ortakların irade beyanlarının söz konusu işleme ilişkin esaslı unsurları barındırması gerekir. Bilindiği üzere satım sözleşmesinin kurulması için sözleşme koşullarının önceden belirlenmesi ya da en azından belirlenebilir olması gerekir (TBK m. 207). Alım veya satım hakkının yenilik doğurucu hak niteliği gereği hakkın kullanılmasıyla sözleşme kurulduğundan ve ön alım hakkında olduğu gibi sözleşmenin üçüncü kişilerle kararlaştırılan şartlarda gerçekleşme imkânı bulunmadığından, bu opsiyon hakları tanınırken sözleşmenin esaslı unsurları tayin edilmelidir⁵⁶⁸. Bunun yanında ortaklık sözleşmesinde yer verilen opsiyon klotlarının geçerlilik şartlarını taşıması gerekir. Aksi takdirde kesin hükümsüzlük yaptırımı ile karşılaşılabılır⁵⁶⁹.

Alım veya satım opsiyonunun kullanılması ile kurulacak satım sözleşmesinin esaslı unsurları, satım konusu esas sermaye paylarının adedi ve fiyatıdır (bedel)⁵⁷⁰. Bu itibarla alım veya satım hakkına konu olacak esas sermaye paylarının ve bunların bedelinin, hakların şirket sözleşmesi ile tanınması esnasında, en azından belirlenebilir olması gerekir⁵⁷¹. Buna göre bedel, ortaklık sözleşmesinde kesin olarak

⁵⁶⁶ Aynı yönde bkz. Doğrusöz Koşut, s. 441.

⁵⁶⁷ Cankat, s. 66. *Buz*, bu klozu, tarafların aralarında daha önceden yaptıkları bir opsiyon sözleşmesi şeklinde ifade etmektedir (Buz, s. 162).

⁵⁶⁸ Okutan Nilsson, s. 228; Cankat, s. 69; Yüksel, *Paysahipleri Sözleşmeleri*, s. 146; Bilge, s. 57.

⁵⁶⁹ Hukuken geçersiz olan ortaklık sözleşmesi hükmüne dayanılarak kullanılan opsiyon hakkı ile birlikte kurulan sözleşmenin de batıl olacağı hususunda bkz. Cankat, s. 68, dn. 262.

⁵⁷⁰ Okutan Nilsson, s. 228; Bilge, s. 57; Aydoğdu ve Kahveci, ss. 52-63.

⁵⁷¹ Esin, s. 279. Fiyatın belirlenebilir olmaması halinde alım veya satım hakkının da geçerliliğini yitireceği hususunda bkz. Bilge, s. 57. Alım ve satım haklarının kullanılması koşullarının, payların alım ve satım bedellerinin ne olduğu ve nasıl belirleneceğinin ve ödemenin nasıl yapılacağına, kullanma zamanı vb. hususların ortaklık sözleşmesinde düzenlenmesinin ileride yaşanacak

belirlenebileceği gibi bir formül veya esas öngörülerek satım esnasında bu esasın uygulanacağı kararlaştırılabilir⁵⁷².

Limited ortaklık sözleşmesinde alım veya satım hakları, ortaklığın kuruluşu aşamasında tanınabileceği gibi sonradan yapılacak bir sözleşme değişikliği ile de düzenlenebilir. Sonradan yapılacak sözleşme değişikliği, ortaklara yan edim yükleyecek olduğundan TTK m. 607’de yer alan özel düzenleme dikkate alınmalıdır. Buna göre sonradan ortaklık sözleşmesine alım veya satım haklarının eklenmesi suretiyle yapılacak değişikliğe, ilgili tüm ortakların muvafakat etmesi gerekir (TTK m. 607/1). İlgili ortaklar ifadesinden anlaşılması gereken ise alım veya satım hakkının kullanılması ile diğer ortağın esas sermaye paylarını devralma veya diğer ortağa esas sermaye paylarını devretme borcu altına giren ortaktır⁵⁷³.

Limited ortaklık sözleşmesinde yer verilecek alım veya satım opsiyonları şarta bağlanabilir. Bu şekilde yapılacak düzenlemede alım veya satım hakkının doğumu veya hakkın kullanılabilir hale gelmesi belirli bir şarta bağlanabileceği gibi belirsiz bir şarta da bağlanabilir⁵⁷⁴. Bu çerçevede, iki ortaklı bir limited şirkette sürekli bir biçimde karar mekanizmalarının kilitlenmesi durumunda alım veya satım opsiyonlarının kullanılabilir hale geleceğine ilişkin sözleşme hükmüne yer verilebilir⁵⁷⁵.

d. Alım veya Satım Haklarının Kullanılması

(1) Beyan

Alım veya satım hakkı, hak sahibinin hakkın muhatabına tek taraflı beyanda bulunması ile kullanılır⁵⁷⁶. İki ortaklı limited şirkette hak sahibi ortak, şirket

tereddüt ve ihtilafları önleyeceği hususunda bkz. Erdoğan Moroğlu, **Oy Sözleşmeleri**, Sermaye Piyasası Kurulu Yayınları, Yayın No: 50, 2. Baskı, Ankara, 1996, s. 84.

⁵⁷² Bedelin belirlenmesi hakkının tamamen alım veya satım hakkı sahibine de bırakılabileceği hususunda bkz. Bilge, s. 57. Bedelin belirlenmesinin üçüncü bir kişiye bırakılabileceği hususunda bkz. Cankat, s. 73.

⁵⁷³ Cankat, s. 77.

⁵⁷⁴ Esin, s. 280.

⁵⁷⁵ Okutan Nilsson/Atalay, s. 416; Yüksel, Paysahipleri Sözleşmeleri, s. 144; Şirketin karar mekanizmalarında karar alamama halinin münferit veya genel olarak hangi hususlarda ve ne kadar sürede veya ne kadar tekrar halinde devam ettiğinde kilitlenmenin söz konusu olacağının ortaklık sözleşmesinde açık bir şekilde belirlenmesi bu konuda olası bir uyuşmazlığın giderilmesi bakımından isabetli olacaktır.

⁵⁷⁶ Demirbaş, s. 52.

sözleşmesinde kararlaştırıldığı şekilde, hakkı kullanmak suretiyle diğer ortağın hukuki alanında sonuç doğurmaya yetkili kılınan ortaktır⁵⁷⁷. Hakkın muhatabı ise kural olarak şirket sözleşmesinde aleyhinde opsiyon hakkı tanınan ve hakkın yöneltilmesi gereken ortaktır⁵⁷⁸. Opsiyon haklarının kullanılmasında kural olarak, irade beyanının muhatap ortağa varması ile sözleşme kurulmuş olur⁵⁷⁹. Bu beyan için şekli bir zorunluluk yoktur⁵⁸⁰. Nitekim TBK m. 12’de sözleşmelerin geçerliliğinin, kanunda aksi yönde bir düzenleme bulunmadığı sürece hiçbir şekle bağlı olmadığı düzenlenmiştir.

Alım veya satım hakkının kullanıldığına ilişkin beyanın hakkın muhatabı ile birlikte kanunen veya hukuki işlem ile yetkilendirilen temsilcisine de yöneltilmesi mümkündür⁵⁸¹.

Alım veya satım hakkının kullanıldığına ilişkin muhataba yöneltilen beyanın, hangi hakka dayanıldığını ve yapılan beyan ile ulaşılmak istenen sonucu açık ve net olarak göstermesi gerekir⁵⁸².

Bilindiği üzere yenilik doğurucu hakların kullanılması kural olarak şarta bağlanamaz⁵⁸³. Fakat istisnai olarak, hakkın muhatabının onay verdiği durumlarda ve şartın gerçekleşmesinin muhatapın iradesine bağlı olduğu durumlarda şart geçerli kabul edilir⁵⁸⁴. Buna göre alım veya satım haklarının kullanılması aşamasında, yapılan irade beyanın sonuç doğurmasının şarta bağlanması hukuk düzeni tarafından kabul edilmez. Buna karşın, yukarıda da ifade edildiği üzere alım veya satım hakkının ortaklık sözleşmesi ile düzenlendiği aşamada, hakkın doğumuna veya kullanılabilir hale gelmesine ilişkin şartların öngörülmesinde bir sakınca yoktur⁵⁸⁵.

⁵⁷⁷ Bu hakkın hak sahibi tarafından bizzat kullanılabilceği gibi yetkili iradi veya kanuni temsilci tarafından da kullanılabilceği hususunda bkz. Buz, s. 203.

⁵⁷⁸ Cankat, s. 93.

⁵⁷⁹ Bu bağlamda sözleşmenin kurulması için karşı tarafın kabul beyanına veya başka herhangi bir şekilde işleme katılmasına gerek bulunmamaktadır (Okutan Nilsson/Atalay, s. 415).

⁵⁸⁰ Tarafların alım veya satım hakkının kullanılması konusunda geçerlilik şekli öngörebilirler (Buz, s. 252).

⁵⁸¹ Buz, s. 207.

⁵⁸² Buz, s. 210; Cankat, s. 153.

⁵⁸³ Serozan, s. 229; Okutan Nilsson/Atalay, s. 415; Buz, ss. 258,259.

⁵⁸⁴ Buz, s. 259; Okutan Nilsson/Atalay, s. 416.

⁵⁸⁵ Okutan Nilsson/Atalay, s. 416.

(2) Devir Sözleşmesinin Kurulması

Alım veya satım haklarının kullanımı amacıyla yapılan irade beyanı, bu hakların yenilik doğuran hak olmasının sonucu olarak karşı tarafa vardığı anda sonuç doğurur. Diğer bir anlatımla, beyanın muhataba varması ile satım veya devir sözleşmesi kurulmuş olur⁵⁸⁶.

Devir sözleşmesinin kurulması ile sözleşmenin her iki tarafına karşılıklı borç yüklenecektir⁵⁸⁷. Alım hakkının kullanılmasıyla diğer ortak, esas sermaye paylarını satma borcu altına girer, hak sahibi ortak da satım bedelini ödeme borcunu yüklenir⁵⁸⁸. Satım hakkının kullanılmasında ise diğer ortak, payları satın alma; hak sahibi ortak da bedeli ödeme borcu altına girer. Opsiyon haklarının kullanılması ile kurulan sözleşme borçlandırıcı işlem niteliğinde olduğundan, esas sermaye payı devrinin gerçekleşmesi için ayrıca tasarruf işlemi yapılması gerektiğinin kabulü gerekir⁵⁸⁹. Nitekim kanun koyucu da TTK m. 595/1’de esas sermaye payının devri ve devir borcunu doğuran işlemlerin yazılı şekilde yapılacağını belirterek, borçlandırıcı işlem-tasarruf işlemi ayrımını çizmiştir⁵⁹⁰.

Bu noktada, kanun koyucunun esas sermaye payının devrine ilişkin borçlandırıcı işlem için öngördüğü yazılı şekil ve imzaların noterce onanması şartının, alım veya satım hakkının kullanılmasında aranıp aranmayacağı meselesi gündeme gelmektedir (TTK m. 595). Bu hususta doktrinde hâkim görüş, opsiyon haklarının kullanımı ile borçlandırıcı işlem niteliğindeki sözleşmenin kurulacağı, burada yazılı şekil şartı aranmasına gerek olmadığı yönündedir⁵⁹¹. Bu görüşün dayanak noktası, alım veya satım hakkına ortaklık sözleşmesinde yer verildiği ihtimalde, ortaklık sözleşmesinin şeklinin, devir borcunu doğuran taahhüt işlemi bakımından da yeterli

⁵⁸⁶ Cankat, s. 154.

⁵⁸⁷ Karşılıklı tam iki tarafa borç yükleyen sözleşmenin söz konusu olması sebebiyle ödemezlik def’inin, opsiyon hakkı tanınırken kararlaştırılmamış olsa bile uygulama alanı bulacağı hususunda bkz. Esin, s. 279.

⁵⁸⁸ Esin, s. 279.

⁵⁸⁹ Cankat, s. 157. Borçlandırıcı işlem niteliğindeki sözleşmenin pay devir vaadi olduğu, bu sözleşmenin kurulmasıyla esas sermaye payı devri işleminin gerçekleştirilmesinin borçlanıldığı hususunda bkz. Ertan Demirkapı, “Limited Ortaklıkta Payın Devir Vaadi İşleminin Konusu ve Hukuki Niteliği”, **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt: 9, Özel Sayı, 2007, (Hukuki Nitelik), s. 848.

⁵⁹⁰ Ertan Demirkapı, **Türk Ticaret Kanunu ve Türk Ticaret Kanunu Tasarısına Göre Limited Ortaklıkta Payın Devri**, Güncel Yayınevi, İzmir, 2008, (Pay Devri), s. 104.

⁵⁹¹ Demirkapı, Pay Devri, s. 107; Cankat, s. 158 ve dn. 533’te anılan yazarlar.

kabul edileceğidir⁵⁹². Kanaatimizce bu görüş isabetli olmakla birlikte, yenilik doğuran hak niteliğinde olan alım ve satım haklarının kullanılmasında, taraflardan ayrıca yazılı şekil şartı ve noter imzası gereken taahhüt işleminin yapılmasını beklemek bu hakların doğasına aykırı olur. Nitekim yenilik doğuran haklar, tek taraflı irade beyanı ile kullanılabilme ve karşı tarafa varmasıyla hüküm ve sonuç doğurabilme niteliğine sahiptir. Bu bağlamda ortaklardan ayrıca yazılı bir şekilde taahhüt işleminde bulunmaları beklenmemelidir.

(3) Tasarruf İşleminin Gerçekleştirilmesi

İki ortaklı limited şirkette ortaklardan birinin alım veya satım hakkını kullanması sonucu pay devri ortaklar arasında gerçekleşir. Bu hususta kanun koyucu TTK m. 593/1 hükmünde, esas sermaye payının, ortaklar arasındaki devirler de dâhil olmak üzere TTK m. 595 ve devamı hükümler uyarınca devredilebileceğini düzenlemiştir. Buna göre esas sermaye payının üçüncü kişiye devri ile diğer ortağa devri arasında usul ve esas yönünden bir farklılık olmaz.

Kanun koyucu, pay devrine ilişkin tasarruf işlemini birden fazla aşamaya tabi tutmuştur. Bunlardan ilki taraflar arasında yazılı şekilde yapılmış ve imzaların noterde onaylandığı devir sözleşmesidir (TTK m. 595/1). Ancak bunun yanında, esas sermaye payının devri için ortaklık genel kurulunun onayı da şart koşulmuştur. Bu iki işlem pay devri açısından kurucu nitelikteyken, genel kurul onayından sonra yapılacak pay defterine kayıt (TTK m. 594) ve devre ilişkin ticaret siciline tescil ve ilan işlemleri (TTK m. 598) açıklayıcı nitelikte olacaktır⁵⁹³.

Bu noktada iki ortaklı limited şirkette ortaklar arasında, yenilik doğurucu hak niteliğindeki alım veya satım haklarının kullanıldığı durumda TTK m. 595'te öngörülen şekli şartların uygulanmasına gerek bulunup bulunmadığı meselesi gündeme gelebilir. Bunun için öncelikle kanun koyucunun pay devrine ilişkin şekli şartlar öngörmesindeki amacın incelenmesi gerekir. Bu çerçevede, devir sözleşmesinin yazılı şekle bağlanması ile birlikte genel kurul onayının aranmasındaki amaçlardan biri pay devrinin zorlaştırılmasıdır⁵⁹⁴. Bu sayede limited şirket esas

⁵⁹² Demirkapı, Pay Devri, s. 107.

⁵⁹³ Cankat, s. 157.

⁵⁹⁴ Demirkapı, Pay Devri, s. 175.

sermaye payı, ticarete konu bir malvarlığı değeri olmaktan uzaklaştırılarak üzerinde spekülasyonlar yapılması önlenir⁵⁹⁵. Ayrıca pay devrinin genel kurul onayına tabi tutulmuş olması, ortaklık sözleşmenin tarafı olan diğer ortakların pay devrinde söz sahibi olmasına hizmet eder. Gerçekten de kanun koyucu, sözleşmeden kaynaklanan hak ve yükümlülüklerin devri esnasında sözleşmenin tarafı olan diğer ortakların da söz sahibi olmasını arzular⁵⁹⁶. Son olarak pay devrinin zorlaştırılması ile birlikte ortaklığa yabancı kimselerin kolay bir biçimde katılımı önlenmiş olup limited şirketin şahıs şirketi niteliklerini bünyesinde barındırıyor olmasının bir gereği olarak ortaklık yapısı korunmuş olur⁵⁹⁷.

Bu itibarla ifade etmek isteriz ki, iki ortaklı limited şirkette ortaklardan birinin alım veya satım hakkını kullanması durumunda payın piyasada tedavülü veya spekülasyonlara konu olması gibi ihtimaller gündeme gelmez. Öte yandan iki ortak arasında gerçekleşen pay devri işleminde ortaklığa yabancı bir üçüncü kimsenin katılması da söz konusu olmayacaktır. Bununla birlikte iki ortak dışında şirket sözleşmesine taraf olan başka ortak bulunmadığından, pay devrinde diğer ortakların söz hakkı sahibi olmasına da gerek kalmaz. Diğer bir anlatımla, iki ortaklı limited şirkette ortaklar arasında yapılan pay devri, tamamen ortaklar arası ilişki ile alakalı bir husustur. Bu nedenle kanun koyucunun, söz konusu ilişkiye bu denli müdahalede bulunması kanaatimizce doğru değildir. Özellikle alım veya satım haklarının kullanıldığı ihtimalde, ortaklar belirli şartlar öngörerek veya öngörmeden ortaklık sözleşmesinde bu hakların tanınmasını birlikte kararlaştırmışlardır. Anılan hakların çoğu zaman şirkette yaşanan kilitlenme durumlarının çözülmesi amacıyla kullanıldığı gözetildiğinde, şekli şartlar ile birlikte genel kurul onayı şartının yerine getirilmesinden çok, bir an önce pay devrinin gerçekleştirilerek kilitlenmenin aşılması, hakların kullanım amacı bakımından daha doğru olacaktır. İki ortaklı limited şirkette alım veya satım haklarının kullanıldığı durumda genel kurul onayının aranması, süreci içinden çıkılmaz bir hale sokabilir. Şöyle ki, alım veya satım hakkının kullanıldığı varsayımda hakkın muhatabı ortak, genel kurulda pay devri kararına yönelik teklif aleyhinde oy kullanmak suretiyle pay devrine engel olabilir. Gerçekten de kanun

⁵⁹⁵ Esas sermaye pay senetlerinin sadece ispat aracı ve nama yazılı şekilde düzenlemelerinin de aynı sonuca hizmet ettiği hususunda bkz. Demirkapı, Pay Devri, s. 175.

⁵⁹⁶ Demirkapı, Pay Devri, s. 175.

⁵⁹⁷ Demirkapı, Pay Devri, s. 176.

koyucunun pay devrini olağan karar nisabına tabi tuttuğu gözetildiğinde, çoğunluk pay sahibi ortağın genel kurulda pay devrine engel olması olasıdır. Yine ortakların eşit esas sermaye payına sahip olduğu (%50-%50) ortaklıklarda genel kurulda pay devrine ilişkin onayın alınması için her iki ortağın görüş birliğine ihtiyaç duyulur. Fakat bu ihtimalde, ortakların pay devrine ilişkin farklı yönde oy kullanması, genel kurulda ret kararı alınmadığı anlamına gelecektir. TTK m. 595/7 uyarınca genel kurulun üç ay içinde ret kararı almaması pay devrine zımni onay verilmesi sonucunu doğuracaktır. Bu nedenle ortakların eşit güce sahip olduğu şirkette, ortaklar arası pay devri için üç ay süreyle beklemek gerekecektir. Şirketin karar mekanizmalarında yaşanan kilitlenme sebebiyle çoğu zaman ortaklar bakımından çekilmez hale gelen ortaklık ilişkisinin üç ay daha sürdürülmesini beklemek, kanaatimizce isabetli bir yaklaşım olmayacaktır. Bununla birlikte, ortaklık sözleşmesi ile alım veya satım haklarının tanınmasında, genellikle şirketin karar mekanizmalarındaki kilitlenmenin aşılması amacı taşındığından, haklara konu esas sermaye paylarının devrinin, genel kurul gündemine getirilmesi suretiyle yeni bir kilitlenme durumuna mahal verilmesi de hukuk mantığı ile bağdaşmayacaktır.

Öte yandan, alım ve satım haklarının ortaklık sözleşmesinde yer alan bir kayıt oldukları düşünüldüğünde, TTK m. 595/2 hükmünde aranan ortaklık onayının baştan verildiği ya da anılan hakların kullanımı için aranan ortaklık onayının baştan kaldırıldığını kabul etmek gerekir. Bu nedenle, özellikle alım ve satım hakkı gibi yenilik doğuran hakların iki ortaklı şirkette kullanıldığı durumlarda pay devri için genel kurul onayının aranmaması gerektiği kanaatindeyiz⁵⁹⁸.

Alım veya satım hakkı kullanıldıktan sonra esas sermaye paylarının devri hususu pay defterine kaydedilmelidir (TTK m. 593/1). Yapılan kayıt açıklayıcı niteliktedir⁵⁹⁹. Yine TTK m. 598/1 uyarınca devir işleminin tescili için şirket müdürü tarafından ticaret siciline başvurulması gerekir. Başvurunun müdür tarafından ihmal edilmesi halinde ayrılan ortak da adının söz konusu paylarla ilgili olarak silinmesi için sicil müdürlüğüne başvuruda bulunabilir (TTK m. 598/2).

⁵⁹⁸ Ortaklar arası pay devirlerinde de genel kurul kararı aranması gerektiği hususunda bkz. Demirkapı, Pay Devri, s. 178.

⁵⁹⁹ Cankat, s. 163.

e. Diğer Ortağın İfadan Kaçınması ve İfaya Zorlama

İki ortaklı limited şirkette kilitlenmenin aşılması amacıyla ortaklık sözleşmesinde yer alan alım veya satım haklarının kullanılması ile borçlandırıcı işlem niteliğindeki esas sermaye payı devir sözleşmesi kurulmuş olur. Bu sözleşmenin kurulması ile birlikte taraflar tasarruf işlemi niteliğindeki devir sözleşmesini kurma borcu altına girerler⁶⁰⁰. Böyle bir durumda opsiyon hakkının muhatabı ortağın, sözleşmenin kurulması borcunu yerine getirmekten kaçınması ihtimal dahilindedir. Yine istisnai de olsa opsiyon hakkını kullanan hak sahibi ortağın da tasarruf işlemi aşamasında devir sözleşmesinin kurulmasından imtina etmesi olasıdır. Her iki halde de tasarruf işleminin yani esas sermaye payı devrinin gerçekleştirilmesini talep eden ortak, aynen ifa talepli bir eda davası açabilir ve bu dava sonunda elde ettiği kesin hükme dayanarak aynen ifanın cebri icra yoluyla sağlanmasına çalışabilir⁶⁰¹. Bu davada davacı konumunda, tasarruf işleminin yapılmasını talep eden ortak bulunurken davalı konumunda ise diğer ortak bulunur. Davacı ortak opsiyon hakkının kullanılması suretiyle borçlandırıcı işlem niteliğindeki devir sözleşmesinin kurulduğunu ispatlayarak, tasarruf işlemi niteliğinde olan devir sözleşmesinin kurulmasını talep eder. Davalı ise opsiyon hakkının kullanılması ile karşılıklı borç yükleyen (sinallagmatik) bir sözleşme kurulmuş olması sebebiyle ödemelik def'ini ileri sürebilir (TBK m. 97)⁶⁰². Zira TBK m. 207/2 hükmü uyarınca alım veya satım hakkının kullanılması neticesinde kurulan satış sözleşmesinin tarafları, borçlarını aynı anda ifa etmekle yükümlüdür⁶⁰³. Hâkimin davacının iddiasını haklı bulması halinde, davalı ortağın iradesini tamamlamak suretiyle tasarruf işlemi gerçekleştirilir⁶⁰⁴. Bu durum, mahkeme hükmünün davalı ortağın beyanı yerine geçmesi ile mümkün olmaktadır. Bu hususta her ne kadar kanuni bir düzenleme bulunmasa da HMK m. 105'te düzenlenen

⁶⁰⁰ Demirkapı, Pay Devri, s. 141.

⁶⁰¹ Bilge, s. 64; Moroğlu, Oy Sözleşmeleri, s. 88; Demirkapı, Pay Devri, s. 142; Ali Paslı, "Anonim Şirket Pay (Hisse) Devri", **Yürürlüğünün 6. Yılında ve Yargıtay Kararları Işığında Türk Ticaret Kanunu Sempozyumu**, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2018, (Hisse Devri), s. 121. Yapma borçları için cebri icra imkânı olmadığı hususunda bkz. Oğuzman ve Öz, s. 388.

⁶⁰² Cankat, s. 165. Ödemelik def'inin iki tarafa borç yükleyen bütün akitlerde değil yalnızca aralarında karşılıklı ilişkisi bulunan borçlar hakkında ileri sürülebileceği hususunda bkz. Von Tuhr, s. 526.

⁶⁰³ Oğuzman ve Öz, s. 345; Cankat, s. 164.

⁶⁰⁴ Okutan Nilsson/Atalay, ss. 417,418; Cankat, s. 173; Başoğlu, s. 90. Mahkemece verilecek kararın devir sözleşmesi yerine geçeceği hususunda bkz. Demirkapı, Pay Devri, s. 142.

eda davalarının kapsamına bu tür taleplerin de girebileceği doktrinde kabul edilmektedir⁶⁰⁵. Ancak devir işleminin tamamlanması için mahkeme kararı yeterli olmamakta, kural olarak genel kurulun da onayı gerekmektedir⁶⁰⁶. Biz iki ortaklı limited şirkette alım veya satım opsiyonlarının kullanıldığı halde ortaklar arasında gerçekleşecek esas sermaye payı devri için genel kurul onayını aramadığımızdan, mahkeme kararı ile birlikte esas sermaye payının devrinin gerçekleşeceğini kabul etmekteyiz.

Yine iki ortaklı limited şirkette opsiyon haklarının kullanılması neticesinde esas sermaye payı devrinin gerçekleştirilmesine rağmen müdür ortağın, pay devrinin pay defterine kaydından imtina etmesi mümkündür⁶⁰⁷. Böyle bir durumda müdür olmayan diğer ortak pay defterinde gerekli değişikliğin yapılması talebiyle bir eda davası açabilir⁶⁰⁸. İki ortaklı limited şirkette ortaklardan birinin açacağı pay defterine kayıt davasının şirkete yöneltilmesi gerekir⁶⁰⁹. Bu davada davacının talebi haklı görülürse verilecek olan karar, esas sermaye payının devrinin pay defterine işlenmesi ve devreden ortağa ilişkin kaydın düzeltilmesine ilişkin olacaktır⁶¹⁰. Anılan hükmün, şirket müdürü tarafından yerine getirilmemesi halinde İİK m. 30 uyarınca bir işin yapılmasına dair ilamın icrası gerekecektir⁶¹¹.

Bu noktada değinilmesi gereken bir diğer husus, ortaklardan biri tarafından alım hakkının kullanılmasına rağmen diğer ortağın esas sermaye payını üçüncü kişiye devretmek suretiyle ifadan kaçınmasıdır. Öncelikle ifade etmek isteriz ki, şirket sözleşmesinde yer vermek suretiyle tanınan alım veya satım haklarının kullanılması ile kurulan sözleşme, borçlandırııcı nitelikte bir devir sözleşmesidir. Bu sözleşme, niteliği gereği sözleşmenin karşı tarafının sahip olduğu tasarruf yetkisini kısıtlamaz. Hal böyle olunca, esas sermaye payının devrine ilişkin üçüncü kişilerle yapılacak

⁶⁰⁵ Bu hususta Alman ve İsviçre Usul Kanunlarında; “davalının bir irade beyanında bulunmaya mahkûm edildiği takdirde hükmün beyan yerine geçeceği” yönünde düzenleme bulunmaktadır (Oğuzman ve Öz, s. 389).

⁶⁰⁶ Demirkapı, Pay Devri, s. 143.

⁶⁰⁷ TTK m. 594/1 hükmünde, “*Şirket, esas sermaye paylarını içeren bir pay defteri tutar*” ifadesi yer almaktadır. Buna göre pay defterinin tutulmasından ve kayıtlarda değişiklik yapılmasından müdürlerin sorumlu olduğu anlaşılabılır.

⁶⁰⁸ Demirkapı, Pay Devri, s. 387.

⁶⁰⁹ Davanın ortaklık tüzel kişiliğine karşı açılması gerektiği hususunda bkz. Demirkapı, Pay Devri, s. 389. Pay defterine kayıt davasında şirketin de hasım gösterilebileceği hususunda bkz. Okutan Nilsson/Atalay, s. 419.

⁶¹⁰ Cankat, s. 177.

⁶¹¹ Cankat, s. 178.

sözleşme ve tasarruf işlemleri geçerli bir şekilde hukuki sonuç doğurur⁶¹². Böyle bir durumda, şirket sözleşmesinde tanınan opsiyon hakkını kullanan ortağın diğer ortaktan, borçlandırıcı işlem niteliğindeki sözleşmeye aykırı hareket etmesi nedeniyle tazminat talebi söz konusu olur. Oysaki alım veya satım hakkını kullanan hak sahibi ortağın amacı tazminat elde etmek değil diğer ortağın esas sermaye paylarını satın almak veya sahibi olduğu esas sermaye paylarını diğer ortağa satmaktır⁶¹³. Bu hususta üçüncü kişiye yapılan esas sermaye payı devrini geçersiz kılmak isteyen ortağın başvuracak olduğu yol, genel kurulda devre onay kararı alınmasına engel olmaktadır. Bilindiği üzere, şirket sözleşmesinde aksi yönde bir düzenleme yapılmamışsa esas sermaye payının üçüncü kişiye devri genel kurul onayına tabidir (TTK m. 595/2). Nitekim şirket sözleşmesinde yer verilen alım veya satım hakkının korporatif nitelik kazanması, şirket genel kurulunu da bağlayacağından, üçüncü kişiye yapılan pay devrine onay verilmemesi icap eder. Fakat iki ortaklı limited şirkette bu korporatif etkiden beklenen faydanın sağlanması pek mümkün olmaz. Şöyle ki, iki ortaklı şirkette halihazırda ortaklardan biri payını üçüncü kişiye devrettiğinden, bu ortağın genel kurulda devre onay verme yönünde olumlu oy kullanması esastır. Bu halde üçüncü kişiye pay devrinin engellenmesi için diğer ortağın esas sermaye paylarının çoğunluğuna sahip olması ve genel kurulda olumsuz oy kullanması gerekir. Bu bağlamda ortakların eşit esas sermaye payına sahip olduğu ortaklıkta (%50-%50), esas sermaye paylarını üçüncü kişiye devretmek isteyen ortağın oyu genel kurulda devre onay kararı alınması için yeterli olmaz (TBK m. 620). Fakat TTK m. 595/7 anlamında ret kararı da alınmamış olacağından, üç aylık sürenin sonunda pay devri zımnen gerçekleşmiş olacaktır. Öte yandan, diğer ortağın esas sermaye payı oranının daha düşük olduğu ihtimalde esas sermaye payını devretmek isteyen ortağın oyu genel kurulda onay kararının alınması ve böylece pay devrinin gerçekleşmesi için yeterli olacaktır. Böyle bir durumda, opsiyon haklarını kullanan ve karşı taraftan sözleşmenin ifasını bekleyen ortağın başvuracak olduğu yol, genel kurul kararının iptalini talep etmektir (TTK m. 622 atfıyla TTK m. 445). Hak sahibi ortak, şirket sözleşmesinde tanınan opsiyon hakkı kullanıldıktan sonra diğer ortağın genel kurulda onay kararı aldirarak esas sermaye paylarını üçüncü kişiye devretmesinin şirket sözleşmesine

⁶¹² Cankat, s. 166.

⁶¹³ Bahtiyar, Önalım Hakkı, s. 120; Cankat, s. 166.

aykırılık teşkil ettiğini ve bu nedenle kararın iptali gerektiği hususunda mahkemeden talepte bulunabilir⁶¹⁴.

Esas sermaye payı devrinin genel kurul onayına tabi tutulmadığı iki ortaklı limited şirkette ise ortaklardan birinin şirket sözleşmesinde yer verilen hakka dayanarak opsiyon hakkını kullanmasına rağmen diğer ortağın esas sermaye paylarını üçüncü kişiye devretmesi mümkündür. Bu halde genel kurul kararı aranmadığından, diğer ortak ile üçüncü kişi arasında tasarruf işlemi niteliğindeki devir sözleşmesi aşamasında devir gerçekleşir. Devrin gerçekleşmesi ile birlikte üçüncü kişi, ortak sıfatını kazanır. Böyle bir durumda hak sahibi ortağın izleyeceği hukuki yollar bakımından doktrinde çeşitli imkanlar öngörülmüştür. Bunlardan biri TTK m. 595/6 hükmünden faydalanılması suretiyle genel kurulun devri engellemesidir. Anılan hükümde kanun koyucu, *“şirket sözleşmesinde ek ödeme veya yan edim yükümlülükleri öngörüldüğü takdirde, devralanın ödeme gücü şüpheli görüldüğü için ondan istenen teminat verilmemişse, genel kurul şirket sözleşmesinde hüküm bulunmasa bile, onayı reddedebileceğini”* düzenlemiştir. Buna göre şirket sözleşmesinde öngörülen alım veya satım hakları, yan edim yükümlülüğü niteliğinde olduğundan, hak sahibi ortağın genel kurulda yeterli oy hakkına sahip olması durumunda üçüncü kişiye esas sermaye payı devri engellenebilir⁶¹⁵. Doktrinde daha çok anonim şirket paylarını konu alan alım veya satım haklarına ilişkin olarak yapılan bir öneri de TBK m. 49/2 ile TMK m. 2 hükümlerinden yararlanılması ile aynen tazminin sağlanmaya çalışılmasıdır. TBK m. 49/2’de, *“zarar verici fiili yasaklayan bir hukuk kuralı bulunmasa bile, ahlaka aykırı bir fiille başkasına kasten zarar veren de, bu zararı gidermekle yükümlüdür”* hükmü yer almaktadır. Bu hüküm uyarınca, şirket sözleşmesinde ortaklar arasında alım veya satım hakkı tanınmış olmasına rağmen üçüncü kişi, hakkın sahibi ortağa zarar vermek veya ahlaka aykırı bir biçimde ortaklar arasında kurulan sözleşmenin ihlalini teşvik amacıyla esas sermaye paylarını devralmışsa, hak sahibi ortak, üçüncü kişiden tazminat talebinde bulunabilir⁶¹⁶. Zararın

⁶¹⁴ Cankat, s. 170.

⁶¹⁵ Cankat, s. 168.

⁶¹⁶ Bilge, s. 65; Ünal Tekinalp, “Anonim Ortaklık Payının Alım, Önalım, Geriyealım ve Benzer Haklara Konu Olması Sorunu”, **Medeni Kanun 50. Yıl Sempozyumu**, I. Tebliğler, İstanbul, 1978, (Anonim Ortaklık Payı), s. 354. Bu hüküm uyarınca tazminata hükmedilebilmesi için üçüncü kişinin ortaklar arasındaki borç ilişkisini bilmesinin yeterli olmadığı, bunun için üçüncü kişinin alım hakkı sahibine zarar verme kastıyla hareket etmesi veya dürüstlük kuralına aykırı davranışlarda bulunmuş olması gereklidir (Bahtiyar, Önalım Hakkı, s. 121).

tazmininin ise TBK m. 51 ile hâkime tanınan takdir yetkisi kapsamında aynen tazmin olarak gerçekleştirilebileceği, böylece alım hakkının kullanılması ile güdülen amacın yerine geleceği doktrinde savunulmaktadır⁶¹⁷. Böylece mahkeme, ahlaka aykırı fiil ile diğer ortaktan esas sermaye paylarını iktisap eden üçüncü kişiyi, devre konu payları alım hakkı sahibine temlik etmesine karar verecektir⁶¹⁸. Bununla birlikte TMK m. 2’de temelini bulan dürüstlük kuralının da şirket sözleşmesine dayanılarak kullanılan alım hakkının, üçüncü kişiye karşı ileri sürülmesinde işleve sahip olabileceği ifade edilmektedir⁶¹⁹.

f. Ortaklık Sözleşmesinde Alım veya Satım Hakkı Tanınmasının İki Ortaklı Şirkette Kilitlenmenin Aşılması Bakımından İşlevi

İki ortaklı ve özellikle ortakların eşit esas sermaye payına sahip olduğu hallerde ortaklar arasındaki görüş ayrılıkları ve anlaşmazlıklar ortaklığın kilitlenmesine sebebiyet verebilir. Bu kilitlenmenin çözüm yollarından biri ortaklardan birinin şirketten ayrılmasıdır. Ortak, değişik yollarla şirketten ayrılabilir. Bu yollardan biri çıkma hakkının kullanılmasıdır. Ancak sözleşmesel çıkma hakkının bulunmadığı varsayımda bu hakkın mahkeme kanalıyla kullanılacak olması uzun ve zahmetli bir süreci beraberinde getirir. Bununla birlikte çıkma hakkını kullanan ortağın ayrılma payı yönünden tatmini hem sözleşmesel hem mahkeme yoluyla çıkmada, şirketi ekonomik ve malvarlıksal bakımdan telafisi olmayan bir duruma sokabilir. Anılan nedenlerle çıkma hakkının kullanılması, kilitlenmenin giderilmesi konusunda isabetli bir yol olarak görünmez.

Öte yandan esas sermaye payının üçüncü kişiye devri suretiyle de bir ortağın şirketten ayrılması mümkündür. Bu noktada kanun koyucunun pay devrine ilişkin öngörmüş olduğu sınırlamalar, limited şirket esas sermaye paylarının borsada tedavül kabiliyetinin bulunmaması, objektif piyasa koşullarında payı gerçek değeri üzerinden devralacak kişiyi bulmanın güç olması, iki ortaklı şirketin yapısı gereği yabancı

⁶¹⁷ Okutan Nilsson, s. 393; Bahtiyar, Önalım Hakkı, s. 123; Cankat, s. 46; Esin, s. 302; Bilge, s. 65; Başoğlu, s. 88.

⁶¹⁸ Okutan Nilsson, s. 394.

⁶¹⁹ Bahtiyar, Önalım Hakkı, s. 122.

kimsenin şirkete katılımının çoğunlukla diğer ortak tarafından kabul edilmeyeceği gibi sebepler bu yolun da isabetli bir çözüm olmadığını göstermektedir.

Bu çerçevede iki ortaklı limited şirkette ortaklardan birinin ayrılması için kullanabileceği kolay ve pratik bir yol payın diğer ortağa devredilmesidir⁶²⁰. Bunun için de TTK m. 577/1 (b) bendi hükmünden yararlanarak, ortaklık sözleşmesinde alım ve satım hakkı tanınması yoluyla kanuni ve sözleşmesel bir düzlemde kilitlenmenin aşılması mümkün olacaktır. Bu çözüm sayesinde ortaklardan biri, diğerinin esas sermaye paylarını satın alacak veya kendi esas sermaye paylarını diğer ortağa satarak şirketin tek ortaklı hale gelmesi neticesinde kilitlenme durumu aşılmış olacaktır⁶²¹. Ayrıca ayrılan ortak alım veya satım hakkının kullanılması sonucunda sahibi olduğu esas sermaye paylarının karşılığı olan bedeli kolay bir şekilde elde etmiş olacaktır.

Nihayetinde, alım veya satım hakkının şirketin kuruluş aşamasında tanınması gerektiğini önemle ifade ederiz. Gerçekten de ortaklık ilişkisinin başlamasından sonraki süreçte, ortaklar arasında ortaya çıkan anlaşmazlık veya geçimsizlik hallerinin varlığında ortakların bir araya gelip ortaklık sözleşmesinde bu hakları tanımaları fiilen olanaklı olmayacaktır. Bu itibarla şirketin kuruluşunda uyuşmazlık bulunmayan aşamada anılan haklara ortaklık sözleşmesinde yer verilmesi ileride yaşanması muhtemel tıkanmalara çözüm olması bakımından en isabetli yoldur.

3. Ortaklık Sözleşmesinde Ortaklardan Birine Genel Kurulda Üstün Oy Hakkı Tanınması Suretiyle Kilitlenmenin Aşılması

a. Kanuni Düzenleme (TTK m. 577/1 (e))

Kanun koyucu TTK m. 577/1 (e) bendinde; *“Belirli veya belirlenebilir ortaklara veto hakkı veya bir genel kurul kararının oylanması sonucunda oyların eşit çıkması hâlinde bazı ortaklara üstün oy hakkı tanıyan hükümlerin”* şirket sözleşmesinde öngörülmesi şartıyla bağlayıcı nitelik kazanacaklarını düzenlemiştir.

⁶²⁰ Anonim ortaklıklar bakımından aynı yönde bkz. Sevi, Kilitlenme, s. 361.

⁶²¹ Bilge, s. 53. Alım veya satım hakkının şirkette iki ayrı fikrin eşit derecede savunulması durumunda yaşanan kilitlenmeyi gidereceği hususunda bkz. Okutan Nilsson, s. 224; Yüksel, Paysahipleri Sözleşmesi, s. 143; Demirkol, s. 877.

Konumuz açısından önem arz eden husus hükmün ikinci kısmında yer alan üstün oy hakkı tanınmasıdır.

Anılan hüküm ile limited şirket ortaklarının, şirket sözleşmesinde yer verecekleri düzenleme ile genel kurul toplantısında yapılan oylama sonucunda oyların eşit çıkması halinde bazı ortaklara üstün oy hakkı tanınabileceği ifade edilmiştir. Hükmün mehzazı İsviçre Borçlar Kanunu (OR) 808a maddesidir. Fakat bu düzenlemede kural olarak genel kurul başkanının üstün oy hakkına sahip olduğu ifade edilmekle birlikte şirket sözleşmesinde aksi yönde düzenleme yapılabileceği belirtilmiştir⁶²².

b. Ortaklık Sözleşmesi ile Üstün Oy Hakkı Tanınması Usulü

Üstün oy hakkı, genel kurulda görüşülen bir öneri hakkında oylamada eşitlik çıkması halinde, genel kurul kararının oluşabilmesi bakımından ortaklardan birine tanınan belirleyici oy hakkı olarak tanımlanabilir⁶²³. TTK m. 577/1 (e) lafzında üstün oy hakkının bazı ortaklara tanınacağı ifade edilmiştir. Buradan çıkan ilk sonuç ortak sıfatına haiz olmayan kimselere şirket sözleşmesinde yer verilecek düzenleme ile üstün oy hakkı tanınamayacağıdır. Bunun yanında şirket sözleşmesinde hangi ortağa üstün oy hakkı tanınmış olduğu da açıkça belirtilmelidir⁶²⁴. Bu itibarla, üstün oy hakkının da veto hakkında olduğu gibi ortakların sahip olduğu esas sermaye paylarından bağımsız olarak ortağın kişiliğine tanındığı kabul edilmektedir⁶²⁵.

İki kişilik limited ortaklığın genel kurulunda ortaklardan birine üstün oy hakkı tanınması ancak ortaklık sözleşmesinde bu yönde bir düzenlemeye yer verilmesi ile mümkün olacaktır⁶²⁶. Aksi takdirde ortakların kendi aralarında yapacakları borçlar hukuku kaynaklı sözleşme ile üstün oy hakkı tanınması bir sonuç doğurmayacaktır.

TTK m. 577/1 (e) bendinin lafzında, bu hakkın “bazı ortaklara” tanınabileceğinin ifade edildiği görülmektedir. Buradan üstün oy hakkının, esas

⁶²² Akbay, s. 173; Şener, Limited Ortaklıklar, s. 59.

⁶²³ Doğrusöz Koşut, s. 197.

⁶²⁴ Bu bağlamda şirket sözleşmesinde, genel kurul başkanının üstün oy hakkına sahip olduğuna ilişkin bir düzenleme yapılamayacağı, zira genel kurul başkanının TTK m. 625/1 g bendi uyarınca aynı zamanda müdürler kurulu başkanı olduğu ve limited şirket müdürlerinin ortak sıfatına haiz olmalarına gerek bulunmadığı hususunda bkz. Akbay, s. 174.

⁶²⁵ Doğrusöz Koşut, s. 198.

⁶²⁶ Doğrusöz Koşut, s. 199.

sermaye payına bağılı bir hak olmadığı sonucuna ulaşmak mümkündür. Bu itibarla, genel kurulda üstün oy hakkına sahip ortaklardan birinin esas sermaye payını devretmesi halinde sahip olduğu bu hakkın işlevsiz hale geleceğinin kabulü gerekir⁶²⁷.

Üstün oy hakkı, ortaklığın kuruluşu aşamasında tanınabileceği gibi sonradan yapılacak bir sözleşme değişikliği ile de tanınabilir (TTK m. 589). Ancak önemle ifade etmek gerekir ki, iki ortaklı limited şirketler bakımından genel kurulda üstün oy hakkının kuruluş aşamasında tanınması gerekir. Zira ortaklar arasında sonradan ortaya çıkacak anlaşmazlık ve çekişmeler, ortaklık sözleşmesinde üstün oy hakkı tanınması hususunda bir araya gelip anlaşmalarını fiilen olanaksız kılacaktır. Bu nedenle, ortaklığın kuruluşu aşamasında üstün oy hakkı tanınması, ileride genel kurulda yaşanması muhtemel pat durumunun önlenmesi bakımından faydalı olacaktır.

c. Üstün Oy Hakkının İşlerlik Kazanması

Kanun koyucu TTK m. 577/1 (e) bendinde, üstün oy hakkının işlerlik kazanmasını, genel kurulda yapılacak oylama sonucunda oyların eşit çıkması ihtimaline bağlamıştır⁶²⁸. Buna göre genel kurula sunulan teklifin lehinde veya aleyhinde bir çoğunluk sağlanarak karar alınmış ise üstün oy hakkı işlerlik kazanamaz⁶²⁹. Diğer bir anlatımla üstün oy hakkının sonuç doğurabilmesi için genel kurulda teklif lehine veya aleyhine eşit miktarda oy kullanılmış olması icap eder. Anılan eşitlik kuralı olarak TTK m. 620’de düzenlenen olağan kararlara ilişkin yetersayının arandığı durumlarda söz konusu olur. Bunun dışında ortakların eşit esas sermaye payı dağılımına sahip olması da genel kurulda eşitlik yaşanmasında önemli bir etkidir. Örneğin iki ortaklı ve ortakların eşit esas sermaye payına sahip olduğu bir limited ortaklıkta, olağan kararlar bakımından toplantıda temsil edilen ortakların salt çoğunluğunun oyu arandığından, teklif lehinde geçerli bir karar alınabilmesi için her iki ortağın olumlu yönde oy kullanması gerekmektedir⁶³⁰. Ortaklardan birinin teklif aleyhinde oy kullanması, oyların eşit çıkması sonucunu doğuracaktır. Bu durum da

⁶²⁷ Aynı yönde bkz. Akbay, s. 175.

⁶²⁸ Oylamada eşitlik durumu ortaya çıksa da üstün oy hakkı sahibinin bu hakkını kullanmak zorunda olmadığı hususunda bkz. Doğrusöz Koşut, s. 201.

⁶²⁹ Sirküler tipi karar almada, karar tutanağının elden ele dolaştırılması gerektiğinden, bu süreç sona ermeden üstün oy hakkına işlerlik kazandırılmayacağı hususunda bkz. Doğrusöz Koşut, s. 200.

⁶³⁰ Doğrusöz Koşut, s. 197.

sürekli teklif aleyhinde karar alınmasına sebebiyet verecektir. Halbuki, limited ortaklık genel kurulunun işlevini yerine getirdiğinden söz edebilmesi, özellikle TTK m. 616 ve diğer yasal düzenlemelerde belirtilen görevlerini yerine getirmesiyle olanaklıdır.

d. Üstün Oy Hakkının Kilitlenmenin Aşılması Bakımından İşlevi

Kanun koyucunun limited şirket ortaklarına, şirket sözleşmesine ekleyecekleri hüküm ile bazı ortaklara genel kurulda eşitlik çıkması halinde üstün oy hakkı tanınması imkânını vermesindeki amaç şüphesiz genel kurulda yaşanan kilitlenme probleminin çözülmesidir. Bu problem özellikle iki ortaklı veya iki gruba ayrılmış ve her iki ortağın veya grubun eşit esas sermaye payına sahip olduğu limited şirketlerde daha sık yaşanır. Bu tip ortaklıklarda taraflardan birinin genel kurula getirmiş olduğu teklife diğer tarafın olumsuz yönde oy kullanması sonucunda teklifin lehine karar alınamamış olur. Bu durumda kanunda öngörülen karar yetersayısı sağlanamamış olması kural olarak teklifin kabul edilmediği anlamına gelir⁶³¹.

Ortaklardan biri tarafından genel kurula getirilen tekliflerin diğer ortak tarafından aleyhe oy kullanılması suretiyle reddedilmesi halinin süreklilik kazanması ise genel kurulun fonksiyonunu yerine getirememesine neden olur. Genel kurulun bu durumu da bir süre sonra şirketi işlemez hale getirerek işleyişini ve faaliyetlerini sekteye uğratır. Bu durumu gözetken kanun koyucu, ortaklardan birine şirket sözleşmesi ile üstün oy hakkı tanınmasını mümkün kılmıştır. Bu sayede genel kurulda ortakların teklif lehine ve aleyhine eşit olarak oy kullandıkları varsayımında, üstün oy hakkı sahibi ortağın kullanacak olduğu oy ile teklif lehine karar alınması sağlanacaktır⁶³². Bu durum şüphesiz, karar alamama sebebiyle hareketsiz kalan şirketi, yeniden dinamik bir çalışma düzenine sokarak verimli ve işler hale getirir⁶³³.

⁶³¹ Akbay, s. 176, dn. 509.

⁶³² Bu konuda ortaklardan biri yerine genel kurul başkanına üstün oy hakkı tanınabilmesinin şirketin menfaatleri bakımından daha isabetli olacağı hususunda bkz. Akbay, s. 176.

⁶³³ Yaşar Karayalçın, “Anonim Şirket Yönetim Kurullarında Başkanın Üstün Oyu”, **BATİDER**, Cilt: 5, Sayı: 3, 1970, (Üstün Oy), s. 527. Anonim şirketler bakımından esas sözleşmede genel kurul başkanına üstün oy hakkı tanınmasının kilitlenmenin aşılması bakımından İsviçre Hukukunda kabul gördüğü hususunda bkz. Şahin, Haklı Sebep Fesih, s. 227. Üstün oy hakkının sınırlı bir alana özgülenmesi ve kilitlenmenin giderilmesi bakımından diğer çözüm yollarının işlevsiz kaldığı durumda ortaklara dönüşümlü olarak tanınmasının kabul edilebileceği hususunda bkz. Altay, ss. 584,585. İki kişilik limited ortaklıkta üstün oy hakkına sahip ortağın, oylamada eşitlik çıkmasına

Böylelikle kanun ile genel kurula verilen görevlerin yerine getirilmesine olanak sağlanmış olur (TTK m. 616).

Bununla birlikte genel kurulda üstün oy hakkı tanınması şirketin yönetim ve temsilinde meydana gelecek tıkanmayı da önleyecektir. Gerçekten de TTK m. 616/1 (b) bendi uyarınca müdürün atanması noktasında genel kurulda yaşanması muhtemel tıkanıklık, üstün oy hakkı sayesinde aşılacak ortaklığın idaresi ve temsili işler hale getirilebilir. Yine TTK m. 631/1 uyarınca ticari mümessil veya ticari vekiller ancak genel kurul kararı ile atanabileceğinden üstün oy hakkı tanınması sayesinde genel kurulda ortaklığın temsili hususunda karar alınamaması hali önlenmiş olur.

4. Ortaklık Sözleşmesinde Çıkma Hakkı Tanınması Suretiyle Kilitlenmenin Aşılması

a. Kanuni Düzenleme (TTK m. 577/1 (k))

Kanun koyucu limited şirketlerde sözleşmeye dayanan çıkma hakkını TTK 638. maddede düzenlemiştir. Bu maddenin ilk fıkrasına göre; “*Şirket sözleşmesi, ortaklara şirketten çıkma hakkını tanıyabilir, bu hakkın kullanılmasını belirli şartlara bağlayabilir*”. Nitekim benzer şekilde TTK m. 577/1 (k) bendinde de “*Çıkma hakkının tanınması ile bunun kullanılmasının şartları, bu hâllerde ödenecek olan ayrılma akçesinin türü ve tutarının*” şirket sözleşmesinde öngörüldüğü takdirde ortaklar açısından bağlayıcı nitelikte olduğu belirtilmiştir⁶³⁴. Böylece limited şirket ortaklarına, şirket sözleşmesi ile tamamen kendi arzuları doğrultusunda çıkma hakkı tanınabileceği gibi bu hak belirli şartlara da tabi tutulabilir⁶³⁵.

rağmen, sürekli biçimde bu hakkını kullanmaktan kaçınması, hakkın sahibi ortağın TTK m. 613 anlamında sorumluluğunu doğuracağı hususunda bkz. Doğrusöz Koşut, s. 205.

⁶³⁴ Tekinalp, Sermaye Ortaklıkları, s. 560; Yıldız, Limited Şirketler, s. 155;

⁶³⁵ Yıldız, Limited Şirketler, s. 155; Karayalçın, Şirketler Hukuku, s. 385; Taşdelen, s. 176; Çıkma hakkının kullanımının belirli bir süreye tabi tutulabileceği veya bu hakkı kullanmak isteyen ortağın belirli bir esas sermaye payına sahip olmasının öngörülebileceği hususunda bkz. Şahin, Çıkma ve Çıkarılma, s. 177. Bu hususta Domaniç, ayrılma hakkının ancak bir hesap dönemi sonunda kullanılabilmesi, ayrılmanın ancak diğer ortaklara veya üçüncü kişilere pay devri suretiyle gerçekleştirilebileceği veya ayrılma hakkının belli bir sürede kullanılabilmesi gibi şartların ortaklık sözleşmesinde yer alabileceğinden söz etmektedir (Arslanlı ve Domaniç, s. 768).

b. Ortaklık Sözleşmesinde Çıkma Hakkının Tanınması Usulü

Limited şirket ortakları bu hakkı kuruluş esnasında düzenleyebileceği gibi TTK m. 589 hükmü uyarınca yapacakları bir sözleşme değişikliği ile sonradan da öngörebilirler⁶³⁶. Ayrıca kanun koyucu tarafından TTK m. 577/1 (k) bendinde öngörüldüğü üzere bu kayıtlar şirket sözleşmesinde yer aldığı takdirde ortaklar ve şirketin organları açısından bağlayıcı nitelikte olacaktır. Buna göre iki ortaklı bir limited şirkette ortaklar arasında yapılacak bir yan sözleşme ile sözleşmesel çıkma hakkına veya haklı sebeple çıkma hakkına ilişkin kararlaştırılan hükümler, şirketin organlarını bağlayıcı nitelikte olmayacaktır⁶³⁷.

Limited şirket ortakları, şirket sözleşmesinde öngörebilecekleri bazı kayıtlar ile çıkma hakkının kullanılmasını belirli şartlara veya bazı olayların gerçekleşmesine bağlayabilir. Bu şartların veya olayların ortaklıktan çıkma hakkının kullanılabilmesi için haklı sebep niteliğinde olmasına gerek yoktur⁶³⁸. Bu hususta TTK m. 638/1'e bakıldığında ortaklara geniş bir serbesti tanındığı görülebilir. Ancak bu şartlar TBK m. 26-27 hükümleri göz önünde bulundurularak kanunun emredici hükümlerine, ahlâka ve kişilik haklarına aykırı olmayacak şekilde belirlenmelidir⁶³⁹.

Bununla birlikte, limited şirket ortakları belirli sebeplerin gerçekleşmesi halinde herhangi bir beyana gerek kalmadan ortaklıktan çıkmanın gerçekleşeceğini kararlaştırabilir⁶⁴⁰. Aynı zamanda ortaklar, çıkma hakkının kullanılmasını tamamen serbest de bırakabilirler.

Ortaklığın karar mekanizmalarında ve temsilinde yaşanacak kilitlenme veya hareketsiz kalma durumlarının sözleşmede yer verilecek düzenleme ile çıkma sebebi olarak belirlenmesinin olanaklı olduğu kanaatindeyiz⁶⁴¹. Bu durumda ortak, sözleşmede yer alan sebebe dayanarak çıkma hakkını kullanabilecektir⁶⁴².

⁶³⁶ Şener, Limited Ortaklıklar, s. 873; Yıldız, Limited Şirketler, s. 155.

⁶³⁷ Hanife Öztürk Akkartal ve Çağla Kandirlioğlu Cuyan, "Şirketler Hukukunda Yan Sözleşmeler", **İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt: 15, Sayı: 2, 2016, s. 409.

⁶³⁸ Öztürk Dirikkan, s. 32.

⁶³⁹ Şener, Limited Ortaklıklar, s. 874; Taşdelen, s. 176.

⁶⁴⁰ Öztürk Dirikkan, s. 32.

⁶⁴¹ Sözleşmesel çıkma hakkının hangi şartlarda kullanılacağına ilişkin ortakların geniş hareket alanına sahip olduğu hususunda bkz. Yıldırım, Haklı Sebep, s. 76.

⁶⁴² İki ortaklı limited şirkette diğer ortak sözleşmede yer verilen sebebin gerçekleşmediğini ve çıkmak isteyen ortağın bu hakkını kullanma imkânının bulunmadığı iddiasıyla mahkemeye başvurabilir. Mahkemece bu durumda açıklayıcı nitelikte, sözleşmede yer verilen sebeplerin gerçekleşip gerçekleşmediğine ilişkin tespit kararı verilecektir (Şener, Limited Ortaklıklar, s. 878).

İki kişilik limited şirkette sözleşmesel çıkma hakkına ortaklık sözleşmesinde yer verildiği durumda ortaklıktan çıkma için haklı sebebin şart olmaması, ortağın şirketten daha kolay ve pratik bir şekilde ayrılmasına imkân vermektedir. Gerçekten de bu sayede ortak, ortaklık sözleşmesinde yer alan ve çıkmaya imkân veren düzenlemeye dayanarak şirketten ayrılabilir. Ortak, bu hakkını şirket müdürüne yönelteceği tek taraflı bozucu yenilik doğuran bir bildirimle kullanacaktır⁶⁴³. Bu noktada ortağın çıkma hakkını kullanması bakımından herhangi bir haklı sebep ileri sürmesine gerek bulunmayacaktır.

c. Sözleşmesel Çıkma Hakkının Kullanılması

Limited şirketlerde ortaklıktan çıkma bildirimi, sözleşmede bir şart öngörülmemişse, tek taraflı olarak şirkete karşı irade beyanında bulunulması ile kullanılır. Bir diğer anlatımla, limited şirkette sözleşmesel çıkma hakkının kullanılabilmesi için diğer ortakların kararına veya dava açılmasına gerek yoktur⁶⁴⁴. Ancak irade beyanının açıklanması, ortaklık sözleşmesi ile bir şekil şartına bağlanmış ise bu şarta uyulmalıdır⁶⁴⁵. İki ortaklı bir limited şirkette bu bildirimin diğer ortağa yapılması yeterli olacaktır⁶⁴⁶. Şirket ve ortaklar açısından önemli hukuki sonuçları olan çıkma bildiriminin tartışmaya veya yoruma yer vermeyecek derecede açık ve anlaşılır olması gerekir⁶⁴⁷. Ortağa tek taraflı irade beyanı ile çıkma hakkı tanınmış ise kural olarak irade beyanının şirkete veya diğer ortağa ulaştığı ân, aynı zamanda çıkma ânı olarak kabul edilir⁶⁴⁸.

Limited şirketlerde ortaklığa karşı yapılması gereken çıkma bildirimini almaya müdürler yetkilidir⁶⁴⁹. Çıkma hakkını kullanmak isteyen ortağın aynı zamanda şirketin tek müdürü olduğu varsayımında ise doktrinde bir görüş, bildirimin ortaklığa atanacak

⁶⁴³ Çamoğlu, Temel İlkeler, s. 57.

⁶⁴⁴ Sözleşmesel çıkma hakkına sahip olan bir ortağın haklı sebeple fesih davası açmasında hukuki yararı bulunmayacağına ilişkin bkz. Yıldırım, Haklı Sebep, s. 78.

⁶⁴⁵ Tekinalp, Sermaye Ortaklıkları, s. 560.

⁶⁴⁶ Şener, Limited Ortaklıklar, s. 877.

⁶⁴⁷ Baştuğ, s. 40; Ali Kaya, "Limited Şirketlerde Ortağın Ortaklıktan Çıkması", **Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt: 5, Sayı: 1-2, 2010, s. 203-237, (Çıkma), s. 214.

⁶⁴⁸ Tekinalp, Sermaye Ortaklıkları, s. 560.

⁶⁴⁹ Ortaklık sözleşmesi ile çıkma bildiriminin genel kurula veya müdürlere yapılması gerektiğinin düzenlenebileceği hususunda bkz. Şahin, Çıkma ve Çıkarılma, s. 177.

bir kayyımaya yapılması gerektiğini savunmaktadır⁶⁵⁰. İki ortaklı bir limited şirkette ise çıkmak isteyen ortak, aynı zamanda şirketin müdürü konumunda ise kanaatimizce diğer ortağa karşı irade beyanında bulunması yeterli olacaktır. Sözleşmesel çıkma hakkı tek taraflı olarak kullanılan yenilik doğurucu bir hak niteliğinde olduğundan çıkma bildirimi, müdürlerin veya iki ortaklı ortaklıkta diğer ortağın kabulüne bağlı değildir⁶⁵¹. Çıkma beyanı, karşı tarafa ulaşması ile iç ilişkide hüküm ve sonuçlarını doğurur⁶⁵².

d. Sözleşmesel Çıkma Hakkının İki Ortaklı Limited Şirkette Kilitlenmenin Aşılması Bakımından İşlevi

Sözleşmesel çıkma hakkının kullanılmasında, çıkma beyanının ortaklığa ulaşmasıyla veya sözleşmede farklı bir zaman öngörülmüşse o anda, çıkmanın hüküm ve sonuçları doğar⁶⁵³. Bu durumda şirketten çıkan ortağın ayrılma payını talep etmesi gündeme gelecektir (TTK m. 641/1).

Limited şirketten ayrılan ortak esas sermaye payının gerçek değerini talep hakkına sahiptir (TTK m. 641/1)⁶⁵⁴. Buna göre ortaklar, sözleşmede yer verecekleri düzenleme ile gerçek değerden farklı bir belirleyici esası kural olarak kararlaştıramazlar. Ancak TTK m. 641/2’de kanun koyucu bu kurala bir istisna getirmiştir. Gerçekten de anılan hükümde, ortaklık sözleşmesinde öngörülen çıkma hakkı dolayısıyla, sözleşmede ayrılma akçesinin farklı şekilde düzenlenmesinin

⁶⁵⁰ Şener, Limited Ortaklıklar, s. 877.

⁶⁵¹ Taşdelen, s. 178; Pulaşlı, Genel Esaslar, s. 767.

⁶⁵² Çıkmanın iyi niyetli üçüncü kişilere karşı hüküm ifade edebilmesi için tescil edilmesi gerektiği hususunda bkz. Şahin, Çıkma ve Çıkarılma, s. 177.

⁶⁵³ Şener, Limited Ortaklıklar, s. 916; Öztürk Dirikkan, s. 96; Yıldız, Limited Şirketler, s. 161; Baştuğ, s. 42; Taşdelen, s. 198; Çamoğlu (Poroy ve Tekinalp), Ortaklıklar Hukuku II, s. 458.

⁶⁵⁴ Esas sermaye payının gerçek değerinden anlaşılması gereken, ortaklığın varlıkları, kârlılık durumu, dağıtılan kâr payları, sermaye yapısı, açık ve gizli yedekler, goodwill, depo malları gibi unsurların da hesaba katıldığı yaşayan işletmenin gerçek değeri üzerinden ayrılma payının hesaplanmasıdır (Öztürk Dirikkan, s. 111. Hükümün gerekçesinde “gerçek değer” ifadesinin kanun koyucu tarafından tanımlanmadığı, bu ifadenin yorumunun öğreti ve yargı kararlarınca yapılacağı, ancak gerçek değer ile en azından bilanço değerinin kastedildiği belirtilmiştir. Doktrinde Yıldız, bilanço ile kanun koyucunun tasfiye bilançosunu ifade ederken, Öztürk Dirikkan ise ayrılma akçesinin hesabına ilişkin özel bir bilanço düzenlemesi gerektiğinden söz etmektedir (Yıldız, Limited Şirketler, s. 161; Öztürk Dirikkan, ss. 106,107. Aynı yönde bkz. Şahin, Çıkma ve Çıkarılma, s. 198).

mümkün olduğu belirtilmiştir⁶⁵⁵. Sözleşmesel çıkma hakkının kullanılmasında, ayrılma akçesinin m. 641/1’de öngörülen esastan farklı bir değerde ödenebilmesi için ortaklık sözleşmesinde bu yönde bir hüküm bulunmalıdır⁶⁵⁶. Bu noktada belirtmek gerekir ki, sözleşme ile kararlaştırılan ayrılma payının değerine ilişkin esasın keyfiliğe yer bırakmayacak şekilde, eşit işlem ilkesine ve dürüstlük ve güven kurallarına uygun olması gerekmektedir⁶⁵⁷. Zira ortaklıktan ayrılma durumunda ortaklık veya diğer ortaklar az ödeme yapma arzusunda iken ayrılan ortak ise payının gerçek değerini elde etmek ister⁶⁵⁸. Bu doğrultuda sözleşmede yer verilecek düzenlemenin tarafların karşılıklı menfaatlerinin gözetilerek belirlenmesi isabetli olacaktır⁶⁵⁹. Tarafların ayrılma payının değeri konusunda anlaşamamaları halinde mahkemenin atayacağı bilirkişi tarafından değerin tespit edilmesi adaletli ve hakkaniyete uygun bir çözüm olacaktır⁶⁶⁰.

İki kişilik ortaklıktan haklı sebeple çıkma veya çıkarma davası ya da sözleşmesel çıkarma neticesinde ortaklardan birinin şirketten ayrılmasının -özellikle eşit sermaye payı dağılımının bulunduğu şirkette- ne gibi sakıncalı sonuçlar

⁶⁵⁵ Bu hükmün yalnızca sözleşmesel çıkma hakkına ilişkin olarak uygulanabileceği, çıkarılma hallerinde uygulanamayacağı hususunda bkz. Topaloğlu ve Özer, Ayrılma Akçesi, s. 1959; Şahin, Çıkma ve Çıkarılma, s. 202. Bu durumda çıkan ortağa ödenecek pay karşılığının değerinin belirlenmesine gerek kalmayacağı hususunda bkz. Baştuğ, s. 36.

⁶⁵⁶ Şener, Limited Ortaklıklar, s. 923; Tekinalp, Sermaye Ortaklıkları, s. 567. Ortaklık sözleşmesinde yer verilecek düzenleme ile ayrılan ortağın ekonomik özgürlüğünü ortadan kaldıracak şekilde ayrılma akçesi talep edemeyeceğine ilişkin hükümlerin geçersiz olacağı hususunda bkz. Öztürk Dirikkan, s. 136; Aker, s. 83. Ayrılma akçesinin ortaklık sözleşmesinde yer verilecek düzenleme ile taksitlere bağlanabileceği ancak ödenmesini fazla uzatacak şekilde taksitlere bağlanmasının isabetli olmayacağı hususunda bkz. Mustafa Topaloğlu, “Limited Şirketlerde Ayrılma Akçesinin Ödenmesine İlişkin Sorunların Değerlendirilmesi”, **Çukurova Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt: 4, Sayı: 8, 2017, (Ayrılma Akçesine İlişkin Sorunlar), s. 172.

⁶⁵⁷ Bilge Develi, “6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu Çerçevesinde Ayrılma Akçesi”, **Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt: 17, Sayı: 1-2, 2013, s. 483; Şener, Limited Ortaklıklar, s. 924; Yıldız, Limited Şirketler, s. 161; Taşdelen, s. 228; Tekinalp, Sermaye Ortaklıkları, s. 568; Tath, s. 184. Ayrılma payının hesaplanmasında ortağın kusurunun dikkate alınmaması gerektiği hususunda bkz. Öztürk Dirikkan, s. 112; Şahin, Çıkma ve Çıkarılma, s. 199; Ali Kaya, “Limited Şirketten Ayrılmanın Hukuki Sonuçları ve Özellikle Ayrılma Akçesi Bağlamında Yeni Türk Ticaret Kanunu Hükümlerinin Değerlendirilmesi”, **Kadir Has Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt: 1, Sayı: 2, 2013, (Ayrılma Akçesi), s. 132.

⁶⁵⁸ Öztürk Dirikkan, s. 132.

⁶⁵⁹ Ayrılma payının ödenmesine ilişkin ortaklık sözleşmesinde yer verilecek düzenlemenin ortaklık malvarlığını güvence altına alması ve olası nakit akışı sorunlarını önlemesi sebebiyle faydalı olduğu hususunda bkz. Öztürk Dirikkan, s. 132. Benzer yönde uzun süren davalarda karar tarihinde ortaklık değerinin düşmesi ihtimali bulunduğundan ortaklık sözleşmesi ile ayrılma payının gerçek değerden farklı şekilde düzenlemesinin ayrılan ortağın faydasına olacağı hususunda bkz. Topaloğlu ve Özer, Ayrılma Akçesi, s. 1959.

⁶⁶⁰ Yıldız, Limited Şirketler, s. 161. Sözleşmesel çıkma hakkı bakımından ayrılma akçesini talep hakkının kaldırılmasının mümkün olduğu hususunda bkz. Şahin, Çıkma ve Çıkarılma, s. 202.

doğuracağı yukarıda ifade edilmişti. Ayrılan ortağa ayrılma payının ödenmesi ile ortaklığın iktisadi faaliyetlerine devam edemeyecek hale gelmesi hususundaki çekincelerimiz esasen sözleşmesel çıkma hakkının kullanılması bakımından da devam etmektedir. Fakat TTK m. 641/2 hükmü ile kanun koyucunun tanımış olduğu imkân da gözden uzak tutulmamalıdır. Bu hüküm uyarınca ortaklık sözleşmesinde ayrılma payının esas sermaye payının gerçek değerinden farklı bir değer olarak belirlenmesi veya ayrılma payının muaccel olmasına ilişkin kanuni esaslardan (TTK m. 642) farklı yönde bir düzenleme yapmak mümkündür⁶⁶¹. Bu itibarla ortaklık sözleşmesinde, kararlaştırılan ayrılma payının dürüstlük kuralına aykırı olmayacak biçimde indirim tabi tutulması⁶⁶² veya ayrılma payının çıkmanın gerçekleşmesinden belli bir süre sonra muaccel olacağına ilişkin hususlar kararlaştırılabilir⁶⁶³. Yine ayrılma payının çıkan ortağın ekonomik menfaatine aykırı olmayacak şekilde taksitler halinde ödeneceği yönünde düzenlemenin de ortaklık sözleşmesine konulmasında kanaatimizce bir sakınca yoktur.

Buna göre iki ortaklı limited şirketin kuruluş sözleşmesinde çıkma hakkına ve ayrılma payının ödenmesi ilişkin ortaklığın ve çıkan ortağın menfaatlerini adil bir biçimde gözeten düzenlemelere yer vermelidir. İlerleyen süreçte ortaklar arasında yaşanan anlaşmazlıklar sebebiyle ortaya çıkan kilitlenmenin, ortaklardan birinin sözleşmesel çıkma hakkını kullanmasıyla aşılması mümkün olacaktır.

5. Ortaklık Sözleşmesinde Birlikte Satma veya Birlikte Satışa Zorlama Hakkı Tanınması Suretiyle Kilitlenmenin Aşılması

a. Kanuni Düzenleme (TTK m. 577/1 (a))

Kanun koyucu, TTK m. 577/1 (a) bendinde, esas sermaye paylarının devrinin sınırlandırılmasına ilişkin kanuni hükümlerden ayrılan düzenlemelerin, ortaklık sözleşmesinde öngörüldükleri takdirde bağlayıcı olacaklarını düzenlemiştir.

⁶⁶¹ Yıldırım, Haklı Sebep, s. 79. Bu hususta uygulamada ayrılma payı karşılığının önceden götürü olarak, şirket defterleri esas alınarak veya son yıl bilanço değerlerine göre belirlendiği hususunda bkz. Baştuğ, s. 36.

⁶⁶² Taşdelen, s. 204.

⁶⁶³ Yıldırım, Haklı Sebep, s. 79.

Bununla birlikte, TTK m. 595/2 hükmünde esas sermaye payı devrinin kural olarak genel kurul onayına tabi olduğu belirtilmiştir. Ayrıca aynı maddenin üçüncü ve dördüncü fıkrası hükümlerine göre esas sermaye pay devrinin yasaklanabileceği ifade edilmektedir.

Her iki madde hükümleri birlikte gözetildiğinde, ortaklık sözleşmesinde esas sermaye payının devrine ilişkin sınırlama öngören düzenlemelere yer verilebileceği sonucuna ulaşılmaktadır⁶⁶⁴.

b. Birlikte Satma ve Birlikte Satışa Zorlama Haklarının Tanıtılması

Birlikte satma hakkı (*tag along*), ortaklardan birinin esas sermaye paylarını devretmek istemesi durumunda hakkın sahibine bu ortak ile birlikte aynı koşullarda payını satmak için talep hakkı vermektedir⁶⁶⁵. Esas sermaye payını devretmek isteyen ortak, bu noktada yükümlü konumundadır⁶⁶⁶.

Birlikte satışa zorlama hakkı (*drag along*) ise, ortağın payını üçüncü kişiye devretmek istediği durumda, diğer ortağın paylarını da kendisi ile birlikte üçüncü kişiye devretmesini talep hakkı tanımaktadır⁶⁶⁷. Burada diğer ortak, esas sermaye paylarını hak sahibi ile birlikte -aynı şartlar ve hükümler kapsamında- üçüncü kişiye devretme borcu altına girmektedir⁶⁶⁸.

Örneğin iki kişilik bir limited şirketin ortakları (A) ve (B) olsun. Bu ortaklar şirketin kuruluş aşamasında ortaklık sözleşmesinde yer verdikleri düzenleme ile (A)'nın esas sermaye payları üzerinde (B) lehine birlikte satma hakkı tanınmıştır. (B) de buna karşılık kendi esas sermaye payları üzerinde (A) lehine birlikte satışa zorlama hakkı tanımıştır. Anılan ilişkide ortaklardan (A), paylarını üçüncü kişiye devretmek istediği takdirde (B), esas sermaye payını aynı koşullarda ve aynı kimseye satma

⁶⁶⁴ Demirkapı, Pay Devri, s. 301.

⁶⁶⁵ Okutan Nilsson, s. 227; Yılmaz, Birlikte Satma Hakkı, s. 7; Bilge, s. 58. Tekinalp, birlikte satma hakkının, “paylarımı satarken benim paylarımı da birlikte satmak zorundasın” şeklinde ifade etmektedir (Tekinalp, Sermaye Ortaklıkları, s. 161).

⁶⁶⁶ Birlikte satma hakkının daha çok, şirkette meydana gelecek kontrol değişikliklerine ilişkin olarak azınlık ortaklar bakımından koruma mekanizması rolüne sahip olduğu hususunda bkz. Bilge, s. 58.

⁶⁶⁷ Bilge, s. 59. Bu hakkın daha çok ortaklığın devralınması veya başka bir ortaklık ile birleşme gibi hallerde söz konusu olduğuna ilişkin bkz. Okutan Nilsson, s. 228; Yılmaz, Birlikte Satma Hakkı, s. 9; Tekinalp, birlikte satışa zorlama hakkını, “paylarımı satarken, istemersen de senin paylarımı da satarım” şeklinde ifade etmektedir (Tekinalp, Sermaye Ortaklıkları, s. 161).

⁶⁶⁸ Yılmaz, Birlikte Satma Hakkı, s. 9; Bilge, s. 59.

hakkını talep edebilecektir. Bununla birlikte (B) aynı zamanda (A) lehine birlikte satışa zorlama hakkını kabul ettiğinden, (A), (B)'den esas sermaye paylarını kendisi ile birlikte üçüncü kişiye satmasını talep hakkına sahip olacaktır. Verilen örnekte geçen her iki hakkın da kullanılabilmesi için esas sermaye paylarının (A) tarafından üçüncü kişiye devri ihtimalinin söz konusu olması gerekir. Birlikte satma hakkının kullanılabilmesi için hakkın yükümlüsü (A)'nın kendisine yapılan öneriden hakkın sahibi (B)'yi haberdar etmesi gerekir. Birlikte satma hakkının sahibi (B), hakkını kullanmak istediği takdirde (A), esas sermaye paylarını tek başına devredemeyecektir. Birlikte satışa zorlama hakkında ise hakkın sahibi (A), esas sermaye paylarını üçüncü kişiye devretmek istediği takdirde, hakkını kullanmak istediğini (B)'ye bildirmelidir. Bu bildirim üzerine (B), üçüncü kişiye esas sermaye paylarını (A) ile birlikte devretmek zorunda kalacaktır⁶⁶⁹.

Buna göre birlikte satma veya birlikte satışa zorlama haklarının ortaklık sözleşmesinde tanınmasıyla yükümlü tarafın esas sermaye payını tek başına devretme hakkı sınırlanmaktadır. Bununla birlikte, birlikte satışa zorlama hakkının kullanılmasıyla, hakkın yükümlüsü bakımından payını diğer ortak ile beraber devretme borcu doğmaktadır⁶⁷⁰. Birlikte satma hakkının kullanılmasında ise diğer ortak paylarını birlikte devretme borcu altına girmektedir.

Yapılan açıklamalar doğrultusunda ortakların şirket sözleşmesinde yer verecekleri birlikte satma veya birlikte satışa zorlama haklarının, esas sermaye payının devrine ilişkin sınırlama getirdiği açıktır. Bu itibarla TTK m. 577/1 (a) bendi uyarınca bu yönde düzenlemelerin ortakların sözleşmesinde tanınması halinde geçerli olacağı ve ortaklar ile birlikte şirket organlarını bağlayacağı kabul edilmelidir.

c. Ortaklık Sözleşmesinde Birlikte Satma veya Birlikte Satışa Zorlama Haklarına Yer Verilmesinin Kilitlenmenin Aşılması Bakımından İşlevi

İki ortaklı limited şirkette ortaklar arasında yaşanan anlaşmazlıkların, şirketin organlarını işlemez kılması, kural olarak ortaklık ilişkisini ortaklar bakımından çekilmez kılacaktır. Bu durumda ortaklarda biri, esas sermaye paylarını üçüncü kişiye

⁶⁶⁹ Yılmaz, Birlikte Satma Hakkı, ss. 92-95.

⁶⁷⁰ Yılmaz, Birlikte Satma Hakkı, s. 117.

devretmek suretiyle ortaklık ilişkisinden ayrılma ve esas sermaye payının karşılığını kolay yoldan elde etme arzusunda olabilir. Fakat az ortaklı limited şirketlerde ortaklar arası şahsi bağlar kuvvetli olup ortaklık ilişkisi güven temeline dayanmaktadır. Bu nedenle ayrılmak isteyen ortağın paylarını devretmek istediği üçüncü kişi, tanımadığı kimseyle (diğer ortak) ortaklık ilişkisine başlama konusunda çekinceye sahip olacaktır.

Bu noktada ortakların her ikisinin de sahip olduğu esas sermaye paylarının tamamını üçüncü bir kişiye devretmeleri alternatif bir çözüm olarak düşünülebilir. Böylelikle limited şirketin ortakları, ortaklığı üçüncü kişiye bırakmış olacaktır. Üçüncü kişinin tanımadığı bir kimseyle ortaklık ilişkisine başlamaktaansa şirketin tamamına hâkim konuma gelecek olması, onu devir işlemi bakımından teşvik edecektir.

Öte yandan, iki ortaklı limited şirkette yaşanan kilitlenmenin bir diğer sonucu ise ortaklığın fesih yoluna girmesidir. Bu noktada şirketin feshini önlemenin bir yolu, ortaklardan birinin esas sermaye paylarının tamamının diğer ortak tarafından devralınmasıdır. Fakat öncesinde ortaklık sözleşmesi veya yan sözleşmeler ile ortaklar arasında alım veya satım hakkı tanınmadığı varsayımında ortakların bir araya gelmesi ve özellikle devir bedeli konusunda anlaşmaları pek olası değildir.

Böyle bir durumda da ortaklık sözleşmesinde yer verilen birlikte satma veya satışa zorlama hakları, ortakların her ikisinin birden esas sermaye paylarını devrederek paylarının karşılığını kolay yoldan elde etmelerini sağlar. Bunun yanında ortaklığın feshi de önlenmiş olur.

Ayrıca ortakların her ikisinin de paylarını birlikte devredecek olması, şirketin tamamı üzerinde kontrol sağlanmasına hizmet edecek olduğundan, esas sermaye paylarının gerçek değerinden daha yüksek bir bedelle satılması ihtimali gündeme gelecektir⁶⁷¹.

İki kişilik ortaklıkta birlikte satma ve birlikte satışa haklarının kullanılmasıyla aralarında geçimsizlik bulunan ortakların her ikisi de şirketten ayrılmış olsalar da şirket yaşamına devam edecektir. Esas sermaye paylarını devralan ortak, şirketin tek

⁶⁷¹ Coğunluğu satmanın daha kolay ve fiyat bakımından daha uygun olduğu hususunda bkz. Tekinalp, **Sermaye Ortaklıkları**, s. 163. Bu noktada paylara “kontrol primi” adı verilen ek bir değer eklenmektedir. Kontrol primi hakkında ayrıntılı açıklamalar için bkz. Yılmaz, **Birlikte Satma Hakkı**, ss. 31-33.

ortağı haline gelecektir. Böylelikle limited ortaklığın karar mekanizmalarında yaşanan kilitlenme hali giderilirken, ortaklığın tasfiyesi de önlenmiş olacaktır.

B. Borçlar Hukuku Kaynaklı Sözleşmeler ile İki Ortaklı Limited Şirkette Kilitlenmenin Önlenmesi

1. Ortaklar Sözleşmesi ile Kilitlenmenin Aşılması

a. Ortaklar Sözleşmesi

(1) Kavram ve İşlev

Ortaklar sözleşmesi (shareholders agreement, Gesellschafterbindungsvertrag), limited şirket ortaklarının kendi aralarındaki veya şirket ile olan ilişkilerini düzenledikleri bir borçlar hukuku sözleşmesidir⁶⁷². Limited şirket ortakları, şirket sözleşmesinde yer vermek istemedikleri veya yer vermelerinin mümkün olmadığı hususları, borçlar hukukunun temel ilkelerinden olan sözleşme serbestisi kapsamında düzenleyerek sözleşmenin tarafları arasında bağlayıcı hale getirirler⁶⁷³. Ortaklar sözleşmesi doktrinde daha çok anonim şirketler bakımından (pay sahipleri sözleşmesi) inceleme konusu olmuştur. Bunun sebebi pay sahipleri sözleşmelerinin anonim ortaklıktaki işlevinin limited ortaklıklara nazaran daha güçlü olmasıdır. Şöyle ki, anonim şirketlerde emredici hükümler ile birlikte anonim şirketlere hâkim olan tek borç ilkesi nedeniyle pay sahiplerinin esas sözleşmede yer verilecek düzenlemelerle birbirleri hakkında korporatif nitelikte yükümlülük öngörmeleri mümkün değildir (TTK m. 340)⁶⁷⁴. Bu durumda pay sahipleri, anonim şirketler hukukunda sınırlı

⁶⁷² İsmail G. Esin, **Birleşme ve Devralmalar**, On İki Levha Yayıncılık, 3. Baskı, İstanbul, 2021, (Birleşme), s. 296; Şener, Limited Ortaklıklar, s. 69; Doğrusöz Koşut, s. 112. Ortaklar sözleşmesi doktrinde ayrıca yan sözleşmeler olarak da ifade edilmektedir (Öztürk Akkartal ve Kandıralıoğlu Cuyulan, s. 378).

⁶⁷³ Okutan Nilsson, s. 4; Yüksel, Paysahipleri Sözleşmeleri, s. 41; Oğuzman ve Öz, s. 24; Öztürk Akkartal ve Kandıralıoğlu Cuyulan, s. 378; Metin, s. 336; Yılmaz, Birlikte Satma Hakkı, s. 14.

⁶⁷⁴ Metin, s. 303; Bu durumda kanun koyucu tarafından anonim şirket esas sözleşmesine bahsedilen hukuki nitelik ve işlevin etkili olduğu hususunda bkz. Yüksel, Paysahipleri Sözleşmeleri, s. 153. Kanunda çizilen sınırın dışında kalan hususlara ilişkin esas sözleşme hükümlerinin korporatif nitelik kazanamayacağı hususunda bkz. Bilge, s. 23. Esas sözleşmede yer verilen önalım hakkının tek borç ilkesine aykırılık oluşturmayacağı hususunda karşı görüş için bkz. Bahtiyar, Anasözleşme,

biçimde var olan sözleşme özgürlüğünü, borçlar hukuku sözleşmesi niteliğinde olan ortaklar sözleşmesi ile tamamlayarak pay sahiplerini hukukten geçerli taahhütler altına sokabilmektedirler⁶⁷⁵. Böylece pay sahiplerinin hareket alanı genişlemekte, tek borç ilkesi ve emredici hükümler sebebiyle esas sözleşmede düzenleme alanı bulamayan pek çok hüküm, borçlar hukukundaki sözleşme serbestisi sayesinde pay sahipleri sözleşmesine konulabilir (TTK m. 340/1)⁶⁷⁶.

Kanun koyucu TTK m. 340 ile aynı yönde bir düzenlemeye limited şirketler bakımından TTK m. 579 hükmünde yer vermiştir. Anılan hükme göre, şirket sözleşmesi, TTK'nın limited şirketlere ilişkin hükümlerinden ancak kanunda buna açıkça cevaz verilmişse sapabilir. Bu düzenleme, limited şirket ortaklarının sözleşme serbestisi ilkesine (TBK m. 26) dayanarak arzu ettikleri her hususu şirket sözleşmesine yazmalarına engel olmaktadır⁶⁷⁷. Bununla birlikte TTK m. 579 hükmünden, TTK'nın limited şirkete ilişkin düzenlemelerinin emredici nitelikte olduğu ve ancak kanunda açıkça öngörülen hallerde bu hükümlerden ayrılabilmenin mümkün olduğu sonucu çıkmaktadır. Bu husus doktrinde, limited ortaklığa (veya anonim ortaklığa) çelik korse giydirildiği şeklinde ifade edilmektedir⁶⁷⁸. Kanun koyucunun TTK m. 579 hükmü ortaklık sözleşmesinde yer verilecek düzenlemelere ilişkin çizmiş olduğu sınır,

s. 252; Akın, Bağlı Nama Yazılı, ss. 220, 221. Tek borç ilkesinin ancak pay sahipliği mevkiine bağlanmış olan ve bu sebeple pay devri ile şirkete yeni katılan ortaklara geçebilen borçları sınırlandırdığı, oysa pay sahiplerinin serbest iradeleri ile ve yalnızca sözleşmenin taraflarını bağlayacak olan borçları ortaklar sözleşmeleri ile üstlenmelerini engellemeyeceği hususunda bkz. Okutan Nilsson, s. 40. Alman hukukunda anonim ve limited şirketlere ilişkin hükümlerin emredici nitelik arz edip etmemesi bakımından karşılaştırma için bkz. Kırca ve diğerleri, ss. 152-156.

⁶⁷⁵ Okutan Nilsson, s. 5; Öztürk Akkartal ve Kandırılıoğlu Cuydan, s. 380; Uçar, s. 124; Esin, s. 304. *Şahin*, anonim şirkete kilitlenmenin aşılması amacıyla pay sahipleri sözleşmelerinin yanında şirket esas sözleşmesinde de alım veya satım haklarının düzenlenebileceğini fakat bu hükümlerin, borçlar hukuku sözleşmesi niteliğinde olacağını ifade etmektedir (Şahin, Haklı Sebeple Fesih, s. 229, dn. 540).

⁶⁷⁶ Okutan Nilsson, s. 16. Opsiyon hakkı niteliğindeki alım ve satım haklarının anonim şirketler bakımından korporatif anasözleşme hükmü olarak öngörülmesinin mümkün olmadığı hususunda bkz. Yüksel, Paysahipleri Sözleşmeleri, s. 156. Bununla birlikte anonim şirket pay sahiplerinin şirket esas sözleşmesinde, pay sahipleri ile üçüncü kişilerin ortaklığa karşı veya pay sahiplerinin birbirlerine karşı taleplerinin içeren borçlar hukuku nitelikli düzenlemelere yer verebilecekleri fakat bunların ancak tarafları ve hukuki halefleri arasında hüküm ifade edeceği, yine üçüncü kişilere karşı ileri sürülemeyeceği hususunda bkz. Erdoğan Moroğlu, "Anonim Ortaklık Anasözleşmesi ve Hukuki Niteliği", **Makaleler**, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2010, (Anasözleşme), ss. 20-21. Bu hususta Yargıtay da eski tarihli bir kararında anonim şirket esas sözleşmesinde yer verilen öncelik hakkını, borçlar hukuku sözleşmesi olarak nitelendirmiş ve payı devralan üçüncü kişiye karşı satışın iptali vb. davaların açılmayacağına hükmetmiştir (11. HD. E. 1994/7138, K. 1995/1522, T. 23.2.1995, Moroğlu, Anasözleşme, s. 21).

⁶⁷⁷ Şener, Limited Ortaklıklar, s. 67.

⁶⁷⁸ Ayrıca TTK m. 579 hükmünün Türk hukukuna özgü olduğu, Alman ve İsviçre hukuklarında bu yönde bir düzenleme bulunmadığı hususunda bkz. Şener, Limited Ortaklıklar, s. 67.

ortakları, birtakım hususları borçlar hukuku kaynaklı ortaklık sözleşmesi ile düzenlemeye sevk etmektedir.

Öte yandan kanun koyucu, limited şirket ortaklarına şirket sözleşmesi üzerinde geniş bir hareket alanı tanımıştır. Gerçekten de TTK m. 577 hükmü dikkate alındığında, ortakların birbirlerini taahhüt altına sokan pek çok hususa ilişkin olarak şirket sözleşmesinde düzenleme yapabilecekleri ve bunların korporatif nitelikte, ortakları ve şirketin organlarını bağlayacağı belirtilmiştir. Limited şirket ortakları her ne kadar böyle bir imkana sahip olsalar da kendi aralarındaki veya ortaklığa ilişkin birtakım hususları ortaklar sözleşmesi ile düzenleyebilirler⁶⁷⁹. Limited şirket ortaklarını bu yönde davranmaya iten nedenlerden biri gizlilik⁶⁸⁰. TTK m. 587/1 (j) bendinde, “*şirket sözleşmesinde öngörülmuş bulunan imtiyaz, ek yükümlülük veya yan edim yükümlülükleri, esas sermaye payları ile ilgili önerilmeye muhatap olma, önalm, geri alım ve alım haklarının*” ticaret siciline tescil edilmesinin gerektiği ve bu kayıtların TTK m. 36 uyarınca sicilin olumlu etkisinden faydalanacağı düzenlenmiştir. Buna göre sayılan düzenlemelere şirket sözleşmesinde yer verilmesi halinde bunlar üçüncü kişiler tarafından biliniyor olacaktır. Tam da bu noktada, ortakların arzusu bu kayıtların üçüncü kişiler tarafından bilinmemesi yönünde ise sicile tescili gerekmeyen borçlar hukuku nitelikli ortaklar sözleşmesi, ortaklar tarafından tercih edilebilir⁶⁸¹. Bunun yanında ortaklar sözleşmesinin şekil serbestisine tabi olması da -şirket sözleşmesinde yer verilecek bazı düzenlemelerin kanuni sınırlamalara ve tescil zorunluluğuna tabi olduğu düşünüldüğünde- ortaklara esneklik ve kolaylık sağladığından tercih sebebi olarak kabul edilebilir⁶⁸².

(2) Temel Özellikler ve Hukuki Nitelik

Ortaklar sözleşmesi kanunda düzenlenmemiştir. Bu nedenle sözleşme serbestisi esas alınarak akdedilen borçlar hukuku kaynaklı bir sözleşme olduğu kabul

⁶⁷⁹ Cankat, s. 83. Oy hakkının icrasına ilişkin veya şirketin finansmanı ile bağlantılı olarak ortaklar sözleşmesi yapılabileceği gibi şirket sözleşmesi ile kararlaştırılmayan yan edim yükümlülüklerinin de bu sözleşmelerde düzenlenebileceği hususunda bkz. Şener, Limited Ortaklıklar, ss. 70,71.

⁶⁸⁰ Esin, s. 300. Anonim ortaklıklar bakımından aynı yönde bkz. Metin, s. 337.

⁶⁸¹ Cankat, s. 84. Ortaklar sözleşmesinin bu yönünün ticari sırların korunması amacına hizmet ettiği hususunda bkz. Uçar, s. 127; Okutan Nilsson, s. 75.

⁶⁸² Okutan Nilsson, s. 75.

edilmektedir⁶⁸³. Ortaklar sözleşmesi ihtiyari nitelikte bir sözleşme olup varlığı ortakların iradesine bağlıdır.

Yine ortaklar sözleşmesinin kanunda düzenlenmemiş olmasının bir sonucu olarak geçerliliği herhangi bir şekil şartına tabi tutulmamıştır⁶⁸⁴. Ortaklar sözleşmesi, şirket sözleşmesi gibi tescil ve ilan zorunluluğuna da tabi değildir⁶⁸⁵.

Ortaklar sözleşmesinin tarafları şirket ortaklarıdır. Bunun yanında üçüncü kişilerin de ortaklar sözleşmesine taraf olabilecekleri doktrinde savunulmaktadır⁶⁸⁶.

Ortaklar sözleşmesi, tarafları ve külli halefleri arasında hüküm ve sonuç doğurur. Bu bağlamda ortaklar sözleşmesi, şirket esas sözleşmesinde yer verilen hükümler gibi korporatif niteliği haiz olmadığından, şirkete sonradan esas sermaye payı iktisabı suretiyle katılan ortakları bağlamaz⁶⁸⁷. Bununla birlikte ortaklığın taraf olmadığı bir ortaklar sözleşmesinin ortaklığa karşı da ileri sürülmesi mümkün olmayacaktır⁶⁸⁸.

Ortaklar sözleşmesi, içerik bakımından esas sermaye payı sahiplerinin amacına göre değişkenlik gösteren sözleşmelerdir⁶⁸⁹. Bu nedenle bu sözleşmelerin tek ve tipik bir sözleşme olarak nitelenmesi mümkün gözükmez⁶⁹⁰. Bu değişkenlikten dolayı

⁶⁸³ Öztürk Akkartal ve Kandırlioğlu Cuydan, s. 380; Okutan Nilsson, s. 73; Uçar, s. 133.

⁶⁸⁴ Metin, s. 334; Yılmaz, Birlikte Satma Hakkı, s. 15. Ortaklar sözleşmesinin uygulamada ispat kolaylığı sağlamak maksadıyla çoğunlukla yazılı yapıldığı hususunda bkz. Bilge, s. 3.

⁶⁸⁵ Yüksel, Paysahipleri Sözleşmeleri, s. 53.

⁶⁸⁶ Yılmaz, Birlikte Satma Hakkı, s. 15; Yüksel, Paysahipleri Sözleşmeleri, s. 52. Şirketin de ortaklar sözleşmesine taraf olabileceği hususunda bkz. Bilge, s. 7. Örneğin, ortaklığa yeni katılacak bir kimse ile ortaklığa getireceği sermaye karşılığında bir süre kârdan fazla pay alması yönünde sözleşme akdedilebileceği hususunda bkz. Okutan Nilsson, s. 75. Şirketin ortaklar sözleşmesine taraf olup olamayacağının sözleşmenin içeriğine göre değişeceği hususunda bkz. Uçar, s. 132. Pay devir kısıtlamalarına aykırılık halinde pay devrinin pay defterine kaydının engellenmesine sağlamak için şirketin ortaklar sözleşmesine taraf kılınabileceği hususunda bkz. Okutan Nilsson, s. 313. Ortaklık tüzel kişiliği veya şirket organlarının ortaklar sözleşmesine taraf olamayacağı hususunda bkz. Öztürk Akkartal ve Kandırlioğlu Cuydan, s. 382.

⁶⁸⁷ Metin, s. 335; Uçar, s. 133; Okutan Nilsson, s. 277; Yüksel, Paysahipleri Sözleşmeleri, s. 215. Ortaklar sözleşmesi ile ortaklık sıfatına dayalı hak ve sorumluluklar yaratılamayacağı hususunda bkz. Öztürk Akkartal ve Kandırlioğlu Cuydan, s. 382.

⁶⁸⁸ Bu nedenle ortaklar sözleşmesinin ihlali halinde şirket organlarının bu ihlali dikkate almaları talep edilemeyecektir (Okutan Nilsson, s. 279).

⁶⁸⁹ Okutan Nilsson, s. 80; Uçar, s. 127. Ortaklar sözleşmesi ile uygulamada genellikle ortakların pay üzerindeki tasarruf yetkilerini konu alan sözleşmeler biçimde veya oy sözleşmeleri şeklinde karşılaşılmaktadır (Doğrusöz Koşut, s. 113).

⁶⁹⁰ Yüksel, Paysahipleri Sözleşmeleri, s. 44. Bu sözleşmelerin tarafların arzuları doğrultusunda fazlasıyla değişikliğe tabi tutulabilmesi ve içerik olarak birbirinden farklı hükümler barındırabilmeleri dikkate alındığında, kanun koyucunun bu sözleşmelere ilişkin düzenleme yapmayıp bu sözleşme türüne ilişkin yorumun doktrine ve uygulamaya bırakılmasının isabetli olduğu hususunda bkz. Bilge, s. 2. Ortaklık esas sözleşmesi ve yan sözleşmeler arasındaki belli başlı farklara ilişkin olarak bkz. Öztürk Akkartal ve Kandırlioğlu Cuydan, s. 392.

sözleşmenin hukuki niteliğinin tespitinde sözleşmenin esaslı unsuru niteliğindeki edim yükümlülükleri göz önünde bulundurulmalıdır⁶⁹¹. Gerçekten de ortaklar sözleşmesi çok farklı amaçlarla akdedilebilir. Örneğin, şirketin ortakların arzusuna göre şekillendirilmesi, ortaklar ile şirket arasındaki bağın güçlendirilmesi, pay devrinin sınırlanması suretiyle yabancılaşmanın önlenmesi, mevcut ortaklık yapısında güç dengesinin sağlanması, şirketin hâkimiyetinin ele geçirilmesi veya kilitlenme durumlarının giderilmesi gibi amaçlar söz konusu olabilir⁶⁹². Sözleşmenin değişken içeriği, genellikle ortaklık haklarının kullanılmasını ve ortakların şirketin idaresine ilişkin düzenlemeleri konu alır⁶⁹³. Fakat bu sözleşmeler nitelikleri gereği ortaklık sözleşmesinin yerini tutamaz. Bunun sonucu olarak, ortaklar sözleşmesi yalnızca sözleşmenin tarafı ortakları bağlamakta, şirkete, şirketin organlarına veya üçüncü kişilere karşı hüküm ifade etmemektedir⁶⁹⁴. Bununla birlikte ortaklar sözleşmesinin borçlar hukuku kaynaklı olması nedeniyle, sözleşmenin ihlali halinde şirketler hukukuna ilişkin yaptırımlar da uygulanamaz⁶⁹⁵. Nihayetinde ortaklar sözleşmesinin, esas sermaye payı sahiplerinin kendi aralarında akdettikleri ve yine kendilerine karşı hüküm ve sonuç doğuran, ihlali halinde borçlar hukuku yaptırımlarının söz konusu olduğu bir borç sözleşmesi niteliği taşıdığını kabul etmek mümkündür⁶⁹⁶.

Ortaklar sözleşmesi iki taraflı bir sözleşme niteliği taşıyabileceği gibi bir adi ortaklık sözleşmesi olarak da karşımıza çıkabilir⁶⁹⁷. Örneğin iki ortaklı bir limited şirkette ortakların birbirlerinin esas sermaye payları üzerinde alım, satım veya önalım hakkı tanımaları halinde iki taraflı bir sözleşme söz konusu olacaktır. Öte yandan ortaklar sözleşmesinin belirli bir amaca yönelik olarak ve ortakların pay sahipliği haklarını sözleşmede kararlaştırılan şekilde kullanmayı taahhüt etmeleri ile birlikte bir adi ortaklık ilişkisi ortaya çıkar (TBK m. 620). Bu tür sözleşmede ortakların kendi pay sahipliği haklarını kullanma konusundaki taahhütleri sözleşmenin tarafı olan tüm ortaklara yönelmektedir. Bununla birlikte akdedilen sözleşme ile birlikte, şirketin idaresini ele geçirme, farklı bir işletme politikası belirleme, ortakların şirketteki

⁶⁹¹ Öztürk Akkartal ve Kandıralıoğlu Cuyan, s. 388; Yüksel, Paysahipleri Sözleşmeleri, s. 108.

⁶⁹² Bilge, s. 10; Okutan Nilsson, ss. 75-78; Uçar, s. 128.

⁶⁹³ Okutan Nilsson, s. 79.

⁶⁹⁴ Okutan Nilsson, s. 79; Bilge, s. 60.

⁶⁹⁵ Yüksel, Paysahipleri Sözleşmeleri, s. 164; Bilge, s. 60.

⁶⁹⁶ Okutan Nilsson, s. 79; Bilge, s. 9.

⁶⁹⁷ Yılmaz, Birlikte Satma Hakkı, s. 16; Yüksel, Paysahipleri Sözleşmeleri, s. 57; Bilge, s. 9; Uçar, s. 133.

durumlarını güçlendirme, ortaklığın mevcut yapısını koruma, ortakların kendi aralarındaki veya şirketle olan ihtilaflarını çözme gibi belirli amaçların gerçekleştirilmesi hedeflenmektedir⁶⁹⁸.

(3) Ortaklar Sözleşmesinin Geçerliliği

Ortaklar sözleşmesi, sözleşme serbestisi ilkesi bağlamında geçerli olarak akdedilebilir⁶⁹⁹. Kanun koyucu TBK m. 26'da tarafların bir sözleşmenin içeriğini kanunun öngördüğü sınırlar içinde serbestçe belirleyebileceğini düzenlemiştir. Buna göre ortaklar sözleşmesinin içerik bakımından serbestisinin sınırını kanuna aykırılık oluşturur⁷⁰⁰. TBK m. 27'de ise kanunun emredici hükümlerine, ahlaka, kamu düzenine, kişilik haklarına aykırı veya konusu imkânsız olan sözleşmelerin kesin olarak hükümsüz olacağı ifade edilmiştir. Bu çerçevede özellikle Türk Ticaret Kanunu'nda yer alan limited şirketlere ilişkin emredici hükümler ile birlikte limited şirketin temel niteliklerine aykırı düzenlemeler içeren ortaklar sözleşmesi, kesin hükümsüzlük yaptırımı ile karşılaşır⁷⁰¹. Yine ortaklar sözleşmesi hükümlerinin, TMK m. 2 uyarınca dürüstlük kuralına aykırılık teşkil eden düzenlemeleri içermemesi gerekir⁷⁰².

Kanun koyucunun, ortaklık sözleşmesinin zorunlu unsurları olarak ifade ettiği hususların (TTK m. 576) ortaklar sözleşmesi ile düzenlenemeyeceği doktrinde savunulmaktadır⁷⁰³. Bununla birlikte, yasada limited şirketlere ilişkin emredici hükümlerin dolanılması maksadıyla akdedilen ortaklar sözleşmesi de hükümsüzlük yaptırımıyla karşılaşacaktır⁷⁰⁴.

Nihayetinde ortaklar sözleşmesinin geçerli bir şekilde hüküm ve sonuç doğurabilmeleri için ortaya çıkışları, konuları ve amaçları ile birlikte emredici

⁶⁹⁸ Okutan Nilsson, s. 81.

⁶⁹⁹ Öztürk Akkartal ve Kandıralıoğlu Cuydan, s. 405. Sözleşme serbestisinin, tarafların bir sözleşmeyi akdedip akdetmeme konusunda serbest olmalarını, sözleşmenin içeriğini diledikleri gibi belirleyebilmelerini ve değiştirebilmelerini, sözleşmenin taraflarını serbestçe tayin edebilmelerini kapsadığı hususunda bkz. Yüksel, Paysahipleri Sözleşmeleri, s. 59.

⁷⁰⁰ Öztürk Akkartal ve Kandıralıoğlu Cuydan, s. 405; Uçar, s. 137; Doğrusöz Koşut, s. 114.

⁷⁰¹ Bu itibarla örneğin, ortakların genel kurula katılma, teklifte bulunma, asgari oy veya dava açma gibi vazgeçilmez nitelikte ortaklık haklarını yok sayan veya sınırlandıran ortaklık sözleşmesi hükümlerinin geçersiz sayılması gerektiği hususunda bkz. Öztürk Akkartal ve Kandıralıoğlu Cuydan, s. 406. Anonim şirket pay sahipleri sözleşmeleri hususunda aynı yönde bkz. Okutan Nilsson, s. 117; Bilge, ss. 15,16.

⁷⁰² Öztürk Akkartal ve Kandıralıoğlu Cuydan, s. 405.

⁷⁰³ Öztürk Akkartal ve Kandıralıoğlu Cuydan, s. 409.

⁷⁰⁴ Yüksel, Paysahipleri Sözleşmeleri, s. 67; Öztürk Akkartal ve Kandıralıoğlu Cuydan, s. 410.

hükümlere, kamu düzenine, ahlaka ve kişilik haklarına aykırılık teşkil etmemeleri ya da imkânsız bulunmamaları gerekir⁷⁰⁵. Bununla birlikte ortaklar sözleşmesinin irade sakatlığı hallerinde iptale tabi olabilecekleri belirtilmelidir (TBK m. 30-39).

b. Ortaklardan Birinin Diğerinin Esas Sermaye Paylarının Tamamını Devralmasına Yönelik Ortaklar Sözleşmesi ile Kilitlenmenin Aşılması

(1) Ön Açıklamalar

Özellikle iki ortaklı ve ortakların eşit esas sermaye payına sahip olduğu limited şirketlerde, ortaklar arasındaki görüş ayrılıkları ve derin anlaşmazlıklar karar alma mekanizmalarının kilitlenmesine sebebiyet vermektedir. Bu kilitlenmeyi gidermenin yollarından biri de ortaklardan birinin, sahip olduğu esas sermaye paylarının tamamını diğer ortağa devretmek suretiyle şirketten ayrılmasıdır. Bu sayede şirket tek ortaklı hale geleceğinden kilitlenme durumu aşılmış olacak, ayrılan ortak da devrettiği esas sermaye paylarının bedel olarak karşılığını diğer ortaktan elde etmek suretiyle tatmin edilecektir.

Bir ortağın esas sermaye paylarının tamamını diğer ortağa bırakması sözleşmesel bir düzlemde ortakların alım veya satım opsiyonlarını tanımaları ile mümkün hale gelebilir⁷⁰⁶. Kanun koyucu, limited şirket sözleşmesinde bu opsiyonların tanınmasına müsaade ederek, korporatif nitelik kazanmalarını ve şirket ortaklarının ve organlarının bununla bağlı olacağını düzenlemiştir (TTK m. 577/1 (b)). Ancak ortakların, şirket sözleşmesinin onaylanmasına veya tesciline ilişkin prosedürler ile birlikte sonradan değiştirilmesine yönelik kanuni şartlara uyum sağlamak yerine daha kolay ve esnek biçimde hazırlanabilen ortaklar sözleşmesi ile de bu hakları tanımaları mümkündür. Böylece, %50-%50 pay dağılımı ile tasarlanan ve özellikle joint venture

⁷⁰⁵ Moroğlu, Oy Sözleşmeleri, s. 25; Uçar, s. 137.

⁷⁰⁶ Limited şirket ortakları ortaklar sözleşmesi ile alım veya satım opsiyonları dışında öncelik hakları ve önalım hakkına da yer verilebilirler. Öncelik hakkında, esas sermaye payını devretmek isteyen ortağa, devir için öncelikle öncelik hakkı tanınan diğer ortağa başvurma borcu yüklenir. Önalım hakkında ise hakkın konusu esas sermaye paylarının üçüncü kişiye devredilmesi halinde önalım hakkı sahibinin tek taraflı irade beyanı ile devredilen payları iktisap etmesi söz konusudur. Dikkat edilirse her iki opsiyon hakkında da payın üçüncü kişiye devri olgusu bulunmakta, anılan haklar sayesinde mevcut ortak yapısının korunması amaçlanmaktadır. Hal böyle iken, öncelik veya önalım opsiyonlarında güdülen amaç, şirketin mevcut yapısının değiştirilmesi suretiyle karar mekanizmalarında yaşanan kilitlenmenin giderilmesi amacıyla ters düşmektedir.

biçimde yapılan ortaklıkların yönetim ve karar mekanizmalarında yaşanan kilitlenmelerin aşılması hedeflenmektedir⁷⁰⁷.

Bununla birlikte, uygulamada faydalanan ve daha çok Anglo-Amerikan hukuku kaynaklı iki yöntem de özellikle ortaklar arası pay devrini konu alan işlemlerde kullanılmaktadır⁷⁰⁸. Bunlar “Rus ruleti” ve “Texas shoot out” yöntemleridir. Anılan yöntemler, ortaklardan birine bir üstünlük ya da öncelik tanınmaması ve uygulamada eşitlik esaslarına dayandığından, alım veya satım haklarına nazaran daha fazla tercih konusu yapılmaktadır⁷⁰⁹.

Ortakların yapacakları sözleşmede yer verecekleri alternatif düzenlemeler, devir öncesinde özellikle devir bedelinin belirlenmesi konusunda, anlaşmaya veya müzakereye ihtiyaç duyulmadan pay devrinin hızlı bir biçimde gerçekleşmesi ve böylelikle kilitlenmenin aşılmasına hizmet etmektedir⁷¹⁰. Zira kilitlenmeye sebep olan olgunun çoğu zaman ortaklar arasındaki anlaşmazlık ve geçimsizlik hali olduğu gözetildiğinde ortakların bir araya gelip pay devri veya devir bedelinin belirlenmesi konusunda anlaşmaları zor olacaktır⁷¹¹. Bu itibarla ortaklığın kuruluş aşamasında bu yönde yapılacak düzenlemeler, ileride yaşanması muhtemel kilitlenme durumunun aşılması bakımından faydalı olacaktır⁷¹².

(2) Ortaklar Sözleşmesinde Alım veya Satım Hakkı Tanınması Suretiyle Kilitlenmenin Aşılması

(i) Ortaklar Sözleşmesinde Alım veya Satım Haklarına Yer Verilmesi

İki kişilik limited şirketin kuruluş aşamasında ortaklar arasında yapılacak ortaklar sözleşmesi ile esas sermaye paylarını konu alan alım veya satım hakkı

⁷⁰⁷ Yüksel, Payscaleli Sözleşmeleri, s. 143. Anonim şirketlerde yaşanan kilitlenmenin pay sahipleri sözleşmesi ile aşılması hususunda bkz. Metin, s. 341; Şahin, Haklı Sebep Fesih, s. 229. Ortaklar sözleşmesinin kilitlenmenin aşılması bakımından işlevleri için ayrıca bkz. Müller, s. 209.

⁷⁰⁸ Sevi, Kilitlenme, s. 362.

⁷⁰⁹ Sevi, Kilitlenme, s. 362.

⁷¹⁰ Sevi, Kilitlenme, s. 369.

⁷¹¹ Rus ruleti ve Teksas shoot out yöntemlerinin olumlu ve olumsuz yönleri hakkında daha ayrıntılı bilgi için bkz. Sevi, Kilitlenme, ss. 373-376.

⁷¹² Ortaklar sözleşmesinde yer verilecek birlikte satma hakları ile satışa zorlama hakları da kilitlenmenin aşılması bakımından işleve sahip olacaktır (Yılmaz, Birlikte Satma Hakkı, s. 40). Fakat iki ortaklı limited şirkette anılan hakların kullanılması, ortakların her ikisinin de şirketten ayrılmasını gündeme getireceğinden esas itibarıyla ortaklığın devri söz konusu olacaktır.

tanınması (*call option/put option*), ileride yaşanması muhtemel bir kilitlenme haline çözüm olabilir. Alım veya satım haklarını konu alan sözleşme hazırlanırken öncelikle, kilitlenme durumunun açık bir biçimde tanımlanması gerekir⁷¹³. Bununla birlikte, karar alamama halinin münferit veya genel olarak hangi hususlarda ve ne kadar sürede veya ne kadar tekrar halinde devam ettiğinde kilitlenmenin söz konusu olacağının yine açık bir biçimde belirtilmesi bu konuda yaşanacak anlaşmazlıkların önlenmesine hizmet edecektir⁷¹⁴.

Ortaklar sözleşmesinde alım veya satım haklarının tanınması, sözleşme serbestisi kapsamında mümkündür. Bu noktada limited şirket ortaklarının ortaklar sözleşmesinde yer verecekleri esas sermaye payını konu alan alım veya satım hakkına ilişkin hükümlerin, TTK m. 595/1’de öngörülen kanuni şekil şartına tabi olup olmayacaklarının tespiti gerekir. Bunun için ortaklar sözleşmesinde alım veya satım hakkı tanınmasının TTK m. 595/1 kapsamında “devir borcu doğuran işlem” olup olmadığı belirlenmelidir. Hükümün gerekçesinde, devir borcu doğuran işlemin tek taraflı bir işlem, örneğin taahhütname veya sözleşme olabileceği ifade edilmiştir. Kanun koyucu, görüldüğü üzere devir borcu doğuran işlemin kapsamını geniş tutmuştur. Kanaatimizce limited şirketin iki ortağının birbirlerine alım veya satım hakkı tanınması da devir borcunun doğması ile bağlantılı bir işlemdir. Bu itibarla ortaklar sözleşmesine konulan alım veya satım hakkına ilişkin hükümlerin yazılı bir şekilde yapılması gerekli olup ayrıca tarafların imzalarının noterce onaylanmasının gerektiği kabul edilmelidir (TTK m. 595/1). Böylelikle anılan hakların ispatı bakımından da kolaylık sağlanmış olacaktır.

Burada değinilmesi gereken bir husus, ortaklar sözleşmesi ile tanınan alım veya satım haklarının, TTK m. 577/1 (b) bendi uyarınca şirket sözleşmesinde tanınan haklar ile çelişki içermesidir. Bu husus doktrinde tartışılmış, hâkim görüş olarak iki sözleşmenin bir arada uygulanmaya devam edeceği, birinin diğerini ilga veya tadil etmeyeceği sonucuna ulaşılmıştır⁷¹⁵. Meseleyi iki ortaklı limited şirketler bakımından ele alacak olursak hem şirket sözleşmesinin hem de ortaklar sözleşmesinin tarafları aynı ve her iki ortak olduğundan sonraki sözleşmeye üstünlük tanınması gerektiği

⁷¹³ Sevi, Kilitlenme, s. 347.

⁷¹⁴ Bu noktada sözleşmede yer verilecek kilitlenmeye ilişkin esasların mümkün olduğunca açık olmasının ve sınırlı tutulmasının, sözleşmede kararlaştırılan opsiyon haklarının basit ve önemsiz bir karar alamama halinde önlenmesini engelleyeceği hususunda bkz. Sevi, Kilitlenme, s. 347.

⁷¹⁵ Okutan Nilsson, s. 319; Yüksel, Payscaleli Sözleşmeleri, ss. 210, 211; Uçar, s. 222.

kanaatindeyiz. Fakat ortaklık sözleşmesinde yer verilen düzenleme ile çelişki içeren ve sonradan akdedilen ortaklar sözleşmesine üstünlük tanımak mümkün olmaz. Zira kanun koyucu, esas sözleşme değişikliğini emredici nitelikte bir takım kanuni şartlara tabi tuttuğundan, sonraki sözleşmenin esas sözleşmenin hükümlerini değiştirmesi olanaklı olmayacaktır⁷¹⁶.

Alım veya satım hakkı sahibinin tek taraflı irade beyanı ile satım sözleşmesinin kurulabilmesi için bu sözleşmenin esaslı unsurlarının, hakların tanındığı ortaklar sözleşmesinde düzenlenmesi gerekir⁷¹⁷. Bu kapsamda opsiyon hakkının kullanılması ile doğacak esas sermaye paylarının satımına ilişkin sözleşmenin esaslı unsurları, ortaklar sözleşmesinde belirlenmiş ya da belirlenebilir nitelikte olmalıdır⁷¹⁸. Hak sahibinin tek taraflı irade beyanı ile kurulacak satış sözleşmesinin esaslı unsurlarını, satıma konu esas sermaye paylarının adedi ve fiyatı oluşturmaktadır⁷¹⁹.

Ortaklar sözleşmesinde fiyat kesin olarak belirlenebileceği gibi sözleşmenin kurulduğu esnada uygulanacak bir formül de kararlaştırılabilir⁷²⁰. Ayrıca bedelin belirlenmesinin sözleşmenin tarafları dışında üçüncü bir kişiye bırakılması da mümkündür⁷²¹. Bedelin taraflarca belirlenmediği veya belirlenebilir kılınmadığı varsayımında ne olacağı hususunda doktrinde iki görüş ileri sürülmektedir. Bir görüşe göre, alım veya satım haklarının kullanılması neticesinde ortaklardan biri bakımından şirketten ayrılma söz konusu olacağından TTK m. 641 hükmü uygulama alanı bulmalıdır⁷²². Hükümde, ortağın şirketten ayrıldığı takdirde, esas sermaye payının gerçek değerine uyan ayrılma akçesini istem hakkını haiz olduğu ifade edilmiştir. Buna göre alım veya satım kullanılması ile kurulan satış sözleşmesinde esas sermaye

⁷¹⁶ Okutan Nilsson, s. 319; Uçar, s. 223.

⁷¹⁷ Yüksel, Paysahipleri Sözleşmeleri, s. 146; İnce, s. 116.

⁷¹⁸ Okutan Nilsson/Atalay, s. 414.

⁷¹⁹ Okutan Nilsson, s. 228. Bununla birlikte ortaklar, ortaklar sözleşmesinde yer verecekleri alım veya satım haklarının herhangi bir zamanda veya belirli bir olayın gerçekleşmesi halinde kullanılacağını kararlaştırabilirler (Jelena Palic, "Share Transfer Restrictions and Exit Mechanisms in Shareholders' Agreements", **GSI Articleletter. No: 7**, Summer 2012, s. 21).

⁷²⁰ Okutan Nilsson, s. 229; Okutan Nilsson/Atalay, s. 414. Kararlaştırılan devir bedelinin enflasyona yenik düşmemesi için güncel ekonomik endekslere dayalı olarak bir formül bulunması gerektiği hususunda bkz. Sevi, Kilitlenme, s. 368.

⁷²¹ Bedelin belirlenmesinin üçüncü kişilere bırakıldığı durumda, tarafların seçecek olduğu birer kişinin üzerinde uzlaştıkları bir başka kimse tarafından, bedelin belirlenebileceği hususunda bkz. Cankat, s. 73; Ayrıca hakkı kullanacak pay sahibine satış bedelini tek başına belirleme yetkisi tanınabileceği hususunda bkz. Sevi, Kilitlenme, s. 367; Bedeli belirleme yetkisinin üçüncü kişiye bırakıldığı durumda, bu kişinin adalete hakkaniyete uygun davranması gerektiği hususunda bkz. Eren, s. 36.

⁷²² Cankat, s. 73.

paylarını devreden veya devretmeye zorlanan ortağın, bu payların gerçek değerini sözleşmenin diğer tarafından talep etme hakkı bulunmaktadır⁷²³. Bizim de savunduğumuz diğer görüşe göre ise, opsiyon hakkının tanınması esnasında ileride kurulacak satış sözleşmesinin esaslı unsurlarından bedelin belirlenmediği durumda, TBK m. 233 uyarınca satışın, ifa yeri ve zamanındaki ortalama piyasa fiyatı üzerinden yapılmış sayılacağı veya TTK m. 597 uyarınca payların gerçek değerinin esas alınarak sözleşmenin ayakta tutulabileceği savunulmaktadır⁷²⁴.

İki ortaklı limited şirkette ortakların akdetmiş oldukları ortaklar sözleşmesine her iki ortağın da taraf olmasının, bu sözleşmeye korporatif nitelik kazandırıp kazandırmayacağı sorusu akla gelebilir. Bu soruya olumlu yanıt vermek güçtür. Şöyle ki, şirket tüzel kişiliği ile ortakların iradesi birbirinden ayrı ve bağımsızdır. Bu husus doktrinde *ayrılık ilkesi* olarak ifade edilmektedir⁷²⁵. Şirket tüzel kişiliğinin iradesi, bilindiği üzere kanun uyarınca oluşturulmuş organları vasıtasıyla ortaya çıkar⁷²⁶. Şirketin organları da ortaklardan oluştuğundan ortakların iradesinin yansıması şirketin organlarının iradesini oluşturur. Her ne kadar şirket tüzel kişiliğinin organlarında ortaya çıkan irade, ortakların iradesi olsa da ortakların tüzel kişi organları dışında ileri sürdükleri irade şirketin iradesi anlamına gelmez. Bu itibarla, her iki ortağın da taraf olduğu bir ortaklar sözleşmesi ile ortaya çıkan irade, şirketin iradesi anlamına gelmeyeceğinden şirketler hukuku düzenine tabi olmayacaktır⁷²⁷.

(ii) Ortaklar Sözleşmesi ile Tanınan Alım ve Satım Haklarının Kullanılması ve Esas Sermaye Paylarının Devredilmesi

Alım veya satım hakları yenilik doğurucu hak niteliğinde olduğundan beyanın hakkın muhatabına varması ile hakkın konusu sözleşme kurulmuş olacaktır. Diğer bir

⁷²³ Cankat, s. 73.

⁷²⁴ Doktrinde bir görüş, bu hususta alım ve satım hakları bakımından ayrıma giderek alım hakkının söz konusu olduğu halde devir bedelinin gerçek değer üzerinden hesaplanması gerektiğini, satım hakkı söz konusu ise piyasa değerinin esas alınması gerektiğini ifade etmektedir (Okutan Nilsson, s. 231); Benzer yönde bkz. İnce, s. 117.

⁷²⁵ Okutan Nilsson, s. 43; Öztürk Akkartal ve Kandırılıoğlu Cuyan, s. 394, dn. 56.

⁷²⁶ Okutan Nilsson, s. 44.

⁷²⁷ Okutan Nilsson, s. 44. Bu hususta Alman Federal Mahkemesi 1981 tarihli bir kararında limited şirketlerle ilgili olarak tüm ortakların birlikte taraf olduğu bir ortaklar sözleşmesinin şirkete ait bir düzenleme olarak kabul edilmesi gerektiği ve bu sözleşmeye aykırılığın genel kurul kararının iptaline neden olacağına hükmetmiştir (Okutan Nilsson, s. 44, dn. 2).

anlatımla, esas sermaye payı devrine ilişkin sözleşmenin kurulması için muhatabın kendisine yapılan beyanı kabul etmesine ya da herhangi bir şekilde işleme katılmasına gerek bulunmaz⁷²⁸. Hakkın muhatabının, sözleşmenin kurulmasını engelleme yönündeki çabaları da fayda göstermeyecek, beyanın kendisine ulaşması ile birlikte devir sözleşmesi kurulmuş olacaktır⁷²⁹.

Bu sözleşmenin kurulması ile ortaklar, pay devrinin gerçekleşmesi için gerekli tasarruf işlemlerini yapma borcu altına girerler. Amaç, alım veya satım hakkına konu olan esas sermaye paylarının mülkiyetinin, alım hakkında hakkın sahibi ortağa, satım hakkında ise muhatap ortağa geçirilmesidir. Bunun için ilk olarak tasarruf işlemi niteliğindeki devir sözleşmesinin yapılması gerekir. Devir sözleşmesinin kurulması ile birlikte, ortaklık sözleşmesinde aksi yönde bir düzenleme yoksa genel kurulun onayı gerekir. Bu halde esas sermaye payının devrine engel olmak isteyen ortak, devrin onaylanmasına ilişkin toplanan genel kurulda ret yönünde oy kullanabilir. Bu noktada diğer ortağın devre onay vermemesinin, TMK m. 2 anlamında dürüstlük kuralına aykırılık teşkil edeceğini de ifade etmek gerekir. Ancak iki ortaklı ve eşit sermaye payı dağılımlı şirkette (%50-%50), ortaklardan birinin devre ilişkin ret oyu kullanmasının pek bir işlevi bulunmamaktadır. Zira TTK m. 595/7 hükmü uyarınca, genel kurulun üç ay içinde ret kararı almadığı takdirde pay devrine onayı vermiş sayılacağı ifade edilmiştir. Buna göre iki ortaklı limited şirkette oyların eşit çıkması halinde ret kararı alınamamış olacağından üç aylık sürenin geçmesi neticesinde devre zımnen onay verildiği kabul edilecektir.

Tasarruf işlemi niteliğindeki devir sözleşmesinin akdedilmesinden sonra devir işleminin pay defterine kaydı ve ticaret siciline tescil ve ilanı işlemleri yapılır.

Tasarruf işleminin gerçekleştirilmesi için gereken aşamalarda taraflardan biri üzerine düşen borçları yerine getirmekten kaçınabilir. Bu durumda pay devri davası veya pay defterine kayıt davası gibi ifanın gerçekleştirilmesine yönelik eda davaları gündeme gelir.

⁷²⁸ Okutan Nilsson/Atalay, s. 415.

⁷²⁹ Buz, s. 254; Okutan Nilsson/Atalay, s. 415.

(iii) Ortaklar Sözleşmesi ile Tanınan Alım ve Satım Haklarının İki Kişilik Şirkette Kilitlenmenin Aşılması Bakımından İşlevi

Öncelikle ifade etmek gerekir ki, limited şirket ortaklarının ortaklar sözleşmesi ile birbirlerine alım veya satım hakkı tanımaları, şirketin kuruluş aşamasında gerçekleştirilmelidir. Zira ortaklık ilişkisinin sürdüğü aşamada kilitlenmeye de sebep olan ortaklar arası anlaşmazlıklar ve görüş ayrılıkları, ortakların istekli olarak bir araya gelmelerine ve bu yönde bir sözleşme akdedilmesine çoğu zaman olanak tanımaz.

Ortaklar sözleşmesi ile alım veya satım hakkı tanınması, ortaklardan birine diğerine nazaran daha üstün ve öncelikli bir konum bahsetmektedir. Zira olası bir kilitlenmeden kaynaklı çözümsüzlük durumunda alım hakkı sahibi ortak, bu hakkını kullanarak diğer ortağın esas sermaye paylarını devralacak ve şirketin tek ortağı ve hakimi konumuna gelecektir. Özellikle ortaklar arasında eşit esas sermaye payı dağılımının (%50-%50) ve dolayısıyla güç dengesinin söz konusu olduğu şirketin kuruluş aşamasında ortaklardan birinin diğeri lehine alım hakkı veya kendi aleyhine satım hakkı tanınması düşük bir ihtimaldir. Anılan hakların iki kişilik şirketin kuruluş aşamasında tanınabileceği bir ihtimal olarak, ortaklardan birinin diğerinin esas sermaye paylarını devralmakta çok daha fazla menfaatinin olduğu ve bu durumun henüz kuruluş aşamasında sözleşme yapılırken tespit edilebilmesi hali düşünülebilir⁷³⁰.

Ortaklar sözleşmesi ile alım veya satım hakkı tanınması, aşağıda bahsedeceğimiz rulet veya shoot out usulüne göre daha basit ve pratik şekilde pay devrinin gerçekleşmesin sağlamaktadır⁷³¹. Gerçekten de alım hakkı veya satım hakkı sahibi ortağın bu hakkı tek taraflı bir irade beyanı ile kullanması sonucunda devir borcu doğuran sözleşme kurulmuş olmaktadır. Öte yandan rus ruleti ve shoot düzenlemelerinden farklı olarak ortaklar sözleşmesinde alım veya satım hakkına yer verildiğinde, esas sermaye paylarının olası bir kilitlenme halinde hangi ortak tarafından devralınacağı önceden bilinmektedir. Bu durum özellikle kendi lehine alım

⁷³⁰ İleride yaşanacak bir kilitlenme durumunun ortadan kaldırılması maksadıyla hazırlanan ortaklar sözleşmesinin hazırlandığı aşamada, ortaklardan birinin diğerinin esas sermaye paylarını devralmadaki menfaatinin daha yüksek olduğunun tespit edilebildiği durumda, bu ortak lehine alım hakkı tanınmasının rulet veya shoot out yöntemine nazaran daha isabetli olacağı hususunda bkz. Sevi, Kilitlenme, s. 376; Knobloch, s. 564, dn. 122.

⁷³¹ Sevi, Kilitlenme, s. 373.

hakkı tanınan ortağı, diğer ortağın esas sermaye paylarını devralabilmek için şirketin karar mekanizmalarında bilinçli ve sistematik bir davranış biçimiyle kilitlenme yaratması ihtimali söz konusu olabilir⁷³².

Nihayetinde, ortakların ortaklar sözleşmesi ile düzenlemiş oldukları alım veya satım haklarının kullanılması ile birlikte pay devrine ilişkin tasarruf işlemlerinin gerçekleştirilmesi halinde, esas sermaye payları diğer ortak tarafından iktisap edilmiş olacaktır. Böylelikle esas sermaye paylarını devreden ortağın şirketten ayrılması suretiyle iki kişilik limited şirkette yaşanan kilitlenme durumu ortadan kaldırılmış olur.

(3) Ortaklar Sözleşmesi ile Rulet Yönteminin (Russian roulette) Kararlaştırılması

Alım ve satım opsiyonlarının sözleşme özgürlüğü çerçevesinde çeşitli usul ve mekanizmalar vasıtasıyla gerçekleştirilmesi mümkündür. Bu noktada, Amerikan sözleşmeler hukukunda “*rulet*” adı verilen sisteme değinmek gerekir⁷³³. Bu opsiyon hakkında ortaklardan biri, diğer ortağın paylarını kendi belirlediği fiyat üzerinden satın almayı teklif eder. Bu teklifin muhatabı ortak teklifi kabul edip paylarını satabileceği gibi sözleşmede kararlaştırılan süre içerisinde, kendisi bir karşı teklifte bulunup, ilk teklifte bulunan ortağın paylarını aynı fiyat üzerinden satın almayı da talep edebilir. Bu talebin muhatabı, teklifi kabul etmek zorundadır. Burada rus ruleti yönteminin tek taraflı teklif versiyonu söz konusudur⁷³⁴. Diğer bir yöntem olarak ise ortaklardan biri, ya kendi esas sermaye payları belli bir fiyat üzerinden diğer ortağa satmak ya da aynı fiyat üzerinden diğer ortağın sahip olduğu payları devralmak konusunda diğer ortağa seçimlik bir yetki tanımaktadır⁷³⁵. Bu noktada bildirim alan ortak, sözleşmede belirlenen süre içerisinde teklifi yapan ortağın esas sermaye paylarını devralmak ya da aynı fiyat üzerinden paylarını ona satmak konusunda bir karar vermek zorundadır⁷³⁶.

⁷³² Sevi, Kilitlenme, s. 367.

⁷³³ Yüksel, Paysahipleri Sözleşmeleri, s. 145; Cankat, s. 64; Sevi, Kilitlenme, s. 363.

⁷³⁴ Norbert Schulte ve Jürgen J. Sieger, “„Russian Roulette” und „Texan Shoot Out” - Zur Gestaltung von radikalen Ausstiegsklauseln in Gesellschaftsverträgen von Joint-Venture-Gesellschaften (GmbH und GmbH & Co. KG)”, *NZG*, 2005, s. 25; Sevi, Kilitlenme, s. 364.

⁷³⁵ Sevi, Kilitlenme, s. 363.

⁷³⁶ Bu yönteme rus ruleti adı verilmesinin sebebinin, ilk teklifi yapan (tetliği çeken) ortağın, bu teklif sonucunda ne olacağının kesin olarak bilemeyecek olması olduğu hususunda bkz. (Sevi, Kilitlenme, s. 364); Bildirimi alan tarafın belli süre içerisinde karar vermemesinin ne olacağının önceden belirlenmesi gerektiği hususunda bkz. Holger Fleischer and Stephan Schneider, “Shoot-

Esas itibariyle her iki yöntemin de sonucu bakımından birbirinden farklı bulunmamaktadır⁷³⁷. Teklifin muhatabı konumunda bulunan ortağın, anılan edimlerden birini seçmesi ile devir sözleşmesi kurulmuş olacaktır⁷³⁸.

Rus ruleti yönteminin uygulanabilmesi için esas itibariyle devre konu esas sermaye paylarının toplam değerinin eşit olması gerekir⁷³⁹. Bu itibarla iki ortaklı ve özellikle ortakların eşit esas sermaye payı dağılımına sahip olduğu limited şirkette söz konusu yöntemden faydalanarak ortaklardan birinin sahip olduğu esas sermaye payları diğer ortak tarafından devralınabilir.

Rus ruleti sistemi, ortaklar arasında gerçekleşecek esas sermaye paylarının devri işleminde devir bedelinin tespiti bakımından makul ve adil bir yöntemdir⁷⁴⁰. Gerçekten de ilk teklifi yapan ortağın diğer tarafa bildirmiş olduğu bedel, diğer tarafın esas sermaye paylarının devralınmasında olduğu gibi teklifte bulunan ortağın paylarının devrinde de esas alınabilecektir. Bu durum, ilk harekete geçen ortağı daha adil ve makul bir teklif yapma konusunda teşvik edecektir⁷⁴¹.

Bu yöntem bünyesinde bazı riskleri barındırmaktadır. Özellikle her iki ortağın ekonomik güç bakımından birbirine denk olmadığı ve güçlü olan tarafın diğer tarafın zor durumda olduğunu bildiği ihtimalde daha düşük ve makul olmayan bir bedel teklif etmesi olasıdır⁷⁴². İlk teklifte bulunan ortağı bu yönde davranmaya iten sebep, maddi bakımdan zor durumda bulunan ortağın, kendisine bildirilen teklif bedelini karşılayacak finansal güce sahip olmamasıdır⁷⁴³. Bununla birlikte, ekonomik

out Clauses in Partnerships and Close Corporations - An Approach from Comparative Law and Economic Theory”, **European Company and Financial Law Review**, 2012/1, , s. 38, (www.heinonline.org, e.t. 19.4.2022).

⁷³⁷ Schulte ve Sieger, s. 25; Rus ruleti yönteminin uygulamada karşılan bir diğer yönteminde ise ortaklar yapmış oldukları teklifleri kapalı bir zarf içinde notere tevdi etmektedir. Ortaklar dışında uzman üçüncü kişi de sürece dahil olarak devre konu esas sermaye payı bedellerinin rayiç değerini tespit ederek, kapalı bir zarf içerisinde notere tevdi eder. Zarflar, ortakların ve uzmanın huzurunda açılarak, uzman tarafından tespit edilen değere yakın teklifi yapan ortak, bu bedel üzerinden diğer ortağın esas sermaye paylarını devralmaya hak kazanır (Sevi, Kilitlenme, s. 365; Schulte ve Sieger, s. 25).

⁷³⁸ Sevi, Kilitlenme, s. 364.

⁷³⁹ Sevi, Kilitlenme, s. 364.

⁷⁴⁰ Flesicher ve Schneider, s. 40; Bu husus doktrinde, iki arkadaşın bir pastayı ikiye bölüp paylaşmasına benzetilmektedir. Arkadaşlardan birine pastayı kesme, diğerine de parçalardan birini seçme hakkı tanındığında pastayı kesen arkadaş kendisini daha adil bir kesim yapmak zorunda hissedecektir. Zira diğer arkadaş büyük olasılıkla daha büyük olan dilimi seçecektir (Sevi, Kilitlenme, s. 370; Flesicher ve Schneider, s. 40).

⁷⁴¹ Okutan Nilsson, s. 227; Sevi, Kilitlenme, s. 370.

⁷⁴² Schulte ve Sieger, s. 30; Sevi, Kilitlenme, s. 370.

⁷⁴³ Anlatılan riski bertaraf etmek için hangi ortağın payı devralacağının ve devir bedelinin tespit edileceği aşamada sürece üçüncü kişi olarak bağımsız ve tarafsız bir uzmanın katılmasının daha

bakımdan daha güçlü konumda bulunan ortağın, sözleşmede yer alan Rus ruleti düzenlemesinden faydalanarak diğer ortağın sahip olduğu payları devralmak için kilitlenmeyi doğuracak bir ihtilafa sebep olması olasıdır⁷⁴⁴. Ayrıca ortaklardan birinin şirkete sermaye olarak fikri mülkiyet hakkını sermaye olarak getirdiği veya şirketin faaliyetlerinin ortaklar birinin know-how'ı sayesinde sürdürüldüğü durumda bu ortağın rus ruleti yönteminin uygulanması neticesinde paylarını devretmek zorunda kalması şirketin faaliyetlerini işlemez hale getirebilir⁷⁴⁵.

Nihai olarak, Rus ruleti adı verilen bu sistemin nitelikleri dikkate alındığında ortaklardan birinin paylarını diğer ortağa satıp şirketten ayrılması söz konusu olduğundan, iki ortaklı bir limited şirkette yaşanan kilitlenme durumunun giderilmesi bakımından işleve sahip olacağı şüpheden uzaktır. İki kişilik limited şirket ortaklarının, sözleşme serbestisi ilkesi çerçevesinde ortaklar sözleşmesinde bu sistemi benimsemelerinde hukukumuz bakımından bir sakınca bulunmamaktadır.

(4) Ortaklar Sözleşmesi ile Shoot Out (Artırma) Yönteminin Kararlaştırılması

İki kişilik limited şirketin ortakları kuruluş aşamasında, ileride yaşanması muhtemel kilitlenme haline çözüm olarak farklı usul ve mekanizmalar öngören sözleşmeler yapabilirler. Rulet yöntemi dışında, taraflardan birinin sahip olduğu esas sermaye paylarını diğerine devretmesini konu alan ve “*Teksas shoot out*” olarak ifade edilen farklı bir usul daha söz konusudur⁷⁴⁶. Bu usulde ortaklardan biri diğer ortağın sahip olduğu payların tamamını satın almak üzere belirli bir bedel üzerinden teklifte bulunmaktadır. Bundan sonra teklifi alan ortak, ya bu teklifi belirli bir süre içerisinde kabul edecek ya da teklifte bulunan ortağın payların tamamını almak üzere daha

makul bir devir bedeli belirlenmesi noktasında faydalı olacağı hususunda bkz. Sevi, Kilitlenme, s. 371; Knobloch, s. 564.

⁷⁴⁴ Flesicher ve Schneider, s. 41; Sevi, Kilitlenme, s. 370.

⁷⁴⁵ Schulte ve Sieger, s. 30; Flesicher ve Schneider, s. 41; Sevi, Kilitlenme, s. 375.

⁷⁴⁶ Yüksel, Paysahipleri Sözleşmeleri, s. 145; Rus ruleti ile shoot out düzenlemelerinin uygulamada tercih edilme sebebinin, ortaklardan birine üstünlük veya öncelik tanınmamasıyla eşitlik esasına dayanmaları olduğu hususunda bkz. Sevi, Kilitlenme, s. 362; Shoot out düzenlemelerinin Anglo Amerikan hukukunda çok yaygın olarak kullanıldığı, şirketin kuruluş aşamasında yapılacak sözleşmede bu kayıtlara hukuk müşavirlerince yer verilmemesinin suiistimal olarak kabul edildiği hususunda bkz. Flesicher ve Schneider, s. 36.

yüksek bir teklifte bulunacaktır⁷⁴⁷. Bu usulde esas itibariyle bir artırma suretiyle satış söz konusudur. Doktrinde bu usulün hukukumuz bakımından ihtiyari özel artırma yoluyla satış niteliği taşıdığı savunulmaktadır⁷⁴⁸. Kanaatimizce bu görüş isabetlidir. Zira artırmaya yalnızca sözleşmenin tarafı konumunda bulunan ortaklar katılmakta olup üçüncü kişi isteklilerin dahil söz konusu değildir.

Ortaklar, ucu açık bir artırma usulü benimsemek yerine tek aşamadan oluşan bir ihale sürecini benimseyebilirler⁷⁴⁹. Bu usulde ortaklar, yapmış oldukları teklifleri kapalı bir zarf içerisinde, üçüncü kişi veya notere teslim edebilirler. Bu kimselerin huzurunda açılacak zarflardan daha yüksek teklif yaptığı anlaşılan ortak, diğer ortağın esas sermaye paylarını devralmaya hak kazanacaktır⁷⁵⁰.

İki kişilik limited şirket ortaklarının shoot out yöntemini kullanarak aralarında pay devrini gerçekleştirdiği durumda devir bedelinin her zaman esas sermaye paylarının gerçek değerine uygun olacağını kabul etmek mümkün değildir. Zira teklifte bulunan ortağın yapacak olduğu teklif, diğer ortağın paylarının gerçek değerinden bağımsız olarak, daha çok şirketin tamamı üzerinde kontrol sahibi olma hakkı ile ilgilidir⁷⁵¹.

Shoot out yönteminin, tek aşama yerine ucu açık bir artırma usulüyle yapılması kanaatimizce daha isabetli olacaktır. Zira bu durumda artırmanın yapılması neticesinde diğer ortağın yapmış olduğu tekliften daha yüksek teklif sunamayan ve bu sebeple paylarını devrederek şirketten ayrılmak zorunda kalan ortağın ekonomik menfaatinin daha fazla korunması olasıdır⁷⁵². Özellikle ortakların ekonomik güç bakımından birbirine denk olduğu varsayımında ortaklar tarafından yapılan teklif sayısı arttıkça, artırmayı kaybeden ortağın esas sermaye paylarının gerçek değerine daha yakın tutarda bir devir bedeli elde etme olasılığı artacaktır⁷⁵³. Bununla birlikte, rus ruleti yöntemi ile benzer olarak ekonomik bakımdan diğer ortağın güç durumunda olduğunu bilen ortağın, artırmayı düşük teklif ile başlatması veya diğer ortağın finansal olarak karşılayamayacağı fakat makul değerden düşük bir teklifte bulunma riski

⁷⁴⁷ Schulte ve Sieger, s. 25; Sevi, Kilitlenme, s. 366; Flesicher ve Schneider, s. 39.

⁷⁴⁸ Sevi, Kilitlenme, s. 365.

⁷⁴⁹ Sevi, Kilitlenme, ss. 365,366.

⁷⁵⁰ Sevi, Kilitlenme, s. 366.

⁷⁵¹ Sevi, Kilitlenme, s. 371.

⁷⁵² Shoot out yöntemi ile yapılan artırmanın makul ve adil bir devir bedelinin belirlenmesi konusunda rus ruleti metoduna göre daha avantajlı olduğu hususunda bkz. Flesicher ve Schneider, s. 50.

⁷⁵³ Sevi, Kilitlenme, s. 366.

vardır⁷⁵⁴. Doktrinde bu türden bir teklifin dürüstlük kuralına aykırılık teşkil edeceği savunulmaktadır⁷⁵⁵.

İki kişilik limited şirket ortaklarının, shoot out yönteminin uygulanması öncesinde, artırmayı idare edecek olan kişi, devre konu esas sermaye paylarının açık tarifi, tekliflerin şekli ve bir sonraki teklifin azami ne kadar sürede yapılacağına ilişkin hususları önceden yazılı olarak kararlaştırmaları faydalı olacaktır⁷⁵⁶.

Shoot out yöntemi, iki kişilik şirket ortaklarından birinin esas sermaye paylarını diğer ortağa devrederek şirketten ayrılmasını sağladığından kilitlenmenin aşılması bakımından işleve sahiptir⁷⁵⁷.

2. Oy Sözleşmeleri ile Kilitlenmenin Önlenmesi

a. Ön Açıklamalar

İki kişilik ve özellikle eşit esas sermaye payı dağılımının söz konusu olduğu limited şirketlerin karar mekanizmalarında, sermaye şirketlerinde hâkim olan çoğunluk ilkesinin esas olmadığı ifade edilmişti. Bu durum, limited şirket genel kuruluna veya müdürler kuruluna getirilen teklif lehine karar alınabilmesi için her iki ortağın olumlu yönde teklif lehine oy kullanmasını gerektirmektedir. Tam da bu noktada limited şirket ortakları arasında akdedilecek oy sözleşmesi ile ortakların, özellikle şirketin işleyişine ve idaresine dair önem arz eden münferit veya birden fazla konuda aynı yönde oy kullanacaklarına dair taahhütte bulunmaları mümkündür. Bu sayede limited şirketin karar mekanizmalarında yaşanması olası kilitlenme durumu bertaraf edilerek bu organların kanuni görev ve fonksiyonlarını yerine getirmesi sağlanmış olacaktır (TTK m. 616, m. 625).

Oy sözleşmeleri, borçlar hukuku karakterli sözleşmeler olup nispi etkiye sahiptir. Bu nispi etkinin sonucu olarak ortaklardan biri örneğin genel kurulda, oy sözleşmesinde kararlaştırılan aksi yönde oy kullansa da bu durum üçüncü kişi konumunda bulunan şirkete karşı ileri sürülemeyecek olup geçerli bir şekilde hüküm

⁷⁵⁴ Flesicher ve Schneider, s. 47.

⁷⁵⁵ Flesicher ve Schneider, s. 47.

⁷⁵⁶ Sevi, Kilitlenme, s. 366.

⁷⁵⁷ Flesicher ve Schneider, s. 37.

ve sonuçlarını doğuracaktır⁷⁵⁸. Bu sebeple, ortakların aralarında yapacak oldukları oy sözleşmesinde cezai şart kararlaştırmaları hem tarafların sözleşmeye uygun davranmalarını sağlamaya yardımcı olması hem de sözleşmeye aykırılık halinde alacaklı tarafın tatmini bakımından faydalı olacaktır.

b. Oy Sözleşmeleri

(1) Kavram ve İşlev

Limited şirket ortaklarının sahip olduğu haklardan biri de genel kurulda oy kullanma hakkıdır⁷⁵⁹. Ortaklar bu hak sayesinde ortaklığın müşterek iradesinin oluşmasına katılırlar. Gerçekten de ortaklar, ortaklığın karar mekanizmasında iradelerini ortaya koyarak ortaklığın işleyişinde söz sahibi olurlar⁷⁶⁰. TTK m. 618/1 hükmüne göre her ortak en az bir oy hakkına sahiptir. Anılan asgari oy hakkı limited şirket ortaklarının vazgeçilmez haklarından⁷⁶¹.

Limited şirket ortakları, şirketin karar mekanizmasında daha fazla etkili olma arzusunda olabilirler⁷⁶². Bu nedenle ortaklar, sahip oldukları oy haklarını belirli bir yönde kullanma, kullanmama veya kullanımında çekimser kalma taahhüdünü konu alan sözleşmeleri kendi aralarında veya üçüncü kişilerle yapabilirler⁷⁶³. İşte limited şirket ortaklarının oy hakkının kullanılmasına ilişkin bu yönde taahhütlerini konu alan sözleşmeler, “oy sözleşmeleri” olarak ifade edilmektedir⁷⁶⁴.

⁷⁵⁸ Moroğlu, Oy Sözleşmeleri, s. 71.

⁷⁵⁹ Şener, Limited Ortaklıklar, s. 582.

⁷⁶⁰ Okutan Nilsson, s. 172.

⁷⁶¹ Hakan Bilgeç, “7099 Sayılı ile Yapılan Limited Şirkette Nakdi Sermaye Payının Ödenmesine İlişkin Değişikliğin Ortakların Oy ve Kâr Payı Üzerindeki Etkileri”, **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, Cilt: 32, Sayı: 143, 2019, s. 241.

⁷⁶² Oy sözleşmelerinin en önemli fonksiyonu, şirket iradesinin ortaya çıkışını etkilemektir. Bu sözleşmeler vasıtasıyla ortaklar, şirkette hâkim konuma gelmeyi ve ortaklığın ticari faaliyetlerini kontrol altına almak isterler (Doğrusöz Koşut, s. 114).

⁷⁶³ Moroğlu, Oy Sözleşmeleri, s. 4. Bununla birlikte özellikle küçük ve orta ölçekli limited şirketlerde oy hakkında adaletin sağlanması ve ortaklık içinde oy haklarını dengeye kavuşturmak amacıyla ortaklar arasında oy sözleşmeleri yapıldığı hususunda bkz. Doğrusöz Koşut, s. 112.

⁷⁶⁴ Mustafa Çeker, **Anonim Ortaklıkta Oy Hakkı ve Kullanılması**, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, Ankara, 2000, s. 233; Doğrusöz Koşut, s. 112; Şener, Limited Ortaklıklar, s. 585; Tekinalp (Poroy ve Çamoğlu), Ortaklıklar Hukuku II, s. 46; Moroğlu, Oy Sözleşmeleri, s. 4; Altay, s. 537; Yüksel, Paysahipleri Sözleşmeleri, s. 112. Oy sözleşmelerinin, aynı zamanda bir yan sözleşme niteliğinde olduğu hususunda bkz. Öztürk Akkartal ve Kandıralıoğlu Cuyan, s. 381.

Önemle ifade etmek isteriz ki, oy sözleşmelerinin yapılması ile birlikte oy hakkı devredilmez. Oy sözleşmesi ile oy hakkının nasıl kullanılacağı belirlenmektedir. Zira limited şirket ortağı, oy sözleşmesi ile oy hakkının kullanılmasına ilişkin taahhütte bulunsa da genel kurulda bizzat veya temsilcisi vasıtasıyla oy kullanmaktadır⁷⁶⁵.

Oy sözleşmeleri yalın bir sözleşme halinde yapılabileceği gibi daha geniş kapsamlı ortaklar sözleşmesinin içerisinde oy hakkının kullanımına ilişkin bir düzenlemeye yer vermek suretiyle de yapılabilir⁷⁶⁶.

Oy sözleşmelerinin farklı işlevleri bulunmaktadır. Limited ortaklığın yönetiminde tek başına etkili olmayan ortaklar aralarında akdedecekleri sözleşme ile yönetimde etkili hale gelebilirler⁷⁶⁷. Esas sermaye payları çok fazla ortak arasında dağılmış bulunan ortaklıkta, oy sözleşmeleri vasıtasıyla istikrarlı bir yönetim sağlanabilir⁷⁶⁸. Yine oy sözleşmeleri ile küçük pay sahiplerinin bir araya gelerek kanunda öngörülen azınlık haklarından yararlanmaları mümkün olacaktır⁷⁶⁹. Bunun yanında oy sözleşmeleri aracılığıyla sermaye ortaklığı nitelikleri ağır basan limited ortaklıkların, şahıs ortaklıklarına yaklaştırılması da mümkün olmaktadır⁷⁷⁰. Oy sözleşmelerinin daha pek çok işlevi bulunmakla birlikte çalışmamız açısından en önemlisi, oy haklarının eşit olarak paylaşıldığı iki ortaklı limited şirketin genel kurulunda yaşanan veya yaşanması muhtemel kilitlenmeleri önleyerek, özellikle genel kurulun kanuni görev ve fonksiyonunu gereği gibi ifa etmesinin sağlanmasıdır (TTK m. 616)⁷⁷¹.

(2) Temel Özellikler ve Hukuki Nitelik

Oy sözleşmeleri, borç doğuran hukuki işlemlerdir⁷⁷². Bu sözleşmelerin konusunu yukarıda ifade ettiğimiz gibi oy hakkının belli bir yönde kullanılması,

⁷⁶⁵ Çeker, s. 233.

⁷⁶⁶ Yüksel, Paysahipleri Sözleşmeleri, s. 112; Okutan Nilsson, s. 172.

⁷⁶⁷ Öztürk Akkartal ve Kandıralıoğlu Cuydan, s. 384; Moroğlu, Oy Sözleşmeleri, s. 9; Tekinalp (Poroy ve Çamoğlu), Ortaklıklar Hukuku II, s. 47.

⁷⁶⁸ Tekinalp (Poroy ve Çamoğlu), Ortaklıklar Hukuku II, s. 47.

⁷⁶⁹ Tekinalp (Poroy ve Çamoğlu), Ortaklıklar Hukuku II, s. 47.

⁷⁷⁰ Tekinalp (Poroy ve Çamoğlu), Ortaklıklar Hukuku II, s. 47.

⁷⁷¹ Oy sözleşmelerinin ekonomik yaşamda işlevi ve yararları hakkında daha ayrıntılı bilgi için bkz. Moroğlu, Oy Sözleşmeleri, s. 9; Ayrıca bkz. Tekinalp (Poroy ve Çamoğlu), Ortaklıklar Hukuku II, s. 47.

⁷⁷² Altay, s. 537.

kullanılmaması ya da oy kullanımında çekimser kalınması taahhüdü oluşturur⁷⁷³. Oy sözleşmelerinin hukuki niteliği gereği taahhütte bulunan ortak, yalnızca sözleşmenin karşı tarafında bulunan ortağa ya da üçüncü kişiye karşı borçlar hukuku ilkeleri kapsamında yükümlülük altına girer⁷⁷⁴.

Oy sözleşmesine limited ortaklık tüzel kişiliği taraf olamaz⁷⁷⁵. Bunun sonucu olarak sözleşme ile yüklenilen taahhüt ortaklığa karşı ileri sürülemeyeceği gibi ortaklık da tarafı bulunmadığı oy sözleşmesine dayanarak ortaktan belli yönde oy kullanmasını talep edemez⁷⁷⁶.

Oy sözleşmeleri, genel kurul toplantılarından yalnız biri veya bu toplantının gündem maddelerinden bir ya da birkaçına ilişkin olarak yapılabileceği gibi belirli süreli veya belirsiz süreli olarak da akdedilebilir⁷⁷⁷.

Oy sözleşmelerini tarafların yükümlülükleri bakımından tasnife tabi tutmak da mümkündür. Taraflardan yalnız birinin sahip olduğu oy hakkının kullanımına ilişkin taahhüdünü içeren sözleşmeler, tek taraflı oy sözleşmeleridir⁷⁷⁸. Öte yandan tarafların her ikisinin de oy kullanımına ilişkin taahhütte bulunduğu sözleşmeler, iki taraflı oy sözleşmeleridir. Son olarak, iki veya daha çok ortağın ortak bir amaca ulaşmak maksadıyla, oy haklarını sözleşmede kararlaştırılan şekilde kullanmayı taahhüt ettikleri çok taraflı oy sözleşmeleri bulunmaktadır ki bunlar da doktrinde “oy konsorsiyumu” olarak ifade edilmektedir⁷⁷⁹.

Yukarıda yapılan tasnif göz önünde bulundurularak, tek taraflı ve iki taraflı oy sözleşmelerini, kanunlarda düzenlenmiş herhangi bir sözleşme tipine sokmak mümkün görülmediğinden bunların kendine özgü (sui generis) sözleşmeler olduğu doktrinde kabul edilmektedir⁷⁸⁰. Öte yandan oy konsorsiyumlarının ise adi ortaklık sözleşmesi niteliğinde olduğu kabul edilmektedir. Gerçekten de şahıs unsuru, sözleşme, iktisadi nitelikte ortak amaç ve affectio societatis unsurlarını bünyesinde barındıran oy

⁷⁷³ Moroğlu, Oy Sözleşmeleri, s. 5.

⁷⁷⁴ Şener, Limited Ortaklıklar, s. 586; Çeker, s. 234.

⁷⁷⁵ Doğrusöz Koşut, s. 114.

⁷⁷⁶ Moroğlu, Oy Sözleşmeleri, s. 6.

⁷⁷⁷ Doğrusöz Koşut, s. 116; Moroğlu, Oy Sözleşmeleri, s. 6. Belirsiz süreli veya ortaklığın sona ermesine kadar devam edecek oy sözleşmelerinin TBK m. 27’ye aykırılık teşkil edeceği yönündeki görüş için bkz. Tekinalp (Poroy ve Çamoğlu), Ortaklıklar Hukuku II, s. 48.

⁷⁷⁸ Doğrusöz Koşut, s. 117.

⁷⁷⁹ Öztürk Akkartal ve Kandıralıoğlu Cuydan, s. 384; Çeker, s. 237; Moroğlu, Oy Sözleşmeleri, s. 28; Altay, s. 537; Doğrusöz Koşut, s. 118.

⁷⁸⁰ Oy sözleşmelerinin TBK’da düzenlenen sözleşme tipleri ile karşılaştırılması hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Moroğlu, Oy Sözleşmeleri, ss. 36-39; Ayrıca bkz. Çeker, s. 238.

konsorsiyumları, TBK m. 620 vd. düzenlenen adi ortaklık sözleşmesi hükümlerine tabi olacaktır⁷⁸¹.

(3) Oy Sözleşmelerinin Geçerliliği

Limited ortaklıklarda oy sözleşmelerine ilişkin olarak TTK'da herhangi bir düzenleme yer almamaktadır. Buna göre TBK m. 26'da ifade edilen sözleşme özgürlüğü ilkesi kapsamında limited şirket ortakları oy sözleşmesi akdedebilirler⁷⁸². Bu noktada dikkat edilmesi gereken husus, TBK m. 27 uyarınca kanunun emredici hükümlerine, ahlaka, kamu düzenine, kişilik haklarına aykırılık teşkil eden oy sözleşmeleri kesin hükümsüzlük teşkil edeceğidir. Bunun yanında oy sözleşmelerinin konusu itibariyle ortaklığın karar organındaki müşterek iradenin oluşumuna etkisi göz önünde bulundurulduğunda limited ortaklığa ilişkin emredici kurallara da aykırılığın bulunmaması gerekir⁷⁸³. Örneğin TTK m. 619'da düzenlenen oydan yoksunluğa ilişkin hükümlerin dolanılması maksadıyla yapılan oy sözleşmeleri geçersiz olacaktır⁷⁸⁴. Yine limited ortaklık payının devrinde genel kurul onayını arayan TTK m. 595/2 hükmünün dolanılması anlamına gelen esas sermaye payını devralacak kimsenin talimatı doğrultusunda oy hakkının kullanılması hem kanunun emredici hükmüne hem de ahlaka aykırılık teşkil edecektir⁷⁸⁵.

TTK m. 622'nin TTK m. 447'ye yaptığı yollama ile butlan sebebinin varlığı halinde veya ortaklık sözleşmesine aykırılık teşkil eden hallerde oy sözleşmeleri geçersiz olacaktır⁷⁸⁶.

Ortaklar arasında yapılan oy sözleşmesinin azınlık konumunda bulunan ortağın veya ortaklığın zararına olacak şekilde kullanılması, ahlaka ve hakkın kötüye

⁷⁸¹ Moroğlu, Oy Sözleşmeleri, s. 41.

⁷⁸² Çeker, s. 238.

⁷⁸³ Moroğlu, Oy Sözleşmeleri, s. 7. Oy sözleşmelerinin ortaklık sözleşmesine aykırılık teşkil etmemesi gerektiği yönünde bkz. Doğrusöz Koşut, s. 124.

⁷⁸⁴ Doğrusöz Koşut, s. 123. Anonim ortaklıklar yönünden benzer şekilde bkz. Tekinalp (Poroy ve Çamoğlu), Ortaklıklar Hukuku II, s. 49; Yüksel, Paysahipleri Sözleşmeleri, s. 122. Anılan sözleşmeye dayanılarak kullanılan oy neticesinde alınan genel kurul kararının iptale tabi olacağı hususunda bkz. Okutan Nilsson, s. 179.

⁷⁸⁵ Moroğlu, Oy Sözleşmeleri, s. 60. Bundan başka oy hakkının donmasına ilişkin emredici kanun hükümlerinin dolanılması maksadıyla yapılan oy sözleşmelerinin batıl olacağı hususunda bkz. Okutan Nilsson, s. 181.

⁷⁸⁶ Oy sözleşmelerinin, dürüstlük kuralına aykırılık teşkil edecek şekilde taraflardan katlanmaları beklenemeyecek derecede uzun süreye tabi tutulmasının TBK m. 27'ye aykırılık oluşturacağı hususunda bkz. Doğrusöz Koşut, ss. 120, 121.

kullanılması yasağına aykırılık teşkil edeceğinden batıl olacaktır⁷⁸⁷. Örneğin esas sermaye payı dağılımının %67-%33 olduğu iki ortaklı limited şirkette ortaklar arasında yapılan oy sözleşmesi, ağırlaştırılmış nisap veya oybirliği gerektiren kararlar bakımından genel kurulda yaşanacak kilitlenmenin aşılmasına yarayabilir. Fakat çoğunluk pay sahibi ortak, oy sözleşmesi ile elde ettiği gücü ahlaka ve dürüstlük kuralına uygun bir biçimde kullanmalıdır⁷⁸⁸. Aksi takdirde diğer ortak tarafından oy sözleşmesinin geçersizliği ileri sürülebilecektir. Bunun yanında diğer ortağın oy sözleşmesi ile yükümlendiği taahhüde uyarak kullandığı oy neticesinde alınan genel kurul kararının dürüstlük kuralına aykırı olması sebebiyle iptalini talep etmesi de kanaatimizce mümkündür (TTK m. 445, 622).

İki taraflı oy sözleşmelerinde belirli yönde oy kullanma taahhüdünün karşı edimini para veya özel bir çıkar sağlama edimi oluşturuyorsa oy sözleşmesinin geçersiz kabul edileceği doktrinde hâkim görüş olarak savunulmaktadır⁷⁸⁹.

Ayrıca limited ortaklık müdürü veya müdürleri ile ortak veya ortaklar arasında yapılan ve müdürlerin talimatına göre oy kullanma taahhüdünü içeren oy sözleşmeleri, hem genel kurul ile müdürler arasında yer alan kanuni görev ve yetki bölüşümü ilkesini çiğneyeceği hem de ortaklık tüzel kişiliğinin ortaklığın iradesinin oluşumunda rol alması gibi etkiler doğuracak olması sebebiyle geçersiz sayılmaktadır⁷⁹⁰. Bu sonuca TTK m. 612/4 hükmünde yer alan şirketin iktisap ettiği kendi esas sermaye paylarından kaynaklanan oy haklarının donacağına ilişkin düzenlemeden ulaşmak da mümkündür. Önemle ifade etmek isteriz ki, iki ortaklı limited şirkette ortaklardan biri veya her ikisinin de aynı zamanda müdür sıfatına sahip olduğu ihtimalde yapılan oy sözleşmesinin müdürlerin talimatını içerip içermediği veya müdürlerin yararına yapılıp yapılmadığının tespiti güçlük arz edecektir⁷⁹¹. Böyle bir durumda ortakların her

⁷⁸⁷ Okutan Nilsson, s. 194.

⁷⁸⁸ Okutan Nilsson, s. 196.

⁷⁸⁹ Tekinalp (Poroy ve Çamoğlu), Ortaklıklar Hukuku II, s. 49. *Okutan Nilsson* bu hususta kesin bir yargıda bulunmak yerine oylamanın sonucuna göre hareket edilmesi gerektiğini, bir menfaat veya çıkar karşılığı yapılan oy sözleşmesinin ortaklığa veya azınlık konumunda bulunan ortağa zarar verdiği hallerde genel kurul kararının iptali yoluna gidilebileceğini savunmaktadır (Okutan Nilsson, s. 205). Oy sözleşmesi karşılığında elde edilen menfaatin maddi veya gayri maddi olması arasında bir fark bulunmayacağı, her iki durumda da sözleşmenin batıl kabul edilmesi gerektiği yönünde bkz. Doğrusöz Koşut, s. 126.

⁷⁹⁰ Doğrusöz Koşut, s. 122; Moroğlu, Oy Sözleşmeleri, s. 51. Bu hususta Alman hukukunda normatif düzenleme bulunmasına karşılık Türk ve İsviçre hukuklarında açık bir düzenleme bulunmadığı fakat ilke olarak aynı esasın benimsendiği hususunda bkz. Okutan Nilsson, s. 182.

⁷⁹¹ Moroğlu, Oy Sözleşmeleri, s. 52.

ikisi de oy sözleşmesinin tarafıdır. Sonradan, yapılan sözleşmenin müdürlerin yararına yapılması veya onların talimatını konu alması sebebiyle geçersizliğini ileri sürmek kanaatimizce TMK m. 2 anlamında dürüstlük kuralına aykırılık teşkil edecektir.

Oy sözleşmeleri herhangi bir şekil kuralına tabi değildir. Ancak konusunu oluşturan taahhüdün ispatı için yazılı şekilde yapılmasında fayda bulunmaktadır⁷⁹².

c. Oy Sözleşmelerinin İki Kişilik Şirkette Kilitlenmenin Aşılması Bakımından İşlevleri

Eşit esas sermaye payına sahip ortakların bulunduğu iki ortaklı limited şirkette ortaklar kural olarak eşit oy hakkına sahiptir. Buna karşın, ortaklar eşit oranda sermaye payına sahip olmasa da oyda imtiyaz yaratılması suretiyle her iki ortağın da eşit oy hakkına sahip olması mümkündür (TTK m. 618/1-2). Ortakların eşit oy hakkına sahip olduğu durumlarda ortaklar arasındaki çekişmeler veya görüş farklılıkları şirketin karar mekanizmalarının işlevsiz hale gelmesine yol açabilir. Bu tehlikenin önüne geçmek için ortaklar, aralarında yapacakları oy sözleşmeleri ile sahip oldukları oy hakkını aynı yönde kullanma taahhüdünde bulunabilirler⁷⁹³. Yine ortaklardan birinin kanunda öngörülen ağırlaştırılmış nisapları sahip olduğu oy hakkı ile tek başına karşılayamadığı varsayımında diğer ortak ile yapacağı oy sözleşmesi, genel kurulda yaşanacak tıkanmanın önlenmesini sağlayabilir.

İki kişilik limited şirketin ortakları, yapacakları oy sözleşmesinde hangi kararlar bakımından ne yönde oy kullanılacağını önceden açık bir biçimde belirtebilirler. Bunun yanında ortaklar her genel kurul toplantısından önce bir araya gelerek ilgili toplantıya ilişkin olarak oyların hangi yönde kullanılacağını kararlaştırabilirler⁷⁹⁴. Anılan ikinci yol, toplantı öncesinde ortaklar arasında ortaya çıkabilecek görüş ayrılıkları ve çekişmeler sebebiyle pek faydalı olmayabilir. Oysa ortakların önceden -özellikle şirketin kuruluş aşamasında- şirketin işleyişi ve devamlılığı bakımından önem arz eden konularda aynı yönde oy kullanacaklarına ilişkin taahhüt altına girmeleri, genel kurulda yaşanması muhtemel tıkanmaların önlenmesi bakımından yararlı olacaktır.

⁷⁹² Moroğlu, Oy Sözleşmeleri, s. 45; Tekinalp (Poroy ve Çamoğlu), Ortaklıklar Hukuku II, s. 47.

⁷⁹³ Anonim ortaklıklar bakımından aynı yönde bkz. Metin, s. 342.

⁷⁹⁴ Okutan Nilsson, s. 172.

İki ortaklı limited şirkette ortaklar değişik türde oy sözleşmesi yapabilirler. İlk ortaklardan yalnız biri diğer ortağa karşı oy kullanma taahhüdünde bulunabilir. Bu tür tek taraflı oy sözleşmelerinde taraflardan diğeri için oy kullanma taahhüdü dışında bir taahhüt öngörülmekte veya hiçbir taahhüt öngörülmemektedir⁷⁹⁵. Tek taraflı oy sözleşmesi ile ortaklardan biri diğer ortağa karşı bu ortak hangi yönde oy kullanacak idiyse o yönde oy kullanma taahhüdünde bulunabilir. Bu tür sözleşmeler genellikle bir ya da birkaç genel kurul toplantısı veya gündem maddeleri için yapılır. Bu sözleşmelerin altı ay veya bir yıl olarak kesin süreli biçimde de yapılması mümkündür⁷⁹⁶. Tek taraflı oy sözleşmelerinde oy kullanma taahhüdünün karşısında bir ivaz veya özel çıkarın bulunmasının sözleşmeyi geçersiz kılacağı doktrinde savunulmaktadır⁷⁹⁷.

İkinci olarak, ortaklar karşılıklı olarak belirli yönde oy kullanma ya da kullanmama taahhüdü altına girerek iki taraflı oy sözleşmesi akdedebilir. Karşılıklı (iki taraflı) oy sözleşmelerinde tarafların edimleri değiş-tokuş esasına dayalı olup farklı amaç ve karşılıklı çıkarları içermektedir⁷⁹⁸. Örneğin ortaklardan birinin diğer ortağın müdür olarak atanmasına ilişkin genel kurul toplantısında olumlu yönde oy kullanma taahhüdüne karşılık diğer ortak da kâr dağıtımını veya finansal tabloların onaylanmasına ilişkin olarak belirli yönde oy kullanacağına ilişkin taahhütte bulunabilir⁷⁹⁹. İki taraflı oy sözleşmelerinin de bir defalık veya sürekli nitelikte yapılmasında sakınca yoktur⁸⁰⁰.

İki kişilik limited şirketin ortakları sahip olduğu oy haklarını ortak bir amaca ulaşmak için aynı yönde kullanacaklarına ilişkin oy sözleşmesi de yapabilirler. Bu sözleşme doktrinde “oy konsorsiyumu” olarak ifade edilmektedir⁸⁰¹. Ortaklar bu sözleşme ile kararlaştırdıkları veya sonradan sözleşme hükümlerine göre aralarında kararlaştıracakları yönde oy kullanma veya kullanmama taahhüdü altına girerler⁸⁰². Kanaatimizce iki ortaklı limited ortaklıkta oy sözleşmesinde kararlaştırıldığı şekilde oy kullanılması daha isabetli olacaktır. Zira ortakların kullanacakları oyun yönünü

⁷⁹⁵ Moroğlu, Oy Sözleşmeleri, s. 28; Çeker, s. 237.

⁷⁹⁶ Tekinalp (Poroy ve Çamoğlu), Ortaklıklar Hukuku II, s. 48.

⁷⁹⁷ Tekinalp (Poroy ve Çamoğlu), Ortaklıklar Hukuku II, s. 48; Çeker, s. 236.

⁷⁹⁸ Moroğlu, Oy Sözleşmeleri, s. 29; Çeker, s. 237.

⁷⁹⁹ Çeker, s. 237.

⁸⁰⁰ Moroğlu, Oy Sözleşmeleri, s. 33.

⁸⁰¹ Altay, s. 538; Çeker, s. 237.

⁸⁰² Moroğlu, Oy Sözleşmeleri, s. 28.

sonradan belirlemeleri halinde anlaşmazlık yaşanması muhtemel olacaktır. Bu nedenle şirketin kuruluş aşamasındaki huzur ortamında ortaklar arasında yapılacak oy sözleşmesi, ilerleyen süreçte ortaklığın organlarının sağlıklı biçimde işlemesine yarayacaktır. Ortaklar bu sözleşmeye göre ilgili toplantılarda veya gündem maddelerinde ortak bir biçimde hareket edeceklerinden şirketin karar mekanizmasında ortaya çıkacak kilitlenme durumu engellenmiş olacaktır. Oy konsorsiyumları, tek bir gündem maddesine veya tek bir toplantıya ilişkin olarak yapılabileceği gibi sürekli nitelikte de yapılabilir⁸⁰³.

Ayrıca, iki kişilik limited şirkette ortakların her ikisi de üçüncü bir kimseye karşı belirli yönde oy kullanma taahhüdü altına girmiş olabilirler. Özellikle mali bakımdan zor durumda bulunması sebebiyle kredi temin eden şirkete kredi tahsisinde bulunan üçüncü kişi, genel kurulda görüşülecek bazı konularda kendi talimatı doğrultusunda oy kullanılmasını talep edebilir⁸⁰⁴. Bu gibi durumlarda ortakların her ikisi de aynı yönde oy kullanma taahhüdü altında bulunacaklarından genel kurulda yaşanması muhtemel kilitlenmenin önüne geçilmiş olacaktır.

⁸⁰³ Moroğlu, Oy Sözleşmeleri, s. 29.

⁸⁰⁴ Oy hakkının üçüncü kişinin talimatı doğrultusunda kullanılıp kullanılamayacağına ilişkin tartışmalar hususunda bkz. Okutan Nilsson, ss. 173-178.

SONUÇ

İki ortaklı limited şirketlerin hukuki yapısı gereği, ortaklar arası ilişki karşılıklı güven ve iş birliği temeline dayanmaktadır. Limited şirkette ortak sayısının az olması, ortaklık ilişkisinin sürdürülmesinde şahsi unsurları ön plana çıkarır. Bunun yanında ortakların sahip olduğu esas sermaye paylarının esas sermayeye oranı da ortaklık ilişkisinin sürdürülmesinde önemli role sahiptir. Esas sermaye payı dağılımının eşit veya birbirine yakın olduğu şirketlerde ortaklar, ortaklığın işleyişi ve faaliyetleri ile daha yakından ilgilenerek şirketin idaresinde tek başına söz sahibi olmak isterler. Karşılıklı güç dengesinin bulunduğu ve ortakların şahsiyetlerinin ön planda olduğu iki ortaklı limited şirkette ortaklar arasındaki anlaşmazlıklar ve görüş farklılıkları, şirketin karar mekanizmalarında veya temsilinde kilitlenme yaşanmasına sebebiyet vermektedir.

İki ortaklı limited şirketin kilitlenmesi değişik şekillerde karşımıza çıkabilir. Bunlardan ilki, ortaklığın kanuni organlarından genel kurulun kilitlenmesidir. Özellikle eşit esas sermaye payı dağılımının bulunduğu (%50-50) limited şirketin genel kurulunda, sermaye şirketlerine hâkim olan ‘karar almada çoğunluk ilkesi’ uygulama alanı bulamadığından, öneri lehinde bir karar alınabilmesi için iki ortak arasında tam bir mutabakata ve görüş birliğine ihtiyaç vardır. Ortakların genel kurul toplantısında ilgili gündem maddesine ilişkin farklı yönde oy kullanmaları genel kurulda pat durumuna sebebiyet verecektir. Bununla birlikte ortaklar eşit sermaye payı dağılımına sahip olmasa da azınlık ortağa oyda imtiyaz tanınması, iki ortaklı limited şirketin genel kurulunda kilitlenme yaşanmasına sebebiyet verebilir (TTK m. 618/2). Bunun yanında şirket sözleşmesinde yer verilecek düzenleme ile olağan kararlar için toplantı yetersayısının kararlaştırılması veya kanuni karar yetersayılarının ağırlaştırılması da genel kurulda öneri lehine karar alınmasını güçleştireceğinden kilitlenmeye neden olabilir. İki kişilik limited şirketin genel kurulunda kilitlenme yaşanmasına sebebiyet verecek bir diğer durum, ortaklardan birine veto hakkı tanınmasıdır. Ortaklardan birine veto hakkı tanınmış olduğu ihtimalde, genel kurul toplantısında veto hakkına sahip ortağın olumlu oyu bulunmadığı sürece teklif lehine hukuken geçerli bir karar alınması mümkün olmayacaktır. Bu nedenle veto hakkının

genel nitelikli değil belirli kararlar için tanınması genel kurulun kanuni fonksiyonunu yerine getirebilmesi bakımından faydalı olacaktır (TTK m. 616).

İki ortaklı limited şirketin müdürler kurulunda da kilitlenme yaşanabilir. Ortakların her ikisinin de müdür olduğu durumda ortaklığın idaresi müdürler kurulu tarafından ve oyçokluğu ile gerçekleştirilir. İki ortaklı oluşmuş müdürler kuruluna sunulan teklif lehine hukuken geçerli bir karar alınması için her iki müdürün de toplantıya katılması ve aynı yönde oy kullanması gerekir. Bu noktada müdür ortaklardan biri toplantıya katılmamak suretiyle müdürler kurulunun çalışmasına engel olabilir. Müdürler kurulu toplansa bile müdür ortaklar arasında ortaya çıkan menfaat çatışmaları, çekişmeler ve görüş farklılıkları bu kurulda karar alınamamasına sebebiyet verebilir. Her ne kadar kanun koyucu TTK m. 624/3 hükmünde oylamada eşitlik çıkması halinde başkan müdürün oyuna üstünlük tanımış olsa da hükmün devamında ortakların, başkan müdürün üstün oy hakkını ortaklık sözleşmesinde yer verecekleri düzenleme ile kaldırabilecekleri ifade edilmiştir. Özellikle eşit güç dağılımının bulunduğu şirkette ortaklar birbirine üstün oy hakkı tanımak istemeyebilirler. Bununla birlikte, başkan müdürün üstün oy hakkı sözleşme ile kaldırılmamış olsa da diğer müdür ortağın müdürler kurulu toplantısına katılmamak suretiyle üstün oy hakkını işlevsiz kılması mümkündür.

İki ortaklı limited şirketin temsilinde de kilitlenme yaşanması olasıdır. Limited şirketin temsilinde anonim şirketin temsiline ilişkin hükümler kıyasen uygulanır. Buna göre limited şirkette temsil yetkisi müdürlere aittir. Ortakların her ikisinin de müdür olduğu ihtimalde TTK m. 629'un TTK m. 370/1'e yaptığı atıf ile ortaklığın temsili, çift imza ile birlikte temsil suretiyle yerine getirilecektir. Özellikle esas sermaye paylarının birbirine yakın veya eşit olduğu bu tip ortaklıklarda her iki ortak da ortaklığın faaliyetleri ile yakından ilgili olup şirketi tek başına temsil yetkisine sahip olmak istemektedir. Birlikte temsilin esas olduğu iki ortaklı şirkette müdürlerin, ortaklığın temsilinde birlikte hareket etmelerinin gerekmesi, aralarında iş birliğini ve uyumu zorunlu kılmaktadır. Zamanla ortaklar arasında ortaya çıkacak çıkar çatışmaları ve ortaklığın faaliyetlerine ve işletme politikasına ilişkin görüş farklılıkları, ortaklığın temsilinde kilitlenme yaşanmasına sebebiyet verebilir. Bununla birlikte münferit temsilin varlığı halinde de şirketin temsilinde tıkanma yaşanabilir. Gerçekten

de müdürlerden birinin yapmış olduğu hukuki işlemin diğer müdür tarafından sonradan ortadan kaldırılması olanaklıdır.

İki ortaklı limited şirkette yaşanan kilitlenmenin farklı hukuki sonuçları bulunmaktadır. Bunlardan ilki, ortaklardan birinin şirkette yaşanan kilitlenme ve hareketsiz kalma halini ileri sürerek mahkemeden haklı sebeple çıkma talebinde bulunmasıdır (TTK m. 638/2). Mahkemece yapılacak yargılama neticesinde ortağın ileri srdğu sebepler haklı görülürse, çıkma kararı verilecektir. Ortaklardan birinin çıkması her ne kadar kilitlenmenin aşılması bakımından işleve sahipmiş gibi görünse de hem çıkan ortak hem de ortaklık bakımından olumsuz sonuçlar doğacaktır. Ayrılan ortak bakımından, uzun yıllar süren yargılama süreci, ortağın ayrılma payına uzun süre sonra kavuşmasına, yeterli kaynağın bulunmaması durumunda ayrılma payını elde edememesine (TTK m. 642) ve dava süresince devam eden ortaklık ilişkisinde yaşanacak ciddi problemlere katlanmasına sebebiyet verecektir. Öte yandan davacı ortağın çıkarılması, şirketin diğer ortağa terk edilmesi anlamına geleceğinden, işleyen ve verimliliği yüksek bir şirketin mevzu bahis olduğu durumda çıkan ortak bakımından adil olmayan sonuçlar doğacaktır. Ortaklık bakımından ise, ayrılan ortağın esas sermaye payının gerçek değerinin ödenmesi suretiyle tatmin edilmesi, şirketin mali açıdan ciddi sıkıntı çekmesine ve fesih yoluna girmesine neden olur. Gerçekten de esas sermayenin yarısına sahip bir ortağa, bu tutarda ayrılma payı ödenmesi, ortaklık sermayesinde ciddi oranda bir azalmaya sebebiyet verecek, şirket bu halde faaliyetlerine ve işleyişine devam edemeyecektir.

İki ortaklı limited şirkette yaşanan kilitlenme nedeniyle ortaklardan birinin şirketten çıkarılmak istenmesi gündeme gelebilir. Bu durumda ortaklardan biri TTK m. 640/3 uyarınca haklı sebebe dayanarak diğer ortağı şirketten çıkarma arzusunda olabilir. Fakat kanun koyucu, TTK m. 616/1 (h) bendinde haklı sebeple çıkarma davası açılması için genel kurul kararı alınmasını gerekli görmüştür. Özellikle eşit esas sermaye payı dağılımının bulunduğu şirketin genel kurulunda yaşanacak pat durumu sebebiyle kanuni nisap sağlanamayacağından (TTK m. 621/1 (h)), bu davanın açılması mümkün olmayacaktır. İki ortaklı limited şirkette ortaklarının birinin çıkarılması için genel kurul kararı aranması, doktrinde tartışmalara neden olmuştur. Bu hususta yapılan değerlendirme neticesinde pozitif hukuk bakımından iki ortaklı ve ortakların eşit sermaye payına sahip olduğu şirkette kanunda öngörülen karar yetersayısı sağlanıp

genel kurul kararı alınamayacağından çıkarma davası açılamayacaktır. Fakat TTK m. 640/3 hükmünün amacı gözetildiğinde *de lege feranda* iki ortaklı limited şirkette açılacak çıkarma davasında genel kurul kararı aranmaması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

İki ortaklı limited şirketin idaresinde veya temsilin müdürün yetkilerinin sınırlandırılması veya azlinin gündeme gelmesidir. Limited şirketin idaresinde veya temsilde kilitlenme yaşanması durumunda müdürlerden biri, diğerinin yetkilerinin sınırlandırılması veya azli için girişimde bulunabilir. Müdürün azli, genel kurulun devredilmez yetkileri arasındadır (TTK m. 616). Ortakların eşit esas sermaye payı dağılımına sahip olduğu durumda genel kurulda yaşanan pat durumu sebebiyle azil kararı alınması mümkün olmayacaktır (TTK m. 620). Bu durumda ortak, mahkemeden talepte bulunarak haklı sebeple diğer ortağın (müdürün) azlini veya yetkilerinin sınırlandırılmasını talep edecektir (TTK m. 630/2). Bu noktada, azledilen müdürün de diğer müdür hakkında haklı sebeple azil davası açması gündeme gelecektir. Bu durumda şirkette yaşanan kilitlenmede çoğu zaman her iki ortağın da kusuru olduğu gözetildiğinde diğer müdür hakkında da azil kararı verilmesi olasıdır. Genel kurulda yaşanan kilitlenme sebebiyle yeni müdür atanması da mümkün olmayacağından, şirkette yaşanan tıkanma daha da derinleşecektir. İki ortaklı limited şirkette ortaklar arası şahsi ilişkiler ortaklık ilişkisinin devam ettirilmesinde son derece önem arz ettiğinden müdür ortaklardan birinin azli her ne kadar müdürler kurulunda ve ortaklığın temsilde yaşanacak tıkanmayı ortadan kaldıracak olsa da ortaklığın işleyişinde problemler yaşanmaya devam edecektir. Özellikle ortakların eşit esas sermaye payına sahip olduğu ortaklıkta müdürlerden biri azledilmiş olsa da genel kurulda aynı iki ortağın bir araya gelecek olması sebebiyle pat durumu önlenemeyecektir.

İki ortaklı limited şirketin genel kurulunda ve müdürler kurulunda yaşanan kilitlenme nedeniyle bu organların fiilen varlıklarını sürdürmelerine rağmen fonksiyonlarını yerine getirememeleri TTK m. 636/2 uyarınca açılacak organ eksikliği sebebiyle fesih davasını gündeme getirebilir. Örneğin şirket müdürünün istifa ettiği, fiil ehliyetini kaybettiği veya görev süresinin sona erdiği durumda genel kurulda yaşanan pat durumu sebebiyle müdür seçilememesi organ yokluğuna neden olacaktır. Anılan davada mahkemece mevcut eksikliğin giderilmesi için ortaklığa süre

verilecektir (TTK m. 636/2). Ancak aralarında anlaşmazlık bulunan aynı iki ortağın şirket genel kurulunda bir araya gelecek olması, mahkemece verilecek süre içerisinde kilitlenmenin ortadan kaldırılmasını engelleyecektir.

İki ortaklı limited şirkette ortaya çıkan kilitlenme durumu, haklı sebeple ortaklığın feshi davasına da konu olabilir. Gerçekten de şirket organlarının kanuni görev ve fonksiyonlarını yerine getiremeyecek derecede işlemez hale gelmesi, ortaklık ilişkisini ortaklar bakımından çekilmez kılabilir. Mahkemece yapılan inceleme ve yargılama neticesinde iki ortaklı limited şirkette kilitlenme durumunun haklı sebep teşkil ettiği hallerde, alternatif çözümler ile somut problemlerin aşılması mümkün değilse ortaklığın feshine karar verilecektir (TTK m. 636/3). İki ortaklı limited şirketin haklı sebeple feshinin kilitlenmenin aşılması bakımından herhangi bir işlevi bulunmamakla birlikte şirketin devamlılığı prensibine de aykırılık söz konusu olacaktır. Fakat bazı durumlarda şirketin feshi yoluna gitmek daha isabetli olacaktır. Gerçekten de özellikle iki ortak arasındaki geçimsizliğin çok ciddi seviyelere ulaşarak hasımlık boyutuna geldiği, ortakların bir araya gelmelerinin dahi mümkün görünmediği, kilitlenme sebebiyle şirketin organlarının tamamen işlevsiz hale geldiği ve bu nedenle uzun süredir herhangi bir faaliyette bulunmayan âtıl durumdaki şirketi yaşatmaya çalışmakta, ekonomik ve iktisadi anlamda bir fayda olmayacaktır.

Haklı sebeple fesih davası kural olarak ortaklar tarafından şirket tüzel kişiliğine karşı açılır. Fakat iki ortaklı limited şirketlerde bu davanın diğer ortağa karşı açılması da mümkündür. Nitekim, davada ileri sürülen haklı sebebe kaynak olan anlaşmazlıkların veya çekişmelerin tarafları her iki ortaktır. Bu noktada mahkemece adil bir değerlendirme yapılabilmesi için somut hukuki ihtilafın her iki tarafının da yargılamada yer alması hem ortakların kusurlarının değerlendirilmesi hem de hukuki dinlenilme hakkının tesisi bakımından isabetli olacaktır. Bununla birlikte iki ortaklı limited şirketlerde ortaklığın yapısı gereği ortaklığın feshi yerine alternatif çözümler bakımından en makul çözümlerden biri, ortaklardan birinin esas sermaye paylarının diğer ortağa devredilmesidir. Ancak bu çözüm diğer ortak bakımından bir yükümlülük teşkil ettiğinden usul hukuku gereğince bu ortağın davalı sıfatına sahip olması gerekir. Bu surette taraf teşkili sağlanarak ortaklığın feshinin önlenmesi amacıyla pratik bir çözüm elde edilmiş olur. Bu sayede şirketin feshi yerine devamlılığı sağlanarak TTK m. 636/3 hükmünün amacı ile de uyum sağlanacaktır.

Haklı sebeple fesih davasında mahkemece yapılacak değerlendirme neticesinde ileri sürülen sebeplerin feshe karar verilmesi bakımından yeterli olduğu sonucuna ulaşıldığında, öncelikle fesih yerine alternatif çözümler ile mevcut sebebin giderilip giderilemeyeceği incelenir. Bu çerçevede, iki ortaklı limited şirkette kilitlenmeye neden olan olgunun daha çok ortakların şahsından kaynaklanan anlaşmazlıklar ve görüş ayrılıkları olduğu gözetildiğinde, davacı ortağın çıkarılması kilitlenmenin giderilmesi bakımından isabetli bir çözüm olarak görülebilir. Fakat özellikle ortakların eşit esas sermaye payına sahip olduğu iki ortaklı şirkette ortaklardan birinin çıkarılması, şirket malvarlığının ciddi oranda azalıp şirket faaliyetlerinin ekonomik bakımdan felce uğramasına sebep olabilir. Bu noktada mahkemece hakkında çıkarma kararı verilen ortağın ayrılma payından davalı konumunda bulunan diğer ortağın sorumlu tutulabileceğini savunmaktayız. Bu sayede şirket malvarlığı korunarak, şirkette kalan ortağın ve üçüncü kişi menfaat sahiplerinin menfaatleri gözetilmiş olacaktır. Öte yandan hakkında çıkarma kararı verilen ortağın, ayrılma payının karşılığına kısa ve kolay yoldan kavuşması sağlanır. Bununla birlikte diğer ortağın davalı konumunda bulunması sayesinde usul hukuku kuralları bakımından bir sakınca söz konusu olmayacaktır.

Haklı sebeple fesih davasının hâkime tanımış olduğu takdir yetkisi kapsamında alternatif çözümler üretilerek kilitlenmenin ortadan kaldırılması mümkündür. Bu bağlamda, şirketin karar mekanizmalarında geçerli olan ve kilitlenmeye sebebiyet veren ağırlaştırılmış nisaplar, hâkimin müdahalesi suretiyle indirilebilir. Oy hakkında imtiyaza sahip azınlık ortağın kötü niyetle kilitlenmeye sebep olduğu durumlarda mahkemenin oy hakkına müdahale ederek imtiyazı kaldırması yönünde bir çözüm üretilebilir. Mahkemece alternatif çözüm kapsamında, ortaklardan birine genel kurulda veya müdürler kurulunda üstün oy hakkı tanınması suretiyle de kilitlenme aşılma çalışılabilir. Ortaklardan birinin veto hakkına sahip olduğu ihtimalde hâkim tarafından veto hakkı kaldırılarak veya belirli konularla sınırlandırılarak şirketin karar mekanizmaları işler hale getirilebilir. Bunlarla birlikte mahkemece, üçüncü bir kişinin bağımsız müdür veya ticari temsilci olarak atanması, özellikle temsilde yaşanan tıkanmanın giderilmesi bakımından isabetli olabilir. Haklı sebeple fesih davasında hâkim tarafından üretilecek alternatif çözümlerin haklı sebebi yaratan olguyu kökten gidermesi gerekir. Bu bağlamda iki ortaklı limited şirkette yaşanan kilitlenmenin daha

çok ortaklar arası şahsi ilişkilerden kaynaklandığı gözetildiğinde anılan çözümler geçici nitelikte olacaktır. Nitekim ortaklar aynı ortaklık çatısı altında bulunduğu sürece anlaşmazlıkların tekrarlanması mümkündür.

İki ortaklı limited şirketin haklı sebeple feshi davasının diğer ortağa yöneltilebilmesinin sonucu olarak diğer (davalı) ortağın çıkarılmasına veya diğer (davalı) ortağa esas sermaye paylarını satma yükümlülüğü getirilmesine hükmedilebilir. Özellikle haklı sebebin, davalı ortağın kötü niyetli veya ağır kusurlu davranışlarından kaynaklandığı halde, işleyen ve verimliliği yüksek şirketin bu ortağa terk edilmesi, davacı ortak bakımından adil olmayacaktır. Bu durumda davalı ortağın çıkarılması, kendisine ayrılma payı ödenecek olması sebebiyle şirketi ekonomik açıdan zor duruma sokabilir. Bu nedenle mahkemece davalı ortağın çıkarılması halinde ayrılma payından davacı ortağın sorumlu tutulabileceğini kabul etmekteyiz. Öte yandan davalı ortağa, esas sermaye paylarını davacı ortağa satma yükümlülüğü getirilmesinin, şirket malvarlığına zararı olmayacağından ve davalı ortağın esas sermaye payı karşılığını kolay şekilde elde etme imkânı bakımından, isabetli bir çözüm olarak kabul edilebileceği kanaatindeyiz.

İki kişilik limited şirketin haklı sebeple feshi davasında hâkim, alternatif çözüm olarak ortaklardan birinin esas sermaye paylarının tamamını diğer ortağa devretmesine karar verebilir. Limited şirketin karar mekanizmalarında veya temsilde yaşanan tıkanmalar genellikle ortakların şahsından kaynaklandığından haklı sebebi oluşturan olgunun meydana gelmesinde kural olarak her iki ortak da kusurludur. Bu durum, ortaklardan birinin esas sermaye paylarını diğerine devretmesine yönelik hüküm kurulurken adil bir çözümün benimsenmesini gerektirmektedir. Özellikle eşit oranda esas sermaye payı dağılımının olduğu şirkette (%50-%50), ortaklar arasındaki güç dengesi ve ortaklığın tamamı üzerinde kontrol gücüne sahip olma arzusu, hâkimin pay devrini konu alan karar verirken taraf menfaatlerini gözetmesini gerekli kılmaktadır. Bu nedenle ortaklardan birinin sahip olduğu esas sermaye paylarının diğer ortağa devredilmesini öngören karar verilirken şirketi terk eden ortağın ekonomik menfaatlerinin zedelenmemesine dikkat edilmelidir.

Mahkemece, ortaklar arasında esas sermaye payı devrine hükmederken devir bedelinin de tespit edilmesi gerekir. Zira ortakların devir bedeli konusunda anlaşmaları kural olarak mümkün olmayacaktır. Bu noktada iki kişilik limited şirkette ortakların

esas sermaye paylarının artırma suretiyle satışa çıkarılması, hangi ortağın şirkette kalacağını tespiti ve daha makul ve adil bir devir bedeli belirlenmesi bakımından bir çözüm olarak öngörülebilir. Yine benzer şekilde Rus ruleti (*Russian roulette*) yöntemi de özellikle esas sermaye payı dağılımının eşit olduğu (%50-%50) ve ortakların ekonomik güç bakımından birbirine denk olduğu durumda adil bir devir bedelinin belirlenmesi bakımından faydalı olacaktır.

Mahkemece üretilecek alternatif çözümlerden bir diğeri, ortaklığın bölünmesi suretiyle kilitlenme durumunun aşılma çalışmasıdır. Mahkemece bölünmeye hükmedilirken dikkat edilmesi gereken ilk nokta şirketin bölünmeye elverişli bir yapısının olmasıdır. İkinci olarak, mahkemece ortaklığın tam bölünmesine karar verilmemelidir. Zira tam bölünme halinde ortaklık sona ermekte ve sicilden silinmektedir. Oysa fesih davasında hâkime tanınan geniş takdir yetkisinin amacı ise ortaklığın feshi yerine durumu uygun ve kabul edilebilir bir çözüm bularak ortaklığın devamlılığının sağlanmasıdır. Bu nedenle, tam bölünme yerine kısmi bölünmeye hükmedilmelidir. Bununla birlikte ortaklığın asimetrik bölünmesine karar verilmelidir. Nitekim simetrik bölünmede ortakların sermayeye katılma oranları aynı kalacağından, bölünen ortaklıkta mevcut yapının devam ettirilmesi, kilitlenme durumunun ortadan kaldırılmasına çözüm olmaktan uzak kalacaktır. Bölünmenin, iki ortaklı limited şirkette kilitlenmenin aşılması bakımından esas itibarıyla iki fonksiyonu bulunmaktadır. Bunlardan ilki, bölünen şirketteki esas sermaye payı dağılımının değiştirilmesi ile sağlanmaktadır. Bir diğeri ise ortakların aynı ortaklık çatısı altında ortaklık ilişkisine devam etmelerinin önlenmesi suretiyle kilitlenmenin ortadan kaldırılmasına imkân tanınmasıdır. Kilitlenmeye sebep olan olguların daha çok ortakların şahsından kaynaklanan derin anlaşmazlıklar ve şirketin işleyişine ve idaresine ilişkin görüş farklılıkları olduğu gözetildiğinde, ikinci yöntemin kilitlenmenin kalıcı olarak ortadan kaldırılması bakımından daha isabetli olduğu kanaatindeyiz.

İki kişilik limited şirkette, ortaklık sözleşmesine konulacak hükümlerle kilitlenmenin önlenmeye çalışılması mümkündür. Bu hükümlerin ortaklığın kuruluş aşamasında ortaklık sözleşmesine konulması gerekir. Zira ilerleyen süreçte ortaklar arasında ortaya çıkacak olası anlaşmazlık ve çekişmeler, ortaklık sözleşmesinde değişiklik yapılmasına imkân tanımayacaktır. Bu bağlamda, TTK m. 577/1 (b) bendi

uyarınca, iki ortaklı limited şirkette ortaklar ortaklık sözleşmesinde alım veya satım haklarına yer verebilirler. Kilitlenmenin yaşandığı durumda ortaklık sözleşmesinde yer verilen alım veya satım opsiyonlarının kullanılması ile ortaklardan biri, diğerinin esas sermaye paylarını satın alacak veya kendi esas sermaye paylarını diğer ortağa satarak şirketten ayrılacak ve şirketin tek ortaklı hale gelmesi neticesinde kilitlenme durumu aşılmış olacaktır. Böylelikle ortaklığın esas sermayesi de korunarak hem şirkette kalan ortağın hem de şirket alacaklılarının ekonomik menfaatlerine uygun bir çözüm bulunmaktadır.

Bununla birlikte, TTK m. 577/1 (e) bendi uyarınca genel kurulda ortaklardan birine üstün oy hakkı tanınabilir. Bu sayede genel kurulda ortakların teklif lehine ve aleyhine eşit olarak oy kullandıkları varsayımında, üstün oy hakkı sahibi ortağın kullanacak olduğu oy ile teklif lehine karar alınması sağlanacaktır. Bu durum şüphesiz, karar alamama sebebiyle hareketsiz kalan iki kişilik şirketi, yeniden dinamik bir çalışma düzenine sokarak verimli ve işler hale getirecektir. Özellikle müdür seçimi konusunda genel kurulda alınacak karar ile şirketin idaresi ve temsili de işler hale gelecektir.

TTK m. 577/1 (k) bendi uyarınca ortaklık sözleşmesinde yer verilecek çıkma hakkı, kilitlenme sebebiyle ortaklığın hareketsiz kaldığı durumlarda, ortaklardan birinin şirketten ayrılmasını ve böylece şirketin tek ortaklı hale gelmesini sağlayabilir. Bu noktada özellikle %50-%50 şirketlerde ortaklardan birinin ayrılması mali ve iktisadi bakımdan olumsuz sonuçlara yol açabilir. Fakat TTK m. 641/1 hükmünde, ortaklık sözleşmesinde ayrılma payının esas sermaye payının gerçek değerinden farklı bir değer olarak belirlenmesi veya ayrılma payının muaccel olmasına ilişkin kanuni esaslardan farklı yönde bir düzenleme yapmanın mümkün olduğu ifade edilmiştir. Bu itibarla, ortaklık sözleşmesinde ayrılma payının dürüstlük kuralına aykırı olmayacak biçimde indirim tabi tutulması veya ayrılma payının çıkmanın gerçekleşmesinden belli bir süre sonra muaccel olacağına ilişkin hususlar kararlaştırılarak olası olumsuz sonuçlara engel olunabilir.

Bununla birlikte ortaklar, borçlar hukuku kaynaklı sözleşmeler yapmak suretiyle de kilitlenmenin aşılmasını sağlayabilirler. İki ortaklı limited şirkette ortakların akdedecekleri ortaklar sözleşmesi ile şirketin karar mekanizmalarının kilitlenmesi halinde taraflardan birinin diğer ortağın esas sermaye paylarının tamamını

satın alma, diğerine de bu payları devretme borcu yüklenebilir. Yine benzer şekilde taraflardan birine kilitlenme durumunun yaşanması halinde kullanılmak üzere esas sermaye paylarını diğer ortağa satma, diğer ortağın da bu payları devralma zorunluluğu öngörülebilir. Bu sayede ortaklardan birinin diğerine esas sermaye paylarını devretmesi suretiyle tek ortaklı hale gelen şirkette kilitlenme durumu aşılmış olacaktır.

Alım ve satım opsiyonlarının sözleşme özgürlüğü çerçevesinde çeşitli usul ve mekanizmalar vasıtasıyla gerçekleştirilmesi mümkündür. Bu noktada, Amerikan sözleşmeler hukukunda “*rulet*” (*Russian roulette*) adı verilen sistem, ortaklar arasında gerçekleşecek esas sermaye paylarının devri işleminde devir bedelinin tespiti bakımından makul ve adil bir yöntemdir. Gerçekten de ilk teklifi yapan ortağın diğer tarafa bildirmiş olduğu bedel, diğer tarafın esas sermaye paylarının devralınmasında olduğu gibi teklifte bulunan ortağın paylarının devrinde de esas alınabilecektir. Bu durum, ilk harekete geçen ortağı daha adil ve makul bir teklif yapma konusunda teşvik edecektir.

Ortaklar arasında esas sermaye payı devrini ve devir bedelinin tespitini konu alan bir diğer yöntem “*Texas shoot out*” olarak ifade edilmektedir. Bu usulde ortaklardan biri diğer ortağın sahip olduğu payların tamamını satın almak üzere belirli bir bedel üzerinden teklifte bulunmaktadır. Bundan sonra teklifi alan ortak, ya bu teklifi belirli bir süre içerisinde kabul edecek ya da teklifte bulunan ortağın payların tamamını almak üzere daha yüksek bir teklifte bulunacaktır. Bu usulde esas itibarıyla bir artırma suretiyle satış söz konusudur. İki kişilik şirkette ortaklardan birinin esas sermaye paylarını diğer ortağa devrederek şirketten ayrılması sağlandığından kilitlenmesi aşılması bakımından işleve sahiptir.

İki kişilik limited şirketin ortakları, aralarında yapacakları oy sözleşmeleri ile sahip oldukları oy hakkını aynı yönde kullanma taahhüdünde bulunabilirler. Özellikle şirketin idaresi ve işleyişine ilişkin önemli gündem maddelerinin oylanmasında, ortakların oy sözleşmesi ile aynı yönde oy kullanacaklarına ilişkin taahhütte bulunmaları, şirketin karar organlarında yaşanabilecek kilitlenmeyi önleyebilir.

KAYNAKÇA

Akbay, Direnç. **Limited Ortaklık Genel Kurulunun Toplanma ve Karar Alma Esasları**, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2010.

Akdeniz, Umut. **Limited Şirketlerde Müdürün Görevden Alınması**, Seçkin Yayıncılık, 2021.

Aker, Halit. “Anonim ve Limited Şirketlerde Ortaklık Sıfatının Sona Ermesi ve Özellikle Haklı Sebep ile Fesih Davasına İlişkin Bazı Değerlendirmeler”, **BATİDER**, Cilt: 32, Sayı: 1, 2016, s. 63-150.

Akın, Murat Yusuf. **Anonim Ortaklıkta Bağlı Nama Yazılı Hisseler**, 1. Basıdan Tıpkı Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2014. (Bağlı Nama Yazılı)

Akuğur, Mehmet. **Türk Hukukunda Anonim Ortaklıkların Bölünmesi**, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2005.

Akyazan, Sıtkı. “Şahıs Şirketlerinde Ortaklığın Feshi ve Ortaklıktan Çıkarma”, **BATİDER**, Cilt: 10, Sayı: 3, 1980, s. 619-637.

Alangoya, Yavuz. “Yargılama Sırasında Tarafta (Yanda) İradi Olarak Meydana Gelen Değişme Hakkında Düşünceler”, **Makaleler**, Der. Mert Namlı, Beta Yayınevi, 2012, İstanbul, s. 21-84.

Altaş, Soner. **Türk Ticaret Kanunu’na Göre Limited Şirketler**, Güncellenmiş ve Genişletilmiş 6. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2015.

Altay, Sıtkı Anlam. **Anonim Ortaklıklar Hukuku’nda Sermayeye Katılmalı Ortak Girişimler**, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2009.

Arsılanlı, Halil. **Limited Şirketler**, Türk Ticaret Kanunu Şerhi İkinci Kitap Yedinci Fasıl, Fakülteler Matbaası, İstanbul, 1962. (Limited Şirketler)

Arsılanlı, Halil. **Anonim Şirketler**, Cilt: IV-V, Fakülteler Matbaası, İstanbul, 1961. (Anonim Şirketler)

Arslanlı, Halil ve Hayri Domaniç. **Limited Şirketler Hukuku ve Uygulaması**, TK Şerhi, Cilt: 3, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2011.

Ayan, Özge. “Yeni Türk Ticaret Kanunu’nda Anonim Şirketin Haklı Sebeplerle Feshi Davası”, **Legal Hukuk Dergisi**, Sayı: 102, 2011, s. 2237-2266.

Aydın, Alihan. “Anonim Ortaklık Yönetim Kurulunun Temsil Yetkisinin Sınırları ve Temsil Yetkisinin/Gücünün Kötüye Kullanılması Sorunu”, **BATİDER**, Cilt: 30, Sayı: 1, 2014, s. 121-188.

Aydoğdu, Murat ve Nalan Kahveci. **Türk Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri (Sözleşmeler Hukuku)**, Gözden Geçirilmiş ve Yenilenmiş 2. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2014.

Ayhan, Rıza. **Limited Şirketlerde Ortakların Sorumluluğu**, Kazancı Yayınları, İstanbul, 1992.

Ayhan, Rıza, Hayrettin Çağlar ve Mehmet Özdamar. **Şirketler Hukuku Genel Esaslar**, 2. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2020.

Ayoğlu, Tolga. “Anonim Ortaklıkların Haklı Nedenle Feshi”, **Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt: 12, Sayı: 2, 2013, s. 219-249. (Haklı Nedenle Fesih)

Ayoğlu, Tolga. “Anonim Ortaklıkların Haklı Nedenle Feshine İlişkin Davalarda Dava İkame Edildikten Sonra Şirket Bünyesinde Ortaya Çıkan Bazı Önemli Gelişmelerin Dava Sürecine Etkileri”, **Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Yıl: 2017, Sayı: 1, s. 123-155. (Önemli Gelişmeler)

Bahar Sayın, Hediye. “Limited Şirketlerde Yan Edim Yükümlülüğünün Hukuki Niteliği, Hizmet Ettiği Amaç ve Konusu”, **Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt: 23, Sayı: 1, 2019, s. 25-59.

Bähler, Thomas. "Die massgeschneiderte Gesellschaft." **Ausgestaltungsmöglichkeiten für kleine und mittlere Unternehmen am Beispiel der GmbH** (unter Berücksichtigung der Revision des GmbH-Rechts), Bern, 1999.

Bahtiyar, Mehmet. **Ortaklıklar Hukuku**, Güncellenmiş 4. Bası, Beta Yayınevi, İstanbul, 2020. (Ortaklıklar Hukuku)

Bahtiyar, Mehmet. “İki Kişilik Limited Ortaklıkta Haklı Sebeple Çıkarma Davası ve Yargıtay Kararları”, **Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu**, BATİDER, Cilt: 30, 2016, s. 130-170. (Çıkarma Davası)

Bahtiyar, Mehmet. “Anonim Ortaklıkta Payların Üçüncü Kişilere Satılması Durumunda Diğer Ortaklara Önalım Hakkı Tanıyan Anasözleşme Hükümleri ve Etkileri”, **BATİDER**, Cilt: 21, Sayı: 2, 2001, s. 83-127. (Önalım Hakkı)

Bahtiyar, Mehmet. **Anonim Ortaklık Anasözleşmesi**, Beta Yayınevi, İstanbul, 2001. (Anasözleşme)

Başoğlu, Başak. **Türk Hukukunda ve Mukayeseli Hukukta Aynen İfa Talebi**, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2012.

Baştuğ, İrfan. **Limited Şirkette Ortağın Çıkma ve Çıkarılması**, Ege Üniversitesi Matbaası, İzmir, 1966.

Biçer, Levent ve Esra Hamamcıoğlu. “Limited Şirket Genel Kurulunda Yetersayılar”, **İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt: 16, Sayı: 2, 2017, s. 343-381.

Bilge, Kerem. **Pay Sahipleri Sözleşmesi Kapsamında Anonim Şirketlerde Pay Devrinin Kısıtlanması**, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2017.

Bilgeç, Hakan. “7099 Sayılı ile Yapılan Limited Şirkette Nakdi Sermaye Payının Ödenmesine İlişkin Değişikliğin Ortakların Oy ve Kâr Payı Üzerindeki Etkileri”, **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, Cilt: 32, Sayı: 143, 2019, s. 235-256.

Bilgili, Fatih ve Ertan Demirkapı. **Şirketler Hukuku**, 9. Basım, Dora Basım Yayın, Bursa, 2013.

Bilgili, Fatih ve Fatih Cengil, “Limited Şirket Genel Kurulunda Pay Sahibinin Oy Hakkından Yoksunluğu”, **Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt: 16, Sayı: 1, 2017, ss. 69-121.

Bozkurt, Tamer. **Şirketler Hukuku**, Gözden Geçirilmiş, Güncellenmiş ve Genişletilmiş 4. Baskı, Legem Yayıncılık, Ankara, 2021.

Buz, Vedat. **Medeni Hukukta Yenilik Doğuran Haklar**, Yetkin Yayınevi, Ankara, 2005.

Cankat, Rifat. **Limited Ortaklıklarda Opsiyon Hakları**, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2017.

Cenkci, Esra. “Çıkan Ya Da Çıkarılan Limited Ortağına Ayrılma Akçesinin Ödenmesi (TTK M. 642)”, **Ankara Barosu Dergisi**, 2018, Sayı: 4, s. 1-50.

Coştan, Hülya. **Anonim Ortaklıklarda Bölünme**, Turhan Kitabevi, Ankara, 2004. (Bölünme)

Coştan, Hülya. “Yönetim Kurulunun Karar Alma Usulleri, Oy Hakkı, Yetersayılar ve Toplantı Talep Hakkı”, **BATİDER**, Cilt: 28, Sayı: 3, 2012, s. 155-190. (Yönetim Kurulu)

Coştan, Hülya. “Limited Şirkette Genel Kurul Nisapları”, **Ticaret ve Fikri Mülkiyet Hukuku Dergisi**, Cilt: 1, Sayı: 1, 2015, s. 65-74. (Genel Kurul)

Coştan, Hülya. **Yeni Türk Ticaret Kanunu’na Göre Birleşme, Bölünme ve Tür Değiştirme Kararları**, 3. Güncellenmiş Baskı, Seçkin Yayıncılık, 2013. (Kararlar)

Çağa, Barbaros. “Limited Şirkette Ortaklık Payının Devri”, **BATİDER**, Cilt: 7, Sayı: 3, 1974, s. 581-602.

Çakır, Ayşe. “İki Ortaklı Limited Şirkette Ortağın Çıkarılmasında Genel Kurul Kararının Aranması Problemi”, **Türkiye Adalet Akademisi Dergisi**, Yıl: 9, Sayı: 36, 2018, s. 241-263.

Çamoğlu, Ersin. **Limited Ortaklıklar Hukukunun Temel İlkeleri**, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2020. (Temel İlkeler)

Çamoğlu, Ersin. **Kollektif Ortaklığın Haklı Sebep Feshi ve Ortağın Haklı Sebep Çıkarılması**, 2. Bası, Vedat Kitapçılık, 2008. (Haklı Sebep)

Çamoğlu, Ersin. “Limited Ortaklıktan Çıkarılma”, **BATİDER**, Cilt: 30, Sayı: 3, 2014, s. 5-20. (Çıkarılma)

Çamoğlu, Ersin. “İsviçre, Alman ve Türk Hukuklarında Limited Ortağın Sınırlı Sorumluluğu İlkesinin Anlamı ve Önemi”, **İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası**, Cilt: 38, Sayı: 1-4, 1973, s. 499-519. (Sınırlı Sorumluluk)

Çamoğlu, Ersin. “Anonim Ortaklığın Feshi Davasının Usuli Hükümleri”, **Yargı Dünyası Dergisi**, Sayı: 230, (Usuli Hükümler), 2015.

Çamoğlu, Ersin. “Limited Ortağın Sınırlı Sorumluluğu Prensibine Bir İstisna, AATUK m.35”, **İktisat Maliye Dergisi**, 1970, Cilt: 16, Sayı: 11, s. 426-430. (İstisna)

Çamoğlu, Ersin. “Anonim Ortaklığın Haklı Sebep Feshinde Takdir Yetkisi”, **BATİDER**, Cilt: 31, Sayı: 1, 2015, s. 5-19. (Takdir Yetkisi)

Çebi, Hakan. **Limited Şirketler Hukuku**, Adalet Yayınevi, Ankara, 2019. (Limited)

Çebi, Hakan. **Türk Ticaret Kanunu Tasarısına Göre Anonim Ortaklıkların Bölünmesi**, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2010. (Bölünme)

Çeker, Mustafa. **Anonim Ortaklıkta Oy Hakkı ve Kullanılması**, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, Ankara, 2000.

Çelik, Aytekin. **Yeni Türk Ticaret Kanunu’na Göre Anonim Şirketlerde Ortaklıktan Çıkarılma**, Güncellenmiş 3. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2013. (Çıkarılma)

Çelik, Aytekin. “Türk Ticaret Kanunu Tasarısı’na Göre Anonim Şirketlerin Haklı Sebep Feshi”, **BATİDER**, Cilt: 25, Sayı: 4, 2009, s. 559-592. (Fesih)

Çelik, Aytekin. “Anonim Şirketlerde Ortaklıktan Çıkarılma”, **Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt 17, Sayı 2, 2009, s. 171-215. (Anonim)

Çevik, Orhan Nuri. **Limited Şirketler Hukuku ve Uygulaması**, Genişletilmiş 2. Baskı, Yetkin Yayınevi, Ankara, 1984.

Demir, Koray. **Türk Ticaret Kanunu Hükümlerine Göre Şirketlerin Bölünmesi**, Beta Yayınevi, İstanbul, 2017.

Demirbaş, Harun. **Yenilik Doğuran Haklar**, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2007.

Demirkapı, Ertan. **Türk Ticaret Kanunu ve Türk Ticaret Kanunu Tasarısına Göre Limited Ortaklıkta Payın Devri**, Güncel Yayınevi, İzmir, 2008. (Pay Devri)

Demirkapı, Ertan. “Limited Ortaklıkta Payın Devir Vaadi İşleminin Konusu ve Hukuki Niteliği”, **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt: 9, Özel Sayı, 2007, s. 815-848. (Hukuki Nitelik)

Demirkapı, Ertan ve Ali Haydar Yıldırım. “İsviçre Borçlar Kanunu’nda Limited Ortaklıklar Hukuku Alanında Yapılan Yeni Düzenleme”, **BATİDER**, Cilt: 24, Sayı: 3, 2008, s. 435-466.

Demirkol, Berk. “Paysahipleri Sözleşmesi İle Getirilen Pay Devir Kısıtlamaları”, **Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt: 9, Sayı: 2, 2012, s. 851–883.

Develi, Bilge. “6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu Çerçevesinde Ayrılma Akçesi”, **Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt: 17, Sayı: 1-2, 2013, s. 443-490.

Doğanay, İsmail. **Türk Ticaret Kanunu Şerhi**, 2. Baskı, Cilt: 2, Olgaç Matbaası, Ankara, 1981.

Doğrusöz Koşut, Hanife. **Limited Şirkette Oy Hakkı**, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2021.

Dural, Halil Ali. **Anonim Ortaklıklarda Yönetim Kurulunun Kilitlenmesi ve Hukuki Sonuçları**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Galatasaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2005.

Ekşi, Dağlar. **Limited Şirketlerde Yönetim Organı: Müdür**, Yetkin Yayınları, Ankara, 2019.

Elfring, Claus. “Deadlock beim paritätischen Equity Joint Venture”, **Neue Zeitschrift für Gesellschaftsrecht**, 2012, 23, s. 895-900.

Erdem, Nuri. **Anonim Ortaklığın Haklı Sebep Feshi**, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2012.

Erdil, Engin. **Limited Şirketlerde Ortaklıktan Çıkarılma**, Genişletilmiş 2. Baskı, Vedat Kitapçılık, 2010.

Erdoğan, Abdullah. “6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu’nun Limited Şirket Genel Kuruluna İlişkin Hükümlerinin Değerlendirilmesi”, **Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt: 17, Sayı: 3, 2013, s. 39-60.

Eren, Erkan. **Limited Şirketlerde Ortaklıktan Çıkarma ve Ayrılma Akçesi**, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2022.

Eren, Fikret. **Borçlar Hukuku Özel Hükümler**, Yetkin Yayınları, 7. Baskı, Ankara, 2019.

Eriş, Gönen. **Açıklamalı İçtihatlı Türk Ticaret Kanunu**, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2010. (2010)

Eriş, Gönen. **Ticari İşletme ve Şirketler**, Cilt: 3, Güncellenmiş 2. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2014. (2014)

Esin, İsmail G., **Birleşme ve Devralmalar**, On İki Levha Yayıncılık, 3. Baskı, İstanbul, 2021. (Birleşme)

Esin, İsmail. “Pay Alım ve Satım Opsiyonları ve Hükümleri”, **Prof. Dr. Hamdi Yasaman’a Armağan**, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2017, s. 275-307. (Opsiyon)

Feyzioğlu, Feyzi N. **Borçlar Hukuku: Akdin Muhtelif Nevileri**, İstanbul Üniversitesi Yayınları, 1978.

Fleischer, Holger and Stephan Schneider, “Shoot-out Clauses in Partnerships and Close Corporations - An Approach from Comparative Law and Economic Theory”, **European Company and Financial Law Review**, 2012/1, s. 35-50.

Giray, Rabia Eda. “Limited Şirketin Haklı Sebep Feshi ve Yargıtay’ın Yaklaşımı”, **İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Yıl:6 Sayı:12, 2007, s. 195-218.

Gülerci, Altan Fahri. “Limited Şirketlerde Ortaklara Veto Hakkı Tanınması”, **Legal Hukuk Dergisi**, Cilt: 18, Sayı: 211, 2020, s. 3051-3084.

Gümüş, Mustafa Alper. **Türk Medeni Hukukunda Kayyımlik**, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2006. (Kayyımlik)

Gümüş, Mustafa Alper. **Borçlar Hukuku Özel Hükümler**, Cilt: 1, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2012. (Özel)

Hanağası, Emel. “Anonim Ortaklığın Haklı Sebeple Feshi Davasının Medeni Usul Hukuku Perspektifinden Değerlendirilmesi”, **BATİDER**, Cilt: 32, Sayı: 1, 2016, s. 199-270.

Helvacı, Mehmet. “İki Kişilik Limited Ortaklıkta Haklı Sebeple Çıkma ve Yargıtay’ın Görüşü Hakkında Bazı Düşünceler”, **Marmara Üniversitesi Hukuk Araştırmaları Dergisi**, Cilt: 9, Sayı: 1-3, 1995, s. 361-375. (İki Kişilik)

Helvacı, Mehmet. **Anonim Ortaklıkların Bölünmesi**, Beta Yayınevi, İstanbul, 2004. (Bölünme)

İlbasmış Hızlısoy, Özlem. **Anonim Şirketin Haklı Sebeple Feshi**, Adalet Yayınevi, Ankara, 2016.

İmregün, Oğuz. **Kara Ticareti Hukuku Dersleri**, Filiz Kitapevi, İstanbul, 2005. (Kara Ticareti)

İmregün, Oğuz. **Anonim Ortaklıklar**, Yenilenmiş 4. Bası, Yasa Yayıncılık, İstanbul, 1989. (Anonim)

İnce, Salih Tayfun. **Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklıkları ve Paysahipleri Sözleşmesi**, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2019.

İpekel Kayalı, Fena. **Türk Ticaret Kanunu’na Göre Sermaye Ortaklıklarının Bölünmesi**, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2020.

İÜHF Ticaret Hukuku Anabilim Dalı. **Yargıtay Hukuk ve Ceza Dairelerinin Türk Ticaret Hukukuna İlişkin Kararları 2014**, On İki Levha Yayınevi, İstanbul, 2015. (İÜHF Kararlar 2014)

İÜHF Ticaret Hukuku Anabilim Dalı. **Yargıtay Hukuk ve Ceza Dairelerinin Türk Ticaret Hukukuna İlişkin Kararları 2015-2016**, On İki Levha Yayınevi, İstanbul, 2017. (İÜHF Kararlar 2015-2016)

İÜHF Ticaret Hukuku Anabilim Dalı. **Yargıtay Hukuk ve Ceza Dairelerinin Türk Ticaret Hukukuna İlişkin Kararları 2017**, On İki Levha Yayınevi, İstanbul, 2018. (İÜHF Kararlar 2017)

İÜHF Ticaret Hukuku Anabilim Dalı. **Yargıtay Hukuk ve Ceza Dairelerinin Türk Ticaret Hukukuna İlişkin Kararları 2018**, On İki Levha Yayınevi, İstanbul, 2019. (İÜHF Kararlar 2018)

İÜHF Ticaret Hukuku Anabilim Dalı. **Yargıtay Hukuk ve Ceza Dairelerinin Türk Ticaret Hukukuna İlişkin Kararları 2019**, On İki Levha Yayınevi, İstanbul, 2020. (İÜHF Kararlar 2019)

İzmirli, Yedigâr. **Anonim Şirketlerde Yönetim Kurulunun Organ Niteliğini Kaybetmesi ve Hukuki Sonuçları**, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 2001.

Kağıtcıoğlu, Murat. **Anonim Şirketlerde Kısmi Bölünme**, On İki Levha Yayınevi, İstanbul, 2012.

Karaahmetoğlu, İsmail Özgün. **6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'na Göre Limited Şirketin Temsili**, 2. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2018. (Temsil)

Karaahmetoğlu, İsmail Özgün. “TTK m. 636/3 ile TTK m. 640 Hükümleri Arasındaki İlişkiye Dair Bir İnceleme”, **Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt: 9, Sayı: 2, 2014, s. 105-152. (İnceleme)

Karaege, Özge. “Anonim Şirketlerde Tek Pay Sahibinin Genel Kurulu Toplantıya Çağırması”, **Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt: 19, Sayı: 4, 2015, s. 71-127.

Karasu, Rauf. **Anonim Şirketlerde Emredici Hükümler İlkesi**, Güncelleştirilmiş 2. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2015. (Emredici Hükümler)

Karasu, Rauf. “Emredici Hükümler İlkesinin Kapalı Tip Anonim Şirketler ve Limited Şirketler Açısından Doğurduğu Sorunlar Ve Çözüm Önerileri”, **Ticaret ve Fikri Mülkiyet Hukuku Dergisi**, Cilt: 1, Sayı: 1, 2015, s. 115-132. (Sorunlar ve Çözüm Önerileri)

Karayalçın, Yaşar. **Ticaret Hukuku, Cilt II: Şirketler Hukuku**, 2. Baskı, Sevinç Matbaası, Ankara, 1973. (Şirketler Hukuku)

Karayalçın, Yaşar. “Anonim Şirket Yönetim Kurullarında Başkanın Üstün Oyu”, **BATİDER**, Cilt: 5, Sayı: 3, 1970, s. 520-530. (Üstün Oy)

Kavak, Ahmet. **Sermaye Şirketlerinin Tasfiye Birleşme Devir ve Bölünme İşlemleri**, Maliye ve Hukuk Yayınları, Ankara, 2005.

Kaya, Ali. “Limited Şirketlerde Ortağın Ortaklıktan Çıkması”, **Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt: 5, Sayı: 1-2, 2010, s. 203-237. (Çıkma)

Kaya, Ali. “Limited Şirketten Ayrılmanın Hukuki Sonuçları ve Özellikle Ayrılma Akçesi Bağlamında Yeni Türk Ticaret Kanunu Hükümlerinin Değerlendirilmesi”, **Kadir Has Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt: 1, Sayı: 2, 2013, s. 117-144. (Ayrılma Akçesi)

Kaya, Ali. "Limited Şirket Müdürünün Haklı Sebeple Mahkeme Kararıyla Azli ve Azlin Doğurduğu Hukuki Sonuçlar", **Legal Hukuk Dergisi**, Cilt: 16, Sayı: 191, 2018. (Haklı Sebeple Azil)

Kaya, Mustafa İsmail. “Limited Şirkette Müdürler Kurulunun Oluşumu ve İşleyişi”, **Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt: 22, Sayı: 1, 2014, s. 61-100. (Müdürler Kurulu)

Kendigelen, Abuzer. **Anonim Ortaklıkta Yönetime Katılma Haklarında İmtiyaz**, Beta Yayınevi, İstanbul, 1999. (İmtiyaz)

Kendigelen, Abuzer. **Yeni Türk Ticaret Kanunu- Değişiklikler, Yenilikler, İlk Tespitler**, On İki Levha Yayınevi, İstanbul, 2011. (Değişiklikler)

Kendigelen, Abuzer. **Hukuki Mütalaalar (Mahkeme Kararları ile Birlikte)**, Cilt: 4, Arıkan Yayınevi, İstanbul, 2006. (Mütalaalar)

Kılıç, Fatoş. “Anonim Ortaklığın Haklı Sebeple Feshi Davasında Alternatif Bir Çözüm Olarak Bölünme” **Prof. Dr. Hamdi Yasaman’a Armağan**, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2017, s. 410-431.

Kırca, İsmail. “Ticaret Şirketlerinde Temsil Yetkisine Getirilen ve Tescili Caiz Olmayan Sınırlandırmaların Üçüncü Kişilere Etkisi”, **BATİDER**, Cilt: 17, Sayı: 3, 1994, s. 149-158. (Sınırlandırma)

Kırca, İsmail. **Ticari Mümessillik**, Yetkin Yayınevi, Ankara, 1996. (Ticari Mümessillik)

Kırca, İsmail. **Hukuki Yönüyle Borsa Opsiyon İşlemleri**, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, Ankara, 2000. (Opsiyon)

Kırca, İsmail. “Ticaret Şirketlerinde Birlikte Temsile Yetkili Kişilerin Birbirlerine Tek Başına İşlem Yapma Yetkisi Vermeleri”, **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt: 57, Sayı: 3, 2008, s. 455-462. (Birlikte Temsil)

Kırca, İsmail ve Murat Gürel. “Limited Şirket Ortağının Kendisini Çıkarmaya Yönelik Genel Kurul Kararının Alınmasında Oy Hakkına Sahip Olup Olmadığı Sorunu”, **Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü 60. Yıl Armağanı**, Ankara, 2015, s. 198-224.

Knobloch, Stefan. “Joint Ventures: Vertrags- und gesellschaftsrechtliche Gestaltungsmöglichkeiten”, **GesKR 2013**, S. 4, s. 551-569.

Kırca, İsmail, F.H. Şehirali Çelik ve Çağlar Manavgat. **Anonim Şirketler Hukuku Cilt: 1**, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, Ankara, 2013.

Kuru, Baki. **İstinaf Sistemine Göre Yazılmış Medeni Usul Hukuku**, Legal Yayınevi, İstanbul, 2016.

Metin, Umut. **Şirketlerde Yönetim Kurulu Krizleri ve Çözüm Yolları**, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2021.

Mineliler, Zeynep. “Yeni Türk Ticaret Kanunu’na Göre Limited Şirketlerin Haklı Sebeple Feshi”, **Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt: 16, Sayı: 3, 2012, s. 95-117.

Moroğlu, Erdoğan. **Oy Sözleşmeleri**, Sermaye Piyasası Kurulu Yayınları, Yayın No: 50, 2. Baskı, Ankara, 1996. (Oy Sözleşmeleri)

Moroğlu, Erdoğan. “Anonim Ortaklık Anasözleşmesi ve Hukuki Niteliği”, **Makaleler**, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2010, s. 429-444. (Anasözleşme)

Moroğlu, Erdoğan. **6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu Değerlendirme ve Öneriler**, 7. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2012. (Değerlendirme ve Öneriler)

Müller, Roland. “Der Aktionärbindungsvertrag aus notarieller Sicht / III. Materielle Vorschriften zum Inhalt von Aktionärbindungsverträge”, **Aktuelle Fragen aus dem Gesellschaftsrecht - insbesondere aus der Sicht des Notariats**, 2018.

Nomer Ertan, Füsün. “Anonim Ortaklığın Haklı Sebeple Feshi Davası -TTK m. 531 Üzerine Düşünceler”, **İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası**, Cilt: 71, Sayı: 1, 2015, s. 421-440. (Fesih)

Nomer Ertan, Füsün. “Yargıtay Kararları Işığında Anonim Ortaklığın Haklı Sebeple Feshi”, **Yürürlüğünün 5. Yılında ve Yargıtay Kararları Işığında Türk Ticaret Kanunu Sempozyumu**, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2018, s. 97-114. (Sempozyum)

Oğuz, Sefer. “Limited Ortaklık Esas Sermaye Payının Devri”, **Çukurova Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt: 4, Sayı: 8, 2017, s. 183-203.

Oğuzman, M. Kemal ve M. Turgut Öz. **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, Cilt 1, Gözden Geçirilmiş 12. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2014.

Okutan Nilsson, Gül. **Anonim Ortaklıklarda Paysahipleri Sözleşmeleri**, Çağa Hukuk Vakfı, İstanbul, 2004.

Okutan Nilsson, Gül ve Oğuz Atalay. “Anonim Ortaklık Paysahipleri Sözleşmelerinde Öngörülen Pay Alım ve Satım Opsiyonlarının Hukuki Niteliği ve Cebri İcrası”, **Hüseyin Ülgen’e Armağan**, Cilt: 1, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2007, s. 409-432.

Oruç, Murat. “6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'na Göre Anonim Ortaklıktan Haklı Sebeple Fesih İstemine Balı Çıkarılma”, **BATİDER**, Cilt: 27, Sayı: 1, 2011, s. 209-233.

Öcal, Akar. “Limited Şirketin Haklı Sebeplerle Mahkeme Kararı ile Sona Erdirilmesi”, **Prof. Dr. Turgut Kalpsüz’e Armağan**, Ankara, 2003, s. 216-226.

Önay, Işık ve Emek Toraman Çolgar. “Anonim Şirket Payları Üzerinde Alım ve Satım Opsiyonları ve Bunların Benzer Kavramlarla Karşılaştırılması” **GSI Articleletter**, No: 11, Summer 2014, s. 136-145.

Özdoğan Daloğlu, Tuğba. **Limited Şirketlerde Çıkma ve Çıkarılma**, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2020.

Özer, Işık. “Limited Şirketler Müdürler Kurulunun Toplanması ve Karar Alınmasına İlişkin Özel Düzenlemeler Yapılması”, **Çukurova Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt: 4, Sayı: 8, 2017, s. 205-219.

Öztürk Akkartal, Hanife ve Çağla Kandıralıoğlu Cuyan. “Şirketler Hukukunda Yan Sözleşmeler”, **İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt: 15, Sayı: 2, 2016, s. 377-419.

Öztürk Dirikkan, Hanife. **Limited Şirket Ortağının Ayrılması ve Ayrılma Payı**, Yetkin Yayınları, Ankara, 2005.

Palic, Jelena. “Share Transfer Restrictions and Exit Mechanisms in Shareholders’ Agreements”, **GSI Articleletter**. No: 7, Summer 2012, ss. 21-24.

Pascal, Zysset ve Galli Dario, “TitelLos- oder Stichentscheid? – Wahl zwischen Pest und Cholera”, **Zeitschrift für juristische Weiterbildung und Praxis**, recht 2017, S. 125.

Paslı, Ali. **Anonim Ortaklığın Devralınması**, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2009. (Devralınma)

Paslı, Ali. “Anonim Şirket Pay (Hisse) Devri”, **Yürürlüğünün 6. Yılında ve Yargıtay Kararları Işığında Türk Ticaret Kanunu Sempozyumu**, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2018, s. 71-137. (Hisse Devri)

Pekcanitez, Hakan. **Medeni Usul Hukuku**, Cilt: 1, 15. Bası, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2017. (Usul Hukuku)

Pekcanitez, Hakan. **Medeni Usul Hukukunda Fer’i Müdahale**, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara, 1992. (Fer’i Müdahale)

Pekcanitez, Hakan, Muhammed Özekes ve Oğuz Atalay. **Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı**, 8. Bası, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2020.

Pekdinçer, Tamer. “İki Ortaklı Limited Şirketlerde Ortaklardan Birinin Haklı Sebeplere Dayanarak Mahkeme Kararı ile Çıkma İstemi ve Bu İsteme Yüksek Mahkemenin Yaklaşımı”, **Prof. Dr. Fahiman Tekil’in Anısına Armağan**, Beta Yayınevi, İstanbul, 2003, s. 461-469.

Peksöz, Vildan. **Medeni Usul Hukuku Açısından Adi Ortaklık İlişkileri**, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2020.

Poroy, Reha ve Ünal Tekinalp ve Ersin Çamoğlu. **Ortaklıklar ve Kooperatif Hukuku**, Arıkan Yayınevi, İstanbul, 2005. (2005)

Poroy, Reha ve Ünal Tekinalp ve Ersin Çamoğlu. **Ortaklıklar Hukuku I**, Yeniden Yazılmış 13. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2014. (Ortaklıklar Hukuku I)

Poroy, Reha ve Ünal Tekinalp ve Ersin Çamoğlu. **Ortaklıklar Hukuku II**, Güncellenmiş ve Yeniden Yazılmış 14. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2019. (Ortaklıklar Hukuku II)

Postacıoğlu İlhan E. ve Sümer Altay. **Medeni Usul Hukuku Dersleri**, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2015.

Pulaşlı, Hasan. **Şirketler Hukuku Genel Esaslar**, 6. Baskı, Adalet Yayınevi, 2020. (Genel Esaslar)

Pulaşlı, Hasan. **Şirketler Hukuku Şerhi**, Cilt: 2, 2. Tıpkı Bası, Adalet Yayınevi, Ankara, 2015. (Şerh)

Sadioğlu, F. Ceren. **Artırma Yoluyla Satış**, On İki Levha Yayıncılık, 2020, İstanbul.

Schulte, Norbert ve Jürgen J. Sieger. “„Russian Roulette” und „Texan Shoot Out” - Zur Gestaltung von radikalen Ausstiegsklauseln in Gesellschaftsverträgen von Joint-Venture-Gesellschaften (GmbH und GmbH & Co. KG)”, **NZG**, 2005, ss. 24-31.

Seliçi, Özer. **Borçlar Kanunu’na Göre Sözleşmeden Doğan Sürekli Borç İlişkilerinin Sona Ermesi**, Fakülteler Matbaası, İstanbul, 1977.

Serozan, Rona. **Medeni Hukuk: Genel Bölüm/Kişiler Hukuku**, 4. Bası, Vedat Kitapçılık, 2013.

Sevi, Ali Murat. **Anonim Ortaklıkta Payın Devri**, 3. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2014. (Pay Devri)

Sevi, Ali Murat. “Anonim Ortaklık Organlarında Kilitlenme Hali ve Hukuki Çözüm Yolları”, **Tüzel Kişilik Penceresinden Anonim Ortaklık Sempozyumu**, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2021. (Kilitlenme)

Soykan, İsmail Cem. **Anonim Ortaklıklarda Organ Yokluğu**, On İki Levha Yayınevi, İstanbul, 2012.

Sumer, Ayşe. **Anonim Ortaklıklarda Azınlık Haklarının Korunması ve Anonim Ortaklığın Haklı Nedenle Feshi**, İsmail Akgün Vakfı Yayınevi, İstanbul, 1991. (Azınlık)

Sumer, Ayşe. “Anonim Ortaklığın Haklı Nedenle Feshi”, **Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi**, Cilt: 18, Sayı: 2, 2012, s. 839-849. (Fesih)

Şahin, Ayşe. **Anonim Ortaklığın Haklı Sebeple Feshi**, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2013. (Haklı Sebeple Fesih)

Şahin, Ayşe. “Yeni Türk Ticaret Kanunu’nun Limited Ortaklıkta Ortağın Çıkması ve Çıkarılmasına İlişkin Hükümlerinin Değerlendirilmesi”, **Ersin Çamoğlu’na Armağan**, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2013, s. 175-210. (Çıkma ve Çıkarılma)

Şahin, Ayşe. “Anonim Ortaklığın Haklı Sebeple Feshi Çerçevesinde Gündeme Gelen Bazı Hukuki Sorunlar”, **Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt: 9, Sayı: 117, 2014, s. 145-174. (Hukuki Sorunlar)

Şener, Oruç Hami. **Yargıtay Kararları Işığında Limited Ortaklıklar Hukuku**, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2017. (Limited Ortaklıklar)

Şener, Oruç Hami. **Teorik ve Uygulamalı Ortaklıklar Hukuku**, Gözden Geçirilmiş 4. Bası, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2019. (Ortaklıklar Hukuku)

Şener, Oruç Hami. **Ticari Uyuşmazlıklarda Ticaret Mahkemelerinin Görev Alanı ve Yetki Sözleşmesi**, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2021. (Görev)

Tandoğan, Haluk. **Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri**, Cilt: 1, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2008.

Tarhan, Mehmet Umur. “Limited Şirket Ortaklığından Çıkma ve Çıkarılma (TTK 638-642)”, **Yürürlüğünün 6. Yılında ve Yargıtay Kararları Işığında Türk Ticaret Kanunu Sempozyumu**, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2018, s. 177-219.

Taş, Alihsan. **Limited Şirkette Müdürler**, Galatasaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2019.

Taşdelen, Nihat. **Limited Ortaklıklarda Çıkma Çıkarılma ve Fesih**, Yetkin Yayınları, Ankara, 2012.

Tatlı, Burçak. “Limited Şirketlerde Çıkma, Çıkarma ve Ayrılma Akçesi”, **Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt: 25, Sayı: 1, 2021, s. 165-210.

Tekil, Fahiman. **Şirketler Hukuku Üçüncü Cilt: Limited Şirketler ve Kooperatifler**, 2. Bası, Otağ Matbaacılık, İstanbul, 1978.

Tekinalp, Ünal. **Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku**, Güncelleştirilmiş 4. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2015. (Sermaye Ortaklıkları)

Tekinalp, Ünal. **Yeni Anonim ve Limited Ortaklıklar Hukuku ile Tek Kişi Ortaklığının Esasları**, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2011. (Yeni Ortaklıklar Hukuku)

Tekinalp, Ünal. **Anonim Ortaklıklarda Yeni Bağlam Sisteminin Esasları**, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2012. (Bağlam)

Tekinalp, Ünal. “Anonim Ortaklığın Haklı Sebeplerle Alternatif Çözümlü Feshi Davasının Bazı Usuli Sorunları”, **Ersin Çamoğlu'na Armağan**, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2013, s. 211-222. (Usuli Sorunlar)

Tekinalp, Ünal. “Anonim Ortaklık Payının Alım, Önalım, Geriyealım ve Benzer Haklara Konu Olması Sorunu”, **Medeni Kanun 50. Yıl Sempozyumu**, I. Tebliğler, İstanbul, 1978. (Anonim Ortaklık Payı)

Tekinalp, Ünal. “Bölünmenin Bugünkü Maddi Hukuk Cephesi”, **Prof. Dr. Necip Kocayusufpaşaoğlu için Armağan**, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2004. (Bölünme)

Topaloğlu, Mustafa. Limited Şirketlerde Ayrılma Akçesinin Ödenmesine İlişkin Sorunların Değerlendirilmesi, **Çukurova Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt: 4, Sayı: 8, Aralık 2017, Sayfa: 171-181. (Ayrılma Akçesine İlişkin Sorunlar)

Topaloğlu, Mustafa ve Işık Özer. “Limited Şirketlerde Ayrılma Akçesinin Muacceliyeti ve Ödenmesi”, **Terazi Hukuk Dergisi**, Cilt: 14, Sayı: 158, 2019, s. 1955 – 1967. (Ayrılma Akçesi)

Trautmann, Matthias and Hans Caspar von der Crone, “Organisationsmängel und Pattsituationen in der Aktiengesellschaft”, **SZW/RSDA**, 2012, S.5, s. 461-476.

Uçar, Sercan. **Anonim Şirket Paylarının Devrinde Önalım ve Öncelik Hakları**, Güncellenmiş 2. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2020.

Ulusoy, Erol. “Anonim Şirketlerde Azınlık Pay Sahiplerinin Şirketten Çıkarılması”, **Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt: 9, Sayı: 117-118, 2014, s. 77-102.

Üçışık, Güzin. “Limited Şirkette Ortağın Ortaklıktan Çıkarılması”, **Prof. Dr. Fahiman Tekil'in Anısına Armağan**, Beta Yayınevi, İstanbul, 2003, s. 189-207.

Ülgen, Hüseyin. “Genel Kurul Başkanının Üstün Oyu”, **BATİDER**, Cilt: 6, 1972, s. 667-685.

Von der Crone, Hans Caspar. “Lösung von Pattsituationen bei Zweimannesellschaften”, **Schweizerische Juristen-Zeitung**, 89/1993.

Von Tuhr, Andreas. **Borçlar Hukukunun Umumi Kısım**, Cilt: 1-2, Yargıtay Yayınları No: 15, Olgaç Matbaası, Ankara, 1983, (Çeviren: Cevat Edege).

Yanlı, Veliye. “Limited Şirketlerin Amme Borçlarından Dolayı Ortakların Sorumluluğu”, **Prof. Dr. Erdoğan Moroğlu’na 65. Yaş Günü Armağanı**, İstanbul, 1999, s. 743-770. (Amme Borçları)

Yavuz, Cevdet. **Türk Borçlar Hukuku Özel Hükümler**, Beta Yayınevi, İstanbul, 2014.

Yavuz, Mustafa. “Limited Şirketlerde Müdürler Kurulu Başkanına Tanınan Üstün Oy Kuralı Sorunu”, **Mali Çözüm Dergisi**, Sayı: 123, 2014, s. 87-93.

Yıldırım, Ali Haydar. **Limited Ortaklığın Haklı Sebeple Feshi**, Dora Yayıncılık, Bursa, 2013. (Haklı Sebep)

Yıldırım, Ali Haydar. **Limited Ortaklık Müdürünün Hukuki Durumu**, Güncel Hukuk Yayınları, İzmir, 2008. (Limited Ortaklık Müdürü)

Yıldız, Şükrü. **Türk Ticaret Kanunu Tasarısına Göre Limited Şirketler Hukuku**, Arıkan Yayınevi, 2007. (Limited Şirketler)

Yıldız, Şükrü. “Limited Ortaklıklarda Müdürlerin Sorumluluğu”, **İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Yıl: 12, Sayı: 24, 2013, s. 61-79. (Müdür)

Yılmaz, Gülşah. “Opsiyon Sözleşmesi”, **Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt: 14, Sayı: 173-174, 2019, s. 303-320. (Opsiyon Sözleşmesi)

Yılmaz, Gülşah. **Pay Sahipleri Sözleşmesinden Doğan Birlikte Satma Hakkı ve Birlikte Satışa Zorlama Hakkı**, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2018. (Birlikte Satma Hakkı)

Yiğit, Begüm. “Anonim Şirketin Haklı Nedenle Feshi Davasında Davalı Sıfatının Belirlenmesi”, **Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt: 1, Sayı: 1, 2019, s. 583-621.

Yüksel, Sinan H. “Paysahipleri Sözleşmeleri”, **Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Galatasaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2003. (Paysahipleri Sözleşmeleri)

Yüksel, Sinan H. “Anonim Ortaklığın Haklı Sebeple Davasında Davalı Sıfatı Üzerine Düşünceler”, **Prof. Dr. Hamdi Yasaman’a Armağan**, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2017, s. 863-881. (Davalı Sıfatı)

Zevkliler, Aydın ve Emre Gökyayla. **Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri**, 14. Bası, Turhan Kitabevi, Ankara, 2014.